

ZAVOD ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPLITU

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
INSTITUTE FOR SCIENTIFIC AND ARTISTIC WORK IN SPLIT

SVEZAK 16 - VOLUME 16

ADRIAS	sv. 16	str. 1-418	SPLIT, 2009.

ADRIAS

ZBORNİK ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPLITU

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
INSTITUTE FOR SCIENTIFIC AND ARTISTIC WORK IN SPLIT JOURNAL

Izdavač – Publisher:

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI – ZAVOD ZA
ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD U SPLITU

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS – INSTITUTE FOR
SCIENCES AND ARTISTIC WORK IN SPLIT

Adresa – Address: Trg braće Radića 7, 21000 Split, Hrvatska (Croatia),
tel/fax: + 385 21 348 599; e-mail: hazu.zavod.split@st.htnet.hr

Za izdavača – For Publisher: akademik Slavko Cvetnić

Tehnički urednik – Technical editor: Ranko Muhek

Časopis izlazi jednom godišnje – The journal is published annually

Naklada – Circulation: 300

Cijena 250 kn

Prijelom i tisak – Print: Intergrafika d.o.o.

Uredništvo – Editorial bord:

DAVORIN RUDOLF(**glavni urednik – Editor-in-Chief**), Split
VLADIMIR IBLER, Zagreb
NENAD CAMBJ, Split
HERWIG ROGGMANN, Berlin
IVO GRABOVAC, Split
ZLATA DRNAS DE CLEMENT, Cordoba
IVAN MIMICA, Split
VESNA BARIĆ PUNDA, Split
MARICA RISMONDO BERKET, Split
IVANA MANDIĆ HEKMAN, Split

Tajnica Uredništva/Sekretariat: Ivana Mandić Hekman

UDK: 001
7

ISSN 0352-9924

ADRIAS

ZBORNIK ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPLITU

ADRIAS

CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
INSTITUTE FOR SCIENTIFIC AND ARTISTIC WORK IN SPLIT JOURNAL

SVEZAK 16 – VOLUME 16

ZAGREB – SPLIT 2009.

LISABONSKI UGOVOR EUROPSKE UNIJE (2007.)

**Konsolidirani tekst Ugovora o Europskoj uniji
(Maastricht, 1992.)**

**Konsolidirani tekst Ugovora o funkcioniranju
Europske unije (Rim, 1957.)**

protokoli, prilozi i izjave

Glavni redaktor hrvatskoga prijevoda
Davorin Rudolf

SADRŽAJ

LISABONSKI UGOVOR EUROPSKE UNIJE

Uvodne napomene.....	23

LISABONSKI UGOVOR KOJIM SE MIJENJAJUI DOPUNJUJU UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI I UGOVOR O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE POTPISAN U LISABONU 13. PROSINCA 2007.

Preambula	27

Izmjene i dopune Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice

Članak 1.

UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI

Preambula	33
Glava 1. OPĆE ODREDBE	35
Glava II ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA	39
Glava III. ODREDBE O INSTITUCIJAMA.....	41
Glava IV. ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI	47
Glava V. OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI	48
POGLAVLJE 1. OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE	48
POGLAVLJE 2. POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI.....	50
ODJELJAK 1. ZAJEDNIČKE ODREDBE	50
ODJELJAK 2. ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ SIGURNOSNOJ I OBRAMBENOJ POLITICI.....	58

Glava VI. ZAVRŠNE ODREDBE	62

Članak 2.

UGOVOR O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE

Preambula	67

DIO PRVI

Načela	68

Glava I. KATEGORIJE I PODRUČJA NADLEŽNOSTI UNIJE	68

Glava II. ODREDBE KOJE IMAJU OPĆU PRIMJENU	71

DIO DRUGI

SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I GRAĐANSTVO UNIJE	74

DIO TREĆI

POLITIKE I UNUTARNJE DJELOVANJE UNIJE	77

Glava I. UNUTARNJE TRŽIŠTE.....	77

Glava II. SLOBODNO KRETANJE ROBA	77

POGLAVLJE 1. CARINSKA UNIJA.....	78

POGLAVLJE 2. CARINSKA SURADNJA	78

POGLAVLJE 3. ZABRANA KOLIČINSKIH OGRANIČENJA IZMEĐU DRŽAVA ČLANICA.....	79

Glava III. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO	80

Glava IV. SLOBODNO KRETANJE OSOBA, USLUGA I KAPITALA.....	83

POGLAVLJE 1. RADNICI	83

POGLAVLJE 2.	
PRAVO NA POSLOVNI NASTAN	85
POGLAVLJE 3.	
USLUGE.....	87
POGLAVLJE 4.	
KAPITAL I PLATNI PROMET	89
Glava V.	
PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE	91
POGLAVLJE 1.	
OPĆE ODREDBE.....	91
POGLAVLJE 2.	
POLITIKE KOJE SE ODNOSU NA GRANIČNU KONTROLU, AZIL I USELJENJE	96
POGLAVLJE 3.	
PRAVOSUDNA SURADNJA U GRAĐANSKIM PREDMETIMA.....	96
POGLAVLJE 4.	
PRAVOSUDNA SURADNJA U KAZNENIM PREDMETIMA.....	97
POGLAVLJE 5.	
POLICIJSKA SURADNJA	100
Glava VI.	
PROMET.....	102
Glava VII.	
ZAJEDNIČKA PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU, OPOREZIVANJU I USKLAĐIVANJU PRAVA	105
POGLAVLJE 1.	
PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU	105
ODJELJAK 1.	
PRAVILA KOJA SE ODNOSU NA PODUZEĆA.....	105
ODJELJAK 2.	
ODOBRENE DRŽAVNE POTPORE	108
POGLAVLJE 2.	
POREZNE ODREDBE	110
POGLAVLJE 3.	
USKLAĐIVANJE PRAVA.....	111

Glava VIII.	
GOSPODARSKA I MONETARNA POLITIKA.....	114
POGLAVLJE 1.	
GOSPODARSKA POLITIKA	114
POGLAVLJE 2.	
MONETARNA POLITIKA.....	119
POGLAVLJE 3.	
INSTITUCIONALNE ODREDBE	122
POGLAVLJE 4.	
POSEBNE ODREDBE ZA DRŽAVE ČLANICE ČIJA JE VALUTA EURO ...	123
POGLAVLJE 5.	
PRIJELAZNE ODREDBE	124
Glava IX.	
ZAPOSŁJAVANJE.....	128
Glava X.	
SOCIJALNA POLITIKA.....	130
Glava XI.	
EUROPSKI SOCIJALNI FOND.....	135
Glava XII.	
OBRAZOVANJE, STRUČNO USAVRŠAVANJE, MŁADEŹ I SPORT	136
Glava XIII.	
KULTURA.....	138
Glava XIV.	
JAVNO ZDRAVLJE.....	138
Glava XV.	
ZAŠTITA POTROŠAČA.....	140
Glava XVI.	
TRANSEUROPSKE MREŹE.....	141
Glava XVII.	
INDUSTRIJA.....	142
Glava XVIII.	
GOSPODARSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA	143
Glava XIX.	
ISTRAŹIVAČKI I TEHNOLOŠKI RAZVOJ I SVEMIR.....	144
Glava XX.	
OKOLIŠ	148

Glava XXI.	
ENERGETIKA.....	150
Glava XXII.	
TURIZAM	150
Glava XXIII.	
CIVILNA ZAŠTITA.....	151
Glava XXIV.	
UPRAVNA SURADNJA.....	151
DIO ČETVRTI	
PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA.....	152
DIO PETI	
VANJSKO DJELOVANJE UNIJE	154
Glava I.	
OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE.....	154
Glava II.	
ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA.....	154
Glava III.	
SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ	156
POGLAVLJE 1.	
RAZVOJNA SURADNJA	156
POGLAVLJE 2.	
GOSPODARSKA, FINANCIJSKA I TEHNIČKA SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA.....	157
POGLAVLJE 3.	
HUMANITARNA POMOĆ	158
Glava IV.	
RESTRIKTIVNE MJERE.....	159
Glava V.	
MEĐUNARODNI SPORAZUMI.....	159
Glava VI.	
ODNOSI UNIJE S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA TE IZASLANSTVIMA UNIJE	162
Glava VII.	
KLAUZULA SOLIDARNOSTI.....	163

DIO ŠESTI

INSTITUCIONALNE I FINANCIJSKE ODREDBE	164

Glava I.

INSTITUCIONALNE ODREDBE	164

POGLAVLJE 1.

INSTITUCIJE	164

ODJELJAK 1.

EUROPSKI PARLAMENT	164

ODJELJAK 2.

EUROPSKO VIJEĆE	167

ODJELJAK 3.

VIJEĆE	168

ODJELJAK 4.

KOMISIJA	170

ODJELJAK 5.

SUD PRAVDE EUROPSKE UNIJE	172

ODJELJAK 6.

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA	181

ODJELJAK 7.

REVIZORSKI SUD	183

POGLAVLJE 2.

PRAVNI AKTI UNIJE, POSTUPCI ZA DONOŠENJE AKATA

I DRUGE ODREDBE	186

ODJELJAK 1.

PRAVNI AKT UNIJE	186

ODJELJAK 2.

POSTUPCI ZA DONOŠENJE AKATA I DRUGE ODREDBE	188

POGLAVLJE 3.

SAVJETODAVNA TIJELA UNIJE	191

ODJELJAK 1.

GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR	192

ODJELJAK 2.

ODBOR REGIJA	193

POGLAVLJE 4.

EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA	194

Glava II.

FINANCIJSKE ODREDBE	195

POGLAVLJE 1. VLASTITA SREDSTVA UNIJE.....	196
POGLAVLJE 2. VIŠEGODIŠNJI FINACIJSKI OKVIR	196
POGLAVLJE 3. GODIŠNJI PRORAČUN UNIJE	197
POGLAVLJE 4. OSTVARIVANJE PRORAČUNA I RAZRJEŠNICA.....	200
POGLAVLJE 5. ZAJEDNIČKE ODREDBE	201
POGLAVLJE 6. SUZBIJANJE PRIJEVARA	203
Glava III. POJAČANA SURADNJA.....	203
DIO SEDMI	
OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE	206
ZAVRŠNE ODREDBE	213
PROTOKOLI	
PROTOKOL 1.	
O ULOZI NACIONALNIH PARLAMENATA U EUROPSKOJ UNIJI	219
Glava I. OBAVJEŠĆIVANJE NACIONALNIH PARLAMENATA.....	219
Glava II. MEĐUPARLAMENTARNA SURADNJA	221
PROTOKOL 2.	
O PRIMJENI NAČELA SUPSIDIJARNOSTI I PROPORCIONALNOSTI	222
PROTOKOL 3.	
O STATUTU SUDA PRAVDE EUROPSKE UNIJE	226
Glava I. SUCI I NEZAVISNI ODVJETNICI	226
Glava II. ORGANIZACIJA SUDA PRAVDE	228

Glava III.	
POSTUPAK PRED SUDOM PRAVDE	230
Glava IV.	
SUD OPĆE NADLEŽNOSTI	237
Glava IV.a	
SUDSKI ODBORI	243
Glava V.	
ZAVRŠNE ODREDBE	243
PRILOG 1.	
TRIBUNAL EUROPSKE UNIJE ZA JAVNE SLUŽBENIKE	244
PROTOKOL 4.	
O STATUTU EUROPSKOGA SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA I EUROPSKE SREDIŠNJE BANKE	249
POGLAVLJE I.	
EUROPSKI SUSTAV SREDIŠNJIH BANAKA	249
POGLAVLJE 2.	
CILJEVI I ZADAĆE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA	249
POGLAVLJE III.	
USTROJ EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA	251
POGLAVLJE IV.	
MONETARNE FUNKCIJE I POSLOVANJE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA	258
POGLAVLJE V.	
RAZBORIT NADZOR	260
POGLAVLJE VI.	
FINANCIJSKE ODREDBE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA ..	261
POGLAVLJE VII.	
OPĆE ODREDBE	265
POGLAVLJE VIII.	
IZMJENE I DOPUNE STATUTA I DOPUNSKA PRAVILA	268
POGLAVLJE IX.	
PRIJELAZNE I OSTALE ODREDBE ZA EUROPSKI SUSTAV SREDIŠNJIH BANAKA	268
PROTOKOL 5.	
O STATUTU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE	273

PROTOKOL 6.	
O SJEDIŠTIMA INSTITUCIJA I ODREĐENIH TIJELA, UREDA, AGENCIJA I ODJELA EUROPSKE UNIJE.....	286
PROTOKOL 7.	
O POVLASTICAMA I IZUZEĆIMA EUROPSKE UNIJE.....	287
POGLAVLJE I.	
IMOVINA, FONDOVI, SREDSTVA I POSLOVANJE UNIJE	287
POGLAVLJE II.	
PRIOPĆENJA I PROPUSNICE.....	288
POGLAVLJE III.	
ZASTUPNICI U EUROPSKOM PARLAMENTU	288
POGLAVLJE IV.	
PREDSTAVNICI DRŽAVA ČLANICA KOJI SUDJELUJU U RADU INSTITUCIJA EUROPSKE UNIJE	289
POGLAVLJE V.	
DUŽNOSNICI I OSTALI SLUŽBENICI UNIJE	290
POGLAVLJE VI.	
POVLASTICE I IZUZEĆA PREDSTAVNIŠTAVA TREĆIH DRŽAVA AKREDITIRANIH PRI EUROPSKOJ UNIJI	292
POGLAVLJE VII.	
OPĆE ODREDBE	292
PROTOKOL 8.	
KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 6. STAVAK 2. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI O PRISTUPANJU UNIJE EUROPSKOJ KONVENCIJI O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA	294
PROTOKOL 9.	
O ODLUCI VIJEĆA O PROVEDBI ČLANKA 16. STAVKA 4. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI I ČLANKA 238. STAVKA 2. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE IZMEĐU 1. STUDENOGA 2014. I 31. OŽUJKA 2017., S JEDNE STRANE, TE OD 1. TRAVNJA 2017., S DRUGE STRANE	295
PROTOKOL 10.	
O TRAJNOJ STRUKTURIRANOJ SURADNJI TEMELJEM ČLANKA 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI.....	296
PROTOKOL 11.	
O ČLANKU 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI.....	299

PROTOKOL 12. O POSTUPKU U SLUČAJU PREKOMJERNOG DEFICITA.....	300
PROTOKOL 13. O KRITERIJIMA KONVERGENCIJE	302
PROTOKOL 14. O EUROSKUPINI	304
PROTOKOL 15. O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSI NA UJEDINJENU KRALJEVINU VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE	305
PROTOKOL 16. O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSI NA DANSKU	308
PROTOKOL 17. O DANSKOJ	309
PROTOKOL 18. O FRANCUSKOJ.....	310
PROTOKOL 19. O PRAVNIM STEČEVINAMA IZ SCHENGENA KOJE SU UGRAĐENE U OKVIR EUROPSKE UNIJE.....	311
PROTOKOL 20. O PRIMJENI ODREĐENIH ASPEKATA ČLANKA 26. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE NA UJEDINJENU KRALJEVINU I NA IRSKU	315
PROTOKOL 21. O POLOŽAJU UJEDINJENE KRALJEVINE I IRSKE S OBZIROM NA PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE	317
PROTOKOL 22. O POLOŽAJU DANSKE	321
PROTOKOL 23. O VANJSKIM ODNOSIMA DRŽAVA ČLANICA U POGLEDU PRIJELASKA VANJSKIH GRANICA.....	327
PROTOKOL 24. O AZILU ZA DRŽAVLJANE DRŽAVA ČLANICA EUROPSKE UNIJE	328
PROTOKOL 25. O OSTVARIVANJU PODIJELJENE NADLEŽNOSTI	330

PROTOKOL 26.	
O USLUGAMA OD OPĆEGA ZNAČENJA.....	331
PROTOKOL 27.	
O UNUTARNJEM TRŽIŠTU I TRŽIŠNOM NATJECANJU	332
PROTOKOL 28.	
O GOSPODARSKOJ, SOCIJALNOJ I TERITORIJALNOJ KOHEZIJI.....	333
PROTOKOL 29.	
O SUSTAVU JAVNOG EMITIRANJA U DRŽAVAMA ČLANICAMA.....	335
PROTOKOL 30.	
O PRIMJENI POVELJE EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA U POLJSKOJ I U UJEDINJENOJ KRALJEVINI	336
PROTOKOL 31.	
O UVOZU U EUROPSKU UNIJU NAFTNIH PROIZVODA KOJI SU RAFINIRANI U NIZOZEMSKIM ANTILIMA.....	338
PROTOKOL 32.	
O STJECANJU NEKRETNINA U DANSKOJ	341
PROTOKOL 33.	
KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 157. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE.....	342
PROTOKOL 34.	
O POSEBNOM UREĐENJU ZA GRENLAND	343
PROTOKOL 35.	
O ČLANKU 40. 3. 3. IRSKOG USTAVA.....	344
PROTOKOL 36.	
O PRIJELAZNIM ODREDBAMA ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA EUROPSKI PARLAMENT.....	345
Glava II.	
ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA KVALIFICIRANU VEĆINU	345
Glava III.	
ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA SASTAVE VIJEĆA.....	345
Glava IV.	
ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA KOMISIJU, UKLJUČUJUĆI VISOKOGA PREDSTAVNIKA UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU	347

Glava V. ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA GLAVNOGA TAJNIKA VIJEĆA, VISOKOGA PREDSTAVNIKA ZA ZAJEDNIČKU VANJSKU I SIGURNOSNU POLITIKU I ZAMJENIKA GLAVNOGA TAJNIKA VIJEĆA	347
Glava VI. ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA SAVJETODAVNA TIJELA	348
Glava VII. PRIJELAZNE ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA AKTE DONESENE TEMELJEM ODREDBA GLAVA V. I VI. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI PRIJE STUPANJA NA SNAGU LISABONSKOGA UGOVORA	349
PROTOKOL 37. O FINACIJSKIM POSLJEDICAMA ISTEKA UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA UGLJEN I ČELIK I O ISTRAŽIVAČKOM FONDU ZA UGLJEN I ČELIK.....	351

PRILOZI

PRILOG I. POPIS IZ ČLANKA 38. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE.....	355
PRILOG II. PREKOMORSKE ZEMLJE I PODRUČJA NA KOJE SE PRIMJENJUJE DIO IV. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE	358
ZAVRŠNI AKT	359

IZJAVE PRILOŽENE ZAVRŠNOM AKTU MEĐUVLADINE KONFERENCIJE NA KOJOJ JE USVOJEN LISABONSKI UGOVOR POTPISAN 13. PROSINCA 2007.

A. Izjave o odredbama Ugovorā	369
1. Izjava o Povelji Europske unije o temeljnim pravima.....	369
2. Izjava o članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji.....	369
3. Izjava o članku 8. Ugovora o Europskoj uniji	369
4. Izjava o sastavu Europskoga parlamenta	369
5. Izjava o političkom sporazumu Europskoga vijeća o nacrtu odluke o sastavu Europskoga parlamenta	369
6. Izjava o članku 15. stavcima 5. i 6., članku 17. stavcima 6. i 7. i članku 18. Ugovora o Europskoj uniji.....	369

7. Izjava o članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	370
8. Izjava o praktičnim mjerama koje valja poduzeti nakon stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora s obzirom na predsjedanje u Europskom vijeću i Vijeću vanjskih poslova	372
9. Izjava o članku 16. stavku 9. Ugovora o Europskoj uniji o odluci Europskoga vijeća o predsjedanju Vijećem	372
10. Izjava o članku 17. Ugovora o Europskoj uniji	373
11. Izjava o članku 17. stavcima 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji.....	374
12. Izjava o članku 18. Ugovora o Europskoj uniji	374
13. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici	374
14. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici	375
15. Izjava o članku 27. Ugovora o Europskoj uniji	375
16. Izjava o članku 55. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji.....	375
17. Izjava o prednosti	376
18. Izjava o razgraničenju nadležnosti	376
19. Izjava o članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	377
20. Izjava o članku 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	377
21. Izjava o zaštiti osobnih podataka u području pravosudne suradnje u kaznenim predmetima i policijske suradnje.....	377
22. Izjava o člancima 48. i 79. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	378
23. Izjava o članku 48. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije...	378
24. Izjava o pravnoj osobnosti Europske unije.....	378
25. Izjava o člancima 75. i 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	378
26. Izjava o nesudjelovanju države članice u mjeri iz Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	378
27. Izjava o članku 85. stavku 1. podstavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	379
28. Izjava o članku 98. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	379
29. Izjava o članku 107. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije	379
30. Izjava o članku 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	379
31. Izjava o članku 156. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	380

32. Izjava o članku 168. stavku 4. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske Unije	380
33. Izjava o članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	381
34. Izjava o članku 179. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	381
35. Izjava o članku 194. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	381
36. Izjava o članku 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o pregovorima i sklapanju međunarodnih sporazuma država članica koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde	381
37. Izjava o članku 222. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	381
38. Izjava o članku 252. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o broju nezavisnih odvjetnika u Sudu	381
39. Izjava o članku 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	382
40. Izjava o članku 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	382
41. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	382
42. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	382
43. Izjava o članku 355. stavku 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	383

B. Izjave o protokolima priloženima Ugovorima

44. Izjava o članku 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije	383
45. Izjava o članku 5. stavku 2. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije	383
46. Izjava o članku 5. stavku 3. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije	383
47. Izjava o članku 5. stavcima 3., 4. i 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije	384
48. Izjava o Protokolu o položaju Danske.....	384
49. Izjava o Italiji	384
50. Izjava o članku 10. Protokola o prijelaznim odredbama	385

C. Izjave država članica

51. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima	385
52. Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Njemačke, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Republike Italije,	

Republike Cipar, Republike Litve, Velikoga Vojvodstva Luksemburg, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Austrije, Republike Portugal, Rumunjske, Republike Slovenije i Slovačke Republike o simbolima Europske unije	386
53. Izjava Češke Republike o Povelji Europske unije o temeljnim pravima	386
54. Izjava Njemačke, Irske, Republike Mađarske, Republike Austrije i Kraljevine Švedske.....	387
55. Izjava Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske.....	387
56. Izjava Irske o članku 3. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde.....	387
57. Izjava Republike Italije o sastavu Europskoga parlamenta	388
58. Izjava Republike Latvije, Republike Mađarske i Republike Malte o pisanju imena jedinstvene valute u Ugovorima.....	388
59. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	388
60. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.....	388
61. Izjava Republike Poljske o Povelji Europske unije o temeljnim pravima.....	389
62. Izjava Republike Poljske o Protokolu o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima u odnosu na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu	389
63. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o definiciji pojma „državljeni“	389
64. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski parlament.....	389
65. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o članku 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije	389
 TABLICE EKVIVALENATA IZ ČLANKA 5. LISABONSKOGA UGOVORA	
Ugovor o Europskoj uniji	393
Ugovor o funkcioniranju Europske unije	398

UVODNE NAPOMENE

1. Lisabonski ugovor (engl. *Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community*) je naziv za pravni akt Europske unije u kojemu su sadržane izmjene i dopune dva važna ugovora Unije: Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice.

2. Ugovor o Europskoj uniji (*Treaty on the European Union*) stupio je na snagu 1. studenoga 1993. (poznat je pod nazivom Maastrichtski ugovor jer je 7. veljače 1992. potpisan u gradu Maastrichtu u Nizozemskoj). Ugovor o osnivanju Europske zajednice (*Treaty establishing the European Community*)¹ stupio je na snagu 1. siječnja 1958. (potpisan je u Rimu 25. ožujka 1957., obično se rabi naziv Rimski ugovor). Taj ugovor je Lisabonskim ugovorom preimenovan u Ugovor o funkcioniranju Europske unije (*Treaty on the Functioning of the European Union*).²

3. Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o osnivanju Europske zajednice zajedno tvore pravne temelje Europske unije (*founding treaties*). Mijenjani su i dopunjavani nekoliko puta tzv. reformskim ugovorima (*amending treaties*)³, ali i ugovorima o pristupanju novih država članica EU (*accession treaties*).⁴

4. Lisabonskim ugovorom žele se reformirati i modernizirati pravni temelji, instrumenti i institucije EU u uvjetima proširenoga članstva, jer se to nije uspjelo postići Ustavom Europske unije (Ugovorom o uspostavljanju Ustava za Europu, *Treaty establishing a Constitution for Europe*)⁵. Taj pravni akt, potpisan u Rimu 29. listopada

¹ Izvorni naziv: Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice (*Treaty establishing the European Economic Community*). Promjena naziva je obavljena Maastrichtskim ugovorom (1992.).

² Članak 2. t. 1. Lisabonskog ugovora.

³ Primjerice Ugovorom iz Amsterdama (*Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and Certain Related Acts*, *Official Journal of the EC*, C 340, 10 November 1997), potpisan je 2. listopada 1997., na snagu je stupio 1. svibnja 1999., Ugovorom iz Nice (*Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and Certain Related Acts*, *Official Journal of the EC*, C 80, 10 March 2001.; konsolidirane verzije: *Official Journal C 325*, 24 December 2002.), potpisan je 26. veljače 2001., stupio je na snagu 1. veljače 2003.

⁴ Godine 1973. (pristupanjem Danske, Irske, Ujedinjene Kraljevine), 1981. (pristupanjem Grčke), 1986. (pristupanjem Španjolske i Portugala), 1995. (pristupanjem Austrije, Finske, Švedske), 2004. (pristupanjem Republike Češke, Cipra, Estonije, Mađarske, Latvije, Litve, Malte, Poljske, Slovenije i Slovačke) i 2007. pristupanjem Bugarske i Rumunjske..

⁵ *Treaty establishing a Constitution for Europe*, *Official Journal of the EU*, C 310, 16 December 2004.

da 2004., nije stupio na snagu jer su ratifikaciju na referendumu odbile dvije zemlje članice EU, Francuska i Nizozemska.

5. Lisabonski ugovor je potpisan u glavnome portugalskome gradu 13. prosinca 2007. (potpisali su ga čelnici svih 27 država članica EU). Njegovo stupanje na snagu predviđalo se 1. siječnja 2009. Irska je, međutim, 11. lipnja 2008. odbila ratifikaciju s 53 posto glasova „protiv“ (jedina članica EU u kojoj se o ratifikaciji odlučivalo referendumom, ostale članice su ratifikaciju obavile sukladno svojim ustavnim propisima pretežitom u parlamentima), pa će taj ugovor stupiti na snagu prvoga dana sljedećega mjeseca nakon što se u depozitara (Vladi Talijanske Republike) pohrani zadnja ratifikacijska isprava.

6. Do sada su Lisabonski ugovor ratificirale i predale depozitaru ratifikacijske isprave 23 države od ukupno 27 članica EU (uz irsko „ne“, ratifikacijske isprave nisu još pohranile Njemačka, Češka i Poljska).

7. Vlada Irske odlučila je ponoviti referendum 2. listopada 2009., jer joj je na briselskom summitu šefova država i vlada EU 19. lipnja 2009. zajamčeno poštivanje suverenosti u područjima poreza, vojne neutralnosti, obrazovanja, te zaštite obitelji i prava na život. Postupak ratifikacije, tj. polaganje ratifikacijskih isprava moraju još dovršiti Njemačka (njemački Ustavni sud je potvrdio usklađenost Lisabonskog ugovora s njemačkim Ustavom, ostaje još da dva doma njemačkog parlamenta donesu popratne propise o svojim parlamentarnim pravima u okviru EU), Češka i Poljska (ratifikacijske isprave nisu potpisali predsjednici država, čekaju konačnu odluku Irske).

8. Lisabonski ugovor je iznimno važan za Hrvatsku, državu kandidatkinju za punopravno članstvo u EU (uz Hrvatsku, sada su kandidatkinje još Turska i Makedonija)⁶, između ostaloga jer sadrži odredbe koje olakšavaju daljnje širenje Europske unije. U ugovorima i pravnim aktima EU koji su sada na snazi sastav institucija EU, način glasovanja i sl. uređen je za 27 država članica EU. Zbog toga je uredništvo „Adriasa“ odlučilo objaviti – imajući na umu golemo zanimanje naše javnosti za tekst Lisabonskog ugovora i za Europsku uniju općenito – neslužbeni (radni) hrvatski prijevod svih dokumenata prihvaćenih u Lisabonu 2007., ugovora, protokola i izjava.

9. Izvorni tekst Lisabonskog ugovora preveli su stručnjaci Zavoda za prevođenje Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske. Budući da je takav tekst teško uporabljiv u praksi, jer sadrži samo izmjene i dopune bez konsolidiranoga teksta Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u Zavodu za znanstveni i umjetnički rad HAZU-a u Splitu načinjeni su radni konsolidirani tekstovi spomenutih dvaju ugovora na engleskome. Potom su u Službenome listu Europske unije (Official Journal of the EU) objavljeni neslužbeni konsoli-

---

⁶ Pregovori o pristupanju Hrvatske i Turske otvoreni su 3. listopada 2005.

dirani tekstovi na jezicima EU, pa je hrvatski prijevod tih tekstova načinila mr. Ana Mršić, diplomirana anglistica i talijanistica. Hrvatski prijevod konsolidiranih tekstova je stručno (sa stajališta međunarodnoga prava) recenzirao izvanredni profesor međunarodnoga prava Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dr. sc. Davorin Lapaš, a konačnu redakciju obavio je profesor međunarodnoga prava Pravnog fakulteta u Splitu u mirovini akademik Davorin Rudolf.

U prevođenju je korišten glosar EU (EU Glossary, <http://europa.eu/scadplus/glossary/index>) sa 233 termina o europskoj integraciji na 11 službenih jezika EU koji su bili propisani prije proširenja 1. svibnja 2004., „Priručnik za prevođenje pravnih akata Europske unije“ (ur. Jasminka Novak, suradnici Goranka Cvijanović – Vuković i dr., Zagreb, 2002.) i „Četverojezični rječnik prava Europske unije - engleski, hrvatski, francuski, njemački“ (gl. urednica Maja Bratanić, izd. Hrvatska informacijsko-dokumentacijska referalna agencija, Zagreb, 2003.).

Korišten je i jedini u nas objavljeni cjeloviti hrvatski prijevod Ustava EU iz 2004. (Ugovora o uspostavljanju Ustava za Europu) tiskan u „Adriasu“ br. 13/2006.

U prevođenju i recenziranju služili su tekstovi na engleskom, francuskom, talijanskom, španjolskom, djelomično i slovenskom jeziku, posebice engleski prijevod (originalni tekst Lisabonskog ugovora na jezicima EU objavljen je u *Official Journal of the EU*, C 306. Vol. 50, 17 December 2007., konsolidirani tekstovi Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije u *Official Journal of the EU*, C 115, Vol. 51, 9 May 2008). U popratnim bilješkama uz konsolidirane ugovore objavljene u *Official Journal of the EU* istaknuto je da tekstovi nisu ni službeni ni konačni i da valja očekivati terminološke i stilske poboljšice i ispravke u svim jezičnim verzijama teksta.

10. Budući da je tekst Lisabonskoga ugovora složen (dvojbe su posebice izazivale prijevodi nekih pravnih termina), a uz to su ugovori, Maastrichtski i Rimski, kao pravni akti nepregledni, komplicirani, s brojnim upućivanjima na različite odredbe (nadležnosti institucija i razna tijela EU), bit ćemo zahvalni svim čitateljima na primjedbama i sugestijama glede prijevoda. Na taj način pomoći ćemo dobrome prijevodu službenoga teksta Lisabonskoga ugovora nakon što Hrvatska postane punopravna članica Europske unije.

D. R.

U Splitu 25. svibnja 2009.

LISABONSKI UGOVOR
KOJIM SE MIJENJAJU I DOPUNJUJU UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI
I UGOVOR O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE
POTPISAN U LISABONU 13. PROSINCA 2007.

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE BUGARSKE,
PREDSJEDNIK ČEŠKE REPUBLIKE
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE,
PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE ESTONIJE
PREDSJEDNIK IRSKE,
PREDSJEDNIK HELENSKE REPUBLIKE,
NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE,
PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE,
PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE CIPAR
PREDSJEDNICA REPUBLIKE LATVIJE
PREDSJEDNIK REPUBLIKE LITVE
NJEGOVO VELIČANSTVO VELIKI VOJVODA OD LUKSEMBURGA,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE MAĐARSKE,
PREDSJEDNIK MALTE,
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE,
SAVEZNI PREDSJEDNIK REPUBLIKE AUSTRIJE,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE POLJSKE,
PREDSJEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE,
PREDSJEDNIK RUMUNJSKE,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE,
PREDSJEDNIK SLOVAČKE REPUBLIKE,

PREDSJEDNICA REPUBLIKE FINSKE,
VLADA KRALJEVINE ŠVEDSKE,
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA UJEDINJENOGA KRALJEVSTVA VE-
LIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

*U želji da se završi proces započet Amsterdamskim ugovorom i Ugovorom iz Nice
radi jačanja učinkovitosti i legitimnosti Unije i bolje povezanosti njezina djelovanja,
ODLUČILI SU izmijeniti i dopuniti Ugovor o Europskoj Uniji, Ugovor o osnivanju
Europske zajednice i Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, i
u tu su svrhu svojim punomoćnicima imenovali:*

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA,
Guya VERHOFSTADTA
Premijera

Karela DE GUCHTA
Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE BUGARSKE,
Sergeja STANISHEVA
Premijera

Ivaila KALFINEA
Zamjenika premijera i ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK ČEŠKE REPUBLIKE
Mireka TOPOLÁNEKA
Premijera

Karela SCHWARZENBERGA
Ministra vanjskih poslova

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE,
Andersa Fogha RASMUSSENA
Premijera

Per Stig MØLLERA
Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE,
Dr. Angelu Merkel
Saveznu kancelarku
Dr. Frank-Waltera STEINMEIERA
Zamjenika saveznoga kancelara i saveznoga ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE ESTONIJE

Andrusa ANSIPA

Premijera

Urmasa PAETA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK IRSKE,

Bertieja AHERNA

Taoiseacha (Premijera)

Dermota AHERNA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK HELENSKE REPUBLIKE:

Konstantinosa KARAMANLISA

Premijera

Doru BAKOYANNIS

Ministricu vanjskih poslova

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE,

Joséa Luisa RODRÍGUEZA ZAPATERA

Predsjednika Vlade

Miguela Ángela MORATINOSA CUYAUBÉA

Ministra vanjskih poslova i suradnje

PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE:

Nicolasa SARKOZYJA

Predsjednika

Françoisa FILLONA

Premijera

Bernarda KOUCHNERA

Ministra vanjskih i europskih poslova

PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE:

Romana PRODIJA

Predsjednika Vijeća ministara

Massima D'ALEMA

Potpredsjednika Vijeća ministara i ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE CIPAR

Tassosa PAPADOPOULOSA

Predsjednika

Eratoa KOZAKOU-MARCOULLISA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNICA REPUBLIKE LATVIJE

Valdisa ZATLERSA

Predsjednika

Aigarsa KALVĪTISA

Premijera

Mārisa RIEKSTIŅŠA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE LITVE

Valdasa ADAMKUSA

Predsjednika

Gediminasa KIRKILASA

Premijera

Petrasa VAITEKŪNASA

Ministra vanjskih poslova

NJEGOVO VELIČANSTVO VELIKI VOJVODA OD LUKSEMBURGA,

Jean-Claudea JUNCKERA

Premijera, državnoga ministra

Jeana ASSELBORNA

Ministra vanjskih poslova i imigracija

PREDSJEDNIK REPUBLIKE MAĐARSKE,

Ferenca GYURCSÁNYA

Premijera

Dr. Kinga GÖNCZA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK MALTE,

Lawrencea GONZIA

Premijera

Hon. Michaela FRENDIA

Ministra vanjskih poslova

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE:

Dr. J. P. BALKENENDEA

Premijera

M. J. M. VERHAGENA

Ministra vanjskih poslova

SAVEZNI PREDSJEDNIK REPUBLIKE AUSTRIJE,

Dr. Alfreda GUSENBAUERA

Saveznoga kancelara

Dr. Ursulu PLASSNIK

Saveznu ministricu za europske i međunarodne poslove

PREDSJEDNIK REPUBLIKE POLJSKE,

Donalda TUSKA

Premijera

Radoslaw SIKORSKOG

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE,

Joséa SOCRATESA CARVALHA PINTE DE SOUSE

Premijera

Luísa Filipa MARQUES AMADOA

Državnoga ministra, ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK RUMUNJSKE,

Traiana BĂSESCUA

Predsjednika

Calina POPESCUA TĂRICEANU

Premijera

Adriana CIOROIANUA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK REPUBLIKE SLOVENIJE,

Janeza JANŠU

Predsjednika Vlade

Dr. Dimitrija RUPELA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNIK SLOVAČKE REPUBLIKE,

Roberta FICOA

Premijera

Jána KUBIŠA

Ministra vanjskih poslova

PREDSJEDNICA REPUBLIKE FINSKE,

Mattia VANHANENA

Premijera

Ilkka KANERVU

Ministra vanjskih poslova

VLADA KRALJEVINE ŠVEDSKE,

Fredrika REINFELDTA

Premijera

Ceciliju MALMSTRÖM

Ministricu vanjskih poslova

*NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA UJEDINJENE KRALJEVINE VELIKE
BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE:*

Hon. Gordona BROWNA

Premijera

Hon. Davida MILIBANDA

Državnoga tajnika za vanjske poslove i Commonwealth

KOJI SU, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u dobrom i valjanom obliku, USUGLASILI:

IZMJENE I DOPUNE UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI I UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE

ČLANAK 1.

UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA,*
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA DANSKE,
PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE,
PREDSJEDNIK IRSKE,
PREDSJEDNIK HELENSKE REPUBLIKE,
NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ ŠPANJOLSKE,
PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE,
PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE,
NJEGOVO VELIČANSTVO VELIKI VOJVODA OD LUKSEMBURGA,
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE,
PREDSJEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE,
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA UJEDINJENE KRALJEVINE VELIKE
BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

RIJEŠENI da označe novu fazu u procesu europske integracije koji je započeo
osnivanjem Europskih zajednica,

* Nakon donošenja Ugovora o Europskoj zajednici ove su države postale punopravne članice EU:
Bugarska, Češka, Estonija, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Rumunjska, Slo-
venija, Slovačka, Finska, Švedska.

NADAHNUTI europskim kulturnim, vjerskim i humanističkim nasljeđem, iz kojeg su se razvile opće vrijednosti nepovredivih i neotuđivih prava ljudskoga bića, slobode, demokracije, jednakosti i vladavine prava,

PODSJEĆAJUĆI na povijesnu važnost okončanja podijeljenosti europskog kontinenta i potrebe za stvaranjem čvrstih temelja za izgradnju buduće Europe,

POTVRĐUJUĆI svoju privrženost načelima slobode, demokracije i poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavine prava,

POTVRĐUJUĆI svoju privrženost temeljnim socijalnim pravima utvrđenima u Europskoj socijalnoj povelji potpisanoj u Torinu 18. listopada 1961. godine i Povelji Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika iz 1989. godine,

U ŽELJI da prodube solidarnost između svojih naroda poštujući njihovu povijest, kulturu i tradicije,

U ŽELJI da dodatno unaprijede demokratsko i učinkovito djelovanje institucija, kako bi im se omogućilo bolje obavljanje povjerenih im zadaća unutar jedinstvenoga institucionalnog okvira,

RIJEŠENI da ostvare jačanje i konvergenciju svojih gospodarstava i uspostave ekonomsku i monetarnu uniju, uključujući jedinstvenu i stabilnu valutu sukladno odredbama ovog Ugovora i Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

ODLUČNI da uzevši u obzir načelo održivoga razvoja i u okviru ostvarivanja unutarnjeg tržišta, čvršće povezanosti i zaštite okoliša, promiču gospodarski i socijalni napredak svojih naroda te da provode politiku koja osigurava da pomaci u gospodarskoj integraciji budu popraćeni usporednim napretkom na drugim područjima,

RIJEŠENI da ustanove status građanina Unije zajednički svim državljanima njihovih zemalja,

RIJEŠENI da provode zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku koja sukladno odredbama članka 42. uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi mogla dovesti do zajedničke obrane, a čime bi se ojačao europski identitet i njegova neovisnost u cilju promicanja mira, sigurnosti i napretka u Europi i svijetu,

RIJEŠENI da olakšaju slobodno kretanje osoba, zajamčivši pritom sigurnost svojih naroda, uspostavom prostora slobode, sigurnosti i pravde sukladno odredbama ovog Ugovora i Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

RIJEŠENI da nastave s procesom stvaranja sve tješnje unije naroda Europe u kojoj se odluke, sukladno načelu supsidijarnosti, donose na način koji je najbliži građanima,

S OBZIROM na daljnje korake koje valja poduzeti kako bi se unaprijedila europska integracija,

ODLUČILI SU osnovati Europsku uniju te su u tu svrhu punomoćnicima imenovali:

(Popis punomoćnika je izostavljen)

KOJI su se, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u dobrom i valjanom obliku, sporazumjeli kako slijedi:

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Ugovorom VISOKE UGOVORNE STRANKE međusobno osnivaju EU-ROPSKU UNIJU (u daljnjem tekstu: „Unija“), na koje države članice prenose nadležnosti za postizanje zajedničkih ciljeva.

Ovaj Ugovor označuje novu fazu u procesu stvaranja sve tješnje unije naroda Europe, u kojoj se odluke donose na što otvoreniji način i na razini što je moguće bližoj građaninu.

Unija se temelji na ovom Ugovoru i na Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: „Ugovori“). Ta dva ugovora imaju istu pravnu vrijednost. Unija zamjenjuje i nasljeđuje Europsku zajednicu.

Članak 2.

Unija se temelji na vrijednostima poštivanja ljudskoga dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama, u društvu u kojemu prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i ravnopravnost žena i muškaraca.

Članak 3.

1. Cilj je Unije promicanje mira, njezinih vrijednosti i blagostanja njezinih naroda.
2. Unija svojim građanima pruža područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica, u kojem se slobodno kretanje osoba osigurava uz

odgovarajuće mjere vezane uz kontrolu vanjskih granica, azil, imigracije te sprječavanje i suzbijanje kriminala.

3. Unija uspostavlja unutarnje tržište. Unija radi na održivom razvoju Europe, utemeljenome na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom, socijalnom tržišnom gospodarstvu, čiji je cilj puna zaposlenost i društveni napredak te visoka razina zaštite i poboljšanja kakvoće okoliša. Unija promiče znanstveni i tehnološki napredak.

Unija suzbija društveno isključivanje i diskriminaciju, promiče socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta.

Unija promiče ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama.

Unija poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost te osigurava očuvanje i unapređenje kulturnoga nasljeđa Europe.

4. Unija uspostavlja ekonomsku i monetarnu uniju čija je valuta euro.

5. U svojim odnosima sa svijetom Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese i pridonosi zaštiti svojih građana. Unija pridonosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, promicanju solidarnosti i uzajamnoga poštivanja među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, osobito prava djeteta, te strogom poštivanju i razvoju međunarodnoga prava, uključujući poštivanje načela Povelje Ujedinjenih naroda.

6. Unija svoje ciljeve ostvaruje odgovarajućim sredstvima, koja su primjerena nadležnostima koje su joj dane Ugovorima.

Članak 4.

1. Nadležnosti koje Ugovorima nisu prenesene na Uniju države članice zadržavaju u skladu s člankom 5.

2. Unija poštuje jednakost država članica pred Ugovorima te njihov nacionalni identitet, koji je neodvojivo povezan s njihovim temeljnim strukturama, političkima i ustavnima, uključujući regionalnu i lokalnu samoupravu. Ona poštuje temeljne funkcije države, uključujući osiguranje teritorijalne cjelovitosti države, održavanje zakona i reda te očuvanje nacionalne sigurnosti. Posebice, nacionalna sigurnost ostaje u isključivoj nadležnosti svake države članice.

3. U skladu s načelom iskrene suradnje i uz puno uzajamno poštivanje, Unija i njezine države članice međusobno se pomažu pri obavljanju zadaća koje proizlaze iz odredaba Ugovorā.

Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz Ugovorā ili su rezultat akata institucija Unije.

Države članice olakšavaju ostvarivanje zadaća Unije i ne poduzimaju nikakve mjere koje bi mogle ugroziti postizanje ciljeva Unije.

Članak 5.

1. Granice nadležnosti Unije uređene su načelom dodjeljivanja. Ostvarivanje nadležnosti Unije uređeno je načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

2. U skladu s načelom dodjeljivanja, Unija djeluje samo u granicama nadležnosti koje su joj države članice Ugovorima dale kako bi postigla u njima utvrđene ciljeve. Nadležnosti koje Ugovorima nisu dane Uniji, zadržavaju države članice.

3. U skladu s načelom supsidijarnosti, u područjima koja nisu u njezinoj isključivoj nadležnosti, Unija djeluje samo ako, i u mjeri u kojoj države članice ne mogu na zadovoljavajući način postići ciljeve koji su sadržani u predloženim mjerama, bilo na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, a koji se mogu, radi opsega ili učinka koji proizlazi iz predložene mjere, na bolji način postići na razini Unije.

Institucije Unije načelo supsidijarnosti primjenjuju kako je to utvrđeno Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Nacionalni parlamenti osiguravaju usklađenost s načelom supsidijarnosti u skladu s postupkom utvrđenim tim protokolom.

4. U skladu s načelom proporcionalnosti, sadržaj i oblik mjere koju poduzima Unija ne smije prelaziti ono što je prijeko potrebno za postizanje ciljeva Ugovorā.

Institucije Unije načelo proporcionalnosti primjenjuju na način utvrđen Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak 6.

1. Unija priznaje prava, slobode i načela sadržana u Povelji Europske unije o temeljnim pravima od 7. prosinca 2000., te prilagođenoj u Strasbourgu 12. prosinca 2007., a koja ima istu pravnu vrijednost kao Ugovori.

Odredbama Povelje ni na koji se način ne proširuju nadležnosti Unije utvrđene Ugovorima.

Prava, slobode i načela Povelje tumače se u skladu s odredbama sadržanim u Glavi VII. Povelje kojima se uređuje njezino tumačenje i primjena, vodeći pritom računa o objašnjenjima iz Povelje kojima se utvrđuju izvori tih odredaba.

2. Unija će pristupiti Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. To pristupanje ničim ne utječe na nadležnosti Unije utvrđene Ugovorima.

3. Temeljna prava, zajamčena Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, a koja proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, čine opća pravna načela Unije.

Članak 7.

1. Na prijedlog jedne trećine država članica ili na prijedlog Europskog parlamenta ili Europske komisije, Vijeće može, većinom od četiri petine svojih članova, uz prethodni pristanak Europskog parlamenta, utvrditi postojanje očigledne opasnosti od ozbiljne povrede vrijednosti iz članka 2. od strane neke države članice. Prije takvog utvrđivanja, Vijeće će saslušati državu članicu o kojoj je riječ i može joj uputiti preporuke postupajući sukladno istom postupku.

Vijeće će redovito provjeravati da li razlozi na kojima počiva takvo utvrđivanje i dalje vrijede.

2. Europsko vijeće koje, kada odlučuje jednoglasno na prijedlog jedne trećine država članica ili Europske komisije, uz prethodni pristanak Europskog parlamenta, može utvrditi postojanje ozbiljne i ustrajne povrede vrijednosti iz članka 2. od strane neke države članice, nakon što pozove tu državu članicu na očitovanje.

3. Ako se utvrdi povreda navedena u stavku 2, Vijeće može kvalificiranom većinom odlučiti da državi članici o kojoj je riječ obustavi određena prava koja proizlaze iz primjene Ugovorā, uključujući i pravo glasa predstavnika vlade te države članice u Vijeću. Vijeće pritom uzima u obzir moguće posljedice koje takva obustava ima na prava i obveze fizičkih i pravnih osoba.

Obveze države članice o kojoj je riječ prema ovom Ugovoru u svakom slučaju i dalje vezuju tu državu.

4. Ako se stanje koje je dovelo do poduzimanja tih mjera promijeni, Vijeće naknadno može kvalificiranom većinom odlučiti o izmjeni ili ukidanju mjera poduzetih sukladno stavku 3.

5. Mehanizmi glasovanja koji se primjenjuju u Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Vijeću, za potrebe ovoga članka utvrđeni su člankom 354. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 8.

1. Unija će razvijati poseban odnos sa susjednim zemljama, utemeljen na vrijednostima Unije i obilježen bliskim i miroljubivim odnosima koji počivaju na suradnji, a sve radi stvaranja prostora za napredak i dobrosusjedske odnose..

2. Za potrebe stavka 1. Unija može sklapati posebne sporazume s dotičnim zemljama. Ti sporazumi mogu sadržavati uzajamna prava i obveze kao i mogućnost poduzimanja zajedničkog djelovanja. O njihovoj će se primjeni održavati povremena savjetovanja.

GLAVA II.

ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA

Članak 9.

U svim svojim djelovanjima Unija poštuje načelo ravnopravnosti svojih građana kojima njezine institucije, tijela, uredi i agencije posvećuju jednaku pozornost. Svaki državljanin države članice građanin je Unije. Građanstvo Unije dopuna je nacionalnom državljanstvu i ne zamjenjuje ga.

Članak 10.

1. Djelovanje Unije temelji se na predstavničkoj demokraciji.

2. Građani su izravno predstavljeni na razini Unije u Europskom parlamentu.

Države članice u Europskomu vijeću predstavljaju njihovi šefovi država ili vlada, a u Vijeću ih predstavljaju njihove vlade, koje su i same demokratski odgovorne pred svojim parlamentima ili svojim građanima.

3. Svaki građanin ima pravo sudjelovati u demokratskom životu Unije. Odluke se donose otvoreno i na način što bliži građanima.

4. Političke stranke na europskoj razini pridonose oblikovanju europske političke svijesti i izražavanju želja građana Unije.

Članak 11.

1. Institucije građanima i predstavničkim udrugama na odgovarajući način omogućuju da objave i javno razmijene svoja mišljenja u svim područjima djelovanja Unije.

2. Institucije održavaju otvoren, transparentan i redovit dijalog s predstavničkim udrugama i civilnim društvom.

3. Europska komisija obavlja iscrpna savjetovanja sa zainteresiranim strana-ma kako bi osigurala dosljedno i transparentno djelovanje Unije.

4. Najmanje milijun građana, državljana većeg broja država članica, može zatražiti od Europske komisije da, u okviru svojih ovlasti, podnese odgovara-jući prijedlog o nekom predmetu ako građani smatraju da je potrebno do-nošenje pravnoga akta Unije radi primjene Ugovorā.

Postupci i uvjeti potrebni za takvu građansku inicijativu određuju se u skladu s prvim stavkom članka 24. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 12.

Nacionalni parlamenti na sljedeći način aktivno prinosе dobrom funkcion-iranju Unije:

(a) tako što ih institucije Unije stalno obavještavaju, te im se prosleđuju nacrti zakonodavnih akata Unije u skladu s Protokolom o ulozi nacionalnih parla-menata u Europskoj uniji;

(b) nastojeći da se poštuje načelo supsidijarnosti u skladu s postupcima predviđenim Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcional-nosti;

(c) tako što u okviru slobode, sigurnosti i pravde sudjeluju u ocjeni meha-nizama za primjenu politika Unije u tim područjima u skladu s člankom 70. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, te tako što su neprestano uključeni u političko praćenje rada Europolā i ocjenu aktivnosti Eurojusta u skladu s člancima 88. i 85. toga Ugovora;

(d) sudjelujući u revizijskim postupcima Ugovorā u skladu s člankom 48. ovog Ugovora;

(e) tako što ih se stalno obavještava o zahtjevima za pristupanje Uniji u skladu s člankom 49. ovog Ugovora;

(f) sudjelujući u međuparlamentarnoj suradnji nacionalnih parlamenata i u suradnji s Europskim parlamentom u skladu s Protokolom o ulozi nacionalnih parlamenata u Europskoj uniji.

GLAVA III.

ODREDBE O INSTITUCIJAMA

Članak 13.

1. Unija djeluje unutar institucionalnog okvira kojemu je svrha promicati njezine vrijednosti, zalagati se za njezine ciljeve, služiti njezinim interesima, interesima njezinih građana i interesima država članica te osigurati dosljednost, učinkovitost i kontinuitet njezinih politika i mjera.

Institucije su Unije:

- Europski parlament,
- Europsko vijeće,
- Vijeće,
- Europska komisija (u daljnjem tekstu 'Komisija'),
- Sud pravde Europske unije,
- Europska središnja banka,
- Revizorski sud.

2. Svaka institucija djeluje u granicama svojih ovlasti koje su joj dodijeljene Ugovorima, te sukladno postupcima, uvjetima i ciljevima koji su u njima sadržani. Institucije međusobno održavaju iskrenu suradnju.

3. Odredbe koje se odnose na Europsku središnju banku i Revizorski sud te podrobne odredbe o ostalim institucijama, utvrđene su Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.

4. Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija, koji imaju savjetodavnu ulogu.

Članak 14.

1. Europski parlament, zajedno s Vijećem, obavlja zakonodavne i proračunske funkcije. Europski parlament obnaša funkcije političkoga nadzora i savjetodavne funkcije kako je utvrđeno Ugovorima. Europski parlament bira predsjednika Komisije.

2. Europski parlament sastavljen je od predstavnika građana Unije. Njihov broj ne prelazi sedamsto pedeset članova uz predsjednika. Zastupljenost građana se smanjuje proporcionalno, a najmanji broj predstavnika iznosi šest članova po državi članici. Nijednoj državi članici ne dodjeljuje se više od devedeset šest zastupničkih mjesta.

Europsko vijeće, na inicijativu Europskog parlamenta i uz njegovu suglasnost, jednoglasno donosi odluku kojom se utvrđuje sastav Europskoga parlamenta, poštujući pritom načela iz podstavka 1.

3. Članovi Europskoga parlamenta biraju se na razdoblje od pet godina na općim, slobodnim, neposrednim i tajnim izborima.

4. Europski parlament iz redova svojih članova bira predsjednika i dužnosnike.

Članak 15.

1. Europsko vijeće daje Uniji poticaj potreban za njezin razvoj i utvrđuje joj opće političke smjernice i prioritete. Europsko vijeće nema zakonodavnu funkciju.

2. Europsko vijeće čine šefovi država ili vlada država članica, zajedno s njegovim predsjednikom i s predsjednikom Komisije. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku sudjeluje u njegovu radu.

3. Europsko vijeće sastaje se dva puta tijekom svakih šest mjeseci, na poziv svog predsjednika. Kad to nalaže dnevni red, članovi Europskog vijeća mogu odlučiti da svakome od njih pomaže jedan ministar, a u slučaju predsjednika Komisije jedan član Komisije. Kad to nalaže situacija, predsjednik saziva izvanredni sastanak Europskoga vijeća.

4. Osim ako Ugovorima nije drukčije utvrđeno, odluke Europskoga vijeća donose se konsenzusom.

5. Europsko vijeće bira svoga predsjednika kvalificiranom većinom glasova na razdoblje od dvije i pol godine koje se može jednom obnoviti. U slučaju spriječenosti ili teške povrede dužnosti, Europsko vijeće može prekinuti mandat predsjednika u skladu s istim postupkom.

6. Predsjednik Europskoga vijeća:

(a) predsjedava i potiče njegov rad;

(b) osigurava pripremu i kontinuitet rada Europskoga vijeća u suradnji s predsjednikom Komisije i na temelju rada Vijeća općih poslova;

(c) nastoji osigurati koheziju i postizanje konsenzusa u okviru Europskoga vijeća;

(d) podnosi izvješće Europskom parlamentu nakon svakoga sastanka Europskoga vijeća.

Predsjednik Europskoga vijeća, na svojoj razini i u tome svojstvu, osigurava vanjsko zastupanje Unije kada se radi o pitanjima koja se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, ne dovodeći pritom u pitanje ovlasti visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Predsjednik Europskoga vijeća ne može obnašati dužnosti na nacionalnoj razini.

Članak 16.

1. Vijeće zajedno s Europskim parlamentom obavlja zakonodavne djelatnosti i djelatnosti vezane uz proračun. Vijeće obavlja dužnosti utvrđivanja politike i koordinacije na način utvrđen Ugovorima.

2. Vijeće sačinjava po jedan predstavnik svake države članice na ministarskoj razini koji je ovlašten preuzimati obveze u ime vlade države članice i glasovati.

3. Ako Ugovorima nije drukčije utvrđeno, Vijeće donosi odluke kvalificiranom većinom glasova.

4. Od 1. studenoga 2014. kvalificirana većina glasova utvrđuje se kao najmanje 55 % članova Vijeća, među kojima je najmanje petnaest članova Vijeća koji predstavljaju države članice s najmanje 65 % stanovništva Unije.

Manjina glasova koja može spriječiti donošenje odluke mora imati najmanje četiri člana Vijeća, u protivnome se smatra da je postignuta kvalificirana većina glasova.

Drugi mehanizmi kojima se uređuje kvalificirana većina utvrđeni su člankom 238. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Prijelazne odredbe koje se odnose na definiciju kvalificirane većine koje se primjenjuju do 31. listopada 2014., te one koje će se primjenjivati od 1. studenog 2014. do 31. ožujka 2017., navedene su u Protokolu o prijelaznim odredbama.

6. Vijeće zasjeda u različitim sastavima čiji se popis donosi u skladu s člankom 236. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Vijeće općih poslova osigurava dosljednost u radu različitih sastava Vijeća. Ono priprema sastanke Vijeća i osigurava provedbu njegovih odluka, u suradnji s predsjednikom Europskoga vijeća i Komisijom.

Vijeće vanjskih poslova u skladu sa strateškim smjernicama koje donosi Europsko vijeće oblikuje vanjsko djelovanje Unije te osigurava dosljednost djelovanja Unije.

7. Odbor stalnih predstavnika vlada država članica odgovoran je za pripremu rada Vijeća.

8. Vijeće zasjeda javno kad raspravlja o nacrtu zakonskoga akta i kad o njemu glasuje. U tu je svrhu svaka sjednica Vijeća podijeljena na dva dijela, tako da je jedan dio posvećen raspravi zakonskih akata Unije, a drugi aktivnostima koje nisu povezane sa zakonodavnom ulogom.

9. Sastavima Vijeća predsjedaju, osim kad je riječ o sastavu Vijeća vanjskih poslova, predstavnici država članica u Vijeću na temelju ravnopravnog izmjenjivanja, u skladu s uvjetima utvrđenima sukladno članku 236. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 17.

1. Komisija promiče opće interese Unije i u tu svrhu poduzima odgovarajuće inicijative. Osigurava primjenu Ugovorā i mjera koje institucije usvajaju na temelju Ugovorā. Komisija nadgleda primjenu prava Unije pod nadzorom Suda pravde Europske unije. Obavlja poslove vezane uz proračun i upravlja programima. Komisija obavlja koordinacijske, izvršne i upravne funkcije utvrđene Ugovorima. Osim u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike, te u ostalim slučajevima predviđenim Ugovorima, Komisija osigurava vanjsko zastupanje Unije. Pokreće godišnje i višegodišnje programe Unije radi postizanja međuinstitucionalnih sporazuma.

2. Ako Ugovorima nije drukčije utvrđeno, zakonski se akti Unije mogu donositi samo na temelju prijedloga Komisije. Ostali se akti donose na temelju prijedloga Komisije, ako tako predviđaju Ugovori.

3. Mandat Komisije traje pet godina.

Članovi Komisije biraju se na temelju njihove opće kompetentnosti i zalaganja za Europu, između osoba čija je neovisnost neupitna.

Komisija je pri obavljanju svojih dužnosti posve neovisna. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 18. stavka 2., članovi Komisije ne traže i ne primaju upute od nijedne vlade ili bilo koje druge institucije, tijela, ureda ili subjekta.

Članovi Komisije suzdržavaju se od bilo kakva djelovanja koje nije u skladu s njihovim dužnostima ili obavljanjem njihovih zadaća.

4. Komisija imenovana u razdoblju od datuma stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora do 31. listopada 2014. sastavljena je od po jednoga državljanina svake države članice, uključujući njezina predsjednika i visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je i jedan od njezinih potpredsjednika.

5. Broj članova Komisije, uključujući njezina predsjednika i visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, od 1. studenog 2014. iznosi dvije trećine broja država članica, osim ako Europsko vijeće jednoglasnom odlukom taj broj ne izmijeni.

Članovi Komisije biraju se među državljanima država članica na temelju sustava ravnopravnog izmjenjivanja među državama članicama koji odražava demografsku i geografsku strukturu svih država članica. Sustav se uspostavlja jednoglasnom odlukom Europskoga vijeća u skladu s člankom 244. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

6. Predsjednik Komisije:

(a) donosi smjernice za rad Komisije;

(b) odlučuje o unutarnjem ustrojstvu Komisije, osiguravajući da Komisija djeluje dosljedno, učinkovito i kao kolegij;

(c) između članova Komisije imenuje potpredsjednike, osim Visokoga predstavnika za vanjske poslove i sigurnosnu politiku;

Član Komisije podnosi ostavku ako to zatraži predsjednik. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku podnosi ostavku u skladu s postupkom iz članka 18. stavka 1., ako to zatraži predsjednik.

7. Uzimajući u obzir izbore za Europski parlament i nakon održavanja odgovarajućih savjetovanja, Europsko vijeće, donoseći odluku kvalificiranom većinom glasova, predlaže Europskomu parlamentu kandidata za predsjednika Komisije. Europski parlament bira za predsjednika toga kandidata većinom glasova svojih članova. Ako kandidat ne dobije potrebnu većinu glasova, Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom glasova, u roku od jednoga mjeseca predlaže novoga kandidata kojega Europski parlament bira prema istome postupku.

Vijeće, u dogovoru s izabranim predsjednikom, donosi popis ostalih osoba koje predlaže za imenovanje za članove Komisije. Izbor tih osoba obavlja se na temelju sugestija država članica, u skladu s kriterijima iz stavka 3. podstavka 2. i stavka 5. podstavka 2.

Predsjednik, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i ostali članovi Komisije podložni su kao kolegij glasovanju o pristanku u Europskomu parlamentu. Na temelju toga pristanka, Europsko vijeće imenuje Komisiju kvalificiranom većinom glasova.

8. Komisija je, kao kolegij, odgovorna Europskom parlamentu. U skladu s člankom 234. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament može glasovati o nepovjerenju Komisiji. U slučaju izglasavanja nepovjerenja, članovi Komisije podnose kolektivnu ostavku, a Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku podnosi ostavku na dužnosti koje obavlja u Komisiji.

Članak 18.

1. Europsko vijeće kvalificiranom većinom uz pristanak predsjednika Komisije imenuje Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Europsko vijeće može okončati mandat Visokog predstavnika istim postupkom.

2. Visoki predstavnik vodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Unije. Svojim prijedlozima prinosi razvoju te politike koju provodi u skladu s mandatom koji mu dodjeljuje Vijeće. To vrijedi i za zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

3. Visoki predstavnik predsjedava Vijećem vanjskih poslova.

4. Visoki je predstavnik jedan od potpredsjednika Komisije. Osigurava dosljednost vanjskoga djelovanja Unije. U Komisiji je odgovoran za njezine obveze u području vanjskih odnosa te za usklađivanje drugih aspekata vanjskoga djelovanja Unije. Pri obnašanju svojih dužnosti u Komisiji, i samo za potrebe tih dužnosti, Visokoga predstavnika obvezuju postupci Komisije onoliko koliko je to sukladno odredbama stavaka 2. i 3.

Članak 19.

1. Sud pravde Europske unije obuhvaća Sud pravde, Opći sud i specijalizirane sudove. Osigurava da se pri tumačenju i primjeni Ugovorā poštuje pravo.

Države članice propisuju pravna sredstva dostatna za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima koja obuhvaća pravo Unije.

2. Sud pravde se sastoji od po jednoga suca iz svake države članice. Sudu pomažu nezavisni odvjetnici.

Opći sud uključuje najmanje jednoga suca iz svake države članice.

Suci i nezavisni odvjetnici Suda pravde te suci Općega suda biraju se između osoba čija je neovisnost neupitna i koje zadovoljavaju uvjete iz članaka 253. i 254. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Imenuju se na temelju zajedničkoga sporazuma vlada država članica na razdoblje od šest godina. Suci i nezavisni odvjetnici kojima istječe mandat mogu biti ponovno imenovani.

3. Sud pravde Europske unije u skladu s Ugovorima:

- (a) donosi odluke o tužbama koje ulaže država članica, institucija, fizička ili pravna osoba;
- (b) daje prethodno mišljenje, na zahtjev sudova ili tribunala država članica, o tumačenju prava Unije ili o valjanosti akata koje su donijele institucije;
- (c) donosi odluke u ostalim slučajevima koji su predviđeni Ugovorima.

GLAVA IV.

ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI

Članak 20.

1. Države članice koje žele uspostaviti međusobnu pojačanu suradnju u okviru neisključivih nadležnosti Unije, mogu koristiti njezine institucije i ostvarivati te nadležnosti primjenjujući odgovarajuće odredbe Ugovorā, uz poštivanje ograničenja i u skladu s podrobnim pojedinostima utvrđenima ovim člankom i člancima od 326. do 334. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Pojačana suradnja usmjerena je na unaprjeđivanje ciljeva Unije, zaštitu njezinih interesa i jačanje procesa integracije. Takva je suradnja u svakom trenutku otvorena svim državama članicama u skladu s člankom 328. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. Odluku kojom se dopušta pojačana suradnja, Vijeće donosi kao posljednje sredstvo, nakon što utvrdi da ciljeve takve suradnje Unija kao cjelina ne može postići u razumnom roku i pod uvjetom da u njoj sudjeluje najmanje devet država članica. Vijeće djeluje u skladu s postupkom predviđenim člankom 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Svi članovi Vijeća mogu sudjelovati u njegovim raspravama, ali samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj

suradnji sudjeluju u glasovanju. Pravila glasovanja utvrđena su člankom 330. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

4. Akti doneseni u okviru pojačane suradnje obvezuju samo države članice koje u njoj sudjeluju. Ti se akti ne smatraju dijelom pravne stečevine koju države kandidatkinje moraju prihvatiti za pristupanje Uniji.

GLAVA V.

OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI

POGLAVLJE 1.

OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE

Članak 21.

1. Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni rukovodi se načelima koja su nadahnjivala samo njezino stvaranje, razvoj i proširenje i koja Unija nastoji promicati u svijetu, a to su: demokracija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštivanje ljudskoga dostojanstva, načela jednakosti i solidarnosti, te poštivanje načela iz Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnoga prava.

Unija nastoji razvijati odnose i graditi partnerstva s trećim zemljama te međunarodnim, regionalnim ili globalnim organizacijama s kojima dijeli načela iz podstavka 1. Promiče višestrana rješenja za zajedničke probleme, osobito u okviru Ujedinjenih naroda.

2. Unija utvrđuje i provodi zajedničku politiku i mjere te nastoji ostvariti visok stupanj suradnje u svim područjima međunarodnih odnosa kako bi:

(a) zaštitila svoje vrijednosti, temeljne interese, sigurnost, neovisnost i cjelovitost;

(b) učvrstila i podržala demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava i načela međunarodnoga prava;

(c) očuvala mir, spriječila sukobe i jačala međunarodnu sigurnost, u skladu s ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda, načelima Helsinškoga završnog akta i ciljevima Pariške povelje, uključujući i one koji se odnose na vanjske granice;

(d) poticala održiv gospodarski i socijalni razvoj te razvoj zaštite okoliša u zemljama u razvoju čiji je prvenstveni cilj iskorjenjivanje siromaštva;

(e) poticala integraciju svih zemalja u svjetsko gospodarstvo, ujedno i postupnim ukidanjem ograničenja u međunarodnoj trgovini;

(f) pomogla u razvoju međunarodnih mjera za očuvanje i poboljšanje kakvoće okoliša i održivo upravljanje svjetskim prirodnim dobrima, radi osiguranja održivog razvoja;

(g) pružila pomoć stanovništvu, zemljama i regijama pogođenima prirodnim nepogodama ili nesrećama izazvanima ljudskim djelovanjem; i

(h) promicala u svijetu međunarodni sustav utemeljen na snažnijoj višestranoj suradnji i dobrom upravljanju.

3. Unija poštuje načela i ostvaruje ciljeve iz stavaka 1. i 2. u razvoju i provedbi različitih područja vanjskog djelovanja Unije obuhvaćenih ovom glavom i petim dijelom Ugovora o funkcioniranju Europske unije i vanjskim aspektima svojih ostalih politika.

Unija osigurava dosljednost između različitih područja svoga vanjskog djelovanja, kao i između tih područja i svojih ostalih politika. Vijeće i Komisija, uz pomoć Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, osiguravaju tu dosljednost, te u tu svrhu surađuju.

Članak 22.

1. Na temelju načela i ciljeva iz članka 21. Europsko vijeće utvrđuje strateške interese i ciljeve Unije.

Odluke Europskoga vijeća o strateškim interesima i ciljevima Unije odnose se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku te na druga područja vanjskoga djelovanja Unije. Te se odluke mogu ticati odnosa Unije s određenom zemljom ili regijom ili mogu biti tematske prirode. Njima se utvrđuje njihovo trajanje te sredstva koja Unija i države članice trebaju staviti na raspolaganje.

Europsko vijeće odlučuje jednoglasno na preporuku Vijeća, koju ono donosi prema mjerama utvrđenim za svako područje. Odluke Europskoga vijeća provode se u skladu s postupcima predviđenim Ugovorima.

2. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisija mogu Vijeću podnositi zajedničke prijedloge, i to Visoki predstavnik za područje zajedničke vanjske i sigurnosne politike, a Komisija za ostala područja vanjskoga djelovanja.

POGLAVLJE 2.

POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI

ODJELJAK 1.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 23.

Djelovanje Unije u sferi međunarodnih odnosa sukladno ovom Poglavlju rukovodi se načelima općih odredaba utvrđenih u Poglavlju 1., ostvaruje ciljeve tih odredaba i provodi se u skladu s tim odredbama.

Članak 24.

1. Nadležnost Unije u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike obuhvaća sva područja vanjske politike i sva pitanja koja se odnose na sigurnost Unije, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi mogla voditi prema zajedničkoj obrani.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika podliježe posebnim pravilima i postupcima. Nju utvrđuju i provode Europsko vijeće i Vijeće djelujući jednoglasno, osim ako se Ugovorima ne propisuje drukčije. Isključeno je donošenje zakonodavnih akata. Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku provode Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i države članice u skladu s Ugovorima. Posebna uloga Europskoga parlamenta i Komisije u tom području utvrđena je Ugovorima. Sud pravde Europske unije nije nadležan glede tih odredbi, uz iznimku njegove nadležnosti povezane s nadzorom nad poštivanjem odredaba članka 40. ovoga Ugovora i ocjenjivanjem zakonitosti određenih odluka predviđenih drugim stavkom članka 275. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. U okviru načela i ciljeva njezina vanjskoga djelovanja, Unija vodi, definira i provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, temeljenu na razvoju uzajamne političke solidarnosti među državama članicama, na utvrđivanju pitanja od općega interesa i na postizanju sve većega stupnja konvergencije djelovanja država članica.

3. Države članice djelatno i bezrezervno podupiru vanjsku i sigurnosnu politiku Unije u duhu odanosti i uzajamne solidarnosti i postupaju u skladu s djelovanjem Unije u tome području.

Države članice surađuju kako bi pospješile i razvile uzajamnu političku solidarnost. Suzdržavaju se od svakog postupka koji bi bio protivan interesima Unije ili bi mogao umanjiti njenu djelotvornost u ulozi povezujuće sile u međunarodnim odnosima.

Vijeće i Visoki predstavnik osiguravaju usklađenost s tim načelima.

Članak 25.

Unija provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku:

- (a) utvrđivanjem općih smjernica;
- (b) donošenjem odluka kojima se utvrđuju:
  - (i) mjere koje Unija treba poduzeti;
  - (ii) stajališta koja Unija treba zauzeti;
  - (iii) mehanizmi za provedbu odluka iz točaka (i) i (ii); te
- (c) jačanjem sustavne suradnje među državama članicama u vođenju politike.

Članak 26.

1. Europsko vijeće određuje strateške interese Unije, utvrđuje ciljeve i definira opće smjernice za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, kao i za pitanja koja se odnose na obranu. Donosi potrebne odluke.

Ako to zahtijeva razvoj događaja na međunarodnom planu, predsjednik Europskoga vijeća saziva izvanredni sastanak Europskoga vijeća radi utvrđivanja strateških smjerova politike Unije u odnosu na razvoj događaja.

2. Vijeće oblikuje zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i donosi odluke potrebne za njezino definiranje i provedbu na osnovama općih smjernica i strateških odrednica koje utvrđuje Europsko vijeće.

Vijeće i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku osiguravaju jedinstvo, dosljednost i učinkovitost djelovanja Unije.

3. Visoki predstavnik i države članice provode zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku služeći se sredstvima država članica i sredstvima Unije.

Članak 27.

1. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji predsjeda Vijećem vanjskih poslova, svojim prijedlozima pridonosi pripremi zajedničke vanjske i sigurnosne politike i osigurava provedbu odluka koje su donijeli Europsko vijeće i Vijeće.

2. Visoki predstavnik predstavlja Uniju u predmetima koji se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku. U ime Unije vodi politički dijalog s trećim stranama i izražava stajalište Unije u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama.

3. Visokomu predstavniku u obnašanju njegovih dužnosti pomaže Europska služba za vanjsko djelovanje. Ta služba surađuje s diplomatskim službama država članica, a u njoj rade službenici iz odgovarajućih odjela glavnoga tajništva Vijeća i Komisije te osoblje dodijeljeno iz nacionalnih diplomatskih služba država članica. Ustroj i rad Europske službe za vanjsko djelovanje utvrđuje se odlukom Vijeća. Vijeće odlučuje na prijedlog Visokoga predstavnika nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i nakon dobivanja suglasnosti Komisije.

Članak 28.

1. Kad međunarodna situacija zahtijeva brzo djelovanje Unije, Vijeće donosi potrebne odluke. Njima se utvrđuju ciljevi djelovanja, opseg i sredstva koja se Uniji stavljaju na raspolaganje, uvjeti njihova ostvarenja a po potrebi i trajanje djelovanja.

Ako dođe do promjene u okolnostima koje bitno utječu na pitanje koje je predmetom takve odluke, Vijeće preispituje načela i ciljeve te odluke i donosi potrebne odluke.

2. Odluke iz stavka 1. obvezuju države članice u pogledu usvojenih stajališta kao i u provođenju u njima sadržanih djelatnosti.

3. Države članice trebaju pravodobno priopćiti svako stajalište ili mjeru na razini pojedine države planirane u okviru odluke iz stavka 1. kako bi se, ako je potrebno, obavila prethodna savjetovanja u Vijeću. Obveza prethodnog priopćavanja podataka ne odnosi se na mjere koje predstavljaju tek prenošenje odluka Vijeća na razinu pojedine države.

4. U slučajevima prijeke potrebe koja proizlazi iz promjena u stanju te u izostanku preispitivanja odluke Vijeća iz stavka 1., države članice mogu poduzeti potrebne hitne mjere, vodeći računa o općim ciljevima te odluke. Dotične države članice odmah obavještavaju Vijeće o takvim mjerama.

5. Ako dođe do bilo kakvih većih teškoća u provedbi neke odluke iz ovog članka, država članica s time upoznaje Vijeće koje o tome raspravlja i traži primjerena rješenja. Takva rješenja neće biti protivna ciljevima odluke iz stavka 1. niti će umanjiti njezinu učinkovitost.

Članak 29.

Vijeće usvaja odluke kojima se utvrđuje pristup Unije određenim pitanjima geografske ili tematske prirode. Države članice osiguravaju da su njihove državne politike sukladne stajalištima Unije.

Članak 30.

1. Svaka država članica, Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, ili Visoki predstavnik uz potporu Komisije, može Vijeću uputiti bilo koje pitanje koje se odnosi na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, poticati rasprave ili podnositi mu prijedloge.

2. U slučajevima koji zahtijevaju brzu odluku, Visoki predstavnik samoinicijativno ili na prijedlog države članice saziva izvanrednu sjednicu Vijeća, i to u roku od četrdeset i osam sati ili, u slučaju nužde, u kraćem roku.

Članak 31.

1. Odluke iz ovoga Poglavlja donose Europsko vijeće i Vijeće jednoglasno, osim ako se ovim Poglavljem ne propisuje drukčije. Isključuje se donošenje zakonodavnih akata.

Kada se suzdržava od glasovanja, bilo koji član Vijeća svoju suzdržanost može obrazložiti davanjem službene izjave prema ovom podstavku. U tom slučaju, član nije obvezan primjenjivati odluku, ali suglasan je s tim da ta odluka obvezuje Uniju. U duhu uzajamne solidarnosti, dotična se država članica suzdržava od svih djelovanja koja bi mogla biti u suprotnosti ili onemogućiti djelovanje Unije koje se temelji na toj odluci, a ostale države članice poštuju njeno stajalište. Ako članovi Vijeća koji na taj način obrazlože svoju suzdržanost predstavljaju najmanje jednu trećinu država članica koje zajedno sačinjavaju najmanje jednu trećinu stanovništva Unije, odluka se ne donosi.

2. Odstupajući od stavka 1., Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom:

- o odluci kojom se utvrđuje mjera ili stajalište Unije temeljeni na odluci Europskoga vijeća koja se odnosi na strateške interese i ciljeve Unije iz članka 22. stavka 1.;
- o odluci kojom se, na prijedlog Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku nakon što mu je Europsko vijeće uputilo poseban zahtjev, utvrđuje mjera ili stajalište Unije na vlastitu inicijativu ili na inicijativu Visokoga predstavnika;
- o svim odlukama kojima se provodi neka odluka kojom se utvrđuje mjera ili stajalište Unije.

- o imenovanju posebnog predstavnika u skladu s člankom 33.

Ako član Vijeća izjavi da se zbog ključnih i izričito navedenih razloga državne politike namjerava suprotstaviti odluci koja se donosi kvalificiranom većinom, neće doći do glasovanja. Visoki će predstavnik u neposrednom savjetovanju s državom članicom o kojoj je riječ tražiti za nju prihvatljivo rješenje. Ako Visoki predstavnik u tome ne uspije, Vijeće može, na temelju odluke kvalificirane većine, zatražiti da se to pitanje uputi Europskomu vijeću koje o njemu donosi odluku jednoglasno.

3. Europsko vijeće može jednoglasno donijeti odluku kojom se propisuje da Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom glasova u slučajevima koji nisu navedeni u stavku 2.

4. Ne primjenjuju se stavci 2. i 3. na odluke koje se odnose na vojna ili obrambena pitanja.

5. O postupovnim pitanjima, Vijeće odlučuje većinom glasova svojih članova.

Članak 32.

Kako bi se utvrdio zajednički pristup, države članice međusobno se u Europskom vijeću i Vijeću savjetuju o svakom pitanju vanjske i sigurnosne politike koje je od općeg interesa. Prije poduzimanja bilo kakvoga djelovanja u području međunarodnih odnosa ili bilo kakvoga preuzimanja obveza koje bi mogle utjecati na interese Unije, svaka pojedina država članica savjetuje se s ostalim državama članicama u Europskomu vijeću ili u Vijeću. Države članice usklađivanjem svojih djelovanja osiguravaju da Unija potvrdi svoje interese i vrijednosti u sferi međunarodnih odnosa. Države članice pokazuju međusobnu solidarnost.

Kad Europsko vijeće ili Vijeće utvrde zajednički pristup Unije unutar stavka 1., Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i ministri vanjskih poslova država članica usklađuju svoja djelovanja unutar Vijeća.

Diplomatske misije država članica i izaslanstva Unije u trećim zemljama i u međunarodnim organizacijama surađuju i prinosu određivanju i provedbi zajedničkoga pristupa.

Članak 33.

Na prijedlog Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Vijeće može imenovati posebnog predstavnika za određena politička pitanja.

U obnašanju svojih dužnosti posebni predstavnik podređen je Visokom predstavniku.

Članak 34.

1. Države članice usklađuju svoje djelovanje u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama. Tamo podržavaju stajališta Unije. Takvim usklađivanjem rukovodi Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Kada u međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama ne sudjeluju sve države članice, one koje sudjeluju podržavaju stajališta Unije.

2. U skladu s člankom 24. stavkom 3., države članice zastupljene u međunarodnim organizacijama ili na međunarodnim konferencijama u kojima ne sudjeluju sve države članice, redovito obavještavaju ostale države članice i Visokog predstavnika o svim pitanjima od zajedničkog interesa.

Države članice koje su ujedno i članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda usklađuju svoja djelovanja i o svemu obavještavaju ostale države članice i Visokog predstavnika. U obavljanju svojih dužnosti, države članice koje su članice Vijeća sigurnosti brane stajališta i interese Unije, ne dovodeći u pitanje svoje odgovornosti prema odredbama Povelje Ujedinjenih naroda.

3. Kad Unija utvrdi stajalište o određenom pitanju koje je na dnevnom redu Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, države članice koje su članice Vijeća sigurnosti zahtijevaju da se Visoki predstavnik pozove da iznese stajališta Unije.

Članak 35.

Diplomatska i konzularna predstavništva država članica i izaslanstva Unije u trećim zemljama i na međunarodnim konferencijama, kao i njihovi predstavnici u međunarodnim organizacijama, surađuju kako bi osigurali poštivanje i provođenje odluka kojima se utvrđuju stajališta i djelovanja Unije usvojena temeljem ovoga Poglavlja.

Oni jačaju suradnju razmjenom podataka i provođenjem zajedničkih procjena.

Oni pridonose primjeni prava građana Unije na zaštitu na području trećih zemalja iz članka 20. stavka 2. točke (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije i mjerama donesenim temeljem članka 23. toga Ugovora.

Članak 36.

Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku redovito se savjetuje s Europskim parlamentom o glavnim aspektima i temeljnim usmjerenjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike te zajedničke sigurnosne i obrambene politike i obavještava ga o razvoju tih politika. Vodi računa o tome da mišljenja Europskoga parlamenta na odgovarajući način budu uzeta u obzir. U obavještavanju Europskoga parlamenta mogu sudjelovati posebni predstavnici.

Europski parlament Vijeću i Visokome predstavniku može postavljati pitanja ili mu davati preporuke. Europski parlament dvaput godišnje održava raspravu o napretku u provedbi zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku.

Članak 37.

Unija može sklapati sporazume s jednom ili više država ili međunarodnih organizacija unutar područja obuhvaćenih ovim Poglavljem.

Članak 38.

Ne dovodeći u pitanje članak 240. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Politički i sigurnosni odbor nadzire međunarodna zbivanja u područjima zajedničke vanjske i sigurnosne politike, te doprinosi utvrđivanju politika davanjem mišljenja Vijeću, na zahtjev Vijeća ili Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, ili samoinicijativno. Isto tako, nadzire provedbu dogovorenih politika, ne dovodeći u pitanje ovlasti Visokog predstavnika.

U okviru ovoga Poglavlja, u granicama nadležnosti Vijeća i Visokog predstavnika, Politički i sigurnosni odbor ostvaruje politički nadzor i usmjerava upravljanje kriznim situacijama iz članka 43..

Vijeće može ovlastiti Odbor, u svrhu i tijekom operacije upravljanja kriznom situacijom koju je utvrdilo Vijeće, da donese odgovarajuće odluke u pogledu političkog nadzora i strateškog usmjerenja operacije.

Članak 39.

U skladu s člankom 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i odstupajući od njegova stavka 2., Vijeće donosi odluku kojom se utvrđuju pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na obradu osobnih podataka od strane država članica pri obavljanju djelatnosti u području primjene ovog Poglavlja i pravila o slo-

bodnom protoku takvih podataka. Poštivanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnih tijela.

Članak 40.

Provedba zajedničke vanjske i sigurnosne politike ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija predviđenih Ugovorima za ostvarivanje nadležnosti Unije iz članka od 3. do 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Jednako tako, provedba politika navedenih u tim člancima ne utječe na primjenu postupaka i opseg ovlasti institucija predviđenih Ugovorima za ostvarivanje nadležnosti Unije prema ovome Poglavlju.

Članak 41.

1. Administrativni izdaci institucija koji nastanu zbog provedbe ovog Poglavlja terete proračun Unije.

2. Operativni izdaci nastali provedbom ovog Poglavlja također terete proračun Unije, osim izdataka koji proizlaze iz mjera vojne ili obrambene prirode i slučajeva u kojima Vijeće jednoglasno odluči drukčije.

U slučajevima kada ne terete proračun Unije, izdaci terete države članice razmjerno bruto društvenom proizvodu, osim ako Vijeće jednoglasno odluči drukčije. Države članice čiji su predstavnici u Vijeću dali službenu izjavu sukladno članku 31. stavku 1. drugom podstavku, nisu obvezne sudjelovati u financiranju izdataka koji proizlaze iz mjera vojne ili obrambene prirode.

3. Vijeće donosi odluku kojom se utvrđuju posebni postupci koji jamče brzi pristup sredstvima u proračunu Unije za žurno financiranje poduhvata u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, a osobito za pripremne aktivnosti za zadaće iz članka 42. stavka 1. i članka 43. Vijeće donosi odluku nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Pripremne aktivnosti za zadaće iz članka 42. stavka 1. i članka 43. koja ne idu na teret proračuna Unije, financiraju se iz početnoga fonda koji sačinjavaju doprinosi država članica.

Na prijedlog Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Vijeće kvalificiranom većinom donosi odluke kojima se utvrđuju:

(a) postupci osnivanja i financiranja početnoga fonda, osobito iznosi koji se dodjeljuju fondu;

(b) postupci upravljanja početnim fondom;

(c) postupci financijskoga nadzora.

Kad zadaća planirana u skladu s člankom 42. stavkom 1. i člankom 43. ne može ići na teret proračuna Unije, Vijeće ovlašćuje Visokoga predstavnika Unije za uporabu sredstava fonda. Visoki predstavnik izvješćuje Vijeće o provedbi te zadaće.

ODJELJAK 2.

ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ SIGURNOSNOJ I OBRAMBENOJ POLITICI

Članak 42.

1. Zajednička sigurnosna i obrambena politika sastavni je dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Ona Uniji pruža operativnu sposobnost koja se oslanja na civilna i vojna sredstva. Unija ih može koristiti u misijama izvan Unije za očuvanje mira, sprječavanje sukoba i jačanje međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda. Ostvarivanje tih zadaća obavlja se korištenjem sredstava koje osiguravaju države članice.

2. Zajednička sigurnosna i obrambena politika uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike Unije. Ona vodi do zajedničke obrane ako takvu odluku jednoglasno donese Europsko vijeće. Europsko vijeće će u tom slučaju državama članicama preporučiti da donesu takvu odluku u skladu s njihovim odgovarajućim ustavnim odredbama.

Politika Unije u skladu s ovim odjeljkom ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike pojedinih država članica, te poštuje obveze pojedinih država članica koje vide ostvarenje svoje zajedničke obrambene politike unutar Sjevernoatlantskog saveza (NATO), prema Sjevernoatlantskom ugovoru, te je u suglasnosti sa zajedničkom obrambenom i sigurnosnom politikom koja je utvrđena unutar tog okvira.

3. Države članice Uniji stavljaju na raspolaganje svoje civilne i vojne kapacitete za provedbu zajedničke sigurnosne i obrambene politike, kako bi pridonijele ostvarivanju ciljeva koje utvrđuje Vijeće. Države članice koje zajednički uspostave višenacionalne snage mogu ih staviti na raspolaganje zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici.

Države članice nastoje postupno poboljšati svoje vojne sposobnosti. Agencija u području razvoja obrambenih sposobnosti, istraživanja, nabave i naoružavanja (u daljnjem tekstu 'Europska obrambena agencija') utvrđuje operativne potrebe, promiče mjere za zadovoljavanje tih potreba te pridonosi

utvrđivanju i, ako je potrebno, provedbi bilo koje mjere potrebne za jačanje industrijskih i tehnoloških temelja u sektoru obrane, sudjeluje pri utvrđivanju europske politike sposobnosti i naoružavanja te pruža pomoć Vijeću u procjeni poboljšanja vojnih sposobnosti.

4. Odluke koje se odnose na zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, uključujući one kojima se započinje misija navedena u ovom članku, Vijeće donosi jednoglasno na prijedlog Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ili na inicijativu neke države članice. Visoki predstavnik može, ako je to potrebno, zajedno s Komisijom, predložiti korištenje sredstava država članica i instrumenata Unije.

5. Vijeće može ostvarivanje zadaće, u okviru Unije, povjeriti skupini država članica radi zaštite vrijednosti Unije i očuvanja njezinih interesa. Izvršenje takve zadaće uređuju odredbe članka 44.

6. Države članice čije vojne sposobnosti ispunjavaju više kriterije i koje su se u ovom području uzajamno više obvezale radi obavljanja najzahtjevnijih misija, uspostavljaju trajnu strukturiranu suradnju u okviru Unije. Takva je suradnja uređena odredbama članka 46. Suradnja ni na koji način ne utječe na odredbe članka 43.

7. Ako je neka država članica žrtva oružane agresije na njezin teritorij, ostale države članice obvezatne su pružiti joj pomoć i potporu svim raspoloživim sredstvima u skladu s odredbama članka 51. Povelje Ujedinjenih naroda. To ni na koji način ne dovodi u pitanje posebnu prirodu sigurnosne i obrambene politike određenih država članica.

Obveze i suradnja u ovome području moraju biti u skladu s obvezama preuzetima u okviru Sjevernoatlantskog saveza, koji za države koje su njegove članice, ostaje temeljem njihove kolektivne obrane i forum njezina ostvarivanja.

Članak 43.

1. Zadaće iz članka 42. stavka 1. tijekom kojih Unija može koristiti civilna i vojna sredstva uključuju zajedničke operacije razoružavanja, humanitarne zadaće i zadaće spašavanja, zadaće vojnog savjetovanja i pružanja pomoći, zadaće sprječavanja sukoba i održavanja mira, zadaće borbenih snaga u rješavanju kriza, uključujući uspostavu mira i stabilizaciju nakon sukoba. Sve te zadaće mogu pridonijeti borbi protiv terorizma, između ostalog i pružanjem potpore trećim zemljama u suzbijanju terorizma na njihovim područjima.

2. Vijeće donosi odluke o zadaćama iz stavka 1. kojima se utvrđuju njihovi ciljevi i područje primjene te opći uvjeti njihove provedbe. Visoki predstavnik

Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je podređen Vijeću i u bliskom je i stalnom dodiru s Političkim i sigurnosnim odborom, osigurava usklađenost civilnih i vojnih aspekata tih zadaća.

Članak 44.

1. U okviru odluka donesenih u skladu s člankom 43., Vijeće može povjeriti provedbu određene zadaće skupini država članica koje su voljne i imaju potrebna sredstva za takvu zadaću. Te se države članice, povezane s Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, međusobno dogovaraju o načinu ostvarivanja zadaće.

2. Države članice koje sudjeluju u zadaći redovito obavještavaju Vijeće o napretku u njezinu ostvarivanju, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev druge države članice. Te članice odmah obavještavaju Vijeće ako izvršenje zadaće sa sobom povlači veće posljedice ili zahtijeva izmjenu cilja, područja primjene ili uvjeta određenih za zadaću u odlukama iz stavka 1. U tim slučajevima Vijeće donosi potrebne odluke.

Članak 45.

1. Europska obrambena agencija iz članka 42. stavka 3. koja je podložna Vijeću ima za zadaću:

- (a) pridonijeti utvrđivanju ciljeva vojne sposobnosti država članica i ocjeni poštivanja obveza koje su glede tih sposobnosti preuzele države članice;
- (b) promicati usklađivanje operativnih potreba i donošenje djelotvornih i usklađenih postupaka nabave;
- (c) predlagati višestrane projekte radi ispunjenja ciljeva glede vojnih sposobnosti, osigurati koordinaciju programa koje provode države članice i upravljanje posebnim programima suradnje;
- (d) podupirati istraživanja obrambene tehnologije i koordinirati zajedničke istraživačke djelatnosti i proučavanje tehničkih rješenja za buduće operativne potrebe;
- (e) pridonositi utvrđivanju, a po potrebi, i provedbi svih korisnih mjera za jačanje industrijske i tehnološke osnove obrambenoga sektora i za poboljšanje učinkovitosti vojnih izdataka.

2. Europska obrambena agencija otvorena je svim državama članicama koje žele sudjelovati u njezinu radu. Vijeće, na temelju odluke kvalificiranom većinom, donosi odluku kojom se utvrđuju statut, sjedište i pravila poslovanja Agencije. U toj je odluci potrebno uzeti u obzir razinu učinkovitog sud-

jelovanja u aktivnostima Agencije. U okviru Agencije osnivaju se posebne skupine koje okupljaju države članice koje rade na zajedničkim projektima. Kad je to potrebno, Agencija svoje poslove obavlja u suradnji s Komisijom.

Članak 46.

1. Države članice koje žele sudjelovati u trajnoj strukturiranoj suradnji iz članka 42. stavka 6., a koje ispunjavaju kriterije i koje su preuzele obveze koje se odnose na vojne sposobnosti iz Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji, svoju namjeru priopćuju Vijeću i Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

2. U roku od tri mjeseca nakon priopćenja iz stavka 1., Vijeće donosi odluku kojom se uspostavlja trajna strukturirana suradnja i utvrđuje popis država članica koje u njoj sudjeluju. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom.

3. Svaka država članica koja naknadno želi sudjelovati u trajnoj strukturiranoj suradnji svoju namjeru priopćuje Vijeću i Visokom predstavniku.

Vijeće donosi odluku kojom se potvrđuje sudjelovanje dotične države članice koja ispunjava kriterije i preuzima obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u trajnoj strukturiranoj suradnji..

Kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

4. Ako država članica koja sudjeluje više ne ispunjava kriterije ili više ne može izvršavati obveze iz članaka 1. i 2. Protokola o trajnoj strukturiranoj suradnji, Vijeće može donijeti odluku kojom se obustavlja sudjelovanje dotične države članice.

Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom. U glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u trajnoj strukturiranoj suradnji, osim države članice o kojoj je riječ.

Kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Svaka država članica koja sudjeluje, a koja se želi povući iz trajne strukturirane suradnje svoju namjeru priopćuje Vijeću, koje prima na znanje da je država članica o kojoj je riječ prestala sudjelovati.

6. Odluke i preporuke Vijeća u okviru trajne strukturirane suradnje, osim onih koje su predviđene stavcima od 2. do 5., donose se jednoglasno. Za potrebe ovoga stavka, jednoglasnost podrazumijeva samo glasove predstavnika država članica koje sudjeluju u trajnoj strukturiranoj suradnji.

GLAVA VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 47.

Unija ima pravnu osobnost.

Članak 48.

1. Ugovori se mogu izmijeniti i dopuniti sukladno redovitom postupku revizije. Ugovori se mogu izmijeniti i dopuniti i u skladu s pojednostavnjenim postupcima revizije.

Redovni postupak revizije

2. Vlada bilo koje države članice, Europski parlament ili Komisija mogu Vijeću podnijeti prijedloge za reviziju Ugovorā. Tim se prijedlozima, između ostalog, mogu povećati ili smanjiti ovlasti dane Uniji Ugovorima. Vijeće podnosi te prijedloge Europskomu vijeću, a o njima se izvješćuju nacionalni parlamenti.

3. Ako Europsko vijeće, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, običnom većinom glasova donese odluku o razmatranju predloženih izmjena i dopuna, predsjednik Europskoga vijeća saziva konvenciju predstavnika nacionalnih parlamenata, šefova država ili vlada država članica, Europskoga parlamenta i Komisije. U slučaju institucionalnih promjena u monetarnom području, savjetuje se i s Europskom središnjom bankom. Konvencija razmatra prijedloge izmjena i dopuna i konsenzusom donosi preporuku za konferenciju predstavnika vlada država članica iz stavka 4. ovoga članka.

Europsko vijeće, običnom većinom glasova nakon pribavljanja pristanka Europskoga parlamenta, može odlučiti da ne sazove konvenciju ako njezino sazivanje nije opravdano opsegom predloženih izmjena i dopuna. U tom slučaju Europsko vijeće utvrđuje okvir poslova za konferenciju predstavnika vlada država članica.

4. Konferenciju predstavnika vlada država članica saziva predsjednik Vijeća radi usuglašenog utvrđivanja izmjena i dopuna Ugovorā.

Izmjene i dopune stupaju na snagu nakon što ih sve države članice ratificiraju sukladno svojim odgovarajućim ustavnopravnim propisima.

5. Ako dvije godine nakon potpisivanja ugovora o izmjenama i dopunama Ugovorā, četiri petine država članica ratificira ugovor, a jedna ili više država članica pri ratifikaciji nailazi na teškoće, predmet se upućuje Europskom vijeću.

Pojednostavnjeni postupci revizije

6. Vlada svake države članice, Europski parlament ili Komisija mogu Europskomu vijeću podnijeti prijedloge za reviziju svih, ili dijela odredaba Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se odnose na unutarnje politike i djelovanje Unije.

Europsko vijeće može donijeti odluku kojom se izmjenjuju i dopunjuju sve ili dio odredaba Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Europsko vijeće odluku donosi jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, te Europskom središnjom bankom ako se radi o institucionalnim promjenama u području monetarne politike. Ta odluka stupa na snagu nakon što je potvrde države članice, u skladu sa svojim odgovarajućim ustavnim odredbama.

Odluka iz podstavka 2. ne proširuje nadležnosti dane Uniji Ugovorima.

7. Kad se Ugovorom o funkcioniranju Europske unije ili Glavom V. ovoga Ugovora predviđa da u određenom području ili slučaju Vijeće odlučuje jednoglasno, Europsko vijeće može donijeti odluku kojom se Vijeću dopušta da odluku u tom području ili u tom slučaju donese kvalificiranom većinom glasova. Taj se podstavak ne primjenjuje na odluke koje se odnose na vojna ili obrambena pitanja.

Kad se Ugovorom o funkcioniranju Europske unije predviđa da zakonodavne akte donosi Vijeće sukladno posebnom zakonodavnom postupku, Europsko vijeće može donijeti odluku kojom se dopušta donošenje takvih akata sukladno redovnom zakonodavnom postupku.

O svakoj se inicijativi Europskoga vijeća na temelju podstavaka 1. i 2. izvješćuju nacionalni parlamenti. Ako se nacionalni parlament usprotivi u roku od šest mjeseci od datuma takvog priopćenja, ne donosi se odluka iz podstavaka 1. i 2. Ako protivljenje izostane Europsko vijeće može donijeti odluku.

Europsko vijeće donosi odluke iz podstavaka 1. i 2. jednoglasno nakon pribavljanja pristanka Europskog parlamenta koji odlučuje većinom svojih članova.

Članak 49.

Svaka europska država koja poštuje vrijednosti iz članka 2. i koja se trudi promicati ih može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji. O tom se zahtjevu izvješćuju Europski parlament i nacionalni parlamenti. Država koja podnosi zahtjev, svoj zahtjev upućuje Vijeću, koje odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Komisijom i uz prethodni pristanak Europskog parlamenta, koji odlučuje većinom svojih članova. Uzimaju se u obzir uvjeti prihvatljivosti koje je usuglasilo Europsko vijeće

Uvjeti primanja u članstvo i prilagodbe Ugovorima na kojima se Unija temelji, a koje su potrebne radi primanja, utvrđuju se sporazumom između država članica i države koja je podnijela zahtjev. Taj se sporazum podnosi na ratifikaciju svim državama ugovornicama sukladno njihovim ustavnopravnim propisima.

Članak 50.

1. Svaka država članica može donijeti odluku o povlačenju iz Unije u skladu s vlastitim ustavnim odredbama.

2. Država članica koja odluči povući se, svoju namjeru priopćuje Europskom vijeću. S obzirom na smjernice koje daje Europsko vijeće, Unija pregovara i s tom državom sklapa sporazum kojim se utvrđuju modaliteti njezina povlačenja, uzimajući pritom u obzir okvir za njezin budući odnos s Unijom. Sporazum se dogovara u skladu s člankom 218. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Sporazum u ime Unije sklapa Vijeće koje odlučuje kvalificiranom većinom nakon pribavljanja suglasnosti Europskog parlamenta.

3. Ugovori se na dotičnu državu prestaju primjenjivati od dana stupanja na snagu sporazuma o povlačenju ili, ako takav datum ne postoji, dvije godine od priopćenja iz stavka 2., osim ako Europsko vijeće, u sporazumu s dotičnom državom članicom, jednoglasno ne odluči produljiti to razdoblje.

4. Za potrebe stavaka 2. i 3. član Europskoga vijeća ili Vijeća, koji predstavlja državu članicu koja se povlači, ne sudjeluje ni u raspravama Europskoga vijeća ili Vijeća ni u donošenju odluka o tome predmetu.

Kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Ako država koja se povukla iz Unije zatraži ponovno pristupanje Uniji, njezin zahtjev podliježe postupku iz članka 49.

Članak 51.

Protokoli i Prilozi Ugovorima njihov su sastavni dio.

Članak 52.

1. Ugovori se primjenjuju na Kraljevinu Belgiju, Republiku Bugarsku, Češku Republiku, Kraljevinu Dansku, Saveznu Republiku Njemačku, Republiku Estoniju, Irsku, Helensku Republiku, Kraljevinu Španjolsku, Francusku Republiku, Talijansku Republiku, Republiku Cipar, Republiku Latviju, Republiku Litvu, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republiku Mađarsku, Republiku Maltu, Kraljevinu Nizozemsku, Republiku Austriju, Republiku Poljsku, Portugalsku Republiku, Rumunjsku, Republiku Sloveniju, Slovačku Republiku, Republiku Finsku, Kraljevinu Švedsku i Ujedinjenu Kraljevinu Velike Britanije i Sjeverne Irske.
2. Teritorijalno područje primjene Ugovorā navedeno je u članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 53.

Ugovor se sklapa na neograničeno vrijeme.

Članak 54.

1. Visoke ugovorne stranke ratificiraju ovaj Ugovor sukladno svojim ustavno-pravnim propisima. Ratifikacijske isprave polažu se kod Vlade Talijanske Republike.
2. Ovaj Ugovor stupa na snagu 1. siječnja 1993, ako su prethodno položeni svi ratifikacijski instrumenti ili, u suprotnom, prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon polaganja posljednjeg ratifikacijskog instrumenta.

Članak 55.

1. Ovaj Ugovor, sastavljen u jedinstvenom izvorniku na bugarskom, češkom, danskom, nizozemskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, njemačkom, grčkom, mađarskom, irskom, talijanskom, latvijskom, litvanskom, malteškom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom i švedskom jeziku, pri čemu je tekst na svakom od tih jezika jednako vjerodostojan, pohranjuje se u pismohrani Vlade Talijanske Republike, koja svim vladama država potpisnica dostavlja po jedan ovjereni primjerak.

2. Ovaj Ugovor države članice mogu prevesti na bilo koji drugi jezik koji u skladu s njihovim ustavnim poretkom uživa status službenoga jezika na cijelom ili na dijelu njihova teritorija. Države članice o kojima je riječ osiguravaju ovjereni primjerak takvih prijevoda koji se polaže u arhivu Vijeća.

U POTVRDU TOGA, niže potpisani punomoćnici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Maastrichtu sedmog veljače tisuću devetsto devedeset i druge godine.

(Popis potpisnika je izostavljen)

ČLANAK 2.*

UGOVOR O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE

PREAMBULA

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA,
PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE,
PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE,
PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE,
NJEZINO KRALJEVSKO VELIČANSTVO NADVOJVOTKINJA
OD LUKSEMBURGA,
NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE,**

USTRAJNI da postave temelje sve čvršće unije između naroda Europe,

ODLUČNI da osiguraju gospodarski i društveni napredak svojih država zajedničkim djelovanjem na uklanjanju zapreka koje dijele Europu,

POTVRĐUJUĆI da je glavni cilj njihovih nastojanja neprestano poboljšavati životne i radne uvjete njihovih naroda,

PREPOZNAJUĆI da uklanjanje postojećih zapreka zahtijeva usklađeno djelovanje kako bi se zajamčilo stabilno širenje, uravnotežena trgovina i pošteno tržišno natjecanje,

S TEŽNjom da osnaže jedinstvo svojih gospodarstava i osiguraju skladan razvoj smanjivanjem razlika koje postoje između pojedinih regija i smanjivanjem zaostalosti zapostavljenih regija,

U ŽELJI da zajedničkom trgovinskom politikom pridonese postupnom ukidanju ograničenja u međunarodnoj trgovini,

* Čl. 2. č. 1 Lisabonskog ugovora izmijenjen je u naziv *Ugovora o osnivanju Europske zajednice*. Novi naziv je *Ugovor o funkcioniranju Europske unije*.

** Nakon donošenja Ugovora o Europskoj zajednici ove su države postale punopravne članice EU: Bugarska, Češka, Estonija, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka, Danska, Irska, Grčka, Španjolska, Ujedinjena Kraljevina Velika Britanija i Sjeverna Irska, Finska i Švedska.

U NAMJERI da učvrste solidarnost koja veže Europu i prekomorske zemlje te u želji da osiguraju njihov daljnji napredak, u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda,

ODLUČNI da ovakvim udruživanjem svojih gospodarskih snaga očuvaju i ojačaju mir i slobodu te da pozovu ostale narode Europe, koji slijede njihove ideale, da im se pridruže u njihovim nastojanjima,

ODLUČNI da promiču postizanje najveće moguće razine znanja za svoje narode kroz veliku dostupnost obrazovanja i neprestano osuvremenjivanje istog, Te su u tu svrhu kao svoje punomoćnike IMENovali:

(Popis punomoćnika je izostavljen)

KOJI su, razmijenivši svoje punomoći za koje je ustanovljeno da su pravovaljane, dogovorili sljedeće.

DIO PRVI

NAČELA

Članak 1.

1. Ovim se Ugovorom ustrojava funkcioniranje Unije, utvrđuju područja njezinih nadležnosti, njihovo razgraničenje i mehanizmi za njihovo ostvarivanje.
2. Ovaj Ugovor i Ugovor o Europskoj uniji ugovori su na kojima se temelji Unija. Na ova se dva ugovora koja imaju istu pravnu vrijednost upućuje kao na „Ugovore“.

GLAVA I.

KATEGORIJE I PODRUČJA NADLEŽNOSTI UNIJE

Članak 2.

1. Kad se Uniji Ugovorima daju isključive nadležnosti u određenom području, samo Unija može izrađivati i donositi pravno obvezujuće akte, dok države članice to mogu činiti samostalno samo ako ih za to ovlasti Unija ili radi provedbe akata Unije.
2. Kad se Uniji Ugovorima daje nadležnost koju ona u određenom području dijeli s državama članicama, pravno obvezujuće akte u tom području mogu

izdavati i usvajati Unija i države članice. Države članice svoju nadležnost ostvaruju u onoj mjeri u kojoj je Unija ne ostvaruje. Države članice svoju nadležnost ponovno ostvaruju u onoj mjeri u kojoj je Unija odlučila svoju nadležnost prestati ostvarivati.

3. Države članice usklađuju svoje politike u području gospodarstva i zapošljavanja u skladu s mehanizmima utvrđenima ovim Ugovorom, za čije je utvrđivanje nadležna Unija.

4. Unija je u skladu s odredbama Ugovora o Europskoj uniji nadležna za utvrđivanje i provedbu zajedničke vanjske i sigurnosne politike, uključujući i postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike.

5. U određenim područjima i pod uvjetima utvrđenima Ugovorima, Unija je nadležna za mjere čiji je cilj podupiranje, usklađivanje ili dopunjavanje mjera država članica, a da pritom ne zamjenjuje njihovu nadležnost u tim područjima.

Pravno obvezujući akti Unije doneseni na temelju odredaba Ugovorā, koje se odnose na ta područja, ne smiju uključivati usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica.

6. Područje primjene i mehanizmi ostvarivanja nadležnosti Unije utvrđuju se odredbama Ugovorā koje se odnose na svako područje.

Članak 3.

1. Unija ima isključivu nadležnost u ovim područjima:

- (a) carinskoj uniji;
- (b) utvrđivanju pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta;
- (c) monetarnoj politici za države članice čija je valuta euro;
- (d) očuvanju morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribolovne politike;
- (e) zajedničkoj trgovinskoj politici.

2. Unija ima i isključivu nadležnost za sklapanje međunarodnog ugovora kad njegovo sklapanje predviđa zakonski akt Unije i ako je potreban kako bi Uniji omogućio ostvarivanje njezine unutarnje nadležnosti ili nadležnosti u onoj mjeri u kojoj bi njegovo sklapanje moglo utjecati na zajednička pravila ili izmijeniti njihovo područje primjene.

Članak 4.

1. Unija nadležnost dijeli s državama članicama kad joj je Ugovorima dodijeljena nadležnost koja se ne odnosi na područja iz članka 3. i 6.
2. Podijeljena nadležnost između Unije i država članica primjenjuje se na sljedeća glavna područja:
  - (a) unutarnje tržište;
  - (b) socijalnu politiku za aspekte utvrđene ovim Ugovorom;
  - (c) ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju;
  - (d) poljoprivredu i ribarstvo, osim očuvanja morskih bioloških resursa;
  - (e) zaštitu okoliša;
  - (f) zaštitu potrošača;
  - (g) promet;
  - (h) transeuropske mreže;
  - (i) energetiku;
  - (j) područje slobode, sigurnosti i pravde;
  - (k) zajedničku problematiku sigurnosti u pitanjima javnog zdravlja, za aspekte utvrđene ovim Ugovorom.
3. U područjima istraživanja, tehnološkog razvoja i svemira Unija je nadležna ostvarivati djelatnosti, posebice radi utvrđivanja i provedbe programa; međutim, ostvarivanje te nadležnosti ne smije države članice sprječavati u ostvarivanju njihovih nadležnosti.
4. U suradnji u području razvoja i humanitarne pomoći, Unija je nadležna poduzimati djelatnosti i voditi zajedničku politiku; međutim, ostvarivanje te nadležnosti, ne smije države članice sprječavati u ostvarivanju njihovih nadležnosti.

Članak 5.

1. Države članice usklađuju svoje gospodarske politike unutar Unije. U tu svrhu Vijeće donosi mjere, posebice osnovne smjernice za te politike.

Posebne se odredbe primjenjuju na države članice čija je valuta euro.
2. Unija poduzima mjere za osiguranje usklađivanja politika država članica u području zapošljavanja, osobito utvrđivanjem smjernica za te politike.
3. Unija može poticati osiguranje usklađivanja socijalnih politika država članica.

Članak 6.

Unija je nadležna ostvarivati mjere potpore, usklađivanja ili dopune mjera država članica. Na europskoj su razini područja takvih mjera:

- (a) zaštita i poboljšanje zdravlja ljudi;
- (b) industrija;
- (c) kultura;
- (d) turizam;
- (e) obrazovanje, strukovno usavršavanje, mladež i sport;
- (f) civilna zaštita;
- (g) upravna suradnja.

GLAVA II.

ODREDBE KOJE IMAJU OPĆU PRIMJENU

Članak 7.

Unija osigurava dosljednost svojih politika i aktivnosti, uzimajući pritom u obzir sve svoje ciljeve i u skladu s načelom davanja ovlasti.

Članak 8.

U svim svojim djelatnostima Unija teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između muškaraca i žena.

Članak 9.

Prilikom utvrđivanja i provedbe svojih politika i djelatnosti, Unija uzima u obzir zahtjeve vezane uz promicanje visokoga stupnja zapošljavanja, jamčenjem odgovarajuće socijalne zaštite, borbom protiv društvene isključenosti te visokom razinom obrazovanja, usavršavanja i zaštite zdravlja ljudi.

Članak 10.

Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i djelatnosti, Unija teži suzbijanju diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnoga opredjeljenja.

Članak 11.

Zahtjevi zaštite okoliša moraju se uključiti u određivanje i provedbu politika i djelatnosti Unije, posebno radi promicanja održivog razvoja.

Članak 12.

Zahtjevi za zaštitu potrošača moraju se uzeti u obzir pri utvrđivanju i provedbi ostalih politika i aktivnosti Unije.

Članak 13.

Pri izradi i primjeni politike Unije u pogledu poljoprivrede, ribarstva, prometa, unutarnjeg tržišta, istraživanja i tehnološkog razvitka te istraživanja svemira, Unija i države članice će u cijelosti voditi računa o potrebama za dobiti životinja, pritom poštujući zakonske i administrativne odredbe i običaje država članica posebice u pogledu vjerskih obreda, kulturnih tradicija i regionalne baštine.

Članak 14.

Ne dovodeći u pitanje članak 4. Ugovora o Europskoj uniji ili članke 93., 106. i 107. ovog Ugovora, a s obzirom na značaj koji usluge od općeg gospodarskog značenja imaju kao dio zajedničkih vrednota Unije te na njihovu ulogu u promicanju društvene i teritorijalne povezanosti, Unija i države članice su dužne, u okviru svojih ovlasti i u okviru opsega primjene Ugovorā, brinuti da se takve usluge odvijaju na temelju načela i uvjeta, osobito gospodarskih i financijskih, koji im omogućuju ispunjavanje njihovih zadaća. Europski parlament i Vijeće uredbama i sukladno redovnom zakonodavnom postupku utvrđuju ta načela i postavljaju uvjete, ne dovodeći pritom u pitanje nadležnost država članica da, u skladu s Ugovorima, omogućavaju i osiguravaju ostvarivanje i financiranje tih usluga.

Članak 15.

1. Radi promicanja dobrog upravljanja i osiguravanja sudjelovanja građanskoga društva, institucije, tijela, uredi i agencije Unije svoj rad obavljaju što je moguće otvorenije.
2. Europski parlament održava javne sjednice, kao i Vijeće kad razmatra nacrt zakonodavnoga akta i kad o njemu glasuje.
3. Svaki građanin Unije te svaka fizička ili pravna osoba koja prebiva ili ima registrirani ured u nekoj državi članici, ima pravo pristupa dokumentima institucija, tijela, ureda i agencija Unije neovisno o sredini u kojoj se nalaze, što podliježe načelima i uvjetima koji se moraju definirati u skladu sa ovim stavkom.

Opća načela i granice na temelju javnog ili privatnog interesa, kojima se rukovodi ovo pravo pristupa dokumentima, utvrđuju Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnom zakonodavnom postupku.

Svaka institucija, tijelo, ured ili agencija osigurava da su postupci transparentni i sadržava u svom poslovniku posebne odredbe o dostupnosti svojih dokumenata u skladu s uredbama iz podstavka 2.

Sud pravde Europske unije, Europska središnja banka i Europska investicijska banka podliježu odredbama ovoga stavka samo kad obavljaju svoje upravne zadaće.

Europski parlament i Vijeće osiguravaju objavljivanje dokumenata koji se odnose na zakonodavne postupke pod uvjetima utvrđenim uredbama iz podstavka 2.

Članak 16.

1. Svatko ima pravo na zaštitu svojih osobnih podataka.

2. Europski parlament i Vijeće, postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, utvrđuju pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na obradu osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije te u državama članicama kad obavljaju svoje aktivnosti u području primjene prava Unije i pravila o slobodnom protoku takvih podataka. Poštivanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnih tijela.

Pravila donesena na temelju ovoga članka ne dovode u pitanje posebna pravila propisana člankom 39. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 17.

1. Unija poštuje i ničim ne dovodi u pitanje status koji u skladu s nacionalnim pravom uživaju crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama.

2. Unija jednako tako poštuje i status koji u skladu s nacionalnim pravom uživaju filozofske i nevjerske organizacije.

3. Priznajući njihov identitet i njihov specifični doprinos, Unija održava otvoren, transparentan i redovit dijalog s tim crkvama i organizacijama.

DIO DRUGI

SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE I GRAĐANSTVO UNIJE

Članak 18.

Unutar opsega primjene Ugovorā i ne dovodeći u pitanje njihove posebne odredbe, zabranjena je svaka nacionalna diskriminacija.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, mogu usvojiti pravila koja zabranjuju takvu diskriminaciju.

Članak 19.

1. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorā i u granicama ovlasti koje su njima dane Uniji, Vijeće može, djelujući jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon suglasnosti Europskog parlamenta, poduzeti odgovarajuće mjere za suzbijanje diskriminacije na osnovu spola, rasnog ili etničkog porijekla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja.

2. Odstupajući od stavka 1., Europski parlament i Vijeće, postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, mogu donijeti temeljna načela za poticajne mjere Unije, isključujući usklađivanje zakona i drugih propisa država članica, kako bi podržali djelovanja država članica i pridonijeli ostvarenju ciljeva navedenih u stavku 1.

Članak 20.

1. Ovime se uspostavlja građanstvo Unije. Svaka osoba koja nosi državljanstvo neke države članice građanin je Unije. Građanstvo Unije ne zamjenjuje nacionalno državljanstvo, već ga dodaje.

2. Građani Unije imaju prava i dužnosti predviđene Ugovorima. Oni, između ostalog, imaju:

- (a) pravo na slobodno kretanje i prebivanje na području država članica;
- (b) pravo da glasuju i da budu birani na izborima za Europski parlament i na lokalnim izborima u državi članici u kojoj prebivaju, pod istim uvjetima kao i državljani te države;
- (c) pravo da, na području treće zemlje u kojoj država članica čiji su državljani nema svoje predstavništvo, uživaju zaštitu diplomatskih i konzularnih tijela bilo koje države članice pod istim uvjetima kao i državljani te države;

- (d) pravo na podnošenje peticije Europskom parlamentu, pravo na obraćanje europskomu pučkom pravobranitelju te na obraćanje institucijama i savjetodavnim tijelima Unije na bilo kojemu od jezika Ugovora te pravo na odgovor na istomu jeziku.

Prava se ostvaruju u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima Ugovorima i mjerama usvojenima u skladu s njima.

Članak 21.

1. Svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i prebivati na području država članica, no podliježe ograničenjima i uvjetima utvrđenim Ugovorima i mjerama usvojenim za njihovu provedbu.
2. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, mogu donijeti odredbe kojima će se olakšati ostvarivanje prava iz stavka 1., ako se pokaže potrebnim djelovanje Unije radi ostvarenja tog cilja i ako se Ugovorima ne predviđaju potrebne ovlasti.
3. Zbog razloga spomenutih u stavku 1. i ako se Ugovorima ne predviđaju potrebne ovlasti, Vijeće djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku može donijeti mjere koje se odnose na socijalnu sigurnost ili socijalnu zaštitu. Vijeće postupa jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 22.

1. Svaki građanin Unije, koji prebiva u državi članici čiji nije državljanin, ima pravo glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima u državi članici u kojoj prebiva pod jednakim uvjetima kao i državljani te države. Ostvarivanje ovog prava podliježe detaljnim aranžmanima koje donosi Vijeće djelujući jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom; ti aranžmani mogu predviđati odstupanja, ako to zahtijevaju specifični problemi neke države članice.
2. Ne dovodeći u pitanje članak 223. stavak 1. i odredbe usvojene za njegovu provedbu, svaki građanin Unije, koji prebiva u nekoj državi članici čiji nije državljanin, ima pravo glasovanja i kandidiranja na izborima za Europski parlament u državi članici u kojoj prebiva, pod jednakim uvjetima kao i državljani te države. Ostvarivanje ovog prava podliježe detaljnim aranžmanima koje donosi Vijeće djelujući jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom; ti aranžmani mogu predviđati odstupanja, ako to zahtijevaju specifični problemi neke države članice.

Članak 23.

Svaki građanin Unije, na području treće zemlje u kojoj država članica, čiji je on državljanin, nije zastupljena, ima pravo na zaštitu diplomatskih ili konzularnih vlasti bilo koje države članice, pod istim uvjetima kao i državljani te države. Države članice će donijeti potrebne odredbe i započeti međunarodne pregovore potrebne za osiguranje te zaštite.

Vijeće djelujući sukladno posebnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, može donijeti direktive o utvrđivanju mjera usklađivanja i suradnje potrebne da se ta zaštita olakša.

Članak 24.

Europski parlament i Vijeće uredbama, djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, donose odredbe koje se odnose na postupke i uvjete za pokretanje inicijative građana u smislu članka 11. Ugovora o Europskoj uniji, uključujući najmanji broj država članica iz kojih ti građani moraju dolaziti.

Svaki građanin Unije ima pravo obratiti se peticijom Europskom parlamentu, u skladu s člankom 227.

Svaki građanin Unije može se obratiti pučkom pravobranitelju, ustanovljenom sukladno članku 228.

Svaki građanin Unije može pisati bilo kojoj instituciji, tijelu, uredu ili agenciji iz ovog članka ili članka 13. Ugovora o Europskoj uniji na jednome od jezika spomenutih u članku 55. stavak 1. i dobiti odgovor na istom jeziku.

Članak 25.

Svake tri godine Komisija podnosi izvještaj Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni odredbi iz ovog Dijela. Taj izvještaj će se baviti razvojem Unije.

Na toj osnovi i ne dovodeći u pitanje primjenu ostalih odredbi Ugovorā, Vijeće, djelujući sukladno posebnomu zakonodavnom postupku i nakon odobrenja Europskog parlamenta, može usvojiti odredbe radi osnaživanja ili dopunjavanja prava navedenih u članku 20. stavku 2. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice potvrde sukladno svojim odgovarajućim ustavnim propisima

DIO TREĆI

POLITIKE I UNUTARNJE DJELOVANJE UNIJE

GLAVA I.

UNUTARNJE TRŽIŠTE

Članak 26.

1. Unija donosi mjere radi stvaranja ili osiguranja funkcioniranja unutarnjega tržišta, u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovorā.
2. Unutarnje tržište obuhvaća područje bez unutarnjih granica u kojemu se osigurava slobodno kretanje roba, osoba, usluga i kapitala u skladu s odredbama Ugovorā.
3. Vijeće, na prijedlog Komisije, određuje smjernice i uvjete potrebne za osiguranje uravnoteženog napretka u svim sektorima.

Članak 27.

Pri izradi svojih prijedloga za postizanje ciljeva iz članka 26., Komisija će uzeti u obzir razinu napora koji će određena gospodarstva koja pokazuju razlike u razvoju morati uložiti za stvaranje unutarnjeg tržišta te može predložiti odgovarajuće odredbe.

Ako te odredbe poprime oblik odstupanja, moraju biti privremene naravi i moraju u što manjoj mjeri narušavati funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

GLAVA II.

SLOBODNO KRETANJE ROBA

Članak 28.

1. Unija uključuje carinsku uniju koja obuhvaća svu trgovinu roba i uključuje zabranu carinskih pristojbi na uvoz i izvoz te svih nameta s istim učinkom među državama članicama, kao i usvajanje zajedničke carinske tarife u njihovim odnosima s trećim zemljama.
2. Odredbe članka 30. i Poglavlja 2. ove Glave odnose se na proizvode koji potječu iz država članica i na proizvode koji dolaze iz trećih zemalja i u slobodnom su prometu u državama članicama.

Članak 29.

Smatra se da su proizvodi iz treće zemlje u slobodnom prometu u državi članici, ako su ispunjene uvozne formalnosti i ako su u toj državi članici ubrane sve obvezne carinske pristojbe ili nameti s istim učinkom te ako se za takve proizvode nije iskoristila povlastica potpunog ili djelomičnog povrata pristojbi ili nameta.

POGLAVLJE 1.

CARINSKA UNIJA

Članak 30.

Zabranjene su carinske pristojbe na uvoz i izvoz te nameti s istim učinkom između država članica. Ova se zabrana odnosi i na carinske pristojbe fiskalne prirode.

Članak 31.

Pristojbe zajedničke carinske tarife određuje Vijeće na prijedlog Komisije.

Članak 32.

U ostvarivanju zadaća koje su joj povjerene na temelju ovog Poglavlja, Komisija se rukovodi:

- (a) potrebom promicanja trgovine između država članica i trećih zemalja;
- (b) razvojem uvjeta tržišnog natjecanja unutar Unije, ako oni vode unaprijeđenju konkurentnosti poduzeća;
- (c) zahtjevima Unije glede opskrbe sirovinama i poluproizvodima; u tom smislu Komisija će se pobrinuti za izbjegavanje narušavanja uvjeta tržišnog natjecanja između država članica u pogledu gotovih proizvoda;
- (d) potrebom izbjegavanja ozbiljnih poremećaja u gospodarstvima država članica i osiguravanja racionalnog razvoja proizvodnje i proširenja potrošnje unutar Unije.

POGLAVLJE 2.

CARINSKA SURADNJA

Članak 33.

Unutar opsega primjene Ugovorā, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, poduzimaju mjere za jačanje carinske suradnje između država članica i između država članica i Komisije.

POGLAVLJE 3.

ZABRANA KOLIČINSKIH OGRANIČENJA IZMEĐU DRŽAVA ČLANICA

Članak 34.

Zabranjena su količinska ograničenja na uvoz i sve mjere s istim učinkom između država članica.

Članak 35.

Zabranjena su količinska ograničenja na izvoz i sve mjere s istim učinkom između država članica.

Članak 36.

Odredbe članaka 34. i 35. ne isključuju zabrane ili ograničenja uvoza, izvoza ili roba u tranzitu, a koje su opravdane razlozima javnog morala, javnog poretka ili javne sigurnosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja i biljaka; zaštite nacionalnih blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti; ili zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva. Takve zabrane ili ograničenja, međutim, ne smiju biti sredstvom proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničavanja trgovine između država članica.

Članak 37.

1. Države članice moraju prilagoditi sve državne monopole komercijalne prirode kako bi se osiguralo da ne postoji nikakva diskriminacija između državljana država članica u pogledu uvjeta pod kojima se robe nabavljaju i plasiraju na tržište.

Odredbe ovog članka primjenjuju se na svako tijelo putem kojeg država članica, *de iure* ili *de facto*, izravno ili neizravno nadzire, određuje ili značajno utječe na uvoz ili izvoz između država članica. Ove odredbe se na isti način primjenjuju na monopole koje država prenosi na druge.

2. Države članice dužne su se suzdržati od uvođenja svake nove mjere koja bi bila suprotna načelima iz stavka 1., ili bi ograničavala opseg primjene članka o zabrani carinskih pristojbi i količinskih ograničenja između država članica.

3. Ako državni monopol komercijalne prirode posjeduje pravila koja služe da bi lakše raspolagao poljoprivrednim proizvodima ili od njih ostvarivao najbolji prihod, poduzet će se koraci za primjenu pravila iz ovog članka radi osiguranja jednake zaštite zapošljavanja i životnog standarda proizvođač

GLAVA III.

POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Članak 38.

1. Unija utvrđuje i provodi zajedničku politiku poljoprivrede i ribarstva.

Unutarnje tržište obuhvaća poljoprivredu, ribarstvo i trgovinu poljoprivrednim proizvodima. Pod 'poljoprivrednim proizvodima' podrazumijevaju se proizvodi sa zemlje, proizvodi koji su rezultat uzgoja stoke i ribarstva te proizvodi primarne prerade izravno vezani uz te proizvode. Kad se spominje zajednička poljoprivredna politika ili poljoprivreda, te kad se rabi izraz „poljoprivredni“, razumijeva se da se to odnosi i na ribarstvo, uzimajući u obzir posebne značajke toga sektora.

2. Osim ako nije drugačije utvrđeno člancima 39. do 44., pravila propisana za stvaranje i funkcioniranje unutarnjeg tržišta odnose se na poljoprivredne proizvode.

3. Proizvodi na koje se odnose odredbe članaka 39. do 44. popisani su u Prilogu I.

4. Funkcioniranje i razvoj unutarnjeg tržišta za poljoprivredne proizvode moraju biti praćeni uspostavljanjem zajedničke poljoprivredne politike.

Članak 39.

1. Ciljevi zajedničke poljoprivredne politike su sljedeći:

- (a) povećati poljoprivrednu produktivnost promicanjem tehničkog napretka i osiguranjem razumnog razvoja poljoprivredne proizvodnje te optimalnog korištenja faktora proizvodnje, osobito radne snage;
- (b) na taj način osigurati poljoprivrednoj zajednici pristojan životni standard, osobito povećanjem individualne zarade osoba koje se bave poljoprivredom;
- (c) stabilizirati tržišta;
- (d) osigurati dostupnost opskrbe;
- (e) pobrinuti se da roba dođe do potrošača po razumnim cijenama.

2. Pri osmišljavanju zajedničke poljoprivredne politike i posebnih metoda za njenu primjenu, vodit će se računa o:

- (a) osebujnoj prirodi poljoprivredne djelatnosti, koja proizlazi iz društvene strukture poljoprivrede te iz strukturnih i prirodnih raznolikosti između različitih poljoprivrednih regija;

- (b) potrebi da se postupno ostvare odgovarajuće prilagodbe;
- (c) činjenici da poljoprivreda u državama članicama predstavlja sektor koji je usko povezan s gospodarstvom u cjelini.

Članak 40.

1. Radi postizanja ciljeva iz članka 39., osniva se zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta.

Ta će organizacija, ovisno o proizvodu, postojati u jednom od sljedećih oblika:

- (a) zajednička pravila o tržišnom natjecanju;
- (b) obvezna koordinacija različitih organizacija nacionalnih tržišta;
- (c) organizacija europskog tržišta.

2. Zajednička organizacija osnovana u skladu sa stavkom 1. može uključivati sve mjere za postizanje ciljeva iz članka 39., osobito reguliranje cijena, potporu proizvodnji i plasiranju različitih proizvoda na tržište, aranžmane skladištenja i prijenosa preostalih zaliha, kao i zajedničke mehanizme za stabiliziranje uvoza ili izvoza.

Zajednička organizacija će biti ograničena na ostvarivanje ciljeva iz članka 39. i isključivat će svaku diskriminaciju među proizvođačima ili potrošačima unutar Unije.

Svaka zajednička politika cijena temeljit će se na zajedničkim kriterijima i jedinstvenim metodama izračunavanja.

3. Da bi zajednička organizacija iz stavka 1. mogla postići svoje ciljeve, može se osnovati jedan ili nekoliko fondova za poljoprivredno usmjeravanje i jamstva.

Članak 41.

Radi postizanja ciljeva iz članka 39., u okviru zajedničke poljoprivredne politike mogu se predvidjeti sljedeće mjere:

- (a) učinkovito usklađivanje napora na području strukovnog usavršavanja, istraživanja i širenja znanja o poljoprivredi; to može obuhvaćati i zajedničko financiranje projekata ili institucija;
- (b) zajedničke mjere za promicanje potrošnje određenih proizvoda.

Članak 42.

Odredbe ovog Poglavlja, vezane uz pravila o tržišnom natjecanju, odnose se na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima samo u opsegu koji

utvrde Europski parlament i Vijeće u okviru članka 43., stavka 2. i u skladu s postupkom propisanim u istom članku, uzimajući u obzir ciljeve navedene u članku 39.

Vijeće na prijedlog Komisije može odobriti dodjeljivanje pomoći:

- (a) za zaštitu poduzeća s teškoćama uzrokovanim strukturnim ili prirodnim uvjetima;
- (b) u okviru programa gospodarskog razvoja.

Članak 43.

1. Komisija podnosi prijedloge za izradu i provedbu zajedničke poljoprivredne politike, kao i za zamjenjivanje nacionalnih organizacija s nekim od oblika zajedničkog organiziranja iz članka 40. stavka 1., te za provedbu mjera utvrđenih u ovoj Glavi.

U tim će se prijedlozima voditi računa o međuovisnosti poljoprivrednih pitanja spomenutih u ovoj Glavi.

2. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, uspostavljaju zajedničku organizaciju poljoprivrednih tržišta iz članka 40. stavka 1. te utvrđuju druge odredbe potrebne za provođenje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke ribolovne politike;

3. Vijeće na prijedlog Komisije donosi mjere o utvrđivanju cijena, nameta, potpora i količinskih ograničenja te o utvrđivanju i raspodjeli mogućnosti ribolova.

4. U skladu sa stavkom 1. nacionalne tržišne organizacije mogu se zamijeniti zajedničkom organizacijom predviđenom u članku 40. stavku 1., ako:

- (a) zajednička organizacija nudi državama članicama koje se protive toj mjeri i koje imaju vlastitu organizaciju za dotičnu proizvodnju, jednaku zaštitu zapošljavanja i životnog standarda tih proizvođača, uzimajući u obzir moguće prilagodbe, kao i specijalizaciju koja će s vremenom biti potrebna;
- (b) takva organizacija osigurava uvjete za trgovinu unutar Unije slične onima koji postoje na nacionalnom tržištu.

5. Ako se osnuje zajednička organizacija za određene sirovine prije negoli je osnovana zajednička organizacija za odgovarajuće prerađene proizvode, sirovine koje se koriste za prerađene proizvode namijenjene izvozu u treće zemlje, mogu se uvoziti iz zemalja izvan Unije.

Članak 44.

Ukoliko u određenoj državi članici neki proizvod podliježe domaćoj organizaciji tržišta ili propisima s istim učinkom, a koji utječu na konkurentski položaj slične proizvodnje u nekoj drugoj državi članici, države članice primjenjuju kompenzacijsku pristojbu na uvoz takvog proizvoda koji dolazi iz države članice u kojoj takva organizacija ili pravila postoje, osim ako ta država primjenjuje kompenzacijsku pristojbu na izvoz.

Komisija određuje iznos tih pristojbi u visini potrebnoj za uspostavu ravnoteže; ona može odobriti i druge mjere, čije uvjete i pojedinosti sama utvrđuje.

GLAVA IV.

SLOBODNO KRETANJE OSOBA, USLUGA I KAPITALA

POGLAVLJE 1.

RADNICI

Članak 45.

1. Slobodno kretanje radnika osigurat će se unutar Unije.
2. Takvo slobodno kretanje podrazumijeva ukidanje svake diskriminacije temeljem državljanstva između radnika iz država članica u pogledu zapošljavanja, zarade i ostalih uvjeta rada i zapošljavanja.
3. Podložno ograničenjima koja su opravdana razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja, ta sloboda obuhvaća pravo na:
  - (a) prihvaćanje stvarnih ponuda za zaposlenje;
  - (b) slobodno kretanje unutar područja država članica u tu svrhu;
  - (c) boravak u državi članici radi zapošljavanja sukladno odredbama o zapošljavanju državljana te države sadržanim u zakonima, uredbama i upravnim propisima;
  - (d) ostanak na području države članice nakon zaposlenja u toj državi, pod uvjetima sadržanim u propisima koje sastavlja Komisija.
4. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se na zapošljavanje u javnim službama.

Članak 46.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, a nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, dono-

se direktive ili uredbe kojima se usvajaju mjere potrebne za postupno ostvarivanje slobode kretanja radnika iz članka 45., osobito:

- (a) osiguravanjem bliske suradnje između službi za zapošljavanje pojedinih država;
- (b) ukidanjem upravnih postupaka i prakse te rokova propisanih za pristup raspoloživim radnim mjestima, bilo da proizlaze iz domaćeg prava ili iz prethodno sklopljenih sporazuma između država članica, čije bi zadržavanje priječilo liberalizaciju kretanja radnika;
- (c) ukidanjem svih propisanih rokova i drugih ograničenja predviđenih domaćim pravom ili prethodno sklopljenim sporazumima između država članica, kojima se radnicima iz drugih država članica nameću uvjeti u pogledu slobodnog izbora zaposlenja, a koji su različiti od uvjeta koji se postavljaju radnicima dotične države;
- (d) uspostavom odgovarajućih mehanizama za povezivanje ponuda i molbi za zapošljavanje te za lakše postizanje ravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada, i to na način kojim bi se izbjeglo ozbiljno ugrožavanje životnog standarda i stupnja zaposlenosti u različitim regijama i industrijskim granama.

Članak 47.

U okviru zajedničkog programa, države članice potiču razmjenu mladih radnika.

Članak 48.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, usvajaju mjere na području socijalne sigurnosti radi omogućavanja slobodnog kretanja radnika; u tu svrhu, osiguravaju sustav kojim se zaposlenim i samozaposlenim radnicima migrantima i uzdržavanim članovima njihovih obitelji jamči:

- (a) zbrajanje ukupnog staža ostvarenog temeljem zakona više zemalja, radi stjecanja i zadržavanja prava na naknadu i izračunavanja visine naknade;
- (b) isplatu naknada osobama koje borave na području država članica.

Kad član Vijeća izjavi da bi nacrt zakonodavnoga akta iz podstavka 1. mogao utjecati na ključne aspekte njegova sustava socijalne sigurnosti, uključujući njegovo područje primjene, troškove ili financijsku strukturu, ili da bi mogao utjecati na financijsku ravnotežu toga sustava, može zatražiti da se to pitanje

uputi Europskomu vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak prekida. Nakon rasprave Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od tog prekida:

- (a) taj nacrt vraća Vijeću koje okončava prekid redovnog zakonodavnog postupka; ili
- (b) ne poduzima ništa ili od Komisije traži da podnese novi prijedlog; u tom se slučaju smatra da prvobitni prijedlog akta nije donesen.

POGLAVLJE 2.

PRAVO NA POSLOVNI NASTAN

Članak 49.

U okviru niže navedenih odredbi, zabranjuje se ograničavanje slobode poslovnog nastana državljanima jedne države članice na području druge države članice. Ta se zabrana odnosi i na ograničavanje osnivanja zastupništava, ogranki ili podružnica od strane državljanina neke države članice koji su pravo poslovnog nastana ostvarili na području neke druge države članice.

Podložno odredbama iz poglavlja koje se odnosi na kapital, sloboda poslovnog nastana uključuje pravo pokretanja i obavljanja samostalne djelatnosti te osnivanja i upravljanja poduzećima, osobito trgovačkim društvima u smislu članka 54. stavka 2, i to sukladno pretpostavkama koje pravo države u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje predviđa za svoje državljane.

Članak 50.

1. Da bi se ostvarila sloboda poslovnog nastana glede zasebne djelatnosti, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, a nakon savjetovanja sa Gospodarskim i socijalnim odborom, donose direktive.

2. Europski parlament, Vijeće i Komisija obavljaju dužnosti koje su im povjerenе prethodnim odredbama, osobito:

- (a) načelnim davanjem prednosti onim djelatnostima kod kojih sloboda poslovnog nastana daje osobito vrijedan prinos razvoju proizvodnje i trgovine;
- (b) osiguravanjem bliske suradnje između nadležnih vlasti u državama članicama, kako bi se utvrdila konkretna situacija različitih djelatnosti unutar Unije;

- (c) ukidanjem onih upravnih postupaka i prakse koji proizlaze iz domaćeg prava ili prethodno sklopljenih sporazuma između država članica, čije bi zadržavanje predstavljalo prepreku slobodi poslovnog nastana;
- (d) osiguravanjem da radnici jedne države članice zaposleni na području druge države članice mogu ostati na tom području radi ostvarenja samostalne djelatnosti, ako ispunjavaju pretpostavke koje bi morali ispunjavati da su u tu državu ušli u trenutku kada su namjeravali pokrenuti tu djelatnost;
- (e) omogućavanjem državljaninu jedne države članice da stječe i koristi zemljište i zgrade na području druge države članice, ako to nije protivno načelima iz članka 39. stavka 2;
- (f) postupnim ukidanjem ograničenja slobode poslovnog nastana u svakoj razmatranoj grani djelatnosti, kako u pogledu uvjeta za osnivanje zastupništava, ogranki ili podružnica na području države članice, tako i u pogledu uvjeta za dolazak osoblja koje pripada glavnom poslovnom nastanu na upravljačke ili nadzorne položaje u takvim zastupništvima, ograncima ili podružnicama;
- (g) usklađivanjem, u mjeri u kojoj je to potrebno, zaštitnih mehanizama koji su u državama članicama predviđeni za društva u smislu članka 54. stavka 2. radi zaštite interesa njihovih članova i drugih, u cilju izjednačavanja takvih zaštitnih mehanizama širom Unije;
- (h) osiguravanjem da uvjeti poslovnog nastana ne budu narušeni potporama koje odobravaju države članice.

Članak 51.

Odredbe ovog Poglavlja ne primjenjuju se u određenoj državi članici na djelatnosti koje su u toj državi članici, makar i povremeno, povezane s obavljanjem službenih ovlasti.

Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, odlučiti da se odredbe ovog Poglavlja ne primjenjuju na određene djelatnosti.

Članak 52.

1. Odredbe ovog Poglavlja i mjere poduzete radi njihova ostvarenja, ne dovode u pitanje primjenu odredbi predviđenih zakonom i drugim propisom, kojima se za strane državljane predviđa poseban režim koji je opravdan razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.

2. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donose direktive radi usklađivanja tih propisa.

Članak 53.

1. Radi olakšavanja pokretanja i obavljanja samostalne djelatnosti, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donose direktive za međusobno priznavanje diploma, svjedodžbi i ostalih dokaza o formalnim kvalifikacijama i za usklađivanje odredaba predviđenih zakonima i drugim propisima država članica o pokretanju i obavljanju samostalnih djelatnosti.

2. U slučaju medicinskih, njima srodnih i farmaceutskih zanimanja, postupno ukidanje ograničenja ovisi o usklađenju uvjeta za njihovo obavljanje u različitim državama članicama.

Članak 54.

Radi primjene ovog Poglavlja, sa trgovačkim društvima osnovanima sukladno pravu neke države članice, a čije se registrirano sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi unutar Unije, postupa se na isti način kao i s fizičkim osobama koje su državljani država članica.

Pojam „trgovačka društva“ odnosi se na trgovačka društva koja su osnovana po pravilima građanskog ili trgovačkog prava, uključujući i zadruge te ostale pravne osobe uređene javnim ili privatnim pravom, osim onih koje su neprofitne.

Članak 55.

Države članice će jednako postupati s državljanima drugih država članica kao sa svojim državljanima u pogledu udjela u kapitalu trgovačkih društava u smislu članka 54., ne dovodeći u pitanje primjenu ostalih odredbi Ugovorā.

POGLAVLJE 3.

USLUGE

Članak 56.

U okviru odredbi navedenih u nastavku, zabranjena su ograničenja slobode pružanja usluga unutar Unije kada se radi o državljanima država članica koji su poslovni nastan ostvarili u državi članici koja nije država osobe kojoj su usluge namijenjene.

Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, proširiti primjenu odredbi ovog Poglavlja na državljane trećih zemalja koji pružaju usluge i koji su poslovni nastan ostvarili unutar Unije.

Članak 57.

„Uslugama“ se u smislu Ugovorā smatraju one usluge koje se uobičajeno obavljaju uz naknadu, ako nisu uređene odredbama koje se odnose na slobodu kretanja robe, kapitala i osoba.

„Usluge“ posebice uključuju:

- (a) djelatnosti industrijske prirode;
- (b) djelatnosti trgovačke prirode;
- (c) obrtničke djelatnosti;
- (d) djelatnosti slobodnih zanimanja.

Ne dovodeći u pitanje odredbe poglavlja o pravu poslovnog nastana, osoba koja pruža neku uslugu može u tu svrhu privremeno obavljati svoju djelatnost u državi članici u kojoj se usluga pruža, i to pod istim uvjetima koje ta država propisuje za svoje državljane.

Članak 58.

1. Sloboda pružanja usluga na području prijevoza uređena je odredbama glave koja se odnosi na prijevoz.
2. Liberalizacija bankarskih i osiguravateljskih usluga povezanih s kretanjem kapitala provodi se istodobno s postupnom liberalizacijom kretanja kapitala.

Članak 59.

1. Radi postizanja liberalizacije određene usluge, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, te nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, donose direktive.
2. U odnosu na direktive iz stavka 1. prednost se, u pravilu, daje onim uslugama koje neposredno utječu na troškove proizvodnje ili čija liberalizacija pomaže promicanju robne razmjene.

Članak 60.

Države članice nastoje liberalizirati usluge u većem opsegu nego što to zahtijevaju direktive donesene temeljem članka 59. stavka 1., ako im to njihove opće gospodarske prilike i stanje u dotičnom gospodarskom sektoru dopuste.

U tu svrhu, Komisija daje preporuke dotičnim državama članicama.

Članak 61.

Do ukidanja ograničenja slobode pružanja usluga, svaka država članica primjenjuje ta ograničenja na sve osobe koje pružaju usluge u smislu članka 56. stavka 1. neovisno o razlikama u pogledu njihovog državljanstva ili mjesta boravišta.

Članak 62.

Odredbe članka od 51. do 54. primjenjuju se na pitanja obuhvaćena ovim Poglavljem.

POGLAVLJE 4.

KAPITAL I PLATNI PROMET

Članak 63.

1. U okviru odredbi ovog Poglavlja, zabranjena su sva ograničenja za protok kapitala između država članica, te država članica i trećih zemalja.
2. U okviru odredbi ovog Poglavlja, zabranjena su sva ograničenja za platni promet koji se odvija između država članica, te država članica i trećih zemalja.

Članak 64.

1. Odredbe članka 63. ne dovode u pitanje primjenu ograničenja na treće zemlje koja su na snazi od 31. prosinca 1993. prema pravu države članice ili pravu Unije, a koja su usvojena u pogledu protoka kapitala u treće zemlje ili iz njih, a koja se tiču neposrednih ulaganja – uključujući i ulaganje u nekretnine – poslovnog nastana, pružanja financijskih usluga ili primanja vrijednosnica na tržište kapitala. U pogledu ograničenja koja postoje prema domaćem pravu Bugarske, Estonije i Mađarske, odlučan datum je 31. prosinca 1999.
2. Nastojeći u najvećoj mogućoj mjeri ostvariti cilj slobodnog protoka kapitala između država članica i trećih zemalja, ne dovodeći u pitanje ostala poglavlja Ugovorā, Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donijeti mjere o protoku kapitala u treće zemlje ili iz njih, a koje se tiču neposrednih ulaganja – uključujući i ulaganje u nekretnine – poslovnog nastana, pružanja financijskih usluga ili primanja vrijednosnica na tržištu kapitala.

3. Neovisno o stavku 2. samo Vijeće postupajući sukladno posebnom zakonodavnom postupku može jednoglasnom odlukom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom donijeti mjere koje u pravu Unije predstavljaju korak unatrag kad je riječ o liberalizaciji kretanja kapitala u treće zemlje ili iz njih.

Članak 65.

1. Odredbe članka 63. ne dovode u pitanje pravo država članica da:
  - (a) primijene one odredbe poreznog zakona koje prave razliku između poreznih obveznika koji se ne nalaze u istoj situaciji u pogledu boravišta ili mjesta u kojem su uložili svoj kapital;
  - (b) poduzmu sve potrebne mjere kako bi spriječile povredu domaćeg zakona i uredbi, posebice na području poreznog sustava i bonitetnog nadzora financijskih institucija, ili da utvrde postupke prijave protoka kapitala u svrhu prikupljanja administrativnih ili statističkih podataka, ili da poduzmu mjere koje su opravdane razlozima javnog poretka ili javne sigurnosti.
2. Odredbe ovog Poglavlja ne dovode u pitanje primjenu ograničenja na pravo poslovnog nastana, a koja su u skladu s Ugovorima.
3. Mjere i postupci iz stavaka 1. i 2. ne predstavljaju sredstvo proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničavanja nesmetanog protoka kapitala i platnog prometa kako je utvrđeno člankom 63.
4. Ako ne postoje mjere u skladu s člankom 64. stavkom 3., Komisija, ili Vijeće ako Komisija ne donese odluku u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva dotične države članice, mogu donijeti odluku u kojoj se navodi da se smatra da su ograničavajuće porezne mjere koje je država članica donijela, a koje se odnose na jednu ili više trećih zemalja, u skladu s Ugovorima ako ih opravdava koji od ciljeva Unije te ako su u skladu s pravilnim funkcioniranjem unutarnjega tržišta. Vijeće o zahtjevu države članice odlučuje jednoglasno.

Članak 66.

Ako, u iznimnim slučajevima, protok kapitala u treće zemlje ili iz njih uzrokuje ili prijeti uzrokovati ozbiljne teškoće u radu gospodarske i monetarne unije, Vijeće na prijedlog Komisije, te nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, može poduzeti sigurnosne mjere u pogledu trećih zemalja u razdoblju od najviše šest mjeseci, ako su te mjere nužno potrebne.

GLAVA V.
PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

POGLAVLJE 1.
OPĆE ODREDBE

Članak 67.

1. Unija uspostavlja područje slobode, sigurnosti i pravde s obzirom na poštivanje temeljnih prava i različitih pravnih sustava i tradicija država članica.
2. Unija osigurava da se osobe pri prijelazu njezinih unutarnjih granica ne provjeravaju i oblikuje zajedničku politiku azila, useljenja i nadzora vanjskih granica, koja se temelji na solidarnosti među državama članicama i koja je pravedna prema državljanima trećih zemalja. U svrhu odredaba ove glave, prema osobama bez državljanstva postupa se kao prema državljanima trećih zemalja.
3. Unija nastoji osigurati visoku razinu sigurnosti mjerama za sprječavanje i suzbijanje kriminala, rasizma i ksenofobije i mjerama za koordinaciju i suradnju policije i pravosudnih tijela te drugih nadležnih tijela, kao i uzajamnim priznavanjem presuda u kaznenim predmetima i, prema potrebi, usklađivanjem kaznenog zakonodavstva.
4. Unija olakšava pristup pravosuđu, osobito putem načela uzajamnoga priznavanja sudskih i izvansudskih odluka u građanskim predmetima.

Članak 68.

Europsko vijeće utvrđuje strateške smjernice za zakonodavno i operativno planiranje u području slobode, sigurnosti i pravde.

Članak 69.

Nacionalni parlamenti osiguravaju da se u prijedlozima i zakonodavnim inicijativama podnesenima na temelju Poglavlja 4. i 5., poštuju načela supsidijarnosti u skladu s mjerama utvrđenima Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Članak 70.

Ne dovodeći u pitanje članke 258., 259. i 260., Vijeće može na prijedlog Komisije donijeti mjere kojima se utvrđuju mehanizmi kojima države članice, u suradnji s Komisijom, provode objektivnu i nepristranu ocjenu provedbe

politika Unije iz ove Glave od strane tijela država članica, osobito radi lakše pune primjene načela uzajamnog priznavanja. O sadržaju i rezultatima te ocjene obavještavaju se Europski parlament i nacionalni parlamenti.

Članak 71.

U okviru Vijeća osniva se stalni odbor kako bi se osiguralo da se unutar Unije promiče i jača operativna suradnja u području unutarnje sigurnosti. Ne dovodeći u pitanje članak 240. stalni odbor olakšava koordinaciju djelovanja nadležnih tijela država članica. U rad tog odbora mogu biti uključeni predstavnici zainteresiranih tijela, ureda i agencija Unije. Europski parlament i nacionalni parlamenti obavještavaju se o radu odbora.

Članak 72.

Ova Glava ne utječe na izvršavanje obveza država članica vezanih uz očuvanje javnoga poretka i zaštitu unutarnje sigurnosti.

Članak 73.

Države članice mogu u svojoj nadležnosti uspostaviti oblike suradnje i usklađivanja kakve smatraju primjerenima između nadležnih odjela svojih uprava odgovornih za zaštitu nacionalne sigurnosti.

Članak 74.

Vijeće donosi mjere radi osiguranja upravne suradnje između odgovarajućih nadležnih tijela država članica u područjima obuhvaćenima odredbama ove Glave te između tih tijela i Komisije. Vijeće, podložno članku 76., odlučuje na prijedlog Komisije, a nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 75.

Ako je potrebno radi ostvarivanja ciljeva iz članka 67., a povezano sa sprječavanjem i suzbijanjem terorizma i srodnih aktivnosti, Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnom zakonodavnom postupku određuju okvir upravnih mjera s obzirom na kretanja kapitala i platnoga prometa, primjerice zamrzavanjem sredstava, financijskih dobara ili ekonomske dobiti fizičkih ili pravnih osoba, skupina ili nedržavnih subjekata koje im pripadaju ili su u njihovu vlasništvu ili posjedu.

Vijeće na prijedlog Komisije donosi mjere za provedbu okvira navedenog u stavku 1.

Akti iz ovoga članka uključuju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

Članak 76.

Akti iz Poglavlja 4. i 5. zajedno s mjerama iz članka 74. koje osiguravaju upravnu suradnju u područjima obuhvaćenim tim Poglavljima donose se:

- (a) na prijedlog Komisije, ili
- (b) na inicijativu jedne četvrtine država članica.

POGLAVLJE 2.

POLITIKE KOJE SE ODOSE NA GRANIČNU KONTROLU, AZIL I USELJENJE

Članak 77.

1. Unija razvija politiku s ovim ciljevima:

- (a) osigurati da se osobe pri prijelazu unutarnjih granica bez obzira na njihovo državljanstvo ne podvrgavaju bilo kakvoj kontroli;
- (b) obavljati kontrolu osoba i učinkovit nadzor prijelaza vanjskih granica;
- (c) postupno uvoditi sustav integriranoga upravljanja vanjskom granicom.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere koje se odnose na:

- (a) zajedničku politiku viza i drugih dozvola za kratkotrajni boravak;
- (b) kontrole kojima se podvrgavaju osobe koje prelaze vanjske granice;
- (c) uvjete pod kojima državljani trećih zemalja mogu slobodno putovati unutar Unije tijekom kraćeg razdoblja;
- (d) sve mjere koje su potrebne za postupnu uspostavu sustava integriranoga upravljanja vanjskom granicom;
- (e) nepostojanje bilo kakve kontrole osoba pri prijelazu unutarnjih granica, bez obzira na njihovo državljanstvo.

3. Ako se pokaže da je potrebna mjera Unije kako bi se olakšalo ostvarivanje prava iz članka 20. stavka 2. točke (a) te ako Ugovorima nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku može donijeti odredbe o putovnicama, osobnim iskaznicama, boravišnim dozvolama ili drugim takvim ispravama. Vijeće postupuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

4. Ovaj članak ne utječe na nadležnost država članica glede zemljopisnog određenja njihovih granica u skladu s međunarodnim pravom.

Članak 78.

1. Unija razvija zajedničku politiku azila, supsidijarne zaštite i privremene zaštite čiji je cilj svakomu državljaninu treće zemlje kojemu je potrebna međunarodna zaštita ponuditi odgovarajući status i osigurati poštivanje načela nevraćanja (*non-refoulement*). Ta politika mora biti u skladu sa Ženevskom konvencijom od 28. srpnja 1951. i Protokolom od 31. siječnja 1967. o položaju izbjeglica, te s drugim odgovarajućim međunarodnim ugovorima.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere za zajednički europski sustav azila koje obuhvaćaju:

- (a) jedinstven status azila za državljane trećih zemalja koji je na snazi u čitavoj Uniji;
- (b) jedinstven status supsidijarne zaštite za državljane trećih zemalja kojima bi, bez dobivanja europskog azila, bila potrebna međunarodna zaštita;
- (c) zajednički sustav privremene zaštite za prognanike u slučaju masovnog priljeva;
- (d) zajedničke postupke priznavanja i oduzimanja jedinstvenog statusa azila ili supsidijarne zaštite;
- (e) kriterije i mehanizme kojima se određuje koja je država članica nadležna za razmatranje zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;
- (f) norme o uvjetima za prihvrat podnositelja zahtjeva za azil ili supsidijarnu zaštitu;
- (g) partnerstvo i suradnju s trećim zemljama u svrhu upravljanja priljevom osoba koje podnose zahtjev za azil odnosno supsidijarnu ili privremenu zaštitu.

3. U slučaju da se jedna ili više država članica nađe u kriznoj situaciji zbog iznenadnoga priljeva državljana trećih zemalja, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti privremene mjere u korist dotične države ili dotičnih država članica. Vijeće postupa nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 79.

1. Unija razvija zajedničku politiku useljavanja čiji je cilj u svim fazama osigurati učinkovito upravljanje migracijskim tokovima, pravedno postupanje prema državljanima trećih zemalja koji zakonito borave u državama članica-

ma, sprječavanje ilegalnoga useljavanja i trgovanja ljudima te jačanje mjera za njihovo suzbijanje.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere koje se odnose na:

- (a) uvjete za ulazak i boravak te norme država članica koje se odnose na postupak izdavanja viza za dugotrajni boravak i boravišnih dozvola, uključujući one koje se izdaju radi spajanja obitelji;
- (b) utvrđivanje prava državljana trećih zemalja koji zakonito borave u jednoj državi članici, uključujući i uvjete koji se odnose na slobodu kretanja i boravka u drugim državama članicama;
- (c) ilegalno useljavanje i neovlašteni boravak, uključujući udaljavanje i repatrijaciju osoba koje neovlašteno borave;
- (d) suzbijanje trgovanja ljudima, osobito ženama i djecom.

3. Unija može s trećim zemljama sklapati sporazume o povratku državljana trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak, prisutnost ili boravak na području jedne od država članica u njihovu državu izvora ili podrijetla.

4. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku mogu utvrditi mjere kojima se potiče i podupire mjera država članica s ciljem promicanja integracije državljana trećih zemalja koji zakonito borave na njihovu području, isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

5. Ovaj članak ne utječe na pravo država članica da odrede opseg prihvata državljana trećih zemalja koji na njihovo područje iz trećih zemalja dolaze radi potrage za poslom, bilo da je riječ o osobama koje mogu biti općenito zaposlene ili o osobama sa samostalnim zanimanjima.

Članak 80.

Na politike Unije iz ovoga Poglavlja i njihovu provedbu primjenjuje se načelo solidarnosti i pravedne podjele odgovornosti među državama članicama, uključujući i njegove financijske posljedice. Kad god je to potrebno, akti Unije doneseni u skladu s ovim Poglavljem sadržavaju odgovarajuće mjere za primjenu toga načela.

POGLAVLJE 3.

PRAVOSUDNA SURADNJA U GRAĐANSKIM PREDMETIMA

Članak 81.

1. Unija razvija pravosudnu suradnju u građanskim predmetima s prekograničnim učincima, na temelju načela uzajamnog priznavanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima. Ta suradnja može uključivati donošenje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere, osobito kad je to potrebno za neometano funkcioniranje unutarnjeg tržišta, čiji je cilj osigurati:

- (a) uzajamno priznavanje i ovrhu presuda i odluka u izvansudskim predmetima između država članica;
- (b) prekograničnu dostavu sudskih i izvansudskih dokumenata;
- (c) spojivost pravila država članica koja se primjenjuju na sukob zakona i nadležnosti;
- (d) suradnju u prikupljanju dokaza;
- (e) učinkovit pristup pravosuđu;
- (f) uklanjanje prepreka za neometano odvijanje građanskih postupaka, ako je to potrebno promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama;
- (g) razvoj alternativnih metoda rješavanja sporova;
- (h) potporu za izobrazbu sudaca i sudskoga osoblja.

3. Neovisno o stavku 2. Vijeće utvrđuje mjere koje se odnose na obiteljsko pravo s prekograničnim učincima djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku. Vijeće postupa jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti odluku kojom se utvrđuju oni aspekti obiteljskoga prava s prekograničnim učincima koji mogu biti predmet akata donesenih u redovnomu zakonodavnom postupku. Vijeće postupa jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Prijedlog iz podstavka 2. priopćuje se nacionalnim parlamentima. Ako se nacionalni parlament usprotivi u roku od šest mjeseci od datuma primitka takva priopćenja, odluka se ne donosi. Ako protivljenje izostane, Vijeće može donijeti odluku.

POGLAVLJE 4.

PRAVOSUDNA SURADNJA U KAZNENIM PREDMETIMA

Članak 82.

1. Pravosudna suradnja u kaznenim predmetima u Uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te uključuje usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u područjima iz stavka 2. i članka 83. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere za:

- (a) utvrđivanje pravila i postupaka kojima se osigurava priznanje svih oblika presuda i sudskih odluka u čitavoj Uniji;
- (b) sprječavanje i rješavanje sukoba nadležnosti među državama članicama;
- (c) potporu izobrazbi sudaca i sudskoga osoblja;
- (d) lakšu suradnju među pravosudnim ili drugim nadležnim tijelima država članica u odnosu na kaznene postupke i izvršenje odluka.

2. Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenima sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrditi minimalna pravila potrebna za lakše uzajamno priznavanje presuda i sudskih odluka, te suradnju policije i pravosuđa u kaznenim predmetima s prekograničnim posljedicama. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike pravnih tradicija i sustava država članica.

Pravila se odnose na:

- (a) uzajamno prihvaćanje dokaza među državama članicama;
- (b) prava pojedinaca u kaznenom postupku;
- (c) prava žrtava kaznenoga djela;
- (d) sve druge specifične aspekte kaznenoga postupka koje je Vijeće unaprijed odredilo odlukom; takvu odluku Vijeće donosi jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

Donošenje minimalnih pravila iz ovoga stavka ne sprječava države članice da održavaju ili uvedu višu razinu zaštite pojedinca.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt direktive iz stavka 2. mogao utjecati na temeljne aspekte njegova kaznenopravnog sustava, može zatražiti da se nacrt te direktive uputi Europskomu vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak obustavlja. Nakon rasprave i u slučaju usuglašenja, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te obustave vraća nacrt Vijeću koje će prekinuti obustavu redovnog zakonodavnog postupka.

U istomu roku u slučaju neslaganja ili ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu direktive o kojoj je riječ, one u skladu s tim obavješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovoga Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak 83.

1. Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenim sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrditi minimalna pravila o definiranju kaznenih djela i sankcija u područjima osobito teških kaznenih djela s prekograničnim učincima koji proizlaze iz prirode ili učinka takvih kaznenih djela ili iz posebne potrebe njihova zajedničkoga suzbijanja.

Ta su područja kriminala sljedeća: terorizam, trgovanje ljudima i seksualno iskorištavanje žena i djece, nezakonita trgovina drogom, nezakonita trgovina oružjem, pranje novca, korupcija, krivotvorenje sredstava plaćanja, računalni kriminal i organizirani kriminal.

Na temelju kretanja kriminala Vijeće može donijeti odluku kojom se utvrđuju ostala područja kriminala koja ispunjavaju kriterije navedene u ovomu stavku. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Ako se pokaže da je za osiguranje učinkovite provedbe politike Unije u području koje podliježe mjerama usklađivanja bitno približavanje kaznenih zakona i propisa država članica, direktivama se mogu utvrditi minimalna pravila za definiranje kaznenih djela i sankcija na dotičnomu području. Te se direktive donose istim redovnim ili posebnim zakonodavnim postupkom koji se primjenjivao za donošenje mjera za usklađivanje o kojima je riječ, ne dovodeći u pitanje članak 76.

3. Ako član Vijeća smatra da bi nacrt direktive iz stavka 1. ili stavka 2. mogao utjecati na temeljne elemente njegova kaznenopravnoga sustava, može zatražiti da se nacrt te direktive uputi Europskomu vijeću. U tom se slučaju redovni zakonodavni postupak obustavlja. Nakon rasprave i u slučaju usuglašenja, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od toga prekida vraća nacrt Vijeću koje će prekinuti obustavu redovnog zakonodavnog postupka.

U istom roku u slučaju neslaganja ili ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu direktive o kojoj je riječ, one u skladu s tim obavješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se

slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovoga Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Članak 84.

Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku mogu utvrditi mjere za promicanje i podupiranje djelovanja država članica u području suzbijanja kriminala, isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i propisa država članica.

Članak 85.

1. Zadaća je Eurojusta poduprijeti i ojačati usklađivanje i suradnju među nacionalnim tijelima za istragu i kazneni progon za teška kaznena djela koja pogađaju dvije ili više država članica ili koja zahtijevaju zajednički kazneni progon, na temelju provedenih radnji i podataka koje su dostavila tijela država članica i Europol.

U tom smislu Europski parlament i Vijeće uredbama donesenim sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadaće Eurojusta. Te zadaće mogu uključivati:

- (a) pokretanje kaznenih istraga te predlaganje pokretanja kaznenoga progona koji provode nadležna nacionalna tijela, osobito onih koji se odnose na kaznena djela protiv financijskih interesa Unije;
- (b) usklađivanje istraga i kaznenih progona iz točke (a);
- (c) jačanje pravosudne suradnje koja uključuje rješavanje sukoba nadležnosti i tijesnu suradnju s europskom pravosudnom mrežom.

Tim se uredbama utvrđuju i mjere za uključivanje Europskoga parlamenta i nacionalnih parlamenata u ocjenu aktivnosti Eurojusta.

2. U kaznenim progonima iz stavka 1., ne dovodeći u pitanje članak 86., službene radnje pravosudnoga postupka obavljaju nadležni nacionalni službenici.

Članak 86.

1. Radi suzbijanja kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, Vijeće uredbama donesenima sukladno posebnom zakonodavnom postupku od Eurojusta može osnovati Ured europskoga državnog odvjetništva. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

Ako jednoglasnost u Vijeću izostane, skupina od najmanje devet država članica može zatražiti da se smjernica proslijedi Europskomu vijeću. U tom se

slučaju obustavlja postupak u Vijeću. Nakon rasprave i u slučaju usuglašenja, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te obustave vraća nacrt Vijeću na usvajanje.

U istomu roku u slučaju neslaganja ili ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrtu uredbe o kojoj je riječ, one u skladu s tim obavješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovoga Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

2. Ured europskoga državnog odvjetništva nadležan je za istragu, kazneni progon i podizanje optužnice, u povezanosti s Europolom, kad se to pokaže potrebnim, protiv počinitelja i supočinitelja kaznenih djela protiv financijskih interesa Unije, kako to utvrđuje uredba predviđena stavkom 1. Svoju tužiteljsku funkciju u odnosu na ta kaznena djela obnaša pred nadležnim sudovima država članica.

3. Uredbama iz stavka 1. utvrđuju se opća pravila koja se primjenjuju na Ured europskoga državnog odvjetništva, uvjeti koji uređuju obnašanje njegovih dužnosti, pravila postupka koja se primjenjuju na njegove aktivnosti, kao i ona koja se primjenjuju na dopustivost dokaza, te pravila koja se primjenjuju na sudsko preispitivanje postupovnih mjera koje ono poduzima u ostvarivanju svojih dužnosti.

4. Europsko vijeće može, istodobno ili naknadno, donijeti odluku kojom se stavak 1. mijenja radi proširenja ovlasti Ureda europskoga državnog odvjetništva kako bi se obuhvatila teška kaznena djela s prekograničnim posljedicama, kojima se sukladno tomu mijenja i stavak 2. u pogledu počinitelja i supočinitelja teških kaznenih djela koja utječu na više država članica. Europsko vijeće odlučuje jednoglasno nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta i nakon savjetovanja s Komisijom.

POGLAVLJE 5.

POLICIJSKA SURADNJA

Članak 87.

1. Unija uspostavlja policijsku suradnju u koju su uključena sva nadležna tijela država članica, uključujući policiju, carinu i ostala specijalizirana izvršna tijela u državama članicama, radi sprječavanja, otkrivanja i istrage kaznenih djela.

2. Za potrebe stavka 1. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku mogu donijeti mjere koje se odnose na:

- (a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu odgovarajućih podataka;
- (b) potporu izobrazbi osoblja te suradnju pri razmjeni osoblja, opreme i pri istraživanju otkrivanja zločina;
- (c) zajedničke istražne tehnike za otkrivanje teških oblika organiziranoga kriminala.

3. Vijeće djelujući sukladno posebnomu zakonodavnom postupku može utvrditi mjere koje se odnose na operativnu suradnju među tijelima iz ovoga članka. Vijeće postupa jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Ako jednoglasnost u Vijeću nije postignuta, skupina od najmanje devet država članica može zatražiti da se nacrt mjera uputi Europskomu vijeću. U tom se slučaju obustavlja postupak u Vijeću. Nakon rasprave i u slučaju usuglašenja, Europsko vijeće u roku od četiri mjeseca od te obustave vraća nacrt Vijeću na usvajanje.

U istomu roku u slučaju neslaganja ili ako najmanje devet država članica želi uspostaviti pojačanu suradnju na temelju nacrta mjera o kojima je riječ, one u skladu s tim obavješćuju Europski parlament, Vijeće i Komisiju. U tom se slučaju smatra da je ovlaštenje za pokretanje pojačane suradnje iz članaka 20. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji i članka 329. stavka 1. ovog Ugovora dano i primjenjuju se odredbe o pojačanoj suradnji.

Poseban postupak predviđen podstavkom 2. i 3. ne primjenjuje se na akte koji znače nadgradnju pravnih stečevina iz Schengena.

Članak 88.

1. Zadaća je Europolu poduprijeti i ojačati djelovanje policijskih i drugih izvršnih tijela država članica i njihovu uzajamnu suradnju u sprječavanju i suzbijanju teških kaznenih djela koja pogađaju dvije ili više država članica, terorizma i oblika kriminala koji utječu na zajednički interes obuhvaćen kojom od politika Unije.

2. Europski parlament i Vijeće uredbama donesenim sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju ustroj, funkcioniranje, područje djelovanja i zadaće Europolu. Te zadaće mogu uključivati:

- (a) prikupljanje, pohranu, obradu, analizu i razmjenu podataka, osobito onih koje su dostavile vlasti država članica, odnosno trećih zemalja ili tijela;
- (b) usklađivanje, organizaciju i provedbu istražnih i operativnih radnji koje se provode zajednički s nadležnim tijelima država članica ili u okviru zajedničkih istražnih timova te, kad je potrebno, u povezanosti s Eurojustom.

Tim se uredbama utvrđuju i postupci ocjenjivanja Europolovih aktivnosti koje provodi Europski parlament zajedno s nacionalnim parlamentima.

3. Sve se operativne radnje Europola moraju provoditi u povezanosti i dogovoru s tijelima države ili država članica o čijem je području riječ. Za primjenu prisilnih mjera isključivo su odgovorna nadležna nacionalna tijela.

Članak 89.

Vijeće djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku, utvrđuje uvjete i ograničenja pod kojima nadležna tijela država članica iz članaka 82. i 87. mogu djelovati na području druge države članice u povezanosti i dogovoru s tijelima te države. Vijeće postupi jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

GLAVA VI.

PROMET

Članak 90.

U pitanjima koja uređuje ova Glava, ciljevi Ugovorā se ostvaruju u okviru zajedničke prometne politike.

Članak 91.

1. Radi provedbe članka 90. i uzimajući u obzir posebna obilježja prijevoza, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku te nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija:

- (a) utvrđuju zajednička pravila koja se primjenjuju na međunarodni prijevoz u područje države članice ili iz njega, ili na prijevoz preko područja jedne ili više država članica;
- (b) utvrđuju uvjete pod kojima prijevoznici koji nemaju sjedište ili boravište na području neke države članice mogu unutar te države članice obavljati usluge prijevoza;

- (c) donose mjere za poboljšanje sigurnosti u prometu;
- (d) donose ostale odgovarajuće propise.

2. Kad se donose mjere iz stavka 1., vodi se računa o slučajevima kad bi njihova primjena mogla ozbiljno utjecati na životni standard i stupanj zapošljavanja u određenim regijama te na uporabu prometne infrastrukture.

Članak 92.

Do donošenja odredbi iz članka 91. stavka 1., niti jedna država članica ne smije, osim ako Vijeće jednoglasnom odlukom ne donese mjeru kojom se odobrava odstupanje, donijeti različite odredbe koje uređuju to pitanje na dan 1. siječnja 1958. ili na dan primanja država članica koje pristupaju Uniji, a koje su neposredno ili posredno manje povoljne za prijevoznike ostalih država članica u odnosu na prijevoznike koji su državljani te države članice.

Članak 93.

Potpore su u skladu s odredbama Ugovorā ako udovoljavaju potrebama usklađivanja prijevoza ili ako predstavljaju naknadu za ispunjavanje određenih obveza koje su svojstvene pojmu javne službe.

Članak 94.

Sve mjere poduzete u okviru Ugovorā, a koje se odnose na cijene i uvjete prijevoza uzimaju u obzir gospodarske prilike prijevoznika.

Članak 95.

1. U prijevozu unutar Unije, zabranjuje se diskriminacija prijevoznika kojemu se za prijevoz istih dobara preko istih prometnih pravaca naplaćuju različite cijene prijevoza i nameću različiti uvjeti na temelju zemlje porijekla ili zemlje odredišta robe.

2. Odredba stavka 1. ne sprječava Europski parlament i Vijeće da donesu ostale mjere sukladno odredbi članka 91. stavka 1.

3. Vijeće na prijedlog Komisije, te nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom utvrđuje pravila za primjenu odredbi iz stavka 1.

Vijeće posebice može donijeti odredbe na temelju kojih će institucije Unije biti u mogućnosti osigurati poštivanje pravila iz stavka 1. i pobrinuti se da korisnici od toga imaju potpunu korist.

4. Komisija na vlastitu inicijativu ili na prijedlog države članice istražuje sve slučajeve diskriminacije na koje se odnosi stavak 1. te, nakon savjetovanja sa svim zainteresiranim državama članicama, donosi potrebne odluke u okviru pravila utvrđenih sukladno odredbi stavka 3.

Članak 96.

1. Državama članicama se zabranjuje da za prijevoz obavljen unutar Unije nameću cijene i uvjete prijevoza koji sadrže elemente potpore ili zaštite jednog ili više poduzeća ili industrijskih grana, osim ako ih Komisija nije za to ovlastila.

2. Komisija na vlastitu inicijativu ili na prijedlog države članice ispituje cijene i uvjete prijevoza iz stavka 1., vodeći pritom posebno računa, s jedne strane o potrebama odgovarajuće regionalne gospodarske politike, potrebama nerazvijenih područja i problemima u područjima ozbiljno pogođenima političkim prilikama, te s druge strane o učincima koje takve cijene i uvjeti prijevoza imaju na tržišno natjecanje između različitih vrsta prijevoza.

Komisija donosi potrebne odluke nakon savjetovanja sa svakom zainteresiranom državom članicom.

3. Zabrana iz stavka 1. ne primjenjuje se na tarife utvrđene s ciljem ispunjavanja zahtjeva tržišnog natjecanja.

Članak 97.

Davanja ili pristojbe vezane za prijelaz granica koje prijevoznik naplaćuje uz cijenu prijevoza, ne smiju prelaziti razuman iznos nakon što se uzmu u obzir stvarni troškovi nastali uslijed prelaska.

Države članice nastoje postupno smanjivati te troškove.

Komisija može državama članicama davati preporuke u pogledu primjene ovog članka.

Članak 98.

Odredbe ove Glave ne sprječavaju primjenu mjera koje se poduzimaju u Saveznoj Republici Njemačkoj ako su te mjere potrebne za ublažavanje gospodarskih teškoća u kojima su se određena područja Savezne Republike našla zbog podjele Njemačke. Pet godina nakon stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti odluku kojom se ovaj članak ukida.

Članak 99.

Pri Komisiji se osniva Savjetodavni odbor sastavljen od stručnjaka koje imenuju vlade država članica. Ako je potrebno, Komisija se savjetuje s tim Odborom o pitanjima prijevoza.

Članak 100.

1. Odredbe ove Glave odnose se na željeznički, cestovni i riječni prijevoz.
2. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku mogu propisati odgovarajuće odredbe za pomorski i zračni promet. Oni odlučuju nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

GLAVA VII.

ZAJEDNIČKA PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU, OPOREZIVANJU I USKLAĐIVANJU PRAVA

POGLAVLJE 1.

PRAVILA O TRŽIŠNOM NATJECANJU

ODJELJAK 1.

PRAVILA KOJA SE ODNOSI NA PODUZEĆA

Članak 101.

1. Budući da nisu u skladu s unutarnjim tržištem, zabranjeni su: svi sporazumi između poduzeća, odluke udruga poduzeća i zajednička djelovanja koja bi mogla utjecati na trgovinu između država članica i koja imaju za cilj ili posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, a osobito oni kojima se:
  - (a) neposredno ili posredno određuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti;
  - (b) ograničavaju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;
  - (c) dijele tržišta ili izvori nabave;
  - (d) primjenjuju nejednaki uvjeti na iste ili slične poslove s ostalim trgovačkim strankama, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;

- (e) sklapanje ugovora uvjetuje pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkoj praksi, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.
- 2. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni na temelju ovog članka su sami po sebi ništavni.
- 3. Međutim, odredbe stavka 1. mogu se proglasiti neprimjenjivima u slučaju:
  - svakog sporazuma ili vrste sporazuma između poduzeća;
  - svake odluke ili vrste odluka udruga poduzeća;
  - svakog zajedničkog djelovanja ili vrste zajedničkog djelovanja,koji prinosе poboljšanje proizvodnje ili distribucije roba ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka, pri čemu potrošačima omogućavaju pravedan udio u koristi koja iz njih proizlazi, te koji:
  - (a) tim poduzećima ne nameću ograničenja koja nisu nužna za postizanje tih ciljeva; i
  - (b) tim poduzećima ne omogućavaju uklanjanje konkurencije u pogledu značajnog dijela relevantnih proizvoda.

Članak 102.

Svaka je zlorabа vladajućeg položaja od strane jednog ili više poduzeća na unutarnjem tržištu ili njegovom značajnom dijelu zabranjena, budući da je u neskladu s unutarnjim tržištem, utoliko što bi mogla utjecati na trgovinu između država članica.

Takva se zlorabа može posebice sastojati u:

- (a) neposrednom ili posrednom nametanju nepoštenih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepoštenih trgovinskih uvjeta;
- (b) ograničavanju proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača;
- (c) primjeni nejednakih uvjeta na iste ili slične poslove s različitim trgovačkim strankama, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (d) uvjetovanju sklapanja ugovora pristankom drugih strana na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkoj praksi, nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

Članak 103.

1. Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom donosi odgovarajuće uredbe ili direktive za primjenu načela iz članaka 101. i 102.

2. Uredbe ili direktive iz stavka 1. donose se posebice da bi:

- (a) osigurale poštivanje zabrana iz članka 101. stavka 1. i članka 102. predviđanjem globa i povremenih novčanih kazni;
- (b) utvrdile detaljna pravila za primjenu članka 101. stavka 3., vodeći računa o potrebi osiguravanja učinkovitog nadzora s jedne, te najvećeg mogućeg pojednostavljenja administracije s druge strane;
- (c) po potrebi definirale područje primjene odredbi članka 101. i 102. u različitim granama gospodarstva;
- (d) odredile zadaće Komisije i Suda pravde Europske unije u primjeni odredbi ovoga stavka;
- (e) utvrdile odnos između nacionalnog zakonodavstva i odredbi iz ovog odjeljka ili odredbi donesenih na temelju ovoga članka.

Članak 104.

Do stupanja na snagu odredbi donesenih temeljem članka 103., vlasti država članica odlučuju o prihvatljivosti sporazuma, odluka i zajedničkih djelovanja te o zlorabi vladajućeg položaja na unutarnjem tržištu sukladno zakonima njihovih zemalja i odredbama članka 101., osobito stavka 3, te članka 102.

Članak 105.

1. Ne dovodeći u pitanje članak 104., Komisija osigurava primjenu načela iz članka 101. i 102. Na prijedlog države članice ili na vlastitu inicijativu, a u suradnji s nadležnim vlastima država članica koje joj pružaju pomoć, Komisija istražuje predmete ako se sumnja da su vezani uz kršenje tih načela. Ako ustanovi kršenja, Komisija predlaže odgovarajuće mjere za njihovo uklanjanje.

2. Ako kršenje nije zaustavljeno, Komisija navodi postojanje tog kršenja načela u obrazloženoj odluci. Komisija može objaviti svoju odluku i ovlastiti države članice da za rješavanje situacije poduzmu potrebne mjere, čije uvjete i pojedinosti sama utvrđuje.

3. Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije sporazuma za koje je Vijeće donijelo uredbu ili direktivu temeljem članka 103. stavka 2. točke (b).

Članak 106.

1. U slučaju javnih poduzeća i poduzeća kojima države članice daju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donositi niti ostaviti na snazi mjere koje su u suprotnosti s pravilima sadržanim u Ugovorima, osobito s pravilima utvrđenim u članku 18. i člancima od 101. do 109.

2. Poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ili koje su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod, podliježu pravilima sadržanim u Ugovorima, osobito pravilima o tržišnom natjecanju, utoliko što primjena takvih pravila ne sprječava, pravno ili stvarno, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene. Razvoj trgovine ne smije biti ometan u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Unije.

3. Komisija osigurava primjenu odredbi ovog članka i, po potrebi, državama članicama upućuje odgovarajuće direktive ili odluke.

ODJELJAK 2.

ODOBRENE DRŽAVNE POTPORE

Članak 107.

1. Osim ako Ugovorima nije drukčije predviđeno, svaka potpora koju odobri država članica ili koja je odobrena putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koji narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja stavljajući određena poduzeća ili proizvodnju određenih roba u povoljniji položaj, nije u skladu s unutarnjim tržištem ako utječe na trgovinu između država članica.

2. Ove vrste potpora su u skladu s unutarnjim tržištem:

- (a) potpora socijalne prirode koja se odobrava pojedinim potrošačima, ako se to čini bez diskriminacije u pogledu podrijetla dotičnih proizvoda;
- (b) potpora za popravak štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili izvanrednih događaja;
- (c) potpora koja se odobrava gospodarstvu određenih područja Savezne Republike Njemačke koje je uzrokovala podjela Njemačke, u mjeri u kojoj je ta potpora potrebna kako bi se nadoknadile posljedice gospodarski nepovoljnijeg položaja prouzročenog tom podjelom. Pet godina nakon stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora, Vijeće može, na prijedlog Komisije, donijeti odluku kojom se ova točka ukida.

3. Ove se vrste potpora mogu smatrati sukladnima s unutarnjim tržištem:

- (a) potpora za promicanje gospodarskog razvoja na područjima na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima postoji velika nezaposlenost, te regija iz članka 349. s obzirom na njihovo strukturno, gospodarsko i socijalno stanje;

- (b) potpora za promicanje provedbe važnog projekta od zajedničkog europskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice;
- (c) potpora za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja, ako takva potpora ne utječe negativno na trgovinske uvjete u tolikoj mjeri da je nesukladna sa zajedničkim interesom;
- (d) potpora za promicanje kulture i očuvanje nasljeđa, ako takva potpora ne utječe na uvjete trgovanja i tržišnog natjecanja unutar Unije u tolikoj mjeri da je nesukladna sa zajedničkim interesom;
- (e) druge vrste potpore koje Vijeće odredi svojom odlukom donesenom na prijedlog Komisije.

Članak 108.

1. Komisija u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama. Komisija im predlaže odgovarajuće mjere za postupni razvoj ili funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

2. Ako Komisija ustanovi, nakon što je obavijestila zainteresirane stranke da podnesu svoje primjedbe, da potpora koju je odobrila neka država ili koja je odobrena putem državnih sredstva, nije u skladu s unutarnjim tržištem u smislu odredbe članka 107., ili da je zlorabljena, Komisija donosi odluku da dotična država mora ukinuti ili izmijeniti potporu u roku koji odredi Komisija.

Ako dotična država ne postupi u skladu s tom odlukom u propisanom roku, Komisija ili bilo koja zainteresirana država može, odstupajući od odredbi članka 258. i 259. neposredno uputiti predmet Sudu pravde Europske unije.

Na prijedlog neke države članice, Vijeće može, odstupajući od odredbi članka 107. ili uredbi predviđenih člankom 109., jednoglasno odlučiti da se, ako iznimne okolnosti opravdavaju takvu odluku, potpora koju ta država odobrava ili namjerava odobriti smatra sukladnom unutarnjem tržištu. Ako je Komisija u pogledu te potpore već pokrenula postupak predviđen podstavkom 1. ove stavke, činjenica da je dotična država uputila svoj prijedlog Vijeću imat će za posljedicu privremenu obustavu tog postupka, dok Vijeće ne objavi svoj stav.

Ako Vijeće, u roku od tri mjeseca od podnošenja tog prijedloga, ne objavi svoj stav, o predmetu odlučuje Komisija.

3. Komisija se pravovremeno izvještava o svim planovima za odobravanje ili izmjenu potpora kako bi se o njima mogla očitovati. Ako smatra da neki

plan, temeljem članka 107., nije u skladu s unutarnjim tržištem, Komisija bez odlaganja pokreće postupak predviđen stavkom 2. Dotična država članica ne smije započeti s primjenom predloženih mjera sve dok se taj postupak ne okonča pravomoćnom odlukom.

4. Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na kategorije državne potpore za koje je Vijeće na temelju članka 109. utvrdilo da se mogu izuzeti iz postupka predviđenoga stavkom 3. ovoga članka.

Članak 109.

Vijeće može na prijedlog Komisije, te nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donijeti odgovarajuće uredbe za primjenu članaka 107. i 108., pri čemu osobito može utvrditi uvjete pod kojima se primjenjuje članak 108. stavak 3., kao i vrste potpore koje su izuzete iz tog postupka.

POGLAVLJE 2.

POREZNE ODREDBE

Članak 110.

Niti jedna država članica ne smije na proizvode drugih država članica neposredno ili posredno nametati unutarnje poreze više od onih koje neposredno ili posredno nameće na slične domaće proizvode.

Nadalje, niti jedna država članica ne smije na proizvode drugih država članica nametati unutarnje poreze takve prirode koji bi omogućili posrednu zaštitu drugih proizvoda.

Članak 111.

Ako se proizvodi izvoze na područje neke države članice, povrat unutarnjih poreza ne smije prelaziti iznos unutarnjih poreza koji se na te proizvode, neposredno ili posredno nameću.

Članak 112.

U slučaju davanja koja ne uključuju porez na promet, trošarine ili druge oblike posrednih poreza, ne mogu se odobriti smanjenja i povrati u pogledu izvoza u druge države članice, kao što se ni u pogledu uvoza iz država članica ne mogu naplaćivati kompenzacijske pristojbe, osim ako ih je Vijeće na prijedlog Komisije prethodno odobrilo na ograničeno vrijeme.

Članak 113.

Vijeće može, jednoglasnom odlukom i sukladno posebnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, usvojiti odredbe za usklađivanje zakonodavstva koje se tiče poreza na promet, trošarina ili drugih oblika posrednih poreza utoliko što je takvo usklađivanje potrebno kako bi se osigurala uspostava i djelovanje unutarnjeg tržišta, te kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja.

POGLAVLJE 3.

USKLAĐIVANJE PRAVA

Članak 114.

Ako nije drugačije naznačeno u Ugovorima, sljedeće odredbe se primjenjuju radi ispunjenja ciljeva utvrđenih člankom 26. Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvojiti mjere za usklađivanje odredaba utvrđenih zakonima, uredbama ili upravnim propisima država članica kojima je cilj stvaranje i djelovanje unutarnjeg tržišta.

2. Stavak 1. se ne odnosi na fiskalne odredbe koje se odnose na slobodno kretanje osoba niti na one koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.

3. Komisija, u svojim prijedlozima predviđenima stavkom 1., a koji se odnose na zdravlje, sigurnost, zaštitu okoliša i zaštitu potrošača, uzima kao polaznu točku visok stupanj zaštite, uzimajući posebice u obzir sva nova otkrića utemeljena na znanstvenim činjenicama. Unutar svojih ovlasti, Europski parlament i Vijeće isto tako nastoje ostvariti taj cilj.

4. Ako, nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili određenu mjeru usklađivanja, država članica i dalje smatra potrebnim zadržati domaće odredbe na temelju viših razloga koji su naznačeni člankom 36., ili onih koji se odnose na zaštitu okoliša ili radnog okruženja, o tim odredbama obavještava Komisiju, kao i o razlozima za njihovo zadržavanje.

5. Isto tako, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ako, nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili određenu mjeru usklađivanja, država članica i dalje smatra potrebnim uvesti domaće odredbe utemeljene na novim znanstvenim dokazima koji se odnose na zaštitu okoliša ili radnog okruženja, a sve zbog problema koji je svojstven toj državi članici, a koji je

nastao nakon usvajanja mjere usklađivanja, o predviđenim odredbama i o razlozima za njihovo uvođenje obavještava Komisiju.

6. Komisija će, unutar šest mjeseci od obavještenja navedenim u stavcima 4. i 5., odobriti ili odbaciti određene domaće odredbe, nakon što utvrdi jesu li one sredstvom proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja na trgovanje između država članica, te predstavljaju li one prepreku djelovanju unutarnjeg tržišta.

Ako u predviđenom roku izostane odluka Komisije, domaće odredbe iz stavka 4. i 5. smatrat će se odobrenima.

Ako to složenost situacije opravdava ili ako nije u pitanju opasnost za ljudsko zdravlje, Komisija može obavijestiti dotičnu državu članicu da se rok predviđen ovim stavkom produžava najdulje za šest mjeseci.

7. Kada, u skladu sa stavkom 6., država članica biva ovlaštena da zadrži ili uvede domaće odredbe koje odstupaju od mjere usklađivanja, Komisija može odmah odlučiti ukoliko je potrebno provesti prilagodbu te mjere.

8. Kada država članica iznese određeni problem glede javnog zdravlja na području koje je već bilo podloženo mjerama usklađivanja, Komisiji na to treba skrenuti pozornost, koja potom odmah odlučuje treba li Vijeću predložiti prikladne mjere.

9. Odstupajući od postupka navedenog u člancima 258. i 259., Komisija, kao i bilo koja država članica, može iznijeti slučaj izravno pred Sud pravde Europske unije, ako smatra da neka druga država članica zlorabi ovlasti predviđene ovim člankom.

10. Mjere usklađivanja navedene u prethodnim stavcima mogu, u određenim slučajevima, uključivati zaštitnu klauzulu kojom ovlašćuje državu članicu da, iz jednog ili više razloga navedenih u članku 36., a koji nisu gospodarske prirode, poduzme privremene mjere koje su podložne nadzornom postupku Unije.

Članak 115.

Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 114., Vijeće može, jednoglasnom odlukom sukladno posebnom zakonodavnom postupku te nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, donijeti direktive za usklađivanje zakona, uredbi ili upravnih propisa država članica koji mogu posredno utjecati na uspostavu i djelovanje unutarnjeg tržišta.

Članak 116.

Ako Komisija utvrdi da određena razlika između odredbi zakona, uredbi i upravnih propisa država članica narušava uvjete tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu te da se nastali poremećaj treba otkloniti, mora se savjetovati s dotičnim državama članicama.

Ako to savjetovanje ne dovede do sporazuma kojim se otklanja taj poremećaj, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donose potrebne direktive. Mogu se donijeti sve druge odgovarajuće mjere predviđene Ugovorima.

Članak 117.

1. Ako postoji razlog za bojazan da bi donošenje ili izmjena i dopuna neke zakonske odredbe, uredbi ili upravnog propisa mogli dovesti do narušavanja u smislu članka 116., država članica koja želi nastaviti s tim postupkom savjetuje se s Komisijom. Nakon savjetovanja s državama članicama, Komisija tim državama preporučuje prikladne mjere kojima će se izbjeći takvo narušavanje.

2. Ako država koja želi donijeti ili izmijeniti i dopuniti svoje propise ne postupi sukladno preporuci koju joj je uputila Komisija, ostale države članice nisu dužne sukladno članku 116. izmijeniti i dopuniti svoje propise kako bi otklonile takav poremećaj. Ako država članica koja se ogлуši na preporuku Komisije prouzroči poremećaj koji šteti isključivo njoj samoj, odredbe članka 116. se ne primjenjuju.

Članak 118.

U okviru stvaranja i funkcioniranja unutarnjega tržišta, Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju mjere za stvaranje europskih prava intelektualnoga vlasništva kako bi pružili ujednačenu zaštitu prava intelektualnoga vlasništva u čitavoj Uniji, te za uspostavu centraliziranog sustava na razini Unije za davanje ovlaštenja, usklađivanje i nadzor.

Vijeće djelujući sukladno posebnomu zakonodavnom postupku uredbama uređuje jezične aranžmane za europsko pravo intelektualnoga vlasništva. Vijeće postupa jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

GLAVA VIII.

GOSPODARSKA I MONETARNA POLITIKA

Članak 119.

1. Radi ciljeva naznačenih u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji, djelatnosti država članica i Unije uključuju, kao što je predviđeno Ugovorima, usvajanje gospodarske politike koja se temelji na bliskom usklađivanju gospodarskih politika država članica, unutarnjem tržištu i određenju zajedničkih ciljeva, te se provodi u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva, uz slobodno tržišno natjecanje.

2. Usporedo s tim i kako je predviđeno Ugovorima te njima predviđenim postupcima, te djelatnosti uključuju jedinstvenu valutu euro, određenje i provođenje jedinstvene monetarne politike i tečajne politike, a prvotni cilj obiju jest održavanje stabilnosti cijena i, ne dovodeći u pitanje taj cilj, podržavanje općih gospodarskih politika unutar Unije, u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva, uz slobodno tržišno natjecanje.

3. Navedene djelatnosti država članica i Unije podrazumijevaju usuglašenost sa sljedećim općim načelima: stabilne cijene, čvrste javne financije i monetarni uvjeti, te održiva platna bilanca

POGLAVLJE 1.

GOSPODARSKA POLITIKA

Članak 120.

Države članice provode svoje gospodarske politike u svrhu pridonosa ostvarivanju ciljeva Unije, kako je navedeno u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji, te u pogledu općih smjernica navedenih u članku 121. stavku 2. Države članice i Unija postupaju u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva uz slobodno tržišno natjecanje, podržavajući učinkovitu raspodjelu sredstava, u skladu s načelima navedenima u članku 119.

Članak 121.

1. Države članice smatraju svoje gospodarske politike pitanjem od zajedničkog interesa, te ih usklađuju unutar Vijeća, u skladu s odredbama članka 120.

2. Vijeće može, na preporuku Komisije, načiniti nacrt općih smjernica gospodarskih politika država članica i Unije, te izvješća o tome dati na uvid Europskom vijeću.

Europsko vijeće može, postupajući na temelju izvješća Vijeća raspravljati o zaključku općih smjernica gospodarskih politika država članica i Unije.

Na osnovi zaključka Vijeće može usvojiti preporuku koja sadrži te opće smjernice. Vijeće o tim preporukama obavještava Europski parlament.

3. Da bi se osiguralo blisko usklađivanje gospodarskih politika, te održiva konvergencija gospodarske uspješnosti država članica, Vijeće može, na temelju izvješća koje podnosi Komisija, nadgledati gospodarski razvoj unutar svake države članice i Unije, kao i dosljednost gospodarskih politika s općim smjernicama navedenima u stavku 2., te redovito obavljati općenite procjene.

Za potrebe takva multilateralnog nadzora države članice dostavljaju Komisiji sve podatke o važnim mjerama koje su poduzele na području gospodarske politike, te ostale podatke koje smatraju bitnima.

4. Kad se u okviru postupka iz stavka 3. utvrdi da gospodarske politike neke države članice nisu u skladu s općim smjernicama iz stavka 2. ili se utvrdi da bi mogle ugroziti pravilno funkcioniranje gospodarske i monetarne unije, Komisija može dotičnoj članici uputiti upozorenje. Vijeće može, na preporuku Komisije, dotičnoj državi članici uputiti potrebne preporuke. Vijeće može, na prijedlog Komisije, javnosti objaviti svoje preporuke.

U primjeni ovoga stavka Vijeće odlučuje ne uzimajući u obzir glas člana Vijeća koji predstavlja dotičnu državu članicu.

Kvalificirana većina ostalih članica Vijeća utvrđuje se sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

5. Predsjednici Vijeća i Komisije podnose Europskom parlamentu izvješće o rezultatima multilateralnog nadzora. Predsjednik Vijeća može biti pozvan da istupi pred nadležni odbor Europskog parlamenta ako Vijeće javnosti objavi svoje preporuke.

6. Europski parlament i Vijeće mogu uredbama sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donijeti podrobna pravila o multilateralnom nadzornom postupku navedenom u stavcima 3. i 4.

Članak 122.

1. Ne dovodeći u pitanje bilo koji drugi postupak predviđen Ugovorima, Vijeće može na prijedlog Komisije u duhu solidarnosti među državama članicama odlučiti o mjerama primjerenima gospodarskim prilikama, osobito ako se pojave ozbiljne teškoće u opskrbi određenim proizvodima, poglavito u području energetike.

2. Kada se država članica nađe u teškoćama ili joj prijete ozbiljni problemi uzrokovani elementarnim nepogodama ili iznimnim situacijama izvan njene kontrole, Vijeće na prijedlog Komisije može odobriti, u određenim uvjetima, novčanu pomoć Unije dotičnoj državi članici. Predsjednik Vijeća o donesenoj odluci obavještava Europski parlament.

Članak 123.

1. Zabranjuju se kreditna prekoračenja i ostale vrste kreditnih pogodnosti pri Europskoj središnjoj banci ili središnjim bankama država članica (u daljnjem tekstu „nacionalne središnje banke“) u korist institucija, tijela, ureda i agencija Unije, središnjih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih tijela koja djeluju na temelju javnoga prava, ili javnih poduzeća država članica, kao i otkup neposredno od njih dužničkih instrumenata od strane Europske središnje banke ili nacionalnih središnjih banaka.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na kreditne ustanove koje su u javnom vlasništvu, prema kojima će, u pogledu opskrbe sredstvima od strane središnjih banaka, nacionalne središnje banke i Europska središnja banka postupati jednako kao prema privatnim kreditnim ustanovama.

Članak 124.

Zabranjuju se sve mjere koje nisu utemeljene na pažljivom razmatranju, a kojima se uspostavlja povlašten pristup financijskim institucijama od strane institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, središnjih vlada, regionalnih, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih tijela koja djeluju na temelju javnoga prava, te javnih poduzeća država članica.

Članak 125.

1. Unija nije odgovorna niti preuzima obveze središnjih vlada, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih tijela koja djeluju na temelju javnoga prava, te javnih poduzeća država članica, ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenog projekta. Država članica nije odgovorna niti preuzima obveze središnjih vlada, lokalnih ili drugih javnih vlasti, ostalih tijela koja djeluju na temelju javnoga prava, te javnih poduzeća država članica, ne dovodeći u pitanje uzajamna financijska jamstva za zajedničku provedbu određenog projekta.

2. Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, po potrebi utvrditi načela za primjenu zabrana navedenih u člancima 123. i 124., te u ovome članku.

Članak 126.

1. Države članice izbjegavaju pretjerane državne deficite.
2. Komisija nadzire nastajanje proračuna i rast državnog duga u državama članicama s namjerom da utvrdi veće pogreške. Posebice nastoji utvrditi usuglašenost s proračunskom disciplinom na temelju sljedećih dvaju uvjeta:
  - (a) premašuje li omjer planiranog ili stvarnog državnog deficita u bruto domaćem proizvodu referentnu vrijednost, osim ako:
    - je omjer znatno i neprestano padao sve do točke kojom se približio referentnoj vrijednosti,
    - ili se, s druge strane, prekomjerni rast preko referentne vrijednosti događa u iznimnim situacijama i samo je povremene prirode, te omjer ostaje blizu referentnoj vrijednosti;
  - (b) premašuje li omjer državnog duga u bruto domaćem proizvodu referentnu vrijednost, osim ako je omjer znatno smanjen, te se približava referentnoj vrijednosti prihvatljivom brzinom.

Referentna vrijednost je utvrđena u Protokolu o postupku prekomjernog deficita koji je priložen Ugovorima.

3. Ako država članica ne ispunjava uvjete ni po kojoj od navedenih točaka, Komisija priprema izvješće. Izvješće Komisije također uzima u obzir premašuje li državni deficit rashode državnih ulaganja, te ostale bitne čimbenike, uključujući i srednjoročni gospodarski i proračunski položaj države članice.

Komisija također može pripremiti izvješće ako smatra da, bez obzira na ispunjenje propisanih uvjeta, državi članici prijeti državni deficit.

4. Gospodarski i financijski odbor daju mišljenje o izvješću Komisije.

5. Ako smatra da u nekoj državi članici postoji ili bi se mogao pojaviti prekomjerni deficit, Komisija dotičnoj državi članici upućuje mišljenje i o tome obavještava Vijeće.

6. Vijeće može, na prijedlog Komisije, te uzevši u obzir sve moguće primjedbe od strane dotične državne članice, nakon općenite procjene utvrditi postoji li prekomjerni deficit.

7. Kad Vijeće sukladno stavku 6. ocijeni da postoji prekomjerni deficit, ono bez nepotrebnog odlaganja na preporuku Komisije donosi preporuke i upućuje ih državi članici o kojoj je riječ radi ispravljanja nastalog stanja u određenom roku. Sukladno stavku 8., ove preporuke se ne objavljuju javno.

8. Vijeće može objaviti svoje preporuke ako utvrdi da nije bilo djelotvornog postupanja u skladu s danim preporukama unutar zadanog razdoblja.

9. Ako država članica ustraje u nepostupanju po zadanoj preporuci Vijeća, Vijeće može odlučiti da obavijesti državu članicu da, unutar zadanog razdoblja, poduzme mjere za smanjenje deficita koje Vijeće smatra nužnim da bi se riješila nastala situacija.

U tom slučaju Vijeće može zatražiti da dotična država članica predaje izvješća u skladu s određenim rasporedom kako bi se pratila nastojanja određene države članice.

10. Pravo na poduzimanje mjera iz članaka 258. i 259. ne može se ostvariti u okviru stavaka 1. do 9. ovog članka.

11. Sve dok država članica ne ispuní uvjete odluke donesene u skladu sa stavkom 9., Vijeće može odlučiti da primijeni, ili čak pojača jednu ili više navedenih mjera:

- tražiti od dotične države članice da objavi dodatne podatke, koje odredi Vijeće, prije nego izda obveznice i vrijednosnice,
- pozvati Europsku investicijsku banku da ponovno razmotri politiku posudbe dotičnoj državi članici,
- zatražiti od dotične države članice da Uniji priloži beskamatni polog u odgovarajućem iznosu sve dok se, po mišljenju Vijeća, prekomjerni deficit ne ispravi.
- odrediti globu u odgovarajućem iznosu.

Predsjednik Vijeća obavještava Europski parlament o donesenim odlukama.

12. Vijeće može ukinuti neke ili sve svoje odluke ili preporuke navedene u stavcima 6. do 9., te 11. utoliko što je, po mišljenju Vijeća, prekomjerni deficit u dotičnoj državi članici ispravljen. Ako je Vijeće prethodno objavilo preporuke javno, ono može po ukidanju odluke iz stavka 8., javno obznaniti da dug u dotičnoj državi članici više ne postoji.

13. Kad donosi odluke ili preporuke iz stavaka 8., 9, 11. i 12. Vijeće postupa na preporuku Komisije.

Kad Vijeće donosi mjere iz stavaka od 6. do 9., stavka 11. i stavka 12. odlučuje ne uzimajući u obzir glas članice Vijeća koja predstavlja državu članicu o kojoj je riječ.

Kvalificirana većina ostalih članica Vijeća utvrđuje se sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

14. Daljnji propisi koji se odnose na primjenu postupka opisanog ovim člankom navedeni su u Protokolu o postupku prekomjernog deficita koji je priložen Ugovorima.

Vijeće može, djelujući jednoglasno i sukladno posebnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom, usvojiti odgovarajuće propise koji zamjenjuju spomenuti protokol.

Vijeće može, sukladno ostalim odredbama ovog stavka, na prijedlog Komisije, te nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, utvrditi podrobna pravila i definicije za primjenu odredbi spomenutog protokola.

POGLAVLJE 2.

MONETARNA POLITIKA

Članak 127.

1. Prvenstveni cilj Europskog sustava središnjih banaka (u daljnjem tekstu „ESSB“) je očuvati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje cilj održavanja stabilnosti cijena, ESSB podržava opće gospodarske politike Unije tako da prinosi ispunjenju ciljeva Unije navedenih u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji. ESSB postupa u skladu s načelima otvorenog tržišnog gospodarstva, uz slobodno tržišno natjecanje, potičući učinkovitu raspodjelu sredstava, u skladu s načelima iz članka 119.

2. Osnovne su zadaće koje ostvaruje ESSB:

- utvrđivanje i primjena monetarne politike Unije,
- upravljanje djelatnostima vezanim uz devizni tečaj koje su u skladu s člankom 219.,
- održavanje i upravljanje službenim deviznim rezervama država članica,
- promicanje jednostavnog funkcioniranja platnog sustava.

3. Treća alineja iz stavka 2. ne dovodi u pitanje održavanje i vođenje radne bilance deviznih sredstava od strane vlada država članica.

4. S Europskom središnjom bankom valja se savjetovati o:

- svakom predloženom akta Unije u području u kojemu je nadležna,
- o svakom nacrtu zakonskih odredbi državnih vlasti u području u kojemu je nadležna, ali unutar granica i uvjeta utvrđenih od strane Vijeća, a koji su u skladu s postupkom iz članka 129. stavka 4.

Europska središnja banka može podnositi mišljenja odgovarajućim institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije ili nacionalnim vlastima o pitanjima u svojoj nadležnosti.

5. ESSB prinosi lakšem provođenju politika nadležnih vlasti koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih ustanova i stabilnost financijskog sustava.

6. Vijeće može uredbama sukladno posebnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom jednoglasno povjeriti posebne zadaće Europskoj središnjoj banci koje se odnose na politike o bonitetnom nadzoru nad kreditnim i drugim financijskim institucijama, s izuzetkom osiguravajućih poduzeća.

Članak 128.

1. Europska središnja banka ima isključivo pravo odobriti izdavanje euro novčanica unutar Unije. Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu izdavati takve novčanice. Novčanice izdane od strane Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka jedine imaju status zakonskog sredstva plaćanja unutar Unije.

2. Države članice mogu izdati euro kovanice pod uvjetom da Europska središnja banka prethodno odobri količinu. Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom može usvojiti mjere za usklađivanje apoeni i tehničkih osobina svih kovanica koje se namjeravaju pustiti u optjecaj ako je to potrebno da bi se unutar Unije odvijao nesmetani protok kovanica.

Članak 129.

1. ESSB-om upravljaju upravna tijela ovlaštena donositi odluke Europske središnje banke, a to su Upravno vijeće i Izvršni odbor.

2. Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke (u daljnjem tekstu „Statut ESSB-a i ESB-a“) naveden je u protokolu priloženom Ugovorima.

3. Europski parlament i Vijeće mogu izmijeniti i dopuniti članak 5. stavak 1., 2. i 3., članke 17., 18., članak 19. stavak 1, članke 22., 23., 24. i 26., članak 32. stavak 2., članak 32. stavak 3, članak 32. stavak 4, i 6, članak 33. stavak 1., točka (a) i članak 36. Statuta ESSB-a i ESB-a djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupkom. Postupaju na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

4. Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom ili na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom može usvojiti odredbe navedene u članku 4., članku 5. stavak 4., članku 19. stavak 2., članku 20., članku 28. stavak 1., članku 29. stavak 2., članku 30. stavak 4 i članku 34. stavak 3. Statuta ESSB-a i ESB-a.

Članak 130.

Pri korištenju ovlasti i izvršavanju zadaća i dužnosti koje su im povjerene Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a, ni Europska središnja banka, ni nacionalna središnja banka, kao ni bilo koji član njihovih tijela nadležnih za odlučivanje ne smiju tražiti ili primati upute od institucija, tijela, ureda i agencija Unije, bilo koje vlade države članice ili bilo kojega drugoga tijela. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije pridržavaju se ovog načela, te ne vrše utjecaj na članove tijela nadležnih za odlučivanje u Europskoj središnjoj banci ili u nacionalnim središnjim bankama pri izvršavanju njihovih dužnosti.

Članak 131.

Svaka država članica jamči da je njeno nacionalno zakonodavstvo, uključujući zakonske propise nacionalne središnje banke u skladu s Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a.

Članak 132.

1. Kako bi izvršila dužnosti koje su povjerene ESSB-u, Europska središnja banka može, u skladu s odredbama Ugovorā, te sukladno uvjetima navedenima u Statutu ESSB-a i ESB-a:

- donositi uredbe koje su potrebne za primjenu zadaća utvrđenih člankom 3. stavkom 1., alinejom 1., člancima 19. stavak 1, člankom 22. i člankom 25. stavak 2 Statuta ESSB-a i ESB-a u slučajevima utvrđenima aktima Vijeća iz članka 129. stavka 4.
- donositi odluke za ostvarivanje zadaća koje su povjerene ESSB-u Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a.
- davati preporuke i mišljenja.

2. Europska središnja banka može objaviti svoje odluke, preporuke i mišljenja.

3. Unutar ograničenja i sukladno uvjetima koje je Vijeće usvojilo po postupku navedenom u članku 129. stavku 4., Europska središnja banka može naplaćivati globe ili povremene penale poduzećima ako ne budu djelovali u skladu s obvezama utvrđenim uredbama i odlukama.

Članak 133.

Ne dovodeći u pitanje ovlasti Europske središnje banke, Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, propisuju mjere potrebne za uporabu eura kao jedinstvene valute. Takve se mjere donose nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

POGLAVLJE 3.

INSTITUCIONALNE ODREDBE

Članak 134.

1. Osniva se Gospodarski i financijski odbor kako bi se unaprijedilo usklađivanje politika država članica u mjeri potrebnoj za uspješno djelovanje unutarnjeg tržišta.

2. Gospodarski i financijski odbor ima sljedeće dužnosti:

- donosi mišljenja na zahtjev Vijeća ili Komisije, ili na vlastitu inicijativu radi davanja tih mišljenja na uvid navedenim institucijama,
- nadzire gospodarske i financijske prilike u državama članicama i Uniji, i o tome redovito podnositi izvješća Vijeću i Komisiji, posebice o financijskim odnosima s trećim zemljama i međunarodnim institucijama,
- ne dovodeći u pitanje članak 240., pridonosi pripremi rada Vijeća kako je naznačeno u člancima 66., 75., 121. stavci 2., 3., 4. i 6., 122., 124., 125., 126., 127. stavak 6., 128. stavak 2., 129. stavci 3. i 4., 138., 140. stavci 2. i 3., 143., 144. stavci 2. i 3., te članku 219., te izvršava ostale savjetodavne i pripremne zadaće koje mu je dodijelilo Vijeće.
- ispituje, barem jednom godišnje, protok kapitala i slobodu platnog prometa, budući da oni proizlaze iz primjene Ugovorā i mjera koje je Vijeće usvojilo; ta ocjena obuhvaća sve mjere koje se tiču protoka kapitala i platnog prometa; Vijeće podnosi izvješće Komisiji i Vijeću o rezultatima toga ispitivanja.

Države članice, Komisija i Europska središnja banka imenuju po najviše dva člana Odbora.

3. Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom i Odborom navedenim u ovom članku, donijeti detaljne odredbe koje se tiču sastava Gospodarskog i financijskog odbora. Predsjednik Vijeća o takvoj odluci obavještava Europski parlament.

4. Uz dužnosti iz stavka 2., ako i tako dugo dok postoje države članice na koje

se primjenjuje izuzeće iz članka 139., Odbor također u tim državama članicama prati monetarne i financijske prilike te opći sustav plaćanja i redovito o tome izvješćuje Vijeće i Komisiju.

Članak 135.

Za pitanja koja spadaju u okvir članka 121. stavka 4., 126. uz iznimku stavka 14., 138., 140. stavci 1. i 2. (podstavak 1.) i 3., te 219., Vijeće ili država članica mogu zatražiti od Komisije da po potrebi da preporuku ili prijedlog. Komisija ispituje taj zahtjev i bez odgode podnosi zaključke Vijeću.

POGLAVLJE 4.

POSEBNE ODREDBE ZA DRŽAVE ČLANICE ČIJA JE VALUTA EURO

Članak 136.

1. Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, a u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovorā, Vijeće u skladu s odgovarajućim postupkom iz članka 121. i 126. uz iznimku postupka iz članka 126. stavka 14., donosi posebne mjere za države članice čija je valuta euro:

- (a) radi jačanja koordinacije i nadzora nad njihovom proračunskom disciplinom;
- (b) radi utvrđivanja smjernica njihove gospodarske politike, pri čemu se osigurava njihova usklađenost sa smjernicama koje su donesene za cijelu Uniju te nadzor nad njima.

2. U odnosu na mjere iz stavka 1., u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificirana se većina navedenih članica utvrđuje sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

Članak 137.

Pojedinosti vezane uz sastanke ministara država članica čija je valuta euro utvrđene su Protokolom o Euro skupini.

Članak 138.

1. Kako bi se osigurao položaj eura u međunarodnom monetarnom sustavu, Vijeće na prijedlog Komisije donosi odluku o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima od osobitoga interesa za ekonomsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće donosi odluku nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

2. Vijeće na prijedlog Komisije može donijeti odgovarajuće mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija. Vijeće donosi odluku nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.

3. Za mjere iz stavaka 1. i 2., u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice čija je valuta euro.

Kvalificirana većina navedenih članica utvrđuje se sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

POGLAVLJE 5.

PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 139.

1. Države članice za koje Vijeće još nije odlučilo da ispunjavaju uvjete potrebne za uvođenje eura u daljnjem se tekstu navode kao 'države članice na koje se primjenjuje izuzeće'.

2. Sljedeće se odredbe Ugovorā ne primjenjuju na države članice na koje se primjenjuje izuzeće:

- (a) donošenje dijelova općih smjernica gospodarske politike koji se općenito odnose na euro područje (članak 121. stavak 2.);
- (b) prisilne mjere za rješavanje prekomjernoga deficita (članak 126. stavci 9. i 11.);
- (c) cijevi i zadaće ESSB-a (članak 127. stavci 1., 2., 3. i 5.);
- (d) stavljanje eura u optjecaj (članak 128.);
- (e) akti Europske središnje banke (članak 132.);
- (f) mjere koje uređuju uporabu eura (članak 133.);
- (g) monetarni sporazumi i druge mjere koje se odnose na tečajnu politiku (članak 219.);
- (h) imenovanje članova Izvršnoga odbora Europske središnje banke (članak 283. stavak 2.);
- (i) odluke o utvrđivanju zajedničkih stajališta o pitanjima od osobite važnosti za gospodarsku i monetarnu uniju u okviru nadležnih međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak 138. stavak 1.);
- (j) mjere za osiguranje jedinstvene zastupljenosti u okviru međunarodnih financijskih institucija i konferencija (članak 138. stavak 2.).

U člancima iz točaka od (a) do (j), 'države članice' stoga označavaju države članice čija je valuta euro.

3. U skladu s Poglavljem IX. Statuta ESSB-a i ESB-a, države članice na koje se primjenjuje izuzeće i njihove nacionalne središnje banke izuzimaju se od prava i obveza koje postoje u okviru ESSB-a.

4. Glasачka prava članova Vijeća koji predstavljaju države članice na koje se primjenjuje izuzeće suspendiraju se kad Vijeće donosi mjere iz članaka navedenih u stavku 2. i u slučajevima kad donosi:

- (a) preporuke državama članicama čija je valuta euro u okviru višestranoga nadzora, između ostalog i nadzora nad programima stabilnosti i upozorenjima (članak 121. stavak 4.);
- (b) mjere koje se odnose na prekomjeren deficit država članica čija je valuta euro (članak 126. stavci 6., 7., 8., 12. i 13.).

Kvalificirana većina ostalih članica Vijeća utvrđuje se sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

Članak 140.

1. Najmanje jedanput svake dvije godine ili na zahtjev države članice na koju se primjenjuje izuzeće, Komisija i Europska središnja banka podnose Vijeću izvješće o napretku koji su države članice na koje se primjenjuje izuzeće ostvarile u ispunjavanju svojih obveza u pogledu ostvarenja gospodarske i monetarne unije. Ta izvješća uključuju ispitivanje podudarnosti domaćeg prava svake od tih država članica, kao i pravila njihovih nacionalnih središnjih banaka, te članaka 130. i 131., kao i Statuta ESSB-a i ESB-a. Navedena izvješća također ispituju ostvarenje visokog stupnja održive konvergencije analizirajući u kojoj su mjeri ispunjeni sljedeći kriteriji od strane svake države članice:

- ostvarenja visokog stupnja stabilnosti cijena; to se očituje iz stope inflacije koja je, u najboljem slučaju, najbliža stopi inflacije triju najuspješnijih država članica u pogledu stabilnosti cijena;
- održivosti vladinog financijskog stanja; to se očituje iz uspješnog ostvarenja vladinog stanja proračuna bez prekomjernog deficita, u skladu s člankom 126. stavkom 6.;
- nadzora normalne valutne stabilnosti do koje dovodi mehanizam deviznih tečajeva Europskog monetarnog sustava, u trajanju od najmanje dvije godine, a da ne devalvira u odnosu na euro;
- trajanja konvergencije koju je postigla država članica na koju se primjenjuje izuzeće, kao i njenog sudjelovanja u mehanizmu deviznih tečajeva koje se očituje u dugoročnom održanju razine kamatnih stopa.

Četiri kriterija spomenuta u ovom stavku i odgovarajuća razdoblja u kojima se trebaju ispuniti podrobnije se navode u Protokolu koji je priložen Ugovoru. Izvješća Komisije i Europske središnje banke također uzimaju u obzir i rezultate integracije tržišta, stanje i razvoj bilance tekućeg računa, te ispitivanje razvoja jediničnih troškova rada i ostalih cjenovnih indeksa.

2. Vijeće može, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i rasprave u Europskom vijeću i na prijedlog Komisije, odlučiti koje države članice na koje se primjenjuje izuzeće ispunjavaju uvjete na osnovi kriterija navedenih u stavku 1., te sukladno tome ukinuti primjenu izuzeća dotičnih država članica.

Vijeće donosi odluku nakon što primi preporuku kvalificirane većine onih članova Vijeća koji u njemu predstavljaju države članice čija je valuta euro. Ti članovi donose odluku u roku od šest mjeseci nakon što Vijeće primi prijedlog Komisije.

Kvalificirana većina navedenih članova u podstavku 2. utvrđuje se sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

3. Ako je sukladno postupku iz stavka 2. donesena odluka o ukidanju primjene izuzeća, Vijeće, jednoglasnom odlukom država članica čija je valuta euro i dotične države članice, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, neopozivo utvrđuje stopu po kojoj euro zamjenjuje valutu dotične države članice, te poduzima ostale mjere koje su potrebne za uvođenje eura kao jedinstvene valute dotične države članice.

Članak 141.

1. Ako postoje i sve dok postoje države članice na koje se primjenjuje izuzeće, ne dovodeći u pitanje članak 129. stavak 1., Opće vijeće Europske središnje banke navedeno u članku 44. Statuta ESSB-a i ESB-a osniva se kao treće tijelo nadležno za odlučivanje pri Europskoj središnjoj banci.

2. Ako postoje i sve dok postoje države članice na koje se primjenjuje izuzeće, Europska središnja banka za te države članice:

- ojačava suradnju između nacionalnih središnjih banaka;
- ojačava usklađivanje monetarnih politika država članica, s ciljem osiguravanja stabilnosti cijena;
- nadzire djelovanje mehanizma deviznih tečajeva;
- održava savjetovanja u pogledu pitanja koja spadaju u nadležnost nacionalnih središnjih banaka i koja utječu na stabilnost financijskih institucija i tržišta;

- obavlja zadaće koje je prije obavljao Europski fond za monetarnu suradnju, a potom ih je preuzeo Europski monetarni institut.

Članak 142.

Svaka država članica na koju se primjenjuje izuzeće postupa sa svojom politikom deviznih tečajeva kao sa pitanjem od općeg interesa. Pri tome, država članica uzima u obzir iskustvo koje je stekla tijekom suradnje u okviru mehanizma deviznih tečajeva.

Članak 143.

1. Kada je država članica na koju se primjenjuje izuzeće suočena s teškoćama ili joj ozbiljno prijete teškoće u odnosu na njezinu bilancu plaćanja kao rezultat cjelokupne neravnoteže njezine bilance plaćanja ili vrste valute kojom raspolaže te kada takve teškoće mogu ugroziti djelovanje unutarnjeg tržišta ili provedbu zajedničke trgovinske politike, Komisija odmah istražuje stanje dotične države i mjere koje je, koristeći sva raspoloživa sredstva, odnosna država poduzela ili može poduzeti u skladu s odredbama Ugovorā. Komisija utvrđuje mjere koje bi dotična država trebala poduzeti.

Ako se djelovanje poduzeto od strane države članice na koju se primjenjuje izuzeće i mjere preporučene od strane Komisije pokažu nedovoljnima za suzbijanje teškoća koje su se pojavile ili koje prijete, Komisija, nakon savjetovanja s Gospodarskim i financijskim odborom preporučuje Vijeću odobrenje međusobne pomoći te prikladne metode za njeno provođenje.

Komisija redovno obavještava Vijeće o stanju i njegovim izmjenama.

2. Vijeće odobrava takvu međusobnu pomoć; usvaja direktive ili odluke kojima se određuju uvjeti i pojedinosti takve pomoći, čiji oblici mogu biti:

- (a) usklađeno djelovanje u odnosu na ili u okviru bilo koje druge međunarodne organizacije kojoj države članice na koje se primjenjuje izuzeće imaju pristup;
- (b) mjere potrebne za izbjegavanje skretanja trgovinskih tokova kada država članica na koju se primjenjuje izuzeće, a koja je suočena s teškoćama održava ili ponovno uvodi količinska ograničenja u odnosu na treće zemlje;
- (c) odobrenja kredita u ograničenom opsegu od strane drugih država članica, za koje je potrebna njihova suglasnost.

3. Ako međusobnu pomoć koju je preporučila Komisija Vijeće nije odobrilo, ili ako međusobna pomoć koja je odobrena i poduzete mjere nisu dostatne,

Komisija ovlašćuje državu članicu na koju se primjenjuje izuzeće, a koja je suočena s teškoćama, da poduzme zaštitne mjere za koje uvjete i pojedinosti određuje Komisija.

Vijeće može opozvati takvo ovlaštenje te izmijeniti uvjete i pojedinosti primjene takvih mjera.

Članak 144.

1. Kada nastupi nepredviđena kriza u bilanci plaćanja, a odluka u smislu članka 143. stavka 2. nije odmah donesena, država članica na koju se primjenjuje izuzeće može, preventivno, poduzeti potrebne zaštitne mjere. Takve mjere moraju uzrokovati najmanji mogući poremećaj djelovanja unutarnjeg tržišta te po opsegu ne smiju prelaziti okvir koji je prijeko potreban za rješavanje nepredviđeno nastalih teškoća.
2. Komisija i ostale države članice se o takvim zaštitnim mjerama obavještavaju najkasnije do njihovog stupanja na snagu. Komisija može preporučiti Vijeću odobravanje međusobne pomoći u skladu s člankom 143.
3. Nakon što Komisija dostavi preporuku te nakon savjetovanja s Gospodarskim i financijskim odborom, Vijeće može odlučiti da dotična država članica izmijeni i dopuni, odgodi ili ukine gore navedene zaštitne mjere.

GLAVA IX.

ZAPOSŁJAVANJE

Članak 145.

Države članice i Unija, u skladu s ovom Glavom, rade na razvijanju usklađene strategije zapošljavanja, te posebice na promicanju vješte, obrazovane i prilagodljive radne snage i tržišta rada podložnog gospodarskoj promjeni u pogledu ostvarenja ciljeva utvrđenih člankom 3. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 146.

1. Države članice putem svojih politika zapošljavanja pridonose ostvarenju ciljeva navedenih u članku 145. sukladno općim smjernicama gospodarskih politika država članica i Unije, a koje su usvojene sukladno članku 121. stavku 2.

2. Države članice, uzimajući u obzir domaću praksu u vidu odgovornosti poslodavaca i radnika, smatraju promicanje zapošljavanja pitanjem od zajedničkog interesa, te u pogledu toga sukladno odredbama članka 148. usklađuje svoje djelovanje unutar Vijeća.

Članak 147.

1. Unija pridonosi visokom stupnju zapošljavanja potičući suradnju između država članica, te podržavajući i, ukoliko je to potrebno, potpomažući njihovo djelovanje. Pri tome se poštuju nadležnosti država članica.

2. Pri stvaranju i primjeni politika i djelatnosti Unije uzima se u obzir cilj visokog stupnja zapošljavanja.

Članak 148.

1. Europsko vijeće svake godine razmatra stanje zapošljavanja u Uniji, te o tome donosi zaključke na temelju zajedničkog godišnjeg izvješća Vijeća i Komisije.

2. Na temelju zaključaka Europskog vijeća, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom, Odborom regija i Odborom za zapošljavanje navedenom u članku 150. svake godine donosi smjernice koje države članice uzimaju u obzir u izradi svojih politika zapošljavanja. Te su smjernice u skladu s općim smjernicama usvojenima u skladu s člankom 121. stavkom 2.

3. Svaka država članica podnosi Vijeću i Komisiji godišnje izvješće o glavnim mjerama koje je poduzela za primjenu politike zapošljavanja u okviru smjernica navedenih u stavku 2.

4. Vijeće, na temelju izvješća navedenih u stavku 3., te nakon zaprimanja mišljenja Odbora za zapošljavanje, svake godine provodi ispitivanje primjene politika zapošljavanja država članica u svjetlu smjernica za zapošljavanje. Vijeće na preporuku Komisije može, ako to smatra potrebnim u okviru navedenog ispitivanja, državama članicama dati preporuke.

5. Na temelju rezultata ispitivanja, Vijeće i Komisija podnose Europskom vijeću zajedničko godišnje izvješće o stanju zapošljavanja u Uniji, te o primjeni smjernica o zapošljavanju.

Članak 149.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odbo-

rom regija, mogu usvojiti poticajne mjere koje su osmišljene kako bi se potakla suradnja među državama članicama i kako bi se poduprlo njihovo djelovanje na području zapošljavanja putem inicijativa kojima je cilj razvoj sustava razmjene podataka i najbolje prakse, pružajući usporednu analizu i savjete kao i promicanje inovativnih pristupa i iskustava vrednovanja, posebice u pogledu razvojnih projekata.

Te mjere ne uključuju usklađivanje zakona i uredbi država članica.

Članak 150.

Vijeće, djelujući običnom većinom i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, osniva Odbor za zapošljavanje koji ima savjetodavnu funkciju radi promicanja suradnje između država članica u područjima zapošljavanja i politika koje se odnose na tržište rada. Zadaće Odbora su:

- nadziranje stanja zapošljavanja i politika zapošljavanja u državama članicama i Uniji;
- ne dovodeći u pitanje članak 240., davanje mišljenja na zahtjev Vijeća ili Komisije, ili na vlastitu inicijativu, te pridonošenje pripremi postupaka Vijeća kako je navedeno u članku 148.

Tijekom svog mandata, Odbor se savjetuje s poslodavcima i radnicima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

GLAVA X.

SOCIJALNA POLITIKA

Članak 151.

Unija i države članice, imajući na umu temeljna socijalna prava u Europskoj socijalnoj povelji potpisanoj u Torinu 18. listopada 1961 i u Povelji Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika potpisanoj 1989., imaju za cilj promicanje zapošljavanja, poboljšanih uvjeta života i rada, kako bi omogućile njihovo usklađivanje tijekom poboljšanja uvjeta, pravilnu socijalnu zaštitu, dijalog između poslodavaca i radnika, razvoj ljudskih resursa u pogledu trajne visoke stope zapošljavanja i suzbijanja isključivosti.

U tu svrhu Unija i države članice primjenjuju mjere koje uzimaju u obzir različite oblike domaće prakse, posebice na polju ugovornih odnosa, te potrebu da se održava tržišno natjecanje gospodarstva Unije.

Vjeruju da će takav razvoj uslijediti ne samo iz uspješnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta koje će pridonijeti usklađivanju socijalnih sustava, već i

iz postupaka navedenih u Ugovorima, te usklađivanja odredbi predviđenih zakonom, uredbom ili upravnim propisom.

Članak 152.

Unija priznaje i promiče ulogu socijalnih partnera na svojoj razini, uzimajući u obzir raznolikost nacionalnih sustava. Unija olakšava dijalog među socijalnim partnerima poštujući njihovu autonomiju.

Trostrani socijalni sastanak na vrhu za rast i zapošljavanje prinosi socijalnom dijalogu.

Članak 153.

1. Radi ispunjenja ciljeva iz članka 151., Unija podupire i potpomaže djelatnosti država članica u:

- (a) poboljšanju posebice radnog okruženja kako bi se osigurala zaštita zdravlja i sigurnost radnika;
- (b) uvjetima rada;
- (c) socijalnoj sigurnosti i socijalnoj zaštiti radnika;
- (d) zaštiti radnika pri okončanju ugovora o radu;
- (e) obavještanju i savjetovanju radnika;
- (f) predstavljanju i zajedničkoj obrani interesa radnika i poslodavaca, uključujući i suodlučivanje, kako je navedeno u stavku 5.;
- (g) uvjetima zapošljavanja za državljane trećih zemalja koji legalno borave na području Unije;
- (h) integraciji osoba koje su isključene s tržišta rada, ne dovodeći u pitanje članak 166.;
- (i) jednakosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnosti na tržištu rada i postupanja s njima na radnom mjestu;
- (j) suzbijanju socijalne isključenosti;
- (k) modernizaciji sustava socijalne zaštite ne dovodeći u pitanje točku (c).

U tu svrhu, Europski parlament i Vijeće:

(a) mogu usvojiti mjere koje su donesene radi promicanja suradnje između država članica putem inicijativa koje imaju za cilj unaprjeđenje znanja, razvoj sustava razmjene podataka i najbolje prakse, promičući inovativne pristupe i iskustva vrednovanja, isključujući usklađivanje zakona i uredbi država članica;

(b) mogu usvojiti, u područjima navedenima stavkom 1. točkama (a) do (i), putem direktiva, minimalne uvjete za postupnu primjenu, imajući na umu

uvjete i tehnička pravila koja vrijede u svakoj od država članica. Takve direktive ne nameću upravna, financijska ili zakonska ograničenja koja bi priječila osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća.

Europski parlament i Vijeće postupaju sukladno redovnom zakonodavnom postupku nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

Na područjima navedenima stavkom 1. točkama (c), (d), (f) i (g), Vijeće postupi jednoglasno, sukladno posebnom zakonodavnom postupku nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i navedenim Odborima.

Vijeće, djelujući jednoglasno na prijedlog Komisije, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, može odlučiti da se redovni zakonodavni postupak primijeni na stavak 1. točke (d), (f) i (g).

3. Država članica može povjeriti poslodavcima i radnicima, na njihov zajednički zahtjev, primjenu direktiva koje su donesene u skladu sa stavkom 2., ili, gdje je to moguće, primjenu odluke Vijeća koja je usvojena u skladu s člankom 155.

U tom slučaju, ono osigurava da su, najkasnije do datuma kada direktiva mora biti prenesena ili primijenjena, poslodavci i radnici donijeli potrebne mjere sporazumno, s tim da se od države članice traži da poduzme sve potrebne mjere da u bilo kojem trenutku može jamčiti rezultate koji se pretpostavljaju primjenom te direktive ili odluke.

4. Odredbe koje su usvojene u skladu s ovim člankom:

- ne utječu na prava država članica da određuju temeljna načela svojih sustava socijalne sigurnosti, te ne utječu znatno na njihovu financijsku ravnotežu,
- ne priječe državu članicu da održava ili uvodi strože mjere zaštite koje su u skladu s Ugovorima.

5. Odredbe ovog članka se ne primjenjuju na plaće, pravo na udruživanje, pravo na štrajk ili pravo na prisilne otkaze.

Članak 154.

1. Komisija ima zadaću promicanja savjetovanja poslodavaca i radnika na razini Unije, te poduzima sve potrebne mjere da bi olakšala njihov dijalog jamčeći jednaku potporu objema stranama.

2. U tu svrhu, prije podnošenja prijedloga na području socijalne politike, Komisija se savjetuje s poslodavcima i radnicima o mogućem smjeru djelovanja Unije.

3. Ako i nakon takvog savjetovanja Komisija smatra djelovanje Unije preporučljivim, savjetuje se s poslodavcima i radnicima o sadržaju napravljenog prijedloga. Poslodavci i radnici Komisiji prosljeđuju mišljenje ili, ako je potrebno, preporuku.

4. U slučaju savjetovanja navedenog u stavcima 2. i 3., poslodavci i radnici mogu obavijestiti Komisiju o svojoj želji da pokrenu postupak predviđen člankom 155. Trajanje takvog postupka ne smije premašiti devet mjeseci, osim ako poslodavci i radnici zajedno s Komisijom ne odluče produžiti taj rok.

Članak 155.

1. Ako poslodavci i radnici zatraže, dogovor među njima na razini Unije može dovesti do ugovornog odnosa, uključujući i sporazume.

2. Sporazumi koji se zaključe na razini Unije primjenjuju se ili u skladu s postupcima i praksom koji su svojstveni poslodavcima i radnicima i državama članicama, ili, u pitanjima navedenima u članku 153., na zajednički zahtjev potpisnika, u skladu s odlukom Vijeća na prijedlog Komisije. O tome se obaveštava Europski parlament.

Vijeće djeluje jednoglasno kada dotični sporazum sadrži jednu ili više odredbi koje se odnose na jedno od područja u kojima se zahtijeva jednoglasnost sukladno članku 153. stavku 2.

Članak 156.

1. Radi ispunjenja ciljeva iz članka 151., ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorā, Komisija ima zadaću promicati suradnju između država članica i olakšati usklađivanje njihovih djelovanja na polju socijalne politike, posebno u pitanjima koja se odnose na:

- zapošljavanje;
- radno pravo i uvjete rada;
- osnovno i napredno strukovno osposobljavanje;
- socijalnu sigurnost;
- sprječavanje nesreća na radu i profesionalnih oboljenja;
- higijenu na radu;
- pravo udruživanja, kolektivnog pregovaranja između poslodavaca i radnika.

U tu svrhu, Komisija usko surađuje s državama članicama na izradi studija, davanju mišljenja i provođenjem savjetovanja kako o problemima koji se jav-

ljaju na nacionalnoj razini tako i o onima koji su od interesa za međunarodne organizacije, osobito o inicijativama čiji je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organizacija sustava razmjene najbolje prakse te priprema potrebnih elemenata za povremeno praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti obavještava Europski parlament.

Prije davanja mišljenja iz ovog članka, Komisija se savjetuje s Gospodarskim i socijalnim odborom.

Članak 157.

1. Svaka država članica osigurava primjenu načela o jednakim plaćama muškaraca i žena za jednak rad ili rad jednake vrijednosti.

2. U smislu ovog članka, pojam „plaća“ odnosi se na redovnu osnovnu ili najmanju plaću te svaku drugu naknadu u gotovini ili u naravi koju radnik prima neposredno ili posredno, od svog poslodavca, temeljem zaposlenja.

Jednaka plaća bez diskriminacije na temelju spola znači:

- (a) da se plaća za isti rad plaćen po učinku obračunava temeljem iste mjerne jedinice;
- (b) da je plaća za rad plaćen po vremenskoj jedinici jednaka za isti posao.

3. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvajaju mjere kako bi osigurali primjenu načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja sa ženama i muškarcima u pitanjima zapošljavanja i zanimanja, uključujući i načelo jednake plaće za jednak rad ili rad jednake vrijednosti.

4. S ciljem osiguranja potpune jednakosti u praksi između muškaraca i žena na radnom mjestu, načelo jednakog postupanja ne priječi nijednu državu članicu da održi ili usvoji mjere koje omogućavaju posebne prednosti koje bi olakšale slabijem spolu da se bavi određenim poslom ili priječile ili nadomjestile nedostatke u životnim pozivima.

Članak 158.

Države članice nastoje održati postojeću jednakost između sustava plaćenih neradnih dana.

Članak 159.

Komisija sastavlja svake godine izvješće o napretku u ispunjenju ciljeva navedenih u članku 151., uključujući i demografsko stanje u Uniji. Prosljeđuje

zatim izvješće Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru.

Članak 160.

Vijeće, djelujući običnom većinom nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, osniva Odbor za socijalnu zaštitu koji ima savjetodavnu ulogu radi promicanja suradnje na polju politike socijalne zaštite između država članica i s Komisijom. Zadaće Odbora su:

- nadziranje socijalnog stanja i razvoja politika socijalne zaštite u državama članicama i Uniji,
- promicanje razmjene podataka, iskustva i dobre prakse između država članica i s Komisijom,
- ne dovodeći u pitanje članak 240., pripremanje izvješća, donošenje mišljenja ili obavljanje drugih poslova iz svoje nadležnosti, na zahtjev Vijeća ili Komisije ili na vlastitu inicijativu.

U ostvarivanju svoga mandata Odbor ostvaruje pogodnu komunikaciju s poslodavcima i radnicima.

Svaka država članica i Komisija imenuju po dva člana Odbora.

Članak 161.

U svoje godišnje izvješće Europskom parlamentu, Komisija uključuje posebno poglavlje o socijalnom razvoju unutar Unije.

Europski parlament može pozvati Komisiju da sastavi izvješće o bilo kojim posebnim problemima vezanim uz socijalne uvjete.

GLAVA XI.

EUROPSKI SOCIJALNI FOND

Članak 162.

Radi unapređivanja mogućnosti zapošljavanja radnika na unutarnjem tržištu i prinošenja porastu životnog standarda, osniva se Europski socijalni fond sukladno niže navedenim odredbama; cilj mu je olakšati zapošljavanje radnika i povećati njihovu zemljopisnu i profesionalnu pokretljivost unutar Unije, te olakšati njihovu prilagodbu industrijskim promjenama, kao i promjenama u sustavu proizvodnje, posebice putem stalnog stručnog usavršavanja.

Članak 163.

Fondom upravlja Komisija.

U izvršavanju te zadaće, Komisiji pomaže Odbor sastavljen od predstavnika vlada, sindikata i udruga poslodavaca, kojim predsjedava član Komisije.

Članak 164.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, usvajaju provedbene uredbe koje se odnose na Europski socijalni fond.

GLAVA XII.

OBRAZOVANJE, STRUČNO USAVRŠAVANJE, MLADEŽ I SPORT

Članak 165.

1. Unija prinosi razvoju kvalitetne izobrazbe potičući suradnju između država članica i, ako je potrebno, podržavajući i potpomažući njihovo djelovanje, poštujući pritom odgovornost država članica za sadržaj obrazovnog materijala i organiziranje obrazovnog sustava i njihove kulturne i jezične različitosti.

Unija prinosi promidžbi europskoga sporta, vodeći pritom računa o specifičnoj prirodi sporta, njegovim strukturama koje se temelje na dobrovoljnom djelovanju te njegovoj društvenoj i obrazovnoj ulozi.

2. Djelovanje Unije je usmjereno na:

- razvoj europske dimenzije u obrazovanju, posebice podučavanje i rasprostranjivanje jezika država članica,
- poticanje pokretljivosti studenata i nastavnika, potičući između ostalog, priznavanje akademskih diploma i razdoblja studija,
- promicanje suradnje između obrazovnih ustanova,
- razvoj sustava razmjene podataka i iskustva o pitanjima koja su zajednička obrazovnim sustavima država članica,
- poticanje razvoja sustava razmjene mladih i razmjene predavača u području društvenoga obrazovanja, te poticanje sudjelovanja mladih ljudi u demokratskom životu Europe,
- poticanje razvoja dopisnog obrazovanja,
- razvijanje europske dimenzije u sportu, promicanjem nepristranosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje među tijelima nadlež-

nim za sport te zaštitom tjelesnoga i moralnoga integriteta sportaša i sportašica, osobito najmlađih sportaša i sportašica.

3. Unija i države članice potiču suradnju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u području obrazovanja i sporta, posebice s Vijećem Europe.

4. Kako bi pridonijeli ispunjenju ciljeva iz ovog članka:

- Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, usvajaju poticajne mjere, isključujući usklađivanje zakona i uredbi država članica,
- Vijeće, na prijedlog Komisije, donosi preporuke.

Članak 166.

1. Unija primjenjuje politiku stručnog usavršavanja koja podržava i upotpunjuje djelovanje država članica, pritom potpuno poštujući odgovornost država članica za sadržaj i organizaciju stručnog usavršavanja.

2. Unija nastoji:

- olakšati prilagodbu industrijskim promjenama, posebice putem stalnog stručnog usavršavanja,
- poboljšati početno i stalno stručno usavršavanje kako bi olakšala stalnu integraciju stručnog kadra na tržište rada,
- olakšati pristup stručnom usavršavanju te potiče mobilnost predavača i polaznika, a posebice mladih ljudi,
- poticati suradnju na području izobrazbe između ustanova i tvrtki koje provode obrazovno i stručno usavršavanje,
- razvijati sustav razmjene podataka i iskustva o pitanjima koja su zajednička obrazovnim sustavima država članica.

3. Unija i države članice potiču suradnju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u području stručnog usavršavanja.

4. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, te Odborom regija, usvajaju mjere kojima pridonose ostvarenju ciljeva navedenih u ovom članku, isključujući usklađivanje zakona i uredbi država članica, te Vijeće na prijedlog Komisije donosi preporuke.

GLAVA XIII.

KULTURA

Članak 167.

1. Unija prinosi procvatu kulture država članica, pritom poštujući njihovu nacionalnu i regionalnu raznolikost, istovremeno pridajući veliki značaj zajedničkom kulturnom nasljeđu.
2. Djelovanje Unije ima za cilj poticanje suradnje među državama članicama i, ako smatra potrebnim, podržavanje i upotpunjavanje njihovih djelovanja na sljedećim područjima:
  - poboljšanju znanja i rasprostranjenju kulture i povijesti europskih naroda,
  - očuvanju i zaštiti kulturnog nasljeđa koje je od europskog značaja,
  - nekomercijalnih kulturnih razmjena,
  - umjetničkog i književnog stvaralaštva, uključujući i audovizualni sektor.
3. Unija i države članice promiču suradnju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama na području kulture, posebice s Vijećem Europe.
4. Unija u svom djelovanju, na temelju ostalih odredbi Ugovora, uzima u obzir kulturne značajke, posebice radi poštivanja i promicanja raznolikosti njenih kultura.
5. Kako bi se pridonijelo ostvarenju ciljeva navedenih u ovom članku:
  - Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Odborom regija, donosi poticajne mjere, isključujući usklađivanje zakona i uredbi država članica,
  - Vijeće na prijedlog Komisije usvaja preporuke.

GLAVA XIV.

JAVNO ZDRAVLJE

Članak 168.

1. Visoki stupanj zaštite ljudskog zdravlja zajamčen je pri donošenju i primjeni svih politika i djelatnosti Unije.

Djelovanje Unije, koje nadopunjava nacionalne politike, usmjereno je ka poboljšanju javnog zdravlja, suzbijajući tjelesne i duševne smetnje i oboljenja,

uklanjajući uzroke opasnosti koji prijete tjelesnom i duševnom zdravlju. Takvo djelovanje pokriva i borbu protiv teških oboljenja, promičući istraživanja njihovih uzroka, prenošenja i prevencije, kao i izobrazbu i informiranje na području zdravstva, te praćenje, rano upozoravanje i suzbijanje ozbiljnih prekograničnih prijetnja za zdravlje.

Unija nadopunjuje djelovanje država članica u području smanjenja zdravstvenih tegoba uzrokovanih uživanjem droga, uključujući informiranje i prevenciju.

2. Unija potiče suradnju među državama članicama u područjima navedenima u ovom članku i, ako je potrebno, podupire njihovo djelovanje. Osobito potiče suradnju među državama članicama usmjerenu prema povećanju komplementarnosti njihovih zdravstvenih službi u prekograničnim područjima.

Države članice, u suradnji s Komisijom, međusobno usklađuju politike i programe u područjima navedenima u stavku 1. Komisija može, usko surađujući s državama članicama, poduzeti svaku korisnu inicijativu radi promicanja takve suradnje, osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organiziranje razmjene najbolje prakse te priprema potrebnih elemenata za povremeno praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti obavještava Europski parlament.

3. Unija i države članice potiču suradnju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama u području javnog zdravlja.

4. Odstupajući od članka 2. stavka 5. i članka 6. točke (a) i u skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (k), Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, pridonose ostvarenju ciljeva navedenih u ovom članku radi rješavanja zajedničkih sigurnosnih problema usvajanjem:

- (a) mjera kojima se utvrđuju visoki standardi kakvoće i sigurnosti organa i tvari ljudskog podrijetla, krvi i krvnih prerađevina; te mjere ne priječe nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože mjere zaštite;
- (b) mjera na području veterine i fitosaniteta kojima je neposredan cilj zaštita ljudskog zdravlja;
- (c) mjera kojima se utvrđuju visoki standardi kakvoće i sigurnosti lijekova i medicinskih uređaja.

5. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i

Odborom regija mogu donositi i poticajne mjere čiji je cilj zaštititi i unaprijediti zdravlje ljudi, a osobito suzbijati teške bolesti koje se šire preko granica te mjere kojima je izravni cilj zaštita javnoga zdravlja u odnosu na duhan i zlorabitu alkohola, isključujući svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

6. Vijeće na prijedlog Komisije može usvojiti preporuke u svrhe koje su navedene u ovom članku.

7. U djelovanju Unije poštuju se odgovornosti država članica za utvrđivanje njihove zdravstvene politike te za ustroj i pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene skrbi. Odgovornosti država članica uključuju upravljanje zdravstvenim uslugama i zdravstvenom skrbi te raspodjelu dodijeljenih im sredstava. Mjere iz stavka 4. točke (a) ne utječu na nacionalne odredbe o dirliranju ili medicinskoj uporabi organa i krvi.

GLAVA XV.

ZAŠTITA POTROŠAČA

Članak 169.

1. Radi promicanja interesa potrošača i osiguranja visokog stupnja zaštite potrošača, Unija prinosi zaštiti zdravlja, sigurnosti i gospodarskih interesa potrošača, kao i promicanju njihovih prava na informiranje, obrazovanje, te unutarnju organizaciju radi očuvanja njihovih interesa.

2. Unija prinosi ostvarenju ciljeva navedenih u stavku 1.:

- (a) mjerama koje se usvajaju u skladu s člankom 114. u okviru stvaranja unutarnjeg tržišta;
- (b) mjerama kojima se podupiru, nadopunjuju i nadziru politike država članica.

3. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvajaju mjere navedene u stavku 2. točki (b).

4. Mjere koje se usvajaju u skladu sa stavkom 3. ne priječe državu članicu da se pridržava ili da uvodi strože mjere zaštite. Te mjere moraju biti u skladu s Ugovorima. O njima se obavještava Komisija.

GLAVA XVI.

TRANSEUROPSEKE MREŽE

Članak 170.

1. Kako bi pomogla u ostvarenju mjera navedenih u člancima 26. i 174., te omogućila građanima Unije, gospodarskim čimbenicima, kao i regionalnim i lokalnim zajednicama da ostvare punu korist od stvaranja područja bez unutarnjih granica, Unija prinosi stvaranju i razvoju transeuropskih mreža na području prijevoza, telekomunikacija i energetike.

2. U okviru sustava otvorenih i konkurentnih tržišta, djelovanje Unije ima za cilj promicanje međusobne i funkcionalne povezanosti nacionalnih mreža kao i pristupa tim mrežama. Posebice uzima u obzir potrebu povezivanja otoka, u kopnu zatvorenih i zabačenih regija sa središnjim regijama Unije.

Članak 171.

1. Kako bi postigla ciljeve navedene u članku 170. Unija:

- donosi niz smjernica koje obuhvaćaju ciljeve, prioritete i osnovne odrednice koje su predviđene unutar domene transeuropskih mreža; te smjernice utvrđuju projekte od zajedničkog interesa,
- primjenjuje mjere koje su potrebne da bi se osigurala funkcionalna povezanost mreža, posebice na području tehnološkog normiranja.
- podupiru projekte od zajedničkog interesa koji su potpomognuti od strane država članica, a koji su utvrđeni u okviru smjernica navedenih u alineji 1., osobito putem izrade studije provedivosti, kreditnog jamstva ili bonifikacije kamate; Unija također može pridonijeti, putem Kohezijskog fonda osnovanog u skladu s člankom 177., financiranju posebnih projekata u državama članicama na području prijevozne infrastrukture.

U djelatnostima Unije uzima se u obzir moguća gospodarska održivost projekata.

2. Države članice, u suradnji s Komisijom, međusobno usklađuju politike na domaćoj razini koje mogu imati utjecaja na ostvarenje ciljeva iz članka 170. Komisija može, u uskoj suradnji s državom članicom poduzeti korisne mjere za promicanje takvog usklađivanja.

3. Unija može odlučiti o suradnji s trećim zemljama radi promicanja projekata koji su od zajedničkih interesa i osiguranja funkcionalne povezanosti mreža.

Članak 172.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija usvajaju smjernice i ostale mjere navedene u članku 171. stavku 1.

Smjernice i projekti koji su od zajedničkog interesa, a koji se odnose na područje neke države članice zahtijevaju odobrenje dotične države članice.

GLAVA XVII.

INDUSTRIJA

Članak 173.

1. Unija i države članice osiguravaju potrebne uvjete za konkurentnost industrije Unije.

U tu svrhu, u skladu sa sustavom otvorenih i konkurentnih tržišta, njihovo je djelovanje usmjereno na:

- ubrzavanje prilagodbe industrije strukturalnim promjenama,
- poticanje okruženja koje je pogodno za inicijative i razvoj poduzeća unutar Unije, posebice malih i srednjih poduzeća,
- poticanje okruženja koje je pogodno za suradnju između poduzeća,
- poticanje bolje iskoristivosti industrijskih potencijala politika inovacije, istraživanja i tehnološkog razvitka.

2. Države članice se međusobno savjetuju u suradnji s Komisijom, te kada ureba, usklađuju svoja djelovanja. Komisija može poduzeti korisne inicijative radi promicanja takvog usklađivanja, osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organiziranja razmjene najbolje prakse te priprema potrebnih elemenata za povremeno praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti obavještava Europski parlament.

3. Unija prinosi ostvarenju ciljeva iz stavka 1. putem politika i djelatnosti koje provodi sukladno ostalim odredbama Ugovorā. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, mogu donijeti posebne mjere kojima se podupire djelovanje država članica radi ostvarenja ciljeva iz stavka 1., isključujući svako usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Ova Glava nije osnova za uvođenje mjera Unije koje bi dovele do narušavanja tržišnog natjecanja ili koje sadrže porezne propise ili propise koji se odnose na prava i interese radnika.

GLAVA XVIII.

GOSPODARSKA, SOCIJALNA I TERITORIJALNA KOHEZIJA

Članak 174.

Radi promicanja svog sveukupnog skladnog razvitka, Unija razvija i provodi svoja djelovanja koja dovode do ojačavanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Unija posebice nastoji smanjiti nejednakosti među razvojnim razinama različitih regija, te zaostalosti regija u najnepovoljnijem položaju.

Među tim regijama posebna se pozornost poklanja ruralnim područjima, područjima podložnim industrijskoj tranziciji te regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim teškoćama, kao što su najsjevernije regije s veoma malom gustoćom naseljenosti te otoci, pogranične i planinske regije.

Članak 175.

Države članice provode svoje gospodarske politike i usklađuju ih na način da ostvaruju ciljeve iz članka 174. Stvaranje i primjena politika i djelovanja Unije, te provedba unutarnjeg tržišta uzimaju u obzir ciljeve navedene u članku 174., te pridonose njihovom ostvarenju. Unija također podupire ostvarenje tih ciljeva djelovanjem koje provodi putem Strukturnih fondova (Europski fond za upravljanje i jamstva u poljoprivredi, Odjeljak za ujednačavanje; Europski socijalni fond; Europski fond za regionalni razvoj), Europske investicijske banke i ostalih postojećih financijskih instrumenata.

Komisija svake tri godine podnosi izvješće Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o napretku u pogledu gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije, te o načinu na koji su različita sredstva predviđena ovim člankom tome doprinijela. To će izvješće, ako je potrebno, biti popraćeno s odgovarajućim prijedlozima.

Ako se određene mjere pokažu potrebnima izvan granica Fondova, ne dovodeći u pitanje mjere donesene u okviru ostalih politika Unije, Vijeće takve mjere može usvojiti djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

Članak 176.

Europski fond za regionalni razvoj pomaže ispravljanju većih regionalnih nejednakosti unutar Unije sudjelovanjem u razvoju i strukturalnoj prilagodbi regija čiji razvoj zaostaje, te u preoblikovanju industrijski zaostalih regija.

Članak 177.

Ne dovodeći u pitanje članak 178., Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, te savjetujući se s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, utvrđuju zadaće, primarne ciljeve i ustrojstvo strukturnih fondova, što može dovesti do grupiranja fondova. Istim postupkom se utvrđuju i opća pravila koja se na njih primjenjuju, kao i odredbe koje su potrebne kako bi se osigurala njihova učinkovitost, te međusobno usklađivanje fondova i njihovo usklađivanje s ostalim postojećim financijskim instrumentima.

Kohezijski fond osnovan u skladu s istim postupkom, financijski prinosi projektima vezanim uz okoliš i transeuropske mreže u području prijevozne infrastrukture.

Članak 178.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, donose provedbene uredbe koje se odnose na Europski fond za regionalni razvoj.

S obzirom na Europski fond za ujednačavanje i jamstva u poljoprivredi, Odjeljak za ujednačavanje, te Europski socijalni fond, i dalje se primjenjuju članci 43. i 164.

GLAVA XIX.

ISTRAŽIVAČKI I TEHNOLOŠKI RAZVOJ I SVEMIR

Članak 179.

1. Cilj Unije jest jačati svoje znanstvene i tehnološke temelje ostvarivanjem europskoga istraživačkog prostora u kojem će se istraživači, znanstvene spoznaje i tehnologija slobodno kretati i poticati je da postane konkurentnija, i u svojoj industriji, uz istodobno promicanje svih istraživačkih aktivnosti koje se smatraju potrebnima na temelju drugih poglavlja Ugovorā.

2. U tu svrhu Unija na svom području potiče poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, istraživačke centre i sveučilišta u njihovom istraživačkom radu i djelatnostima tehnološkog razvitka visoke kakvoće kako bi istraživačima omogućila da slobodno surađuju s istraživačima iz drugih zemalja, a poduzećima da u potpunosti iskoriste potencijal unutarnjega tržišta, posebice

kroz otvaranje javnih nacionalnih ugovora, utvrđivanje zajedničkih standarda i uklanjanje zakonskih i fiskalnih prepreka spomenutoj suradnji.

3. O svim djelatnostima Unije u skladu s Ugovorima na području istraživanja i tehnološkog razvitka, uključujući i demonstracijske projekte, odlučuje se, te se iste primjenjuju, u skladu s odredbama ove Glave.

Članak 180.

Pri ostvarenju navedenih ciljeva Unija provodi sljedeće djelatnosti, nadopunjujući djelatnosti koje se provode u državama članicama:

- (a) primjenu istraživanja, tehnološkog razvitka i demonstracijskih programa, promičući suradnju s poduzećima, istraživačkim centrima i sveučilištima, kao i među njima;
- (b) promicanje suradnje Unije na polju istraživanja, tehnološkog razvitka i demonstracija s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama;
- (c) širenje i optimiziranje rezultata istraživačkih djelatnosti, tehnološkog razvitka i njihova razlaganja;
- (d) poticanje izobrazbe i pokretljivosti istraživača unutar Unije.

Članak 181.

1. Unija i države članice usklađuju svoje istraživačke djelatnosti i djelatnosti tehnološkog razvitka kako bi osigurale usklađenost nacionalnih politika i politike Unije.

2. Komisija, u uskoj suradnji s državom članicom, poduzima korisne inicijative radi promicanja usklađenosti navedene u stavku 1., osobito inicijative kojima je cilj utvrđivanje smjernica i pokazatelja, organiziranja razmjene najbolje prakse te priprema potrebnih elemenata za povremeno praćenje i ocjenu. O tome se u cijelosti obavještava Europski parlament.

Članak 182.

1. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom usvajaju višegodišnji okvirni program, koji sadrži sve djelatnosti Unije.

Okvirni program:

- utvrđuje znanstvene i tehnološke ciljeve koji se trebaju postići u okviru djelatnosti navedenih u članku 180., te bitne prioritete,
- utvrđuje odrednice tih djelatnosti,

- utvrđuje najveći sveukupni iznos i podrobna pravila za financijsko učešće Unije u okvirnom programu, pojedinačni udio u svakoj od navedenih djelatnosti.

2. Okvirni program se prilagođava i nadopunjuje sukladno promjeni situacije.

3. Okvirni program se usvaja kroz posebne programe koji su razvijeni u okviru svake djelatnosti. Svaki pojedinačni program utvrđuje podrobna pravila za njegovu primjenu, utvrđuje mu trajanje i omogućava potrebna sredstva. Suma potrebnih iznosa, utvrđena u posebnim programima, ne premašuje najveći iznos koji je određen za okvirni program i svaku pojedinu aktivnost.

4. Vijeće, djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja posebne programe.

5. Kao dopuna djelatnostima planiranim u višegodišnjem okvirnom programu, Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom utvrđuju mjere koje su potrebne za uspostavu europskoga istraživačkog prostora.

Članak 183.

U svrhu primjene višegodišnjeg okvirnog programa Unija:

- određuje pravila za sudjelovanje poduzeća, istraživačkih centara i sveučilišta,
- utvrđuje pravila koja se odnose na razglašavanje rezultata istraživanja.

Članak 184.

U primjeni višegodišnjeg okvirnog programa mogu se usvojiti dodatni programi koji uključuju sudjelovanje samo nekih država članica, koje će ih financirati ovisno o mogućem udjelu Unije.

Unija usvaja pravila koja se primjenjuju na dodatne programe, posebice u pogledu širenja znanja, te pristupa ostalih država članica.

Članak 185.

U primjeni višegodišnjeg okvirnog programa Unija može donijeti odredbu u dogovoru sa zainteresiranim državama članicama o njihovu udjelu u istraživačkim i razvojnim programima koje provodi nekoliko država članica, uključujući sudjelovanje u strukturama osnovanim radi provedbe tih programa.

Članak 186.

Pri primjeni višegodišnjeg okvirnog programa Unija može donijeti odredbu o suradnji s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama u istraživanjima, tehnološkom razvitku i demonstracijskim programima Unije.

O detaljnom uređenju takve suradnje dogovaraju se Unija i dotične treće zemlje.

Članak 187.

Unija može osnovati zajednička poduzeća ili ostale strukture za učinkovitu provedbu istraživanja, tehnološkog razvitka i demonstracijskih programa Unije.

Članak 188.

Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja odredbe iz članka 187.

Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvajaju odredbe navedene u člancima 183., 184. i 185. Usvajanje dodatnih programa zahtijeva suglasnost dotičnih država članica.

Članak 189.

1. Radi promicanja znanstvenoga i tehničkoga napretka, industrijske konkurentnosti i provedbe svojih politika, Unija izrađuje europsku svemirsku politiku. U tu svrhu, ona može promicati zajedničke inicijative, podupirati istraživanja i tehnološki razvoj i usklađivati napore potrebne za istraživanje i iskorištavanje svemira.
2. Kako bi se pridonijelo ostvarenju ciljeva iz stavka 1., Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju potrebne mjere, koje mogu biti u obliku europskoga svemirskog programa, isključujući svako usklađivanje zakona i propisa država članica.
3. Unija uspostavlja odgovarajuće odnose s Europskom svemirskom agencijom.
4. Ovaj članak ne dovodi u pitanje ostale odredbe ove Glave.

Članak 190.

Na početku svake godine, Komisija šalje izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. To izvješće uključuje podatke o istraživanjima i tehnološkom razvitku

te o razглаšavanju rezultata postignutih tijekom protekle godine, te program rada za tekuću godinu.

GLAVA XX.

OKOLIŠ

Članak 191.

1. Politika Unije koja se odnosi na okoliš pridonosi ostvarenju sljedećih ciljeva:

- očuvanju, zaštiti i poboljšanju kakvoće okoliša,
- zaštiti ljudskog zdravlja,
- pažljivoj i razumnoj uporabi prirodnih resursa,
- promicanju mjera na međunarodnoj razini za rješavanje regionalnih ili svjetskih problema okoliša, osobito borbi protiv klimatskih promjena.

2. Politika Unije koja se odnosi na okoliš usmjerena je na visok stupanj zaštite koji uzima u obzir različite prilike u različitim regijama Unije. Temelji se na načelu predostrožnosti, te na načelima da se trebaju poduzeti preventivne mjere, da se prvotno trebaju ispraviti uzroci štete koja je učinjena okolišu, te da onečištač plaća.

U tom pogledu, mjere usklađivanja koje odgovaraju zahtjevima zaštite okoliša uključuju, kada je to potrebno, zaštitnu klauzulu koja državama članicama omogućava poduzimanje privremenih mjera, iz negospodarskih razloga glede okoliša, koje su podložne inspekcijskom postupku Unije.

3. Pri pripremi politike koja se odnosi na okoliš, Unija uzima u obzir:

- dostupne znanstvene i tehničke podatke,
- stanja okoliša u različitim regijama Unije,
- moguće koristi i troškove poduzetih djelovanja ili nedostatka u djelovanju,
- gospodarski i društveni razvoj Unije u cjelini, te uravnotežen razvoj njenih regija.

4. Unutar vlastitih domena nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i s nadležnim međunarodnim organizacijama. Načini suradnje Unije podložni su sporazumima Unije i dotičnih trećih strana.

Prethodni podstavak ne dovodi u pitanje nadležnost država članica da pregovaraju s međunarodnim tijelima i sklapaju međunarodne sporazume.

Članak 192.

1. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, odlučuju o mjerama koje poduzima Unija radi ostvarivanja ciljeva iz članka 191.

2. Odstupajući od postupka donošenja odluka opisanog u stavku 1., ne dovodeći u pitanje članak 114., Vijeće jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, usvaja:

- (a) odredbe prvenstveno fiskalne prirode;
- (b) mjere koje utječu na:
  - urbano i ruralno planiranje,
  - količinsko gospodarenje vodnim resursima ili posredno ili neposredno utječu na dostupnost tih resursa,
  - korištenje tla, uz iznimku gospodarenja otpadom;
- (c) mjere koje znatno utječu na izbor države članice između različitih izvora energije, te opći ustroj njenog sustava opskrbe energijom.

Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, jednoglasno odlučiti da se na predmete iz podstavka 1. primjenjuje redovni zakonodavni postupak.

3. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija usvajaju opće programe djelovanja kojima se utvrđuju primarni ciljevi koje valja ostvariti.

Mjere potrebne za provedbu tih programa donose se pod uvjetima iz stavka 1. ili stavka 2., ovisno o situaciji.

4. Ne dovodeći u pitanje pojedine mjere koje je donijela Unija, države članice financiraju i provode politiku koja se odnosi na okoliš.

5. Ne dovodeći u pitanje načelo da onečištač plaća, ako mjera koja se temelji na odredbama stavka 1. uključuje troškove koji su nesrazmjerni za državna tijela države članice, takva mjera propisuje odgovarajuće odredbe u obliku:

- privremenih odstupanja, i/ili
- financijske pomoći od strane Kohezijskog fonda osnovanog u skladu s člankom 177.

Članak 193.

Zaštitne mjere koje su usvojene u skladu s člankom 192. ne priječe nijednu državu članicu da zadrži ili uvede strože mjere zaštite. Takve mjere moraju biti sukladne Ugovorima. Priopćuju se Komisiji.

GLAVA XXI.

ENERGETIKA

Članak 194.

1. U kontekstu stvaranja i funkcioniranja unutarnjega tržišta i radi potrebe očuvanja i unaprjeđenja okoliša, cilj je politike Unije u području energetike u duhu solidarnosti među državama članicama:

- (a) osigurati funkcioniranje energetskega tržišta;
- (b) osigurati sigurnost opskrbe energijom u Uniji;
- (c) promicati energetske učinkovitost i štednju energije te razvoj novih i obnovljivih oblika energije; te
- (d) promicati međupovezanost energetskih mreža.

2. Ne dovodeći u pitanje primjenu drugih odredaba Ugovorā, Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju mjere potrebne za ostvarenje ciljeva iz stavka 1. Te se mjere donose nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom i s Odborom regija.

Te mjere ne utječu na pravo države članice da utvrđuje uvjete za iskorištavanje svojih energetskih izvora, njezin izbor među različitim izvorima energije i opći ustroj svog sustava energetske opskrbe, ne dovodeći pritom u pitanje članak 192. stavak 2. točku (c).

3. Odstupajući od stavka 2., Vijeće djelujući sukladno posebnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom jednoglasno utvrđuje mjere koje su njime predviđene, kad su one poglavito fiskalne prirode.

GLAVA XXII.

TURIZAM

Članak 195.

1. Unija dopunjuje djelovanje država članica u turističkomu sektoru, osobito promicanjem konkurentnosti poduzeća iz Unije u tom sektoru.

U tu svrhu djelovanje Unije ima za cilj:

- (a) poticanje stvaranja okruženja koje pogoduje razvoju poduzeća u tom sektoru;
- (b) promicanje suradnje među državama članicama, osobito razmjenom dobre prakse.

2. Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju posebne mjere kojima se dopunjuju djelovanja u državama članicama radi postizanja ciljeva iz ovoga članka, isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIII.

CIVILNA ZAŠTITA

Članak 196.

1. Unija potiče suradnju među državama članicama kako bi poboljšala učinkovitost sustava za sprječavanje prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem i zaštitu od istih.

Djelovanje Unije ima za cilj:

- (a) podupiranje i dopunjavanje djelovanja država članica na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini povezano sa sprječavanjem rizika, pripremom osoblja civilne zaštite i reagiranjem na prirodne nepogode i nesreće izazvane ljudskim djelovanjem unutar Unije;
- (b) promicanje brze i učinkovite operativne suradnje unutar Unije među nacionalnim službama za civilnu zaštitu;
- (c) promicanje dosljednosti mjera civilne zaštite na međunarodnoj razini.

2. Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju mjere potrebne radi postizanja ciljeva iz stavka 1., isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

GLAVA XXIV.

UPRAVNA SURADNJA

Članak 197.

1. Učinkovita provedba prava Unije od strane država članica, koja je bitna za pravilno funkcioniranje Unije, smatra se pitanjem od zajedničkoga interesa.

2. Unija može poduprijeti napore koje države članice ulažu kako bi poboljšale svoju administrativnu sposobnost za provedbu prava Unije. Takva djelovanja mogu uključivati lakšu razmjenu podataka i državnih službenika te potporu programima usavršavanja. Ni jedna država članica nije obvezatna koristiti se tom potporom. Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnomu zakonodavnom postupku u tu svrhu utvrđuju potrebne mjere, isključujući bilo kakvo usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

3. Ovaj članak ne dovodi u pitanje obveze država članica da provode pravo Unije kao ni nadležnosti i dužnosti Komisije. Ne dovodi u pitanje ni ostale odredbe Ugovorā koje predviđaju upravnu suradnju među državama članicama te između njih i Unije.

DIO ČETVRTI

PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA

Članak 198.

Države članice su suglasne da se Uniji pridruže neeuropske zemlje i područja koja imaju posebne odnose s Danskom, Francuskom, Nizozemskom i Ujedinjenom Kraljevinom Britanije i Sjeverne Irske. Ove zemlje i područja (u daljnjem tekstu: „zemlje i područja”) navedene su u Prilogu II.

Svrha pridruživanja jest promicanje gospodarskog i socijalnog razvoja zemalja i područja te uspostava bliskih gospodarskih odnosa između njih i Unije u cjelini.

Sukladno načelima iz Preambule ovog Ugovora, pridruživanje služi prvenstveno promicanju interesa i napretka stanovnika tih zemalja i područja, kako bi ih se povelu ka gospodarskoj, socijalnoj i kulturnoj razvijenosti kojoj teže.

Članak 199.

Pridruživanje ima ove ciljeve:

1. Sukladno Ugovorima, države članice u trgovinskim odnosima s tim zemljama i područjima postupaju jednako kao jedna prema drugoj.
2. Svaka zemlja ili područje postupa u trgovinskim odnosima s državama članicama i s ostalim zemljama i područjima jednako kao i s europskom državom s kojom ima posebne odnose.
3. Države članice sudjeluju u ulaganjima potrebnim za postupni razvoj tih zemalja i područja.

4. Sve fizičke i pravne osobe iz neke države članice ili jedne od zemalja i područja mogu ravnopravno sudjelovati u javnim nadmetanjima i nabavkama za ulaganja koja financira Unija.

5. U međusobnim odnosima država članica i zemalja i područja, pravo poslovnog nastana državljana i društava uređuje se sukladno odredbama i postupcima utvrđenim u poglavlju koje se odnosi na pravo poslovnog nastana, i to na nediskriminirajućoj osnovi i podložno posebnim odredbama iz članka 203.

Članak 200.

1. Carine na uvoz robe podrijetlom iz zemalja i područja u države članice ukidaju se sukladno postupnom ukidanju carina između država članica, kako je to određeno odredbama Ugovorā.

2. Zabranjene su carine na uvoz u svaku zemlju ili područje iz država članica ili iz drugih zemalja ili područja sukladno odredbama članka 30.

3. Zemlje i područja, međutim, mogu nametnuti carine koje su potrebne za njihov razvoj i industrijalizaciju ili za financiranje njihovog proračuna.

Carine iz prethodnog podstavka ne premašuju visinu carina koje su nametnute na uvoz proizvoda iz države članice s kojom svaka zemlja ili područje ima posebne odnose.

4. Stavak 2. se ne primjenjuje na zemlje i područja koja zbog svojih posebnih međunarodnih obveza već primjenjuju nediskriminirajuću carinsku tarifu.

5. Uvođenje ili bilo kakva promjena carina na robu uvezenu u zemlje i područja neće pravno ili stvarno dovesti ni do kakve neposredne ili posredne diskriminacije između uvoza iz različitih država članica.

Članak 201.

Ako bi visina carina koje se na robe iz treće zemlje primjenjuju pri ulasku u neku zemlju ili područje mogla nakon primjene odredbi članka 200. stavka 1., prouzročiti preusmjeravanje trgovinskih tokova na štetu bilo koje države članice, ta država članica može zahtijevati od Komisije da ostalim državama članicama predloži mjere potrebne za popravljivanje stanja.

Članak 202.

Podložno odredbama koje se odnose na javno zdravlje, javnu sigurnost ili javni poredak, sloboda kretanja unutar država članica radnika iz zemalja i

područja, kao i unutar zemalja i područja radnika iz država članica, uređuje se aktima donesenim u skladu s člankom 203.

Članak 203.

Vijeće, djelujući jednoglasno na prijedlog Komisije, na temelju iskustva stečenog pridruživanjem zemalja i područja Uniji i načela navedenih u Ugovorima, donosi odredbe u pogledu detaljnih pravila i postupaka za pridruživanje zemalja i područja Uniji. Kad Vijeće sukladno posebnom zakonodavnom postupku donosi odredbe o kojima je riječ, ono odlučuje jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Članak 204.

Odredbe članaka od 198. do 203. primjenjuju se na Grenland, podložno posebnim odredbama koje su za Grenland navedene u Protokolu o posebnom uređenju za Grenland, koji je priložen Ugovorima.

DIO PETI

VANJSKO DJELOVANJE UNIJE

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE O VANJSKOM DJELOVANJU UNIJE

Članak 205.

Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni temeljem ovoga Dijela rukovodi se načelima, ostvaruje ciljeve i provodi se u skladu s općim odredbama utvrđenima u Poglavlju 1. Glave V. Ugovora o Europskoj uniji.

GLAVA II.

ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA

Članak 206.

Uspostavom carinske unije u skladu s člancima od 28. do 32., Unija u zajedničkom interesu prinosi skladnom razvoju svjetske trgovine, postupnom ukidanju ograničenja međunarodne trgovine i izravnih stranih ulaganja te smanjenju carinskih i drugih prepreka.

Članak 207.

1. Zajednička trgovinska politika temelji se na jedinstvenim načelima, osobito u pogledu promjena carinskih stopa, sklapanja carinskih i trgovinskih sporazuma koji se odnose na trgovinu robom i uslugama i na trgovinske aspekte intelektualnoga vlasništva, izravna strana ulaganja, ostvarenje ujednačenosti vezano uz mjere liberalizacije, izvoznu politiku i mjere za zaštitu trgovine, kao što su one koje se poduzimaju u slučaju dampinga i subvencija. Zajednička trgovinska politika vodi se u okviru načela i ciljeva vanjskoga djelovanja Unije.

2. Europski parlament i Vijeće uredbama i sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere kojima se utvrđuje okvir za provedbu zajedničke trgovinske politike.

3. Kad se pregovara i sklapa sporazume s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija primjenjuje se članak 218., podložno posebnim odredbama ovoga članka.

Komisija daje preporuke Vijeću, koje ju ovlašćuje da započne potrebne pregovore. Vijeće i Komisija paze da su sporazumi o kojima se pregovara u skladu s unutarnjim politikama i pravilima Unije.

Te pregovore vodi Komisija uz savjetovanje s posebnim odborom koji imenuje Vijeće, a koji pomaže Komisiji u obavljanju toga zadatka u okviru direktiva koje mu može dati Vijeće. O tijeku pregovora Komisija redovito izvješćuje posebni odbor i Europski parlament.

4. O pregovorima i sklapanju sporazuma iz stavka 3. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

O pregovorima i sklapanju sporazuma u području trgovine uslugama i trgovinskih aspekata intelektualnoga vlasništva te izravnih stranih ulaganja, Vijeće odlučuje jednoglasno, ako takvi sporazumi sadržavaju odredbe koje nalažu jednoglasnost za donošenje unutarnjih pravila.

Vijeće jednoglasno odlučuje o pregovorima i sklapanju sporazuma:

- (a) u području trgovine kulturnim i audiovizualnim uslugama, kad postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli dovesti u pitanje kulturnu i jezičnu raznolikost Unije;
- (b) u području trgovine socijalnim, obrazovnim i zdravstvenim uslugama, kad postoji opasnost da bi ti sporazumi mogli ozbiljno narušiti nacionalno uređenje tih usluga i dovesti u pitanje odgovornost država članica za njihovo pružanje.

5. Pregovori i sklapanje međunarodnih sporazuma u području prometa podliježu odredbama Glave VI. Dijela trećega i članku 218.

6. Ostvarivanje nadležnosti danih ovim člankom u području zajedničke trgovinske politike ne utječe na razgraničenje nadležnosti između Unije i država članica, te ne vodi usklađivanju zakonskih i drugih propisa država članica, ako Ugovori isključuju takvo usklađivanje.

GLAVA III.

SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA I HUMANITARNA POMOĆ

POGLAVLJE 1.

RAZVOJNA SURADNJA

Članak 208.

1. Politika Unije u području razvojne suradnje provodi se u okviru načela i ciljeva vanjskoga djelovanja Unije. Politika razvojne suradnje Unije i politike razvojne suradnje država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.

Glavni je cilj politike razvojne suradnje Unije smanjenje, a dugoročno, i iskorjenjivanje siromaštva. Unija uzima u obzir ciljeve razvojne suradnje u politikama koje provodi, a koje bi mogle utjecati na zemlje u razvoju.

2. Unija i države članice postupaju sukladno obvezama i uzimaju u obzir ciljeve koje su prihvatili u okviru Ujedinjenih naroda i ostalih nadležnih međunarodnih organizacija.

Članak 209.

1. Europski parlament i Vijeće sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere potrebne za provedbu politike razvojne suradnje, koje se mogu odnositi na višegodišnje programe suradnje sa zemljama u razvoju ili na tematski usmjerene programe.

2. Unija može s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama sklopiti bilo kakav sporazum koji pomaže postizanju ciljeva iz članka 21. Ugovora o Europskoj uniji i članka 208. ovoga Ugovora.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica da pregovaraju u međunarodnim tijelima i sklapaju sporazume.

3. Europska investicijska banka pridonosi, sukladno uvjetima koji su navedeni u njezinu Statutu, primjeni mjera navedenih u stavku 1.

Članak 210.

1. Radi promicanja komplementarnosti i učinkovitosti njihova djelovanja, Unija i države članice usklađuju svoje politike razvojne suradnje i međusobno se savjetuju u pogledu svojih programa pomoći, kao i u međunarodnim organizacijama, te tijekom međunarodnih konferencija. One mogu poduzeti i zajedničku akciju. Države članice, ako je potrebno, pridonose primjeni programa pomoći Unije.

2. Komisija može poduzeti korisne inicijative radi promicanja suradnje navedene u stavku 1.

Članak 211.

Unutar njihovih domena nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama.

POGLAVLJE 2.

GOSPODARSKA, FINANCIJSKA I TEHNIČKA SURADNJA S TREĆIM ZEMLJAMA

Članak 212.

1. Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Ugovorā, osobito članke od 208. do 211., Unija provodi mjere gospodarske, financijske i tehničke suradnje, uključujući pružanje pomoći, osobito financijske, trećim zemljama koje nisu zemlje u razvoju. Te su mjere u skladu s razvojnom politikom Unije i provode se u okviru načela i ciljeva njezina vanjskoga djelovanja. Aktivnosti Unije i aktivnosti država članica međusobno se dopunjuju i jačaju.

2. Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku donose mjere potrebne za provedbu odredaba iz stavka 1.

3. Unutar njihovih domena nadležnosti, Unija i države članice surađuju s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama. Načini suradnje Unije podložni su sporazumima između Unije i dotičnih trećih strana.

Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica da pregovaraju u međunarodnim tijelima i sklapaju sporazume.

Članak 213.

Kad situacija u nekoj trećoj zemlji zahtijeva žurnu financijsku pomoć Unije, Vijeće donosi potrebne odluke na prijedlog Komisije.

POGLAVLJE 3. HUMANITARNA POMOĆ

Članak 214.

1. Djelatnosti Unije u području humanitarne pomoći provode se u okviru načela i ciljeva vanjskoga djelovanja Unije. Te su djelatnosti namijenjene pružanju *ad hoc* pomoći i potpore i zaštite ljudima u trećim zemljama koji su žrtve prirodnih nepogoda ili nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem, radi ispućnjavanja humanitarnih potreba koje proizlaze iz tih razlićitih situacija. Mjere Unije i mjere država članica međusobno se dopunjuju i jaćaju.
  2. Djelatnosti humanitarne pomoći provode se u skladu s načelima međunarodnoga prava i načelima nepristranosti, neutralnosti i zabrane diskriminacije.
  3. Europski parlament i Vijeće djelujući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju mjere kojima se pobliže određuje okvir u kojem se provode djelatnosti humanitarne pomoći Unije.
  4. Unija može s trećim zemljama i nadležnim međunarodnim organizacijama sklopiti bilo kakav sporazum koji pomaže postizanju ciljeva iz stavka 1. i članka 21. Ugovora o Europskoj uniji.
- Podstavak 1. ne dovodi u pitanje nadležnost država članica da pregovaraju u međunarodnim tijelima i sklapaju sporazume.
5. Radi uspostave okvira za zajednićke doprinose mladih Europljana djelatnostima humanitarne pomoći Unije, osniva se Europski volonterski zbor za humanitarnu pomoć. Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnomu zakonodavnom postupku utvrđuju pravila i postupke za djelovanje Zbora za humanitarnu pomoć.
  6. Komisija može pokrenuti bilo kakvu inicijativu korisnu za promicanje usklaćivanja djelovanja Unije i djelovanja država članica kako bi povećala učinkovitost i komplementarnost mjera humanitarne pomoći na razini Unije i na nacionalnoj razini.
  7. Unija osigurava da su njezine djelatnosti humanitarne pomoći koordinirane i usklaćene s aktivnostima međunarodnih organizacija i tijela, osobito onih koji su dio sustava Ujedinjenih naroda.

GLAVA IV.

RESTRIKTIVNE MJERE

Članak 215.

1. Kad odluka donesena u skladu s Poglavljem 2. Glave V. Ugovora o Europskoj uniji predviđa prekid, odnosno djelomično ili potpuno smanjenje, gospodarskih i financijskih odnosa s jednom ili više trećih zemalja, Vijeće kvalificiranom većinom na zajednički prijedlog Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisije donosi potrebne mjere. O tome obavještava Europski parlament.
2. Kad odluka donesena u skladu s Poglavljem 2. Glave V. Ugovora o Europskoj uniji tako predviđa, Vijeće može donijeti restriktivne mjere prema postupku iz stavka 1. protiv fizičkih ili pravnih osoba i skupina ili nedržavnih subjekata.
3. Akti iz ovoga članka uključuju potrebne odredbe o pravnim jamstvima.

GLAVA V.

MEĐUNARODNI SPORAZUMI

Članak 216.

1. Unija može sklopiti sporazum s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija ako tako predviđaju Ugovori ili ako je sklapanje sporazuma potrebno radi postizanja kojega od ciljeva iz Ugovorā, u okviru politika Unije, ili ako je to predviđeno kojim pravno obvezujućim aktom Unije ili bi moglo utjecati na zajednička pravila ili promijeniti njihovo područje primjene.
2. Sporazumi koje sklapa Unija obvezujući su za institucije Unije i za njezine države članice.

Članak 217.

Unija s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija sklapa sporazume i na taj način stvara neku vrstu pridruživanja uspostavljajući uzajamna prava i obveze, zajedničko djelovanje i poseban postupak.

Članak 218.

1. Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe iz članka 207., pregovori o sporazumima između Unije i trećih zemalja ili međunarodnih organizacija i njihovo sklapanje provodi se u skladu sa sljedećim postupkom.

2. Vijeće odobrava otvaranje pregovora, donosi direktive za pregovore, odobrava potpisivanje sporazuma i sklapa ih.

3. Komisija ili Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kad se predviđeni sporazum odnosi isključivo ili poglavito na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, daje preporuke Vijeću, koje donosi odluku kojom se odobrava otvaranje pregovora te kojom se, ovisno o predmetu predviđenoga sporazuma, imenuje pregovarač Unije ili voditelj pregovaračkoga tima Unije.

4. Vijeće može pregovaraču uputiti direktive i imenovati poseban odbor u savjetovanju s kojim se pregovori moraju voditi.

5. Vijeće na prijedlog pregovarača donosi odluku kojom se odobrava potpisivanje sporazuma i, prema potrebi, njegova privremena primjena prije stupanja na snagu.

6. Vijeće na prijedlog pregovarača donosi odluku o sklapanju sporazuma.

Osim ako se sporazum ne odnosi isključivo na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Vijeće donosi odluku o sklapanju sporazuma:

- (a) nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta u sljedećim slučajevima:
  - (i) sporazuma o pridruživanju;
  - (ii) sporazuma o pristupanju Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;
  - (iii) sporazuma kojima se, uspostavljanjem postupaka suradnje, uspostavlja posebni institucionalni okvir;
  - (iv) sporazuma sa znatnim proračunskim posljedicama za Uniju;
  - (v) sporazuma koji se odnose na područja na koja se primjenjuje redovni zakonodavni postupak ili posebni zakonodavni postupak kad je potrebna suglasnost Europskoga parlamenta.

Europski parlament i Vijeće mogu se, u žurnim slučajevima, dogovoriti o roku za davanje suglasnosti.

- (b) nakon savjetovanja s Europskim parlamentom u ostalim slučajevima. Europski parlament daje svoje mišljenje u roku koji Vijeće može utvrditi ovisno o žurnosti predmeta. Ako mišljenje nije dano u tom roku, Vijeće može djelovati.

7. Pri sklapanju sporazuma, Vijeće može, odstupajući od stavaka 5., 6. i 9., ovlastiti pregovarača da u ime Unije odobri izmjene sporazuma ako taj spo-

razum predviđa da se izmjene donose u pojednostavnjenom postupku ili od strane tijela osnovanoga na temelju sporazuma. Vijeće za takvo ovlaštenje može postaviti posebne uvjete.

8. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom tijekom čitavoga postupka.

Međutim, Vijeće odlučuje jednoglasno kad se sporazum odnosi na područje za koje je za donošenje akta Unije potrebna jednoglasnost te za sporazume o pridruživanju i sporazume iz članka 212. s državama koje su kandidatkinje za pristupanje. Vijeće odlučuje jednoglasno i o sporazumu o pristupanju Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda; odluka o sklapanju toga sporazuma stupa na snagu nakon što je odobre države članice u skladu sa svojim odgovarajućim ustavnim propisima.

9. Vijeće na prijedlog Komisije ili Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, donosi odluku kojom se obustavlja primjena sporazuma i utvrđuju stajališta koja u ime Unije treba donijeti tijelo osnovano na temelju sporazuma, kad je to tijelo pozvano donositi akte koji proizvode pravne učinke, uz iznimku akata kojima se dopunjuje ili izmjenjuje institucionalni okvir sporazuma.

10. Europski se parlament odmah i u cijelosti obavještava o svim fazama postupka.

11. Država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija mogu pribaviti mišljenje Suda pravde o tome je li predviđeni sporazum u skladu s Ugovorima. Ako je mišljenje Suda negativno, predviđeni sporazum može stupiti na snagu samo ako se izmijeni ili ako se izmijene Ugovori.

Članak 219.

1. Odstupajući od članka 218. Vijeće može, na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus u skladu s ciljem stabilnosti cijena, sklopiti formalne sporazume o tečajnomu sustavu eura u odnosu na valute trećih država. Vijeće odlučuje jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s postupkom predviđenim stavkom 3.

Vijeće može, ili na preporuku Europske središnje banke ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, u nastojanju da postigne konsenzus u skladu s ciljem stabilnosti cijena, usvojiti, prilagoditi ili odbaciti srednji tečaj eura u deviznom tečaju. Predsjednik Vijeća o usvajanju, prilagodbi ili odbacivanju srednjeg tečaja eura obavještava Europski parlament.

2. U nedostatku deviznog tečaja u odnosu na jednu ili više valuta trećih zemalja kako je navedeno u stavku 1., Vijeće, ili na preporuku Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom ili na preporuku Europske središnje banke, može donijeti opće odrednice za politiku deviznog tečaja u odnosu na te valute. Te opće odrednice ne dovode u pitanje prvotni cilj ESSB-a da održi stabilnost cijena.

3. Odstupajući od članka 218., gdje o sporazumima koji se tiču monetarnog ili deviznog sustava treba pregovarati Unija s jednom ili više trećih zemalja ili međunarodnih organizacija, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom odlučuje o pripremama pregovora i sklapanju takvih sporazuma. Te pripreme osiguravaju jedinstveno stajalište Unije. Komisija je u potpunosti uključena u pregovore.

4. Ne dovodeći u pitanje nadležnost i sporazume Unije u pogledu gospodarske i monetarne unije, države članice mogu pregovarati u međunarodnim tijelima i sklapati međunarodne sporazume.

GLAVA VI.

ODNOSI UNIJE S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I TREĆIM ZEMLJAMA TE IZASLANSTVIMA UNIJE

Članak 220.

1. Unija u odgovarajućim oblicima surađuje s organima Ujedinjenih naroda i njihovim specijaliziranim ustanovama, Vijećem Europe, Organizacijom za sigurnost i suradnju u Europi i Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj.

Unija održava odgovarajuće odnose i s drugim međunarodnim organizacijama.

2. Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisija zaduženi su za provedbu ovoga članka.

Članak 221.

1. Uniju u trećim zemljama i pri međunarodnim organizacijama zastupaju izaslanstva Unije.

2. Izaslanstva Unije podređena su visokomu predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Ona djeluju u tijesnoj suradnji s diplomatskim i konzularnim misijama država članica.

GLAVA VII.

KLAUZULA SOLIDARNOSTI

Članak 222.

1. Unija i njezine države članice zajednički djeluju u duhu solidarnosti ako je država članica meta terorističkoga napada, žrtva prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem. Unija pokreće sve instrumente kojima raspolaže, uključujući i vojna sredstva koja su joj na raspolaganje stavile države članice kako bi:

- a) spriječila terorističku prijetnju na području država članica;
  - zaštitila demokratske institucije i civilno stanovništvo od bilo kakvoga terorističkog napada;
  - pomogla državi članici na njezinu području, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju terorističkoga napada;
- b) pomogla državi članici na njezinu području, na zahtjev njezinih političkih tijela, u slučaju prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem.

2. Ako koja država članica postane metom terorističkoga napada ili žrtvom prirodne nepogode ili nesreće izazvane ljudskim djelovanjem, ostale joj države članice pomažu na zahtjev njezinih političkih tijela. U tu svrhu države članice svoja djelovanja usklađuju u Vijeću.

3. Mehanizmi Unije za provedbu klauzule solidarnosti utvrđuju se odlukom koju donosi Vijeće postupajući na zajednički prijedlog Komisije i Visokoga predstavnika Unije za vanjsku politiku i sigurnosnu politiku. Vijeće odlučuje u skladu s člankom 31. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji kad je ta odluka obrambene prirode. O tome se obavještava Europski parlament.

Za potrebe ovoga stavka i ne dovodeći u pitanje članak 240., Vijeću pomaže Politički i sigurnosni odbor uz potporu struktura oblikovanih u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike, te Odbor iz članka 71.; ta dva odbora, ako je potrebno, podnose zajednička mišljenja.

4. Europsko vijeće redovito ocjenjuje prijetnje s kojima se sučeljava Unija kako bi Uniji i njezinim državama članicama omogućilo poduzimanje učinkovitih mjera.

DIO ŠESTI
INSTITUCIONALNE I FINANCIJSKE ODREDBE

GLAVA I.
INSTITUCIONALNE ODREDBE

POGLAVLJE 1.
INSTITUCIJE

ODJELJAK 1.
EUROPSKI PARLAMENT

Članak 223.

1. Europski parlament sastavlja prijedlog odredbi za izbor svojih članova neposrednim općim izborima u skladu s jednakim postupkom u svim državama članicama ili u skladu s načelima koja su zajednička svim državama članicama.

Vijeće jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku i nakon pribavljanja suglasnosti Europskoga parlamenta, koji odlučuje većinom svojih članova, propisuje potrebne odredbe. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice potvrde sukladno svojim odgovarajućim ustavnim propisima.

2. Europski parlament, uredbama na vlastitu inicijativu sukladno posebnom zakonodavnom postupku nakon pribavljanja mišljenja Komisije, uz suglasnost Vijeća, donosi uredbe i opće propise o ostvarivanju zadaća država članica. Sva pravila ili uvjeti koji se odnose na oporezivanje država članica ili bivših članica zahtijevaju jednoglasnost unutar Vijeća.

Članak 224.

Europski parlament i Vijeće uredbama, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donose pravila o političkim strankama na europskoj razini kako je navedeno u članku 10. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji, posebice pravila koja se odnose na njihovo financiranje.

Članak 225.

Europski parlament može, djelujući većinom svojih članova, zatražiti da Komisija podnese odgovarajući prijedlog za ona pitanja za koja smatra da je po-

treban akt Unije radi primjene Ugovorā. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima nepodnošenja obavještava Europski parlament.

Članak 226.

Europski parlament može, tijekom obavljanja svojih dužnosti, na zahtjev četvrtine svojih članova, osnovati Privremeni istražni odbor kako bi istražio, ne dovodeći u pitanje ovlasti koje su Ugovorima date drugim institucijama ili tijelima, navodna kršenja i nepravilnosti u primjeni prava Unije, osim kada se navodna djela istražuju pred sudom, sve dok se sudski postupak ne okonča.

Privremeni istražni odbor prestaje s radom kada preda svoje izvješće.

Europski parlament uredbama, na vlastitu inicijativu sukladno posebnom zakonodavnom postupku, nakon pribavljanja suglasnosti Vijeća i Komisije, utvrđuje podrobna pravila o ostvarivanju prava na istragu.

Članak 227.

Svaki građanin Unije, te svaka fizička ili pravna osoba koja ima boravište ili svoje registrirano sjedište u državi članici, ima pravo uputiti, samostalno ili udruživanjem s ostalim građanima ili osobama, podnesak Europskom parlamentu o pitanjima koja spadaju unutar područja djelovanja Unije, a koja neposredno utječu na njih.

Članak 228.

1. Europski parlament bira Europskoga pučkog pravobranitelja koji zaprima pritužbe svakog građanina Unije, fizičke ili pravne osobe koja ima boravište ili registrirano svoje sjedište u državi članici o nepravilnostima u radu institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, uz iznimku Suda pravde Europske unije u izvršavanju njegovih pravosudnih ovlasti. Pučki pravobranitelj istražuje pritužbe i obavještava o ishodu istrage.

U skladu sa svojim ovlastima, Pučki pravobranitelj na vlastitu inicijativu ili na temelju pritužbe koja mu je neposredno ili putem člana Europskog parlamenta podnesena, provodi istragu koju smatra utemeljenom, osim kada su navedeni čini predmet, ili su bili predmet sudskog postupka. Kada Pučki pravobranitelj ustanovi nepravilnosti upućuje predmet odgovarajućoj instituciji, tijelu, uredu ili agenciji, koji potom u razdoblju od tri mjeseca obavještavaju Pučkog pravobranitelja o svome gledištu. Pučki pravobranitelj izvješće prosjeđuje Europskom parlamentu i dotičnoj instituciji, tijelu, uredu ili agenciji. Osoba koja je pritužbu podnijela obavještava se o rezultatima istrage.

Pučki pravobranitelj podnosi godišnje izvješće o rezultatima provedenih istraga Europskom parlamentu.

2. Pučki pravobranitelj se izabire nakon svakog izbora Europskog parlamenta na razdoblje trajanja mandata Europskog parlamenta. Pučki pravobranitelj može biti ponovno imenovan.

Sud pravde Europske unije na zahtjev Europskog parlamenta razrješuje dužnosti Pučkog pravobranitelja ako on ne ispunjava uvjete za obnašanje dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti.

3. Pučki pravobranitelj je potpuno neovisan u obnašanju svojih dužnosti. U obnašanju tih dužnosti on ne smije tražiti niti prihvaćati naputke od bilo koje vlade, institucije, tijela, ureda ili subjekta. Pučki pravobranitelj se ne može, tijekom svog mandata, baviti nijednim drugim plaćenim ili neplaćenim zanimanjem.

4. Europski parlament može uredbama na vlastitu inicijativu sukladno posebnom zakonodavnom postupku, nakon što zatraži mišljenje Komisije i uz suglasnost Vijeća, donijeti uredbe i propisati opće uvjete za obnašanje dužnosti Pučkog pravobranitelja.

Članak 229.

Europski parlament održava godišnje zasjedanje. Sastaje se drugog utorka u ožujku, bez potrebe za sazivanjem.

Europski parlament može na prijedlog većine članova od kojih se sastoji ili na prijedlog Vijeća ili Komisije održati izvanredno djelomično zasjedanje.

Članak 230.

Komisija može prisustvovati svim sjednicama i na svoj zahtjev dobiti riječ.

Komisija usmeno ili pismeno odgovara na pitanja koja joj uputi Europski parlament ili njegovi članovi.

Europsko vijeće i Vijeće mogu pred Europskim parlamentom govoriti u skladu s uvjetima utvrđenima Poslovníkom Europskoga vijeća i Poslovníkom Vijeća.

Članak 231.

Osim ako Ugovorima nije drukčije predviđeno, Europski parlament odlučuje većinom danih glasova.

Kvorum se utvrđuje Poslovníkom.

Članak 232.

Europski parlament usvaja Poslovnik odlukom većine svojih članova .

Zapisnici sa sjednica Europskog parlamenta objavljuju se na način utvrđen Ugovorima i Poslovnikom.

Članak 233.

Europski parlament o općem godišnjem izvješću koje mu podnosi Komisija raspravlja na otvorenoj sjednici.

Članak 234.

Ako se prijedlog za izglasavanje nepovjerenja Komisiji iznese Europskom parlamentu, on o njemu glasuje tek tri dana nakon što mu je iznesen i to javnim glasovanjem.

Ako se prijedlog za izglasavanje nepovjerenja prihvati dvotrećinskom većinom predanih glasova koja predstavlja većinu članova Europskoga parlamenta, članovi Komisije kolektivno podnose ostavku, a Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku daje ostavku na poslove koje obnaša u Komisiji. Oni ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni u skladu s člankom 17. Ugovora o Europskoj uniji. U tom slučaju mandat članova Komisije koji su imenovani kao zamjene završava na dan kada završava mandat članova Komisije koji su morali podnijeti kolektivnu ostavku.

ODJELJAK 2.

EUROPSKO VIJEĆE

Članak 235.

1. Pri glasovanju na svakog se člana Vijeća može prenijeti pravo glasa najviše još jednoga člana.

Članak 16. stavak 4. Ugovora o Europskoj uniji i članak 238. stavak 2. ovoga Ugovora primjenjuju se na Europsko vijeće kad odlučuje kvalificiranom većinom. Kad Europsko vijeće odlučuje glasovanjem, njegov predsjednik i predsjednik Komisije ne sudjeluju u glasovanju.

Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprječavaju Europsko vijeće u odlučivanju za koje je potrebna jednoglasnost.

2. Predsjednik Europskoga parlamenta može biti pozvan da govori pred Europskim vijećem.
3. Europsko vijeće odlučuje običnom većinom o postupovnim pitanjima i o donošenju svoga poslovnika.
4. Europskomu Vijeću pomaže Glavno tajništvo Vijeća.

Članak 236.

Europsko vijeće donosi kvalificiranom većinom glasova:

- (a) odluku o utvrđivanju popisa različitih sastava Vijeća, osim sastava Vijeća općih poslova i Vijeća vanjskih poslova, u skladu s člankom 16. stavkom 6. Ugovora o Europskoj uniji;
- (b) odluku o predsjedanju sastavima Vijeća, osim kad je riječ o vanjskim poslovima, u skladu s člankom 16. stavkom 9. Ugovora o Europskoj uniji.

ODJELJAK 3.

VIJEĆE

Članak 237.

Vijeće se sastaje na poziv predsjednika Vijeća na njegovu inicijativu ili na zahtjev jednoga od članova Vijeća, ili Komisije.

Članak 238.

1. Kada se traži da odlučuje običnom većinom, Vijeće odlučuje većinom svojih članova.
2. Odstupajući od članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji, od 1. studenoga 2014. i podložno odredbama propisanim Protokolom o prijelaznim odredbama, kad Vijeće ne postupa na temelju prijedloga Komisije ili Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kvalificirana se većina glasova utvrđuje kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju državu članicu s najmanje 65 % stanovništva Unije.
3. Od 1. studenoga 2014. i podložno odredbama propisanim Protokolom o prijelaznim odredbama, u slučaju kad u skladu s Ugovorima svi članovi Vijeća ne sudjeluju u glasovanju, kvalificirana se većina utvrđuje na sljedeći način:

- (a) Kvalificiranu većinu čini najmanje 55 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju, a koje zajedno imaju najmanje 65 % stanovništva tih država.

Manjina koja može spriječiti donošenje odluka mora sadržavati barem minimalni broj članova Vijeća koji predstavljaju više od 35 % stanovništva država članica koje sudjeluju u odlučivanju i još jednoga člana, u protivnom se smatra da je ostvarena kvalificirana većina.

- (b) Iznimno od točke (a), kad Vijeće ne odlučuje temeljem prijedloga Komisije ili Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, tražena kvalificirana većina definira se kao najmanje 72 % članova Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u odlučivanju, čime je obuhvaćeno najmanje 65 % stanovništva tih država.

4. Suzdržanost članova koji su osobno prisutni ili ih netko predstavlja ne sprečava Vijeće da usvoji uredbe koje zahtijevaju jednoglasnost.

Članak 239.

Nakon što glasa, svaki član Vijeća može također djelovati u ime najviše još jednoga člana.

Članak 240.

1. Odbor koji se sastoji od stalnih predstavnika vlada država članica priprema rad Vijeća i izvršava zadaće koje mu je Vijeće povjerilo. Odbor može donositi postupovne odluke u slučajevima predviđenima Poslovnikom Vijeća.
2. Vijeću pomaže Glavno tajništvo, za čiji rad odgovara glavni tajnik kojega imenuje Vijeće.

Vijeće o ustroju Glavnoga tajništva odlučuje običnom većinom.

3. O postupovnim pitanjima i donošenju svoga Poslovnika Vijeće odlučuje običnom većinom.

Članak 241.

Vijeće, odlučujući običnom većinom, može zatražiti od Komisije da provede istraživanja koja Vijeće smatra poželjnima za ispunjenje zajedničkih ciljeva, te da mu podnese odgovarajuće prijedloge. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima nepodnošenja obavještava Vijeće.

Članak 242.

Vijeće, odlučujući običnom većinom, uz savjetovanje s Komisijom, utvrđuje pravila kojima se uređuje rad odbora navedenih u Ugovorima.

Članak 243.

Vijeće određuje plaće, naknade i mirovine predsjednika Europskoga vijeća, predsjednika Komisije, Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, članova Komisije, predsjednika, članova i tajnika Suda pravde Europske unije i glavnoga tajnika Vijeća. Vijeće određuje sve isplate koje se isplaćuju kao osobna naknada.

ODJELJAK 4.

KOMISIJA

Članak 244.

U skladu s člankom 17. stavkom 5. Ugovora o Europskoj uniji, članovi Komisije biraju se na temelju sustava rotacije koji je jednoglasno utvrdilo Europsko vijeće na temelju sljedećih načela:

- (a) među državama članicama postoji strogo ravnopravan odnos s obzirom na utvrđivanje redoslijeda i vremena koje njihovi državljani provode kao članovi Komisije; u skladu s tim, razlika između ukupnoga broja mandata državljana bilo koje dvije države članice nikada ne smije iznositi više od jedan;
- (b) podložno odredbama točke (a), svaka se sljedeća Komisija sastavlja tako da na zadovoljavajući način odražava demografski i geografski rang svih država članica.

Članak 245.

Članovi Komisije suzdržavaju se od svakog djelovanja koje nije u skladu s njihovim dužnostima. Države članice poštuju njihovu neovisnost i ne pokušavaju na njih utjecati dok obavljaju svoje zadaće.

Za trajanja svog mandata, članovi Komisije ne mogu se baviti niti jednim drugim zanimanjem, plaćenim ili neplaćenim. Pri preuzimanju svojih dužnosti, svečano prisežu da će za trajanja i po proteku svog mandata poštovati obveze koje iz njega proizlaze, a osobito svoju dužnost časnog i suzdržanog ponašanja u pogledu prihvaćanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što

prestanu obavljati tu dužnost. U slučaju povrede tih obveza Sud pravde na prijedlog Vijeća koje odlučuje običnom većinom ili Komisije, može odlučiti da se dotični član, ovisno o okolnostima, ili pošalje u prijevremenu mirovinu sukladno članku 247. ili da mu se uskrati pravo na mirovinu ili druge povlastice koje bi na tome mjestu ostvario.

Članak 246.

Osim redovnom zamjenom ili smrću, dužnosti člana Komisije prestaju i njegovom ostavkom ili smjenjivanjem s dužnosti.

Mjesto koje je ostalo upražnjeno nakon ostavke, prijevremenog umirovljenja ili smrti određenoga člana do kraja njegova mandata popunjava novi član istoga državljanstva kojeg Vijeće imenuje sporazumno s predsjednikom Komisije, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i u skladu s kriterijima utvrđenim u članku 17. stavku 3. podstavku 2. Ugovora o Europskoj uniji.

Vijeće može, jednoglasno na prijedlog predsjednika Komisije, odlučiti da to mjesto ne treba popuniti, osobito ako je preostali dio mandata člana kratak.

U slučaju ostavke, prijevremenog umirovljenja ili smrti, mjesto predsjednika do kraja njegova mandata popunjava se u skladu s kriterijima utvrđenim člankom 17. stavkom 7. podstavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji.

U slučaju ostavke, prijevremenog umirovljenja ili smrti, mjesto Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku do kraja njegova mandata popunjava se u skladu s kriterijima utvrđenim člankom 18. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji

U slučaju ostavke svih članova Komisije, oni ostaju na dužnosti i nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ne budu zamijenjeni do kraja mandata u skladu s člankom 17. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 247.

Ako neki član Komisije više ne ispunjava pretpostavke potrebne za obavljanje njegovih dužnosti ili ako je počinio težu povredu dužnosti, Sud pravde ga može, na prijedlog Vijeća koje odlučuje običnom većinom ili Komisije, poslati u prijevremenu mirovinu.

Članak 248.

Ne dovodeći u pitanje članak 18. stavak 4. Ugovora o Europskoj uniji, predsjednik Komisije ustrojava i raspodjeljuje dužnosti koje pripadaju Komisiji

između članova, u skladu s člankom 17. stavkom 6. tog Ugovora. Predsjednik može napraviti preraspodjelu tih dužnosti za vrijeme trajanja mandata Komisije. Članovi Komisije obavljaju dužnosti koje im je dodijelio predsjednik u okviru svojih ovlasti.

Članak 249.

1. Komisija donosi svoj Poslovnik kako bi osigurala da ona i njeni odjeli obavljaju svoje djelatnosti. Komisija osigurava da taj Poslovnik bude objavljen.
2. Komisija godišnje objavljuje, najdulje mjesec dana nakon otvaranja sjednice Europskog parlamenta, opće izvješće o djelatnostima Unije.

Članak 250.

1. Komisija odlučuje većinom svojih članova.
2. Njezinim se Poslovnikom određuje kvorum.

ODJELJAK 5.

SUD PRAVDE EUROPSKE UNIJE

Članak 251.

Sud pravde zasjeda u sudskim vijećima ili Velikom vijeću, u skladu s propisima utvrđenim u tu svrhu Statutom Suda pravde Europske unije.

Sud pravde, kada je to predviđeno Statutom, zasjeda u plenumu.

Članak 252.

Sudu pravde pomaže osam nezavisnih odvjetnika. Na prijedlog Suda pravde, Vijeće može jednoglasno povećati broj nezavisnih odvjetnika.

Nezavisni odvjetnici dužni su, u skladu sa Statutom Suda pravde Europske unije, posve nepristrano i neovisno javno iznositi obrazložene prijedloge odluka u predmetima pokrenutim pred Sudom pravde, koji zahtijevaju njihovo sudjelovanje.

Članak 253.

Suci i nezavisni odvjetnici biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji ispunjavaju pretpostavke koje se u njihovim zemljama zahtijevaju za najviše sudačke dužnosti ili koji su priznati pravni stručnjaci; na razdoblje od

šest godina suglasno ih imenuju vlade država članica, nakon savjetovanja s Odborom kako je predviđeno člankom 255.

Svake tri godine provodi se djelomična zamjena sudaca i nezavisnih odvjetnika, u skladu s uvjetima navedenima u Statutu Suda pravde Europske unije.

Predsjednika Suda pravde biraju suci iz vlastitih redova na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.

Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekao mandat mogu ponovno biti imenovani.

Sud pravde imenuje svog tajnika i utvrđuje pravila koja uređuju njegov položaj.

Sud pravde ustanovljava svoj Poslovnik. Vijeće odobrava taj Poslovnik.

Članak 254.

Broj sudaca Suda opće nadležnosti određen je Statutom Suda pravde Europske Unije. Statut može odrediti da Sudu opće nadležnosti pomažu nezavisni odvjetnici.

Suci Suda opće nadležnosti biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji ispunjavaju pretpostavke koje se u njihovim zemljama zahtijevaju za najviše sudačke dužnosti. Na razdoblje od šest godina suglasno ih imenuju vlade država članica, nakon savjetovanja s Odborom kako je predviđeno člankom 255. Sastav Suda djelomično se obnavlja svake tri godine. Suci kojima je mandat istekao mogu biti ponovno imenovani

Predsjednika Suda opće nadležnosti biraju suci iz vlastitih redova na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.

Sud opće nadležnosti imenuje svog tajnika i utvrđuje pravila koja uređuju njegov položaj.

Sud opće nadležnosti ustanovljava svoj Poslovnik u dogovoru sa Sudom pravde. Vijeće odobrava taj Poslovnik.

Ako Statut Suda pravde Europske unije ne predviđa drugačije, odredbe Ugovorā koje se odnose na Sud pravde primjenjuju se i na Sud opće nadležnosti.

Članak 255.

Odbor zadužen za davanje mišljenja o podobnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca i nezavisnog odvjetnika Suda pravde i Suda opće nadležnosti

osniva se prije nego što vlade država članica obave imenovanja iz članaka 253. i 254.

Odbor se sastoji od sedam osoba iz redova bivših članova Suda pravde i Suda opće nadležnosti, članova nacionalnih vrhovnih sudova i priznatih pravnika, od kojih jednoga predlaže Europski parlament. Vijeće donosi odluku kojom se utvrđuju pravila rada odbora i odluku o imenovanju njegovih članova. Ono odlučuje na inicijativu predsjednika Suda pravde Europske unije.

Članak 256.

1. Sud opće nadležnosti nadležan je saslušavati i odlučivati u predmetima ili postupcima prvog stupnja navedenih u člancima 263., 265., 268., 270. i 272., uz iznimku onih koji su dodijeljeni specijaliziranomu sudu osnovanom na temelju članka 257. i onih koji su Statutom dodijeljeni Sudu pravde Europske unije. Statut može Sudu opće nadležnosti dodijeliti nadležnost u drugim vrstama predmeta ili postupaka.

Odluke koje donosi Sud opće nadležnosti sukladno odredbama ovog stavka podložne su pravu na žalbu glede pravnih pitanja Sudu pravde, prema uvjetima i unutar okvira određenih Statutom.

2. Sud opće nadležnosti nadležan je saslušavati i odlučivati o predmetima ili postupcima koji se pokreću protiv odluka specijaliziranih sudova.

Sud pravde može, prema uvjetima i unutar okvira predviđenih Statutom, kada postoji opasnost od ozbiljne povrede jedinstva ili dosljednosti prava Unije, iznimno preispitati odluke koje donosi Sud opće nadležnosti prema odredbama ovog stavka.

3. Sud opće nadležnosti nadležan je saslušavati i odlučivati o pitanjima koja se podnose radi prethodnog mišljenja po članku 267., u posebnim područjima određenima Statutom.

Kada Sud opće nadležnosti smatra da određeni slučaj zahtijeva načelnu odluku koja prijetoj jedinstvu ili dosljednosti prava Unije, može uputiti predmet Sudu pravde na odluku.

Odluke koje donosi Sud opće nadležnosti u predmetima koji su mu upućeni radi prethodnog mišljenja mogu iznimno biti podložne preispitivanju od strane Suda pravde, prema uvjetima i unutar okvira predviđenih Statutom, kada postoji opasnost od ozbiljne povrede jedinstva i dosljednosti prava Unije.

Članak 257.

Europski parlament i Vijeće, sukladno redovnom zakonodavnom postupku, mogu osnivati specijalizirane sudove koji se dodaju Sudu opće nadležnosti nadležnom za prvostupanjsko raspravljanje i odlučivanje u slučaju određenih vrsta tužbi i postupaka. Europski parlament i Vijeće odlučuju uredbama na prijedlog Komisije nakon savjetovanja sa Sudom pravde ili na zahtjev Suda pravde nakon savjetovanja s Komisijom.

Uredba kojom se ustanovljava specijalizirani sud utvrđuje pravila o ustroju suda i granicama nadležnosti koja mu je dodijeljena.

Odluke koje donose specijalizirani sudovi podložne su pravu na žalbu Sudu opće nadležnosti jedino iz pravnih razloga, ili, kada je to naznačeno uredbom kojom se ustanovljava specijalizirani sud i na pravu na žalbu iz činjeničnih razloga.

Suci specijaliziranih sudova biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna, te koje ispunjavaju pretpostavke za obnašanje sudačke dužnosti. Njih jednoglasno imenuje Vijeće.

Specijalizirani sudovi donose svoj Poslovnik u dogovoru sa Sudom pravde. Vijeće odobrava taj Poslovnik.

Ako nije drugačije predviđeno uredbama o osnivanju specijaliziranih sudova, odredbe Ugovorā koje se odnose na Sud pravde Europske unije, kao i odredbe Statuta Suda pravde Europske unije primjenjuju se na specijalizirane sudove. Na specijalizirane se sudove u svakom slučaju primjenjuje Glava I. Statuta i njegov članak 64.

Članak 258.

Ako smatra da neka država članica nije ispunila neku obvezu iz Ugovorā, Komisija o tom predmetu, nakon što je dotičnoj državi dala priliku da se očituje, daje obrazloženo mišljenje.

Ako država ne postupi sukladno mišljenju u roku koji odredi Komisija, Komisija taj predmet može uputiti Sudu pravde Europske unije.

Članak 259.

Država članica koja smatra da neka druga država članica nije ispunila neku obvezu iz Ugovorā, može predmet uputiti Sudu pravde Europske unije.

Prije no što neka država članica podnese tužbu protiv druge države članice zbog navodne povrede neke obveze iz Ugovorā, predmet iznosi pred Komisiju.

Nakon što je dotičnim državama pružena prilika da se usmeno i pisano očituju o svom predmetu i primjedbama druge strane, Komisija daje obrazloženo mišljenje.

Ako Komisija u roku od tri mjeseca od dana kada joj je predmet dostavljen ne da svoje mišljenje, izostanak takvog mišljenja ne sprječava podnošenje tužbe Sudu.

Članak 260.

1. Ako Sud pravde ustanovi da država članica nije ispunila neku obvezu iz Ugovorā, ta je država dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda pravde.

2. Ako Komisija smatra da dotična država članica nije poduzela mjere potrebne za postupanje po presudi Suda, može se obratiti Sudu, nakon što je toj državi dala priliku da se očituje. Pritom utvrđuje paušalni iznos ili novčanu kaznu koju dotična država članica treba platiti i koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Ako Sud pravde utvrdi da dotična država članica nije postupila sukladno presudi, Sud može dotičnoj državi članici naložiti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne.

Ovaj postupak ne dovodi u pitanje članak 259.

3. Kad Komisija uputi predmet Sudu na temelju članka 258. zbog toga što država članica nije ispunila obvezu da obavijesti o mjerama prijenosa direktive u nacionalno zakonodavstvo koja je donesena sukladno zakonodavnom postupku, može, ako to smatra primjerenim, utvrditi paušalni iznos ili novčanu kaznu koju dotična država treba platiti i koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

Ako utvrdi da je došlo do povrede, Sud može dotičnoj državi članici naložiti plaćanje paušalnog iznosa ili novčane kazne koja ne premašuje iznos koji je utvrdila Komisija. Obveza plaćanja počinje teći od datuma koji Sud utvrdi u svojoj presudi.

Članak 261.

Uredbama koje su zajednički usvojili Europski parlament i Vijeće, te Vijeće sukladno odredbama Ugovorā, Sudu pravde Europske unije se može dati neograničena nadležnost u pogledu kazni predviđenih tim uredbama.

Članak 262.

Ne dovodeći u pitanje odredbe Ugovorā, Vijeće djelujući jednoglasno sukladno posebnomu zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, može usvojiti odredbe radi prenošenja nadležnosti, u granicama koje treba odrediti, na Sud pravde Europske unije u sporovima koji se odnose na primjenu akata koji su usvojeni na temelju Ugovorā, kojima se stvaraju europska prava intelektualnog vlasništva. Te odredbe stupaju na snagu nakon što ih sve države članice potvrde sukladno svojim odgovarajućim ustavnim propisima.

Članak 263.

Sud pravde Europske unije preispituje zakonitost zakonodavnih akata, akata Vijeća, Komisije i Europske središnje banke, osim preporuka i mišljenja, akata Europskog parlamenta i Europskog vijeća koji bi mogli proizvesti pravne učinke *vis-a-vis* trećih osoba. On ocjenjuje i zakonitost akata tijela, ureda ili agencija Unije koji bi mogli proizvesti pravne učinke *vis-a-vis* trećih.

U tu svrhu, on je također nadležan u postupcima pokrenutima od strane države članice, Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije zbog nenadležnosti, povrede bitnog postupovnog uvjeta, povrede Ugovorā ili bilo kojeg propisa koji se odnosi na njihovu primjenu, ili zloporabe ovlaštenja.

Sud je nadležan po istim uvjetima i u postupcima koje pokreće Revizorski sud, Europska središnja banka i Odbor regija radi zaštite njihovih nespornih prava.

Svaka fizička ili pravna osoba može, prema uvjetima navedenima u stavcima 1. i 2., pokrenuti postupak protiv akta koji se na nju odnosi ili koji se te osobe tiče neposredno i osobno, te protiv uredbenog akta koji se neposredno tiče te osobe i ne podrazumijeva provedbene mjere.

Aktima o osnivanju tijela, ureda i agencija Unije mogu se utvrditi posebni uvjeti i mjere vezane uz postupke koje fizičke ili pravne osobe pokreću protiv akata tih tijela, ureda ili agencija, a koji mogu proizvesti pravne učinke u odnosu na njih.

Tužbe predviđene ovim člankom podižu se u roku od dva mjeseca od objavljivanja mjere ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kada je tužitelj saznao za mjeru, ovisno o tome kakav je slučaj.

Članak 264.

Ako je tužba osnovana, Sud pravde Europske unije utvrđuje da je predmetni akt ništavan.

Međutim, ako to smatra potrebnim, Sud navodi koji se učinci akta koji je proglasio ništavim smatraju konačnima.

Članak 265.

Ako Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Komisija ili Europska središnja banka propuste djelovati i time povrijede Ugovore, države članice i ostale institucije Unije mogu pred Sudom pravde Europske unije podići tužbu radi utvrđivanja povrede. Ovaj članak se primjenjuje, pod istim uvjetima, i na tijela, urede i agencije Unije koji propuste djelovati.

Tužba je dopuštena samo ako je određena institucija, tijelo, ured ili agencija prethodno bila pozvana da djeluje. Ako u roku od dva mjeseca od takvog poziva dotična institucija, tijelo, ured ili agencija nije zauzela stajalište, tužba se može podići u daljnjem roku od dva mjeseca.

Pod pretpostavkama iz prethodnih stavaka, svaka fizička ili pravna osoba može podnijeti Sudu pritužbu zbog toga što joj institucija, tijelo, ured ili agencija Unije nije uputila nikakav drugi akt osim preporuke ili mišljenja.

Članak 266.

Institucije za čiji je akt utvrđeno da je ništavan ili čiji je propust u djelovanju proglašen protivnim Ugovorima, moraju poduzeti mjere sukladno presudi Suda pravde Europske Unije.

Ta obveza ne utječe ni na koju obvezu koja bi mogla proizići iz primjene članka 340. stavka 2.

Članak 267.

Sud pravde Europske unije je nadležan prethodno odlučivati o:

- (a) tumačenju Ugovorā;
- (b) valjanosti i tumačenju akata institucija, tijela, ureda ili agencija Unije;

Kada se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom ili tribunalom države članice, taj sud može, ako smatra da je to potrebno da bi donio presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

Kada se takvo pitanje postavi u predmetu koji se rješava pred sudom ili tribunalom neke države članice, protiv čijih odluka prema domaćem pravu nije predviđen pravni lijek, taj je sud dužan obratiti se s tim pitanjem Sudu.

Ako se to pitanje postavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom ili tribunalom koje države članice za osobu koja je u pritvoru, Sud pravde Europske unije odlučuje u najkraćem mogućem roku

Članak 268.

Sud pravde Europske unije je nadležan u sporovima koji se odnose na naknadu štete predviđenu člankom 340. stavcima 2. i 3.

Članak 269.

Sud pravde je nadležan odlučivati o zakonitosti akta koji je donijelo Europsko vijeće ili Vijeće na temelju članka 7. Ugovora o Europskoj uniji samo na zahtjev države članice na koju se odnosi odluka Europskoga vijeća ili Vijeća i isključivo u odnosu na postupovne odredbe sadržane u tom članku.

Takav se zahtjev mora podnijeti u roku od mjesec dana od te odluke. Sud odlučuje u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva.

Članak 270.

Sud pravde Europske unije je nadležan u svim sporovima između Unije i njenih službenika u granicama i pod uvjetima propisanim Statutom o osoblju ili Uvjetima zapošljavanja drugih službenika Unije.

Članak 271.

U dolje navedenim granicama, Sud pravde Europske unije je nadležan u sporovima koji se odnose na:

- (a) ispunjavanje obveza država članica iz Statuta Europske investicijske banke. S tim u vezi, Odbor direktora Banke ima ovlasti koje su temeljem članka 258. dodijeljene Komisiji;
- (b) mjere koje donosi Odbor guvernera Europske investicijske banke. S tim u vezi, svaka država članica, Komisija ili Odbor direktora Banke mogu pokrenuti postupak pod uvjetima iz članka 263.;
- (c) mjere koje donosi Odbor direktora Europske investicijske banke. Postupak protiv tih mjera mogu pod uvjetima iz članka 263. pokrenuti samo države članice ili Komisija isključivo zbog povrede postupka predviđenog člankom 19. stavcima 2, 5, 6. i 7. Statuta Banke;
- (d) ispunjavanje obveza od strane nacionalnih središnjih banaka koje su u skladu s Ugovorima i Statutom ESSB-a i ESB-a. U svezi s tim, ovlasti Upravnog vijeća Europske središnje banke naspram nacionalnih središ-

njih banaka jednake su kao one koje ima Komisija naspram država članica u vidu članka 258. Ako Sud odluči da nacionalna središnja banka nije ispunila uvjete u okviru Ugovorā, traži od banke da poduzme potrebne mjere u skladu s odlukom Suda.

Članak 272.

Sud pravde Europske unije je nadležan donositi presude temeljem svake arbitražne klauzule sadržane u ugovoru koji je sklopljen od strane Unije ili u njeno ime, bez obzira na to radi li se o javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru.

Članak 273.

Sud pravde Europske unije je nadležan u svakom sporu između država članica koji se odnosi na pitanja uređena Ugovorima, ako mu je predmet upućen temeljem posebnog sporazuma između stranaka.

Članak 274.

Osim kada je temeljem Ugovorā nadležan Sud pravde Europske unije, sporovi u kojima je Unija jedna od stranaka nisu po toj osnovi izuzeti iz nadležnosti sudova ili tribunala država članica.

Članak 275.

Sud pravde Europske unije nije nadležan za odredbe koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku niti za akte donesene na temelju tih odredaba.

Međutim, Sud je nadležan za praćenje poštivanja članka 40. Ugovora o Europskoj uniji i odlučivanje u postupcima pokrenutim u skladu s uvjetima iz članka 263. stavka 4. ovoga Ugovora u kojima se ocjenjuje zakonitost odluka koje sadrže restriktivne mjere protiv fizičkih i pravnih osoba koje je Vijeće donijelo na temelju Poglavlja 2. Glave V. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 276.

U ostvarivanju svojih ovlasti povezanih s odredbama iz Poglavlja 4. i 5. Glave V. Dijela trećega koje se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde, Sud pravde Europske unije nije nadležan preispitivati valjanost ili razmjernost radnja koje poduzimaju policija ili druga izvršna tijela država članica ili ispunjavanje obveza država članica glede očuvanja javnoga mira i reda i zaštite unutarnje sigurnosti.

Članak 277.

Neovisno o isteku roka utvrđenoga člankom 263. stavkom 6., svaka se strana pred Sudom pravde Europske unije u slučaju spora o aktu opće primjene koji je donijela neka institucija, tijelo, ured ili agencija Unije može pozvati na neprimjenjivost toga akta iz razloga navedenih u članku 263. stavku 2.

Članak 278.

Tužbe podignute pred Sudom pravde Europske unije nemaju odgodni učinak. Međutim, ako smatra da okolnosti to nalažu, Sud može obustaviti primjenu osporavanog akta.

Članak 279.

U svim predmetima koje rješava, Sud pravde Europske unije može donijeti bilo koje potrebne privremene mjere.

Članak 280.

Presude Suda pravde Europske unije su izvršne pod uvjetima iz članka 299.

Članak 281.

Statut Suda pravde Europske unije sadržan je u posebnom Protokolu. Europski parlament i Vijeće, postupajući sukladno redovnomu zakonodavnom postupku, mogu izmijeniti i dopuniti odredbe Statuta, uz iznimku Glave I. i članka 64. Europski parlament i Vijeće izmjene i dopune donose na zahtjev Suda pravde i nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom pravde.

ODJELJAK 6.

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA

Članak 282.

1. Europska središnja banka, zajedno s nacionalnim središnjim bankama, čini Europski sustav središnjih banaka (ESSB). Europska središnja banka, zajedno s nacionalnim središnjim bankama država članica čija je valuta euro, čini Euro sustav i provodi monetarnu politiku Unije.
2. ESSB-om upravljaju tijela Europske središnje banke nadležna za donošenje odluka. Glavni je cilj ESSB-a održati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje

taj cilj, ESSB podupire opće gospodarske politike Unije kako bi pružio svoj doprinos postizanju njezinih ciljeva.

3. Europska središnja banka ima pravnu osobnost. Samo ona može dopustiti izdavanje eura. Europska središnja banka neovisna je u obnašanju svojih ovlasti i upravljanju svojim financijskim sredstvima. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije te vlade država članica poštuju njezinu neovisnost.

4. Europska središnja banka donosi mjere za obavljanje svojih zadaća sukladno člancima od 127. do 133., članku 138. te uvjetima propisanim Statutom ESSB-a i ESB-a. U skladu s odredbama tih članaka, države članice čija valuta nije euro i njihove središnje banke zadržavaju svoje ovlasti u području monetarne politike.

5. U području njezine nadležnosti valja se savjetovati s Europskom središnjom bankom o svim predloženim aktima Unije i o svim prijedlozima propisa koji se donose na nacionalnoj razini i o njima Europska središnja banka može dati mišljenje.

Članak 283.

1. Upravno vijeće Europske središnje banke sastavljeno je od članova Izvršnog odbora Europske središnje banke i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro.

2. Izvršni odbor se sastoji od predsjednika, potpredsjednika i četiri ostala člana.

Predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnog odbora imenuje Europsko vijeće kvalificiranom većinom iz redova priznatih osoba s profesionalnim iskustvom u monetarnim ili bankarskim poslovima, na preporuku Vijeća i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Upravnim vijećem Europske središnje banke.

Njihov mandat traje osam godina i ne mogu biti ponovno izabrani. Samo državljani država članica mogu biti članovi Izvršnog odbora.

Članak 284.

1. Predsjednik Vijeća i članovi Komisije mogu sudjelovati, bez prava glasa, na sastancima Upravnog vijeća Europske središnje banke.

Predsjednik Vijeća može Upravnom vijeću Europske središnje banke podnijeti prijedlog za raspravu.

2. Predsjednik Europske središnje banke poziva se da sudjeluje na sastancima Vijeća kada Vijeće raspravlja o pitanjima koja se tiču ciljeva i zadaća ESSB-a.

3. Europska središnja banka Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji, kao i Europskom vijeću podnosi godišnje izvješće o djelatnostima ESSB-a i o monetarnoj politici prethodne i tekuće godine. Predsjednik Europske središnje banke to izvješće podnosi Vijeću i Europskom parlamentu, koji o tome mogu održati opću raspravu.

Predsjednik Europske središnje banke i ostali članovi Izvršnog odbora mogu, na zahtjev Europskog parlamenta ili na vlastitu inicijativu, biti saslušani od strane nadležnih odbora Europskog parlamenta.

ODJELJAK 7.

REVIZORSKI SUD

Članak 285.

Revizorski sud obavlja reviziju u Uniji.

Revizorski sud sastavljen je od po jednog državljanina svake države članice. Njegovi članovi posve neovisno obavljaju svoje dužnosti u općem interesu Unije.

Članak 286.

1. Članovi Revizorskog suda biraju se iz redova osoba koje su pripadale ili pripadaju u vlastitim državama članicama eksternim revizorskim tijelima ili koje su posebno kvalificirane za tu službu. Njihova neovisnost je neupitna.

2. Članovi Revizorskog suda imenuju se na razdoblje od šest godina. Vijeće, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, usvaja popis članova sastavljen u skladu s prijedlozima svake pojedine države članice. Mandat članova Revizorskog suda je obnovljiv.

Odabiru predsjednika Revizorskog suda među sobom na rok od tri godine. Predsjednik može biti ponovno izabran.

3. Pri ostvarivanju svojih dužnosti, članovi Revizorskog suda ne smiju tražiti niti primati naputke od nijedne vlade ili nekog drugog tijela. Članovi Revizorskog suda suzdržavaju se od djelovanja koja nisu u skladu s njihovim dužnostima.

4. Članovi Revizorskog suda se ne mogu tijekom svog mandata baviti nijednim plaćenim ili neplaćenim zanimanjem. Prihvaćajući svoje dužnosti, sveča-

no prisežu da će tijekom i nakon svoga mandata poštivati obveze koje iz toga proizlaze, posebice svoju dužnost da s poštovanjem i diskrecijom, nakon isteka mandata, prihvaćaju određena imenovanja i povlastice.

5. Osim redovite zamjene, ili smrti, dužnosti člana Revizorskog suda prestaju s njegovom ostavkom ili prijevremenim umirovljenjem odlukom Suda pravde sukladno stavku 6.

Tako upražnjeno mjesto popunjava se do kraja mandata dotičnog člana.

Osim u slučaju prijevremenog umirovljenja, članovi Revizorskog suda ostaju na dužnosti sve dok se ne zamijene.

6. Članu Revizorskog suda može biti uskraćeno obavljanje dužnosti ili pravo na mirovinu ili ostale povlastice službe ako Sud pravde Europske unije, na zahtjev Revizorskog suda utvrdi da on više ne ispunjava propisane uvjete niti ispunjava obveze predviđene službom.

7. Vijeće utvrđuje uvjete zaposlenja predsjednika i članova Revizorskog suda, te posebice njihove plaće, naknade i mirovine. Također utvrđuje sve iznose koji se isplaćuju kao osobna nagrada.

8. Odredbe Protokola o povlasticama i izuzećima Europske unije koje se primjenjuju na suce Suda pravde Europske unije primjenjuju se i na članove Revizorskog suda.

Članak 287.

1. Revizorski sud provjerava sve račune prihoda i rashoda Unije. Također provjerava račune prihoda i rashoda svih tijela, ureda i agencija osnovanih od strane Unije ako ključni sastavni instrumenti ne onemogućuju takvu provjeru.

Revizorski sud Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izjavu o jamstvu glede pouzdanosti vođenja računa i zakonitosti i ispravnosti glavnih transakcija koja se objavljuje u *Službenom glasilu Europske unije*. Toj izjavi se mogu nadodati posebne procjene za svako od polja djelovanja Unije.

2. Revizorski sud ispituje jesu li svi prihodi i rashodi izvršeni zakonito i na pravilan način, te je li upravljanje financijama uredno. Pritom sastavlja izvješća o svim slučajevima nepravilnosti.

Revizija prihoda vrši se na temelju dospjelih iznosa i onih stvarno isplaćenih Uniji.

Revizija rashoda vrši se na temelju preuzetih obveza i izvršenih isplata.

Ove revizije se vrše prije zaključenja računa za dotičnu financijsku godinu.

3. Revizija se temelji na poslovnim knjigama, te ukoliko je potrebno, obavlja se na licu mjesta u ostalim institucijama Unije, u prostorijama bilo kojeg tijela, ureda ili agencije koje upravlja prihodima ili rashodima u ime Unije i u državama članicama, uključujući i prostorije svake fizičke ili pravne osobe koja prima uplate iz proračuna. U državama članicama, revizija se vrši u suradnji s nacionalnim revizorskim tijelima ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, s nadležnim nacionalnim odjelima. Revizorski sud i nacionalna revizorska tijela država članica surađuju u duhu povjerenja, zadržavajući neovisnost. Ta tijela ili odjeli obavještavaju Revizorski sud ako žele sudjelovati u reviziji.

Ostale institucije Unije, tijela, uredi ili agencije koje upravljaju prihodima ili rashodima u ime Unije, fizičke ili pravne osobe koje primaju uplate iz proračuna, te nacionalna revizorska tijela ili, ako ona nemaju potrebne ovlasti, nadležni nacionalni odjeli upućuju Revizorskom sudu, na njegov zahtjev dokumente ili podatke koji su nužni za obavljanje njegovih dužnosti.

U pogledu sudjelovanja Europske investicijske banke u upravljanju prihodima i rashodima Unije, pravom Suda na pristup podacima koje posjeduje Banka uređuju se dogovorom između Suda, Banke i Komisije. Ako nema sporazuma, Sud svejedno ima pristup podacima za reviziju prihoda i rashoda Unije kojima upravlja Banka.

4. Revizorski sud sastavlja godišnje izvješće nakon završetka svake financijske godine. Ono se prosljeđuje ostalim institucijama Unije i objavljuje se, zajedno s odgovorima tih institucija na primjedbe Revizorskog suda u *Službenom glasilu Europske unije*.

Revizorski sud može, bilo kada, podnositi svoje primjedbe, posebice u obliku posebnih izvješća o određenim pitanjima i donositi mišljenja na zahtjev jedne od ostalih institucija Unije.

Revizorski sud donosi godišnja izvješća, posebna izvješća ili mišljenja većinom glasova svojih članova. Međutim, može osnovati unutarnja vijeća radi donošenja određenih vrsta izvješća ili mišljenja prema uvjetima predviđenima njegovim Poslovnikom.

Revizorski sud pomaže Europskom parlamentu i Vijeću u izvršenju ovlasti nad provedbom proračuna.

Revizorski sud sastavlja svoj Poslovnik. Poslovnik odobrava Vijeće.

POGLAVLJE 2.

PRAVNI AKTI UNIJE, POSTUPCI ZA DONOŠENJE AKATA I DRUGE ODREDBE

ODJELJAK 1.

PRAVNI AKTI UNIJE

Članak 288.

Radi ostvarivanja nadležnosti Unije, institucije donose uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja.

Uredba ima opću primjenu. Obvezujuća je u cijelosti i neposredno primjenjiva u svim državama članicama.

U pogledu rezultata koji se moraju postići, direktive su obvezujuće za svaku državu članicu kojoj su upućene, a odabir oblika i metoda postizanja tih rezultata prepušten je državnim vlastima.

Odluka u cijelosti obvezuje. U odluci se posebno navodi kome je upućena i obvezuje samo one kojima je upućena.

Preporuke i mišljenja nisu obvezujući.

Članak 289.

1. Redovni zakonodavni postupak sastoji se u zajedničkom donošenju uredbi, direktive ili odluke od strane Europskoga parlamenta i Vijeća, a na prijedlog Komisije. Taj je postupak utvrđen člankom 294.

2. U posebnim slučajevima predviđenim Ugovorima, Europski parlament uz sudjelovanje Vijeća ili Vijeće uz sudjelovanje Europskoga parlamenta donosi uredbu, direktivu ili odluku, što tvori posebni zakonodavni postupak.

3. Pravni akti doneseni zakonodavnim postupkom zakonodavni su akti.

4. U posebnim slučajevima predviđenim Ugovorima, zakonodavni se akti mogu donositi na inicijativu skupine država članica ili Europskoga parlamenta, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda pravde Europske unije ili Europske investicijske banke.

Članak 290.

1. Zakonodavnim aktom na Komisiju se mogu prenijeti ovlasti za donošenje nezakonitih akata opće primjene radi dopuna ili izmjena određenih manje važnih elemenata zakonodavnoga akta.

Ciljevi, sadržaj, polje primjene i trajanje prijenosa ovlasti izričito su utvrđeni zakonodavnim aktima. Važni elementi pojedinoga područja rezervirani su za zakonodavni akt i, u skladu s time, ne podliježu prijenosu ovlasti.

2. Zakonodavni akti izričito propisuju uvjete kojima podliježe prijenos ovlasti; ti uvjeti mogu biti sljedeći:

- (a) Europski parlament ili Vijeće mogu odlučiti o povlačenju prijenosa ovlasti;
- (b) preneseni akt može stupiti na snagu samo ako Europski parlament ili Vijeće na njega ne uloži nikakav prigovor u razdoblju utvrđenom zakonodavnim aktom.

Za potrebe točaka (a) i (b) Europski parlament odluku donosi većinom glasova svojih članova, a Vijeće kvalificiranom većinom glasova.

3. Pridjev „prenesen“ umeće se u naslov prenesenih akata.

Članak 291.

1. Države članice donose sve mjere nacionalnoga prava potrebne za provedbu pravno obvezujućih akata Unije.

2. Kad su potrebni jedinstveni uvjeti za provedbu pravno obvezujućih akata Unije, tim se aktima provedbene ovlasti dodjeljuju Komisiji ili Vijeću u posebnim valjano utemeljenim slučajevima te u slučajevima iz članka 24. i 26. Ugovora o Europskoj uniji.

3. Za potrebe stavka 2. Europski parlament i Vijeće uredbama, sukladno redovnom zakonodavnom postupku, unaprijed utvrđuju pravila i opća načela koja se odnose na mehanizme kojima države članice nadziru provođenje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji.

4. Riječ „provedbeni“ umeće se u naslov provedbenih akata.

Članak 292.

Vijeće donosi preporuke. Vijeće postupa na temelju prijedloga Komisije u svim slučajevima kad Ugovori predviđaju da Vijeće donosi akte na prijedlog Komisije. Vijeće odlučuje jednoglasno u područjima u kojima je potrebna jednoglasna odluka za donošenje akta Unije. Komisija i Europska središnja banka donose preporuke u posebnim slučajevima predviđenim Ugovorima.

ODJELJAK 2.

POSTUPCI ZA DONOŠENJE AKATA I DRUGE ODREDBE

Članak 293.

1. Kad Vijeće temeljem Ugovorā postupa na prijedlog Komisije, ono može taj prijedlog izmijeniti i dopuniti samo jednoglasnom odlukom, osim u slučajevima iz stavaka od 10. do 13. članka 294., članaka 310., 312. i 314. te članka 315. stavka 2.
2. Dok Vijeće postupa, Komisija može izmijeniti svoj prijedlog za vrijeme trajanja postupka koji vodi ka usvajanju akta Unije.

Članak 294.

1. Kad Ugovori upućuju na redovni zakonodavni postupak za donošenje akta, primjenjuje se sljedeći postupak.
2. Komisija podnosi prijedlog Europskom parlamentu i Vijeću.

Prvo čitanje

3. Europski parlament usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i priopćuje ga Vijeću.
4. Ako Vijeće odobri stajalište Europskoga parlamenta, akt o kojemu je riječ donosi se u tekstu koji odgovara stajalištu Europskoga parlamenta.
5. Ako Vijeće ne odobri stajalište Europskoga parlamenta, ono usvaja svoje stajalište u prvom čitanju i priopćuje ga Europskomu parlamentu.
6. Vijeće obavještava Europski parlament u cijelosti o razlozima koji su ga naveli na usvajanje stajališta u prvom čitanju. Komisija u cijelosti obavještava Europski parlament o svom stajalištu.

Drugo čitanje

7. Ako u roku od tri mjeseca od takvoga priopćenja Europski parlament:
  - (a) odobri stajalište Vijeća u prvom čitanju ili ne donese odluku, smatra se da je dotični akt donesen u tekstu koji odgovara stajalištu Vijeća;
  - (b) odlukom većine svojih članova odbije stajalište Vijeća u prvom čitanju, smatra se da predloženi akt nije donesen;
  - (c) odlukom većine svojih članova predloži izmjene i dopune stajališta Vijeća u prvom čitanju, tako izmijenjeni tekst upućuje se Vijeću i Komisiji, koji o tim izmjenama daju mišljenje.

8. Ako u roku od tri mjeseca od primanja izmjena Europskoga parlamenta, Vijeće na temelju odluke kvalificirane većine:

- (a) odobri sve te izmjene i dopune, smatra se da je dotični akt donesen;
- (b) ne odobri sve izmjene i dopune, predsjednik Vijeća, u dogovoru s predsjednikom Europskoga parlamenta, u roku od šest tjedana saziva sastanak Odbora za mirenje.

9. Vijeće o izmjenama i dopunama o kojima je Komisija donijela negativno mišljenje odlučuje jednoglasno.

Mirenje

10. Zadaća je Odbora za mirenje, koji je sastavljen od članova Vijeća ili njihovih predstavnika te od jednakoga broja predstavnika Europskoga parlamenta, postići sporazum o zajedničkom tekstu, kvalificiranom većinom glasova članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većinom glasova predstavnika Europskoga parlamenta u roku od šest tjedana od njegova sazivanja, na temelju stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća u drugom čitanju.

11. Komisija sudjeluje u radu Odbora za mirenje i potiče usuglašivanja stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća.

12. Ako Odbor za mirenje u roku od šest tjedana od njegova sazivanja ne odobri zajednički tekst, smatra se da predloženi akt nije donesen.

Treće čitanje

13. Ako u tom roku Odbor za mirenje odobri zajednički tekst, Europski parlament, koji odlučuje većinom danih glasova, i Vijeće, koje odlučuje kvalificiranom većinom, imaju svaki na raspolaganju rok od šest tjedana od datuma toga odobrenja za donošenje predmetnoga akta sukladno zajedničkomu tekstu. Ako to ne učine, smatra se da predloženi akt nije donesen.

14. Rok od tri mjeseca odnosno šest tjedana iz ovoga članka produljuje se za najviše mjesec dana odnosno dva tjedna na inicijativu Europskoga parlamenta ili Vijeća.

Posebne odredbe

15. Kad se, u slučajevima predviđenim Ugovorima, zakonodavni akt uputi u redovni zakonodavni postupak na inicijativu skupine država članica, na preporuku Europske središnje banke ili na zahtjev Suda pravde Europske unije, ne primjenjuje se stavak 2., stavak 6. druga rečenica i stavak 9.

U tim slučajevima Europski parlament i Vijeće Komisiji prosljeđuju prijedlog akta sa svojim stajalištima u prvomu i drugomu čitanju. Europski parlament ili Vijeće mogu zatražiti mišljenje Komisije tijekom čitavoga postupka, koje Komisija može dati i na vlastitu inicijativu. Komisija, ako to smatra potrebnim, može sudjelovati i u radu Odbora za mirenje u skladu sa stavkom 11.

Članak 295.

Europski parlament, Vijeće i Komisija međusobno se savjetuju i sporazumno odlučuju o oblicima suradnje. U tom smislu, u skladu s Ugovorima, mogu sklopiti međuinstitucionalne sporazume koji mogu biti obvezujuće prirode.

Članak 296.

Kad se Ugovorima ne navodi vrsta akta koji se donosi, institucije ga biraju ovisno o slučaju, u skladu s mjerodavnim postupcima i u skladu s načelom proporcionalnosti.

U pravnim se aktima navode razlozi na kojima se akti temelje i u njima se upućuje na prijedloge, inicijative, preporuke, zahtjeve ili mišljenja predviđena Ugovorima.

Pri razmatranju nacрта zakonodavnih akata, Europski parlament i Vijeće ne donose nijedan akt koji nije predviđen odgovarajućim zakonodavnim postupkom u području o kojemu je riječ.

Članak 297.

Zakonodavne akte donesene sukladno redovnom zakonodavnom postupku potpisuju predsjednik Europskoga parlamenta i predsjednik Vijeća.

Zakonodavne akte donesene sukladno posebnom zakonodavnom postupku potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Zakonodavni se akti objavljuju u *Službenom glasilu Europske unije*. Stupaju na snagu na dan koji je u njima naveden ili, ako taj dan nije naveden, dvadesetoga dana od dana njihove objave.

2. Nezakonodavni akti doneseni u obliku uredaba, direktiva ili odluka, kad se u njima ne navodi kome su upućene potpisuje predsjednik institucije koja ih je donijela.

Uredbe i direktive upućene svim državama članicama, te odluke u kojima se ne navodi kome su upućene, objavljuju se u *Službenom glasilu Europske unije*.

Stupaju na snagu na dan koji je u njima naveden ili, ako taj dan nije naveden, dvadesetoga dana od dana njihove objave.

Ostale direktive i odluke u kojima se navodi kome su upućene priopćuju se onima kojima su upućene i proizvode učinak od trenutka njihovog priopćenja.

Članak 298.

1. U obavljanju svojih zadaća, institucije, tijela, uredi i agencije Unije imaju potporu otvorene, učinkovite i neovisne europske uprave.
2. U skladu sa Statutom o osoblju i Uvjetima zapošljavanja donesenim na temelju članka 336., Europski parlament i Vijeće u tu svrhu sukladno uredbama donesenim sukladno redovnom zakonodavnom postupku donosi odgovarajuće odredbe.

Članak 299.

Akti Vijeća, Komisije ili Europske središnje banke kojima se nameće novčana obveza osobama, uz iznimku država, izvršni su.

Izvršnost je uređena pravilima građanskog postupka države na čijem se području provodi. Tijelo koje u tu svrhu odredi vlada svake države članice te o tome obavijesti Komisiju i Sud pavi Europske unije, prilaže odluci potvrdu izvršnosti, pri čemu nije potrebna nikakva druga formalnost osim ovjere vjerodostojnosti odluke.

Kada se na prijedlog zainteresirane stranke ove formalnosti ispune, ta stranka može nastaviti postupak izvršnosti prema domaćemu pravu upućujući predmet neposredno nadležnome tijelu.

Izvršnost se može obustaviti samo odlukom Suda. Međutim, sudovi dotične zemlje nadležni su za pritužbe zbog nepravilnosti u postupku izvršnosti.

POGLAVLJE 3.

SAVJETODAVNA TIJELA UNIJE

Članak 300.

1. Europskomu parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija koji obavljaju savjetodavne dužnosti.
2. Gospodarski i socijalni odbor sastoji se od predstavnika organizacija poslodavaca, zaposlenih, te drugih reprezentativnih dijelova civilnoga društva,

osobito onih u socioekonomskom, građanskom, profesionalnom i kulturnom području.

3. Odbor regija sastoji se od predstavnika regionalnih i lokalnih tijela koji su izabrani u regionalno ili lokalno tijelo ili su politički odgovorni izabranoj skupštini.

4. Članove Gospodarskoga i socijalnog odbora i Odbora regija nisu vezani nikakvim obvezujućim nalogima. Posve neovisno obavljaju svoje zadaće u općem interesu Unije.

5. Propise iz stavaka 2. i 3., koji uređuju prirodu sastava odbora, Vijeće u redovitim vremenskim razmacima pregledava kako bi se uzele u obzir gospodarske, društvene i demografske promjene u Uniji. Vijeće, na prijedlog Komisije, u tu svrhu donosi odluke.

ODJELJAK 1.

GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

Članak 301.

Broj članova Gospodarskog i socijalnog odbora ne premašuje brojku od 350.

Vijeće postupajući jednoglasno na prijedlog Komisije donosi odluku kojom se određuje sastav Odbora.

Vijeće utvrđuje visinu naknade članova Odbora.

Članak 302.

1. Članovi Odbora imenuju se na razdoblje od pet godina. Vijeće usvaja popis članova koji je sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice. Mandat članova Odbora je obnovljiv.

2. Vijeće odlučuje nakon savjetovanja s Komisijom. Ono može pribaviti mišljenje reprezentativnih europskih tijela iz raznih gospodarskih i socijalnih sektora i civilnoga društva, kojih se tiču djelatnosti Unije.

Članak 303.

Odbor odabire predsjedatelja i službenike između svojih članova na rok od dvije i pol godine.

Odbor donosi svoj Poslovnik.

Odbor saziva predsjedatelj na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije. Može se također sastati na vlastitu inicijativu.

Članak 304.

Europski parlament, Vijeće ili Komisija savjetuju se s Odborom kada je to predviđeno Ugovorima. Te se institucije savjetuju s Odborom u svim slučajevima kada to smatraju primjerenim. Odbor donosi mišljenje na vlastitu inicijativu u slučajevima kada to smatra primjerenim.

Ako to smatraju neophodnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija daju Odboru rok za davanje mišljenja, koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada predsjedatelj primi priopćenje o tome. Izostanak mišljenja po isteku tog roka ne sprječava daljnje djelovanje.

Mišljenje Odbora upućuje se Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji zajedno sa zapisnikom s njihovih sastanaka.

ODJELJAK 2.

ODBOR REGIJA

Članak 305.

Broj članova Odbora regija ne premašuje brojku od 350.

Vijeće postupajući jednoglasno na prijedlog Komisije donosi odluku kojom se određuje sastav Odbora.

Članovi Odbora, kao i jednak broj zamjenskih članova, imenuju se na rok od pet godina. Njihov mandat je obnovljiv. Vijeće usvaja popis članova i članova zamjenika sastavljen u skladu s prijedlozima svake države članice. Kada se mandat naveden u članku 300. stavku 3. na temelju kojeg se ti članovi predlažu privede kraju, službovanje članova Odbora odmah prestaje, a oni se zamjenjuju do završetka navedenog mandata u skladu s istim postupkom. Nijedan član Odbora ne smije istovremeno biti i član Europskog parlamenta.

Članak 306.

Odbor regija odabire predsjedatelja i službenike između svojih članova na rok od dvije i pol godine.

Odbor donosi svoj Poslovnik.

Odbor saziva predsjedatelj na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije. Može se također sastati na vlastitu inicijativu.

Članak 307.

Europski parlament, Vijeće ili Komisija savjetuju se s Odborom regija kada je to predviđeno Ugovorima i u svim ostalim slučajevima, posebice u pogledu prekogranične suradnje, kada bilo koja od spomenutih institucija to smatra primjerenim.

Ako to smatraju neophodnim, Europski parlament, Vijeće ili Komisija daju Odboru rok za davanje mišljenja, koji ne može biti kraći od mjesec dana od dana kada predsjedatelj primi priopćenje o tome. Izostanak mišljenja po isteku tog roka ne sprječava daljnje djelovanje.

Europski parlament, Vijeće ili Komisija obavještavaju Odbor regija o zahtjevu za donošenje mišljenja kada se savjetuju s Gospodarskim i socijalnim odborom kako je navedeno u članku 304. Ako smatra da su u pitanju posebni regionalni interesi, Odbor regija daje mišljenje o tome.

Može donositi mišljenja na vlastitu inicijativu u slučajevima kada to smatra primjerenim.

Mišljenje Odbora upućuje se Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji zajedno sa zapisnikom s njihovih sastanaka.

POGLAVLJE 4.

EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

Članak 308.

Europska investicijska banka ima pravnu osobnost.

Članovi Europske investicijske banke su države članice.

Statut Europske investicijske banke je utvrđen Protokolom priloženim Ugovorima. Vijeće djelujući jednoglasno sukladno posebnom zakonodavnom postupku, na zahtjev Europske investicijske banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom investicijskom bankom, izmjenjuje i nadopunjava Statut Banke.

Članak 309.

Zadaća Europske investicijske banke je da u interesu Unije prinosi ravnomjernom i trajnom razvoju unutarnjeg tržišta pri čemu ima pristup tržištu kapitala i koristi vlastita sredstva. U tom smislu Banka, djelujući na neprofitnoj osnovi odobrava kredite i pruža jamstva koja u svim sektorima gospodarstva olakšavaju financiranje sljedećih projekata:

- (a) projekata za razvoj slabije razvijenih regija;
- (b) projekata za modernizaciju ili pretvorbu poduzeća ili za razvoj novih djelatnosti koje su postale potrebne postupnom uspostavom ili funkcioniranjem unutarnjeg tržišta, kada su ti projekti takvog opsega ili prirode da ih nije moguće u cijelosti financirati iz sredstava kojima raspolažu pojedine države članice;
- (c) projekata od zajedničkog interesa nekolicine država članica koji su takvog opsega ili prirode da ih nije moguće u cijelosti financirati iz sredstava kojima raspolažu pojedine države članice.

Ostvarujući svoje zadatke Banka olakšava financiranje investicijskih programa u pogledu pomoći koju pružaju Strukturni fondovi i ostali financijski instrumenti Unije.

GLAVA II.

FINANCIJSKE ODREDBE

Članak 310.

1. Svi stavci prihoda i rashoda Unije obuhvaćeni su procjenama koje se izrađuju za svaku financijsku godinu i prikazuju se u proračunu.

Europski parlament i Vijeće utvrđuju godišnji proračun Unije u skladu s članom 314.

Prihodi i rashodi prikazani u proračunu moraju biti uravnoteženi.

2. Rashodi prikazani u proračunu odobravaju se za jednogodišnje proračunsko razdoblje u skladu s uredbom iz članka 322.

3. Za realizaciju rashoda predviđenih proračunom potrebno je prethodno donošenje pravno obvezujućega akta Unije kojim se utvrđuje pravna osnova za njezino djelovanje i za izvršenje predmetnoga rashoda u skladu s uredbom iz članka 322., osim za iznimke predviđene tom uredbom.

4. Radi osiguranja proračunske discipline, Unija ne donosi nikakav akt koji bi mogao znatnije utjecati na proračun, a da pritom ne osigura da se s tim aktom povezani rashodi mogu financirati u granicama vlastitih sredstava Unije i u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom iz članka 312.

5. Proračun se ostvaruje u skladu s načelom razboritoga financijskog upravljanja. Države članice surađuju s Unijom kako bi osigurale da se sredstva predviđena proračunom koriste u skladu s ovim načelom.

6. Unija i države članice, u skladu s odredbama članka 325., suzbijaju prijevaru i svaki drugi oblik nezakonitih radnji koje štete financijskim interesima Unije.

POGLAVLJE 1.

VLASTITA SREDSTVA UNIJE

Članak 311.

Unija za postizanje svojih ciljeva i provođenje svojih politika osigurava potrebna sredstva.

Ne dovodeći u pitanje ostale prihode, proračun se financira isključivo iz vlastitih sredstava.

Vijeće postupajući sukladno posebnom zakonodavnom postupku jednoglasno i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom donosi odluku kojom se propisuju odredbe o sustavu vlastitih sredstava Unije. U tom se kontekstu mogu uspostaviti nove kategorije vlastitih sredstava ili ukinuti neka postojeća kategorija. Ta odluka stupa na snagu tek nakon što je potvrde države članice, u skladu s njihovim odgovarajućim ustavnim propisima.

Vijeće odlučujući uredbama sukladno posebnom zakonodavnom postupku propisuje provedbene mjere za sustav vlastitih sredstava Unije u onoj mjeri u kojoj to predviđa odluka donesena na temelju stavka 3. Vijeće postupa nakon dobivene suglasnosti Europskoga parlamenta.

POGLAVLJE 2.

VIŠEGODIŠNJI FINANCIJSKI OKVIR

Članak 312.

1. Višegodišnjim se financijskim okvirom osigurava da se rashodi Unije u granicama njezinih vlastitih sredstava izvrše na uredan način.

Utvrđuje se na razdoblje od najmanje pet godina.

Godišnji proračun Unije mora biti u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom.

2. Vijeće postupajući sukladno posebnom zakonodavnom postupku donosi uredbu kojom se propisuje višegodišnji financijski okvir. Vijeće ga donosi jednoglasnom odlukom nakon pribavljanja suglasnosti Europskoga parlamenta, koji je donosi većinom glasova svojih članova.

Europsko vijeće može, jednoglasnom odlukom, donijeti odluku kojom se Vijeću dopušta da odlučuje kvalificiranom većinom glasova kad donosi uredbu iz podstavka 1.

3. Financijskim okvirom utvrđuju se godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za preuzimanje obveza po kategorijama rashoda i godišnje gornje granice odobrenih proračunskih sredstava za plaćanja. Kategorije rashoda, čiji je broj ograničen, odgovaraju glavnim područjima djelatnosti Unije.

Financijskim okvirom predviđaju se sve druge odredbe koje su potrebne da bi se godišnji proračunski postupak nesmetano odvijao.

4. Ako se do kraja prethodnoga financijskog okvira ne donese uredba Vijeća kojom se utvrđuje novi financijski okvir, gornje granice i druge odredbe koje se odnose na prethodnu godinu toga okvira nastavljaju se primjenjivati sve dok se taj akt ne donese.

5. Tijekom čitavoga postupka do donošenja financijskoga okvira, Europski parlament, Vijeće i Komisija poduzimaju sve mjere potrebne kako bi se olakšalo njegovo donošenje.

POGLAVLJE 3.

GODIŠNJI PRORAČUN UNIJE

Članak 313.

Financijskom godinom se smatra razdoblje između 1. siječnja i 31. prosinca.

Članak 314.

Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno posebnom zakonodavnom postupku utvrđuju godišnji proračun Unije u skladu sa sljedećim odredbama.

1. Svaka institucija, osim Europske središnje banke, do 1. srpnja izrađuje procjenu svojih rashoda za sljedeću financijsku godinu. Komisija te procjene objedinjuje u nacrt proračuna koji može sadržavati različite procjene.

Nacrt proračuna sadržava procjenu prihoda i procjenu rashoda.

2. Komisija Europskomu parlamentu i Vijeću podnosi prijedlog koji sadržava nacrt proračuna najkasnije do 1. rujna godine koja prethodi godini izvršenja toga proračuna.

Komisija tijekom postupka može do sazivanja Odbora za mirenje iz stavka 5. nacrt proračuna izmijeniti i dopuniti.

3. Vijeće donosi svoje stajalište o nacrtu proračuna i prosljeđuje ga Europskom parlamentu najkasnije do 1. listopada godine koja prethodi godini izvršenja toga proračuna. Vijeće iscrpno izvješćuje Europski parlament o razlozima koji su ga naveli da donese to stajalište.

4. Ako u roku od četrdeset i dva dana od toga priopćenja Europski parlament:

- (a) odobri stajalište Vijeća, proračun se usvaja;
- (b) ne donese nikakvu odluku, smatra se da je proračun donesen;
- (c) donese izmjene i dopune odlukom većine svojih članova, izmijenjeni se nacrt prosljeđuje Vijeću i Komisiji. Predsjednik Europskoga parlamenta, u dogovoru s predsjednikom Vijeća, odmah saziva sastanak Odbora za mirenje. Međutim, ako Vijeće u roku od deset dana od upućivanja nacrta, obavijesti Europski parlament da je sve njegove izmjene odobrilo, Odbor za mirenje neće se sastajati.

5. Odbor za mirenje, koji se sastoji od članova Vijeća ili njihovih predstavnika i isto tolikoga broja članova koji predstavljaju Europski parlament, ima zadaću postići dogovor o zajedničkom tekstu, odlukom kvalificirane većine članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većine predstavnika Europskoga parlamenta, u roku od dvadeset i jednoga dana od njegova sazivanja na temelju stajališta Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća.

Komisija sudjeluje u radu Odbora za mirenje i potiče usuglašivanje stajališta Europskog parlamenta i Vijeća.

6. Ako se u roku od dvadeset i jednoga dana iz stavka 5. Odbor za mirenje dogovori o zajedničkom tekstu, Europski parlament i Vijeće imaju svaki po četrnaest dana od datuma postizanja toga dogovora za odobrenje zajedničkoga teksta.

7. Ako u roku od četrnaest dana iz stavka 6.:

- (a) Europski parlament i Vijeće odobre zajednički tekst ili ako ne donesu nikakvu odluku ili ako jedna od tih institucija odobri zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, smatra se da je proračun konačno donesen u skladu sa zajedničkim tekstom; ili
- (b) Europski parlament, odlukom većine svojih članova, i Vijeće odbiju zajednički tekst, ili ako jedna od tih institucija odbije zajednički tekst, a druga ne donese nikakvu odluku, Komisija podnosi novi nacrt proračuna; ili
- (c) Europski parlament, odlukom većine svojih članova, odbije zajednički tekst, a Vijeće ga odobri, Komisija podnosi novi nacrt proračuna; ili
- (d) Europski parlament odobri zajednički tekst, a Vijeće ga odbije, Europski parlament može, u roku od četrnaest dana od datuma kad ga je Vijeće odbilo odlukom većine svojih članova i tri petine danih glasova, odlučiti da potvrdi sve ili neke od izmjena iz stavka 4. točke (c). Kad izmjena Europskoga parlamenta nije potvrđena, zadržava se stajalište usvojeno u okviru Odbora za mirenje o proračunskoj stavci koja je predmet izmjene. Na temelju toga smatra se da je proračun konačno donesen.

8. Ako se Odbor za mirenje u roku od dvadeset i jednoga dana iz stavka 5. ne dogovori o zajedničkom tekstu, Komisija podnosi novi nacrt proračuna.

9. Nakon okončanja postupka predviđenog ovim člankom, predsjednik Europskoga parlamenta proglašava da je proračun konačno donesen.

10. Svaka institucija ostvaruje nadležnosti koje su joj dodijeljene na temelju ovoga članka u skladu s Ugovorima i aktima donesenima na temelju Ugovorā, s posebnim obzirom na vlastita sredstva Unije i ravnotežu između prihoda i rashoda.

Članak 315.

Ako na početku financijske godine proračun još nije konačno donesen, iznos jednak najviše jednoj dvanaestini proračunskih izdvajanja za prethodnu financijsku godinu može se utrošiti svaki mjesec za pojedino poglavlje proračuna, sukladno uredbama donesenima temeljem članka 322.; taj iznos međutim ne smije prelaziti jednu dvanaestinu sredstava predviđenih u istom poglavlju nacrta proračuna.

Vijeće na prijedlog Komisije može odobriti rashode i veće od jedne dvanaestine, s tim da su uzeti u obzir ostali uvjeti iz stavka 1. sukladno uredbama

donesenim temeljem članka 322. Vijeće odluku odmah upućuje Europskomu parlamentu.

Odlukom iz stavka 2. propisuju se potrebne mjere koje se odnose na sredstva za osiguranje primjene ovoga članka u skladu s aktima iz članka 311.

Ona stupa na snagu tridesetoga dana nakon njezina donošenja, ako Europski parlament u tom roku većinom svojih članova ne odluči te izdatke smanjiti.

Članak 316.

U skladu s uvjetima utvrđenima u članku 322., sva namjenska sredstva, uz iznimku izdataka za osoblje, koja se ne potroše do kraja financijske godine, mogu se prenijeti isključivo u narednu financijsku godinu.

Namjenska sredstva se raspoređuju unutar različitih poglavlja, u kojima se vrste rashoda raspoređuju ovisno o naravi ili namjeni, te se dijele sukladno uredbama navedenima u članku 322.

Rashodi Europskog parlamenta, Europskog vijeća i Vijeća, Komisije i Suda pravde Europske unije utvrđuju se u različitim dijelovima proračuna, ne vodeći u pitanje posebna rješenja za neke zajedničke stavke rashoda.

POGLAVLJE 4.

OSTVARIVANJE PRORAČUNA I RAZRJEŠNICA

Članak 317.

Komisija ostvaruje proračun u suradnji s državama članicama, u skladu s uredbama iz članka 322., na vlastitu odgovornost i unutar okvira namjenskih izdataka, u skladu s načelom razboritoga financijskog upravljanja. Države članice surađuju s Komisijom kako bi osigurale da se namjenska sredstva koriste u skladu s načelima razboritoga upravljanja financijama.

Uredbama se propisuju obveze država članica povezane s nadzorom i revizijom u ostvarivanju proračuna i nastalih obveza država članica. Uredbama se propisuju i odgovornosti i podrobna pravila za svaku instituciju u vezi s njezinom ulogom u izvršavanju vlastitih rashoda.

U okviru proračuna, Komisija može, podložno uredbama donesenim temeljem članka 322., prenositi proračunska sredstva iz jednog poglavlja u drugo, odnosno iz jedne podskupine u drugu.

Članak 318.

Komisija svake godine podnosi Europskom parlamentu i Vijeću izvješće za prethodnu financijsku godinu o provedbi proračuna. Komisija im upućuje i financijsko izvješće o sredstvima i obvezama Unije.

Komisija podnosi Europskomu parlamentu i Vijeću i izvješće o ocjeni financija Unije na temelju postignutih rezultata, osobito s obzirom na zapažanja koja su Europski parlament i Vijeće dali na temelju članka 319.

Članak 319.

1. Europski parlament, djelujući na temelju preporuke Vijeća, daje Komisiji razrješnicu u pogledu ostvarivanja proračuna. U tu svrhu, Vijeće i Europski parlament naizmjenice provjeravaju račune, financijski izvještaj i izvješće o ocjeni iz članka 318., godišnje izvješće Revizorskoga suda, kao i odgovore koje su institucije podvrgnute reviziji dale na zapažanja Revizorskoga suda, izjavu o jamstvu iz članka 287. stavka 1. podstavka 2. i ostala bitna posebna izvješća Revizorskog suda.

2. Prije negoli izda razrješnicu Komisiji, ili u bilo koju svrhu vezanu uz korištenje ovlasti glede proračuna, Europski parlament može zatražiti da sasluša Komisiju o provedbi rashoda ili funkcioniranju sustava financijskog rukovođenja. Komisija predaje sve bitne podatke Europskom parlamentu na njegov zahtjev.

3. Komisija poduzima odgovarajuće korake vezane uz zapažanja sadržana u odlukama o razrješnicama i na ostala zapažanja Europskog parlamenta koja se odnose na provedbu rashoda, kao i na komentare uz preporuke o razrješnicama koje je donijelo Vijeće.

Na zahtjev Europskog parlamenta ili Vijeća, Komisija podnosi izvješće o poduzetim mjerama u svjetlu tih zapažanja i komentara, a posebice o uputama koje su dane odjelima zaduženima za izvršenje proračuna. Ta izvješća se također proslijeđuju Revizorskom sudu.

POGLAVLJE 5.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 320.

Višegodišnji financijski okvir i proračun izrađuju se u eurima.

Članak 321.

Komisija može, uz obavijest nadležnim vlastima dotičnih država članica, svoja sredstva koja su u valuti jedne od država članica promijeniti u valutu druge države članice, koliko je potrebno kako bi se ta sredstva mogla iskoristiti radi primjene Ugovorā. Komisija u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava ovakve konverzije ako ima gotovinu ili likvidna sredstva u valutama koje su joj potrebne.

Komisija sa svakom državom članicom posluje putem ustanove koju odredi dotična država. Radi financijskog poslovanja, Komisija koristi usluge emisijske banke odnosno države članice ili neke druge financijske institucije koju odobri ta država.

Članak 322.

1. Europski parlament i Vijeće postupajući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Revizorskim sudom donosi uredba-ma:

- (a) financijska pravila kojima se u prvom redu određuje postupak utvrđivanja i izvršenja proračuna te prikazivanja i revizije računa;
- (b) pravila kojima se predviđa provjera odgovornosti financijskih čimbenika, a osobito dužnosnika koji izdaju ovlaštenja i računovođa.

2. Vijeće na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Revizorskim sudom, utvrđuje metode i postupke kojima se proračunska sredstva predviđena stavcima koji se odnose na vlastita sredstva Unije stavljaju na raspolaganje Komisiji, kao i mjere koje valja primijeniti, ako je potrebno, radi ispunjenja gotovinskih zahtjeva.

Članak 323.

Europski parlament, Vijeće i Komisija osiguravaju da Unija ima raspoloživa financijska sredstva koja joj omogućuju ispunjavanje njezinih pravnih obveza u odnosu na treće strane.

Članak 324.

Na inicijativu Komisije redovito se sazivaju sastanci predsjednika Europskoga parlamenta, predsjednika Vijeća i predsjednika Komisije u okviru proračunskih postupaka iz ovoga Poglavlja. Predsjednici poduzimaju sve potrebne mjere za promicanje savjetovanja između institucija kojima predsjedaju i usuglašivanja njihovih stajališta, kako bi olakšali provedbu odredaba iz ove Glave.

POGLAVLJE 6.

SUZBIJANJE PRIJEVARA

Članak 325.

1. Unija i države članice suzbijaju prijevaru i ostale nezakonite djelatnosti koje utječu na financijske interese Unije, mjerama koje valja poduzeti u skladu s ovim člankom, koje djeluju preventivno te pružaju učinkovitu zaštitu u državama članicama, i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije.
2. Države članice poduzimaju iste mjere za suzbijanje prijevare koja utječe na financijske interese Unije, kao i za suzbijanje prijevare koja utječe na njihove vlastite financijske interese.
3. Ne dovodeći u pitanje odredbe Ugovorā, države članice usklađuju svoje mjere protiv prijevare radi zaštite financijskih interesa Unije. U tu svrhu ostvaruju, u suradnji s Komisijom, blisku i redovnu suradnju nadležnih vlasti.
4. Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s Revizorskim sudom, usvajaju potrebne mjere u polju prevencije i suzbijanja prijevare koje utječu na financijske interese Unije s ciljem pružanja učinkovite i jednake zaštite u državama članicama, i u svim institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije
5. Komisija, u suradnji s državama članicama, svake godine Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o mjerama koje su poduzete radi primjene ovoga članka.

GLAVA III.

POJAČANA SURADNJA

Članak 326.

Svaka pojačana suradnja u skladu je s Ugovorima i s pravom Unije.

Takva suradnja ne smije štetiti unutarnjem tržištu ili gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Ona ne smije predstavljati prepreku ni diskriminaciju u trgovini među državama članicama, ni narušiti tržišno natjecanje među njima.

Članak 327.

U svakoj se pojačanoj suradnji poštuju nadležnosti, prava i obveze onih država članica koje u njoj ne sudjeluju. Te države ne smiju sprječavati njezinu provedbu od strane država članica koje sudjeluju.

Članak 328.

1. Nakon uspostave pojačane suradnje, u nju se mogu uključiti sve države članice koje ispunjavaju uvjete sudjelovanja utvrđene odlukom o odobrenju. U suradnju se mogu uključiti u svakom drugom trenutku ako uz te uvjete poštuju i akte koji su u tom okviru doneseni.

Komisija i države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji zalažu se za stimuliranje sudjelovanja što je moguće više država članica.

2. Komisija, ako je potrebno i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, redovito izvješćuju Europski parlament i Vijeće o razvoju pojačane suradnje.

Članak 329.

1. Države članice koje žele uspostaviti međusobnu pojačanu suradnju u jednom od područja obuhvaćenih Ugovorima, uz iznimku područja isključive nadležnosti i zajedničke vanjske i sigurnosne politike, upućuju Komisiji zahtjev u kojem navode područje primjene i ciljeve predložene pojačane suradnje. Komisija može u tom smislu Vijeću podnijeti prijedlog. U slučaju da ne podnese prijedlog, Komisija obavješćuje dotične države članice o razlozima zbog kojih to nije učinila.

Odobrenje za pojačanu suradnju iz podstavka 1. daje Vijeće na prijedlog Komisije i nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Zahtjev država članica koje žele uspostaviti pojačanu međusobnu suradnju u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike upućuje se Vijeću. Zahtjev se proslijeđuje visokomu predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije, te Komisiji, koja posebno daje mišljenje o tome je li predložena pojačana suradnja u skladu s ostalim politikama Unije. Zahtjev se kao obavijest proslijeđuje i Europskomu parlamentu.

Odobrenje za pojačanu suradnju daje se odlukom Vijeća koje odlučuje jednoglasno.

Članak 330.

Svi članovi Vijeća mogu sudjelovati u njegovim raspravama, ali u glasovanju sudjeluju samo članovi Vijeća koji predstavljaju države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Jednoglasnost čine samo glasovi predstavnika država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji.

Kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3.

Članak 331.

1. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku u jednom od područja iz članka 329. stavka 1. priopćuje svoju namjeru Vijeću i Komisiji.

Komisija u roku od četiri mjeseca od priopćenja potvrđuje sudjelovanje dotične članice. Ona po potrebi konstatira da su ispunjeni uvjeti za sudjelovanje i donosi sve prijelazne mjere potrebne za primjenu akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje.

Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Komisija navodi mjere koje je potrebno donijeti kako bi se ti uvjeti ispunili te utvrđuje rok za ponovno ispitivanje zahtjeva. Nakon isteka toga roka, ponovno ispituje zahtjev, u skladu s postupkom utvrđenim podstavkom 2. Ako Komisija smatra da uvjeti sudjelovanja još uvijek nisu ispunjeni, dotična se država članica može obratiti Vijeću, koje odlučuje o zahtjevu. Vijeće postupa sukladno članku 330. Vijeće na prijedlog Komisije može donijeti prijelazne mjere iz podstavka 2.

2. Svaka država članica koja želi sudjelovati u pojačanoj suradnji koja je u tijeku u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike svoju namjeru priopćuje Vijeću, Visokomu predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Komisiji.

Vijeće potvrđuje sudjelovanje dotične države članice, nakon savjetovanja s Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i nakon što je, po potrebi, utvrdilo da su ispunjeni uvjeti sudjelovanja. Vijeće na prijedlog visokoga predstavnika može donijeti i sve prijelazne mjere potrebne za primjenu akata koji su već doneseni u okviru pojačane suradnje. Međutim, ako smatra da uvjeti sudjelovanja nisu ispunjeni, Vijeće navodi mjere koje je potrebno donijeti kako bi se ispunili ti uvjeti i utvrđuje rok za preispitivanje zahtjeva za sudjelovanje.

Za potrebe ovoga stavka, Vijeće odlučuje jednoglasno u skladu s člankom 330.

Članak 332.

Izdatke koji nastanu temeljem provedbe pojačane suradnje, uz iznimku upravnih troškova koje snose institucije, pokrivaju države članice koje sudje-

luju, osim ako svi članovi Vijeća jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom ne odluče drukčije.

Članak 333.

1. Kad odredba Ugovorā koja se može primijeniti u okviru pojačane suradnje propisuje da Vijeće odlučuje jednoglasno, Vijeće jednoglasnom odlukom, u skladu s mjerama utvrđenim člankom 330., može donijeti odluku da će odlučivati kvalificiranom većinom.

2. Kad odredba Ugovorā koja se može primijeniti u okviru pojačane suradnje propisuje da Vijeće donosi akte sukladno posebnom zakonodavnom postupku, Vijeće može, jednoglasnom odlukom u skladu s mjerama utvrđenima člankom 330., donijeti odluku da će odlučivati sukladno redovnomu zakonodavnom postupku. Vijeće postupa nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na odluke vojne ili obrambene prirode.

Članak 334.

Vijeće i Komisija osiguravaju da su djelatnosti koje se poduzimaju u okviru pojačane suradnje usklađene međusobno te s politikama Unije i s tim ciljem surađuju.

DIO SEDMI

OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 335.

Unija u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se pravnim osobama daje po njihovom pravu; ona osobito može stjecati pokretnine i nekretnine ili njima raspolagati te biti stranka u sudskom postupku. U tu svrhu Uniju zastupa Komisija. Međutim, na temelju svoje upravne autonomije, Uniju može zastupati i svaka od institucija, kad je riječ o pitanjima povezanim s njihovim odgovarajućim djelovanjem.

Članak 336.

Europski parlament i Vijeće uredbama sukladno redovnom zakonodavnom postupku na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s ostalim relevantnim institucijama, utvrđuju Statut o osoblju za dužnosnike Unije i Uvjete zapošljavanja za ostale službenike Unije.

Članak 337.

Unutar okvira i uvjeta koje odredi Vijeće odlučujući običnom većinom sukladno odredbama Ugovorā, Komisija može prikupljati podatke i obavljati provjere potrebne radi ostvarivanja zadaća koje su joj povjerene.

Članak 338.

1. Ne dovodeći u pitanje članak 5. Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, Europski parlament i Vijeće, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, donose mjere za izradu statističkih podataka, ako se pokaže potrebnim, radi učinkovite provedbe djelatnosti Unije.

2. Izrada statističkih podataka Unije udovoljava uvjetima nepristranosti, pouzdanosti, objektivnosti, znanstvene neovisnosti, isplativosti i povjerljivosti statističkih podataka; ona ne podrazumijeva pretjerano opterećenje gospodarskih čimbenika.

Članak 339.

Članovi institucija Unije, članovi odbora te dužnosnici i ostali službenici Unije ne smiju, čak ni nakon prestanka njihove dužnosti, otkrivati one podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja profesionalne tajne, osobito podatke o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili troškovima.

Članak 340.

Za ugovornu odgovornost Unije mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na ugovor o kojemu je riječ.

U pogledu izvanugovorne odgovornosti, Unija je, sukladno općim načelima koja su zajednička pravima država članica, dužna naknaditi svaku štetu koju njene institucije ili službenici prouzroče pri obavljanju svojih dužnosti.

Odstupajući od stavka 2. Europska središnja banka u skladu s općim načelima zajedničkim pravu država članica, nadoknađuje svaku štetu koju je sama prouzročila ili koju su prouzročili njezini službenici pri obavljanju svojih dužnosti.

Osobna odgovornost službenika prema Uniji uređuje se odredbama Statuta o osoblju i Uvjeta zapošljavanja koji se na njih primjenjuju.

Članak 341.

Sjedište institucija Unije suglasno utvrđuju vlade država članica.

Članak 342.

Ne dovodeći u pitanje primjenu odredbi sadržanih u Statutu Suda pravde Europske unije, Vijeće jednoglasno uredbama utvrđuje pravila kojima se uređuje uporaba jezika u institucijama Unije.

Članak 343.

Na području država članica Unija uživa povlastice i izuzeća koji su joj potrebni za obavljanje njenih zadaća, pod uvjetima utvrđenim u posebnom Protokolu od 8. travnja 1965. o povlasticama i izuzećima Europske unije. To se primjenjuje i na Europsku središnju banku i Europsku investicijsku banku.

Članak 344.

Države članice obvezuju se da sporove o tumačenju ili primjeni Ugovorā neće rješavati ni na koji drugi način osim onog koji je u njima predviđen.

Članak 345.

Ugovori ne dovode u pitanje pravila kojima se u državama članicama uređuje sustav vlasništva.

Članak 346.

1. Odredbe Ugovorā ne isključuju primjenu sljedećih pravila:

- (a) niti jedna država članica nije obvezna davati podatke ako smatra da bi njihovo otkrivanje bilo suprotno osnovnim interesima njene sigurnosti;
- (b) svaka država članica može poduzeti one mjere koje smatra potrebnima za zaštitu osnovnih interesa svoje sigurnosti, koje su povezane s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i ratnom opremom; takve mjere neće štetno utjecati na uvjete konkurentnosti na unutarnjem tržištu u pogledu proizvoda čija namjena nije izričito vojna.

2. Vijeće jednoglasno na prijedlog Komisije može izmijeniti popis proizvoda na koje se primjenjuju odredbe stavka 1. točke (b), a koji je Vijeće sastavilo 15. travnja 1958.

Članak 347.

Države članice međusobno se savjetuju o poduzimanju koraka potrebnih kako bi spriječile da na funkcioniranje unutarnjeg tržišta utječu mjere na čije bi poduzimanje neka država članica mogla biti primorana u slučaju ozbiljnih unutarnjih poremećaja koji utječu na očuvanje javnog poretka, u slučaju rata, ozbiljnih

međunarodnih napetosti koje predstavljaju ratnu prijetnju ili radi ispunjavanja obveza koje je prihvatila radi očuvanja mira i međunarodne sigurnosti.

Članak 348.

Ako mjere poduzete u okolnostima iz članaka 346. i 347. dovedu do narušavanja uvjeta tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, Komisija, zajedno s dotičnom državom, ispituje načine na koje se te mjere mogu uskladiti s pravilima utvrđenim Ugovorima.

Odstupajući od postupka predviđenog člancima 258. i 259., Komisija ili država članica mogu predmet uputiti izravno Sudu pravde ako smatraju da druga država članica zlouporabi ovlasti predviđene člancima 346. i 347. Sud pravde o tome odlučuje na zatvorenoj sjednici.

Članak 349.

Uzimajući u obzir ustrojstvo društvenih i gospodarskih okolnosti Guadeloupea, Francuske Gijane, Martinika, Réuniona, Saint-Barthélemyja, Saint-Martina, Azora, Madeire i Kanarskog otočja, koje su pogoršane njihovom udaljenošću, izoliranošću, malim obujmom, nezahvalnom topografijom i klimatskim uvjetima, gospodarskom ovisnošću o nekoliko proizvoda, a čije trajanje i spoj ozbiljno priječe njihov razvitak, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, usvaja posebne mjere koje su posebice usmjerene na utvrđivanje uvjeta primjene Ugovorā na ta područja, uključujući i zajedničke politike. Kad Vijeće donosi posebne mjere o kojima je riječ ono, sukladno posebnom zakonodavnom postupku, odlučuje na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.

Mjere iz stavka 1. odnose se osobito na područja poput carine i trgovinskih politika, fiskalne politike, slobodnih zona, poljoprivrede i ribarstvenih politika, uvjeta o nabavi sirovina i osnovnih potrošačkih namirnica, državnih potpora i uvjeta pristupa strukturnim fondovima i horizontalnim programima Unije.

Vijeće usvaja mjere navedene u stavku 1., uzimajući u obzir posebne osobine i ograničenja najudaljenijih područja, ne narušavajući cjelovitost i povezanost pravnog poretka Unije, uključujući unutarnje tržište i zajedničke politike.

Članak 350.

Odredbe Ugovorā ne isključuju postojanje ili uspostavu regionalnih unija između Belgije i Luksemburga ili između Belgije, Luksemburga i Nizozem-

ske u mjeri u kojoj se ciljevi tih regionalnih unija ne ostvaruju primjenom Ugovorā.

Članak 351.

Odredbe Ugovorā ne utječu na prava i obveze koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih prije 1. siječnja 1958. ili, za države članice koje tek trebaju pristupiti, koji su sklopljeni između jedne ili više država članica s jedne strane te jedne ili više trećih zemalja s druge strane.

Ako ti sporazumi nisu sukladni Ugovorima, države članice ili države o kojima je riječ poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi otklanjanja utvrđenih neusklađenosti. U tu svrhu, države članice po potrebi pomažu jedna drugoj i, ako je prikladno, zauzimaju zajedničko stajalište.

U primjeni sporazuma iz stavka 1., države članice vode računa o činjenici da su prednosti koje svaka država članica ostvaruje temeljem Ugovorā sastavni dio osnivanja Unije, te su stoga neodvojivo povezane sa stvaranjem zajedničkih institucija, davanjem ovlasti tim institucijama i pružanjem istih prednosti svim drugim državama članicama.

Članak 352.

1. Ako se u okviru politika utvrđenih Ugovorima pokaže da je potrebno djelovanje Unije, za postizanje jednoga od ciljeva utvrđenih Ugovorima, a Ugovorima nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće jednoglasnom odlukom na prijedlog Komisije i nakon pribavljanja pristanka Europskoga parlamenta donosi odgovarajuće mjere. Kad Vijeće donosi mjere o kojima je riječ sukladno posebnomu zakonodavnom postupku, ono odlučuje jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon dobivanja suglasnosti Europskoga parlamenta.

2. Koristeći postupak za nadzor poštivanja načela supsidijarnosti iz članka 5. stavka 3., Ugovora o Europskoj uniji, Komisija skreće pozornost nacionalnim parlamentima na prijedloge koji se temelje na odredbama toga članka.

3. Mjere koje se temelje na odredbama ovoga članka ne uključuju usklađivanje zakona ili drugih propisa država članica kad Ugovori isključuju takvo usklađivanje.

4. Ovaj članak ne može biti temeljem za ostvarivanje ciljeva koji se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i bilo koji akt donesen temeljem ovoga članka mora poštivati ograničenja navedena u članku 40. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 353.

Članak 48. stavak 7. Ugovora o Europskoj uniji ne primjenjuje se na sljedeće članke:

- članak 311. stavak 3. i stavak 4.
- članak 312.a stavak 2. podstavak 1.
- članak 352., i
- članak 354.

Članak 354.

Za potrebe članka 7. Ugovora o Europskoj uniji o obustavi određenih prava koja proizlaze iz članstva u Uniji, član Europskoga vijeća ili Vijeća koji predstavlja državu članicu o kojoj je riječ ne sudjeluje u glasovanju i država članica o kojoj je riječ ne uzima se u obzir pri izračunavanju jedne trećine ili četiri petine država članica spomenutih u stavcima 1. i 2. toga članka. Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprječavaju donošenje odluka iz stavka 2. toga članka.

Za donošenje odluka iz članka 7. stavaka 3. i 4. Ugovora o Europskoj uniji kvalificirana se većina određuje sukladno članku 238. stavku 3. točki (b) ovog ugovora.

Kad nakon donošenja odluke o obustavi prava na glasovanje, donesene u skladu s odredbama članka 7. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom glasova na temelju odredbe Ugovorā, ta se kvalificirana većina utvrđuje sukladno članku 238. stavku 3. točki (b) ovoga ugovora ili kad Vijeće postupa na prijedlog Komisije ili Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku sukladno članku 238. stavku 3. točki (a).

Za potrebe članka 7. Ugovora o Europskoj uniji, Europski parlament odlučuje dvotrećinskom većinom danih glasova, koja predstavlja većinu njegovih članova.

Članak 355.

Osim odredaba iz članka 52. Ugovora o Europskoj uniji koje se odnose na teritorijalno područje primjene Ugovorā, primjenjuju se sljedeće odredbe:

1. Odredbe Ugovorā se primjenjuju na Guadeloupe, Francusku Gijanu, Martinik, Réunion, Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Azore, Madeiru i Kanarsko otočje sukladno članku 349.

2. Posebne odredbe za pridruživanje kako je navedeno u Dijelu četvrtom primjenjuju se na prekomorske zemlje i područja navedena u Prilogu II.

Ugovori se ne primjenjuju na one prekomorske zemlje i područja koji su posebno povezani s Ujedinjenom Kraljevinom Velike Britanije i Sjeverne Irske, a koji nisu navedeni u spomenutom popisu.

3. Odredbe Ugovorā primjenjuju se na europska područja za čije je vanjske odnose odgovorna pojedina država članica.

4. Odredbe Ugovorā primjenjuju se na Ålandske otoke u skladu s odredbama Protokola 2. Akta o uvjetima pristupanja Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske.

5. Bez obzira na članak 52. Ugovora o Europskoj uniji i stavke od 1. do 4. ovoga članka:

- (a) Ugovori se ne primjenjuju na Farske otoke;
- (b) Ugovori se ne primjenjuju na suverene vojne baze Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, Akrotiri i Dhekeliju na Cipru osim u mjeri potrebnoj za osiguranje primjene odredbi iz Protokola o suverenim vojnim bazama Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske na Cipru, priloženog Aktu o uvjetima pristupanja Republike Češke, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Slovačke Republike Europskoj uniji u skladu s odredbama tog Protokola;
- (c) Ugovori se primjenjuju na Kanalske otoke i otok Man u mjeri koja je dovoljna za primjenu odredbi koje se odnose na te otoke, a koje su navedene u Ugovoru o pristupanju novih država članica Europskoj ekonomskoj zajednici i Europskoj zajednici za atomsku energiju potpisanom 22. siječnja 1972.

6. Europsko vijeće može, na inicijativu države članice na koju se to odnosi, donijeti odluku o promjeni statusa, u odnosu na Uniju, danskoga, francuskoga ili nizozemskoga područja iz stavaka 1. i 2. Europsko vijeće odluku donosi jednoglasno nakon savjetovanja s Komisijom.

Članak 356.

Ovaj se Ugovor sklapa na neograničeno vrijeme.

Članak 357.

Visoke ugovorne stranke ratificiraju ovaj Ugovor sukladno svojim odgovarajućim ustavnim propisima. Ratifikacijski instrumenti polažu se kod vlade Talijanske Republike.

Ovaj Ugovor stupa na snagu prvoga dana u mjesecu nakon polaganja ratifikacijskoga instrumenta posljednje države potpisnice. Ako se, međutim, polaganje ratifikacijskog instrumenta obavi u roku kraćem od 15 dana prije početka sljedećeg mjeseca, ovaj Ugovor ne stupa na snagu do prvog dana drugog mjeseca nakon dana polaganja.

Članak 358.

Odredbe članka 55. Ugovora o Europskoj uniji primjenjuju se na ovaj Ugovor.

U POTVRDU NAVEDENOGA, niže potpisani punomoćnici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Rimu dvadeset i petog dana ožujka tisuću devetsto pedeset sedme godine.

(Popis potpisnika je izostavljen)

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 3.

Ovaj se Ugovor sklapa na neograničeno vrijeme.

Članak 4.

- 1. Protokol br. 1. priložen ovom Ugovoru sadržava izmjene i dopune protokola priloženih Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o osnivanju Europske zajednice i/ili Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.*
- 2. Protokol br. 2. priložen ovom Ugovoru sadržava izmjene i dopune Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.*

Članak 5.

- 1. Članci, odjeljci, poglavlja, glave i dijelovi Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice, kako su izmijenjeni i dopunjeni ovim Ugovorom, ponovno se numeriraju u skladu s tablicama ekvivalenata koje su navedene u prilogima uz ovaj Ugovor i koje su njegov sastavni dio.*

- 2. Upućivanja na članke, odjeljke, poglavlja, glave i dijelove Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije te njihova međusobna upućivanja uređena su temeljem stavka 1., a upućivanja na stavke navedenih članaka koji su iznova numerirani ili dani novim redoslijedom temeljem odredaba ovoga Ugovora uređena su sukladno tim odredbama.*

Upućivanja na članke, odjeljke, poglavlja, glave i dijelove Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice sadržana u drugim ugovorima i aktima primarnoga zakonodavstva na kojima se Unija temelji prilagođuju se u skladu sa stavkom 1. ovoga članka. Upućivanja na uvodne izjave Ugovora o Europskoj uniji odnosno na stavke ili članke Ugovora o Europskoj uniji ili Ugovora o osnivanju Europske zajednice iznova numerirana ili dana novim redoslijedom u skladu s odredbama ovog Ugovora uređena su u skladu s tim odredbama.

Te se prilagodbe, kad je potrebno, primjenjuju i kad se odredba o kojoj je riječ ukine.

- 3. U skladu sa stavkom 1., upućivanja na uvodne izjave, članke, odjeljke, poglavlja, glave i dijelove Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice,*

kako su izmijenjeni i dopunjeni ovim Ugovorom, a koja se nalaze u drugim instrumentima ili aktima, smatraju se upućivanjima na iznova numerirane izjave, članke, odjeljke, poglavlja, glave i dijelove tih ugovora odnosno na, u skladu s određenim odredbama ovoga Ugovora, iznova numerirane ili novim redoslijedom dane stavke navedenih članaka.

Članak 6.

1. VISOKE UGOVORNE STRANKE ratificiraju ovaj Ugovor sukladno svojim odgovarajućim ustavnim propisima. Ratifikacijski instrumenti polažu se kod vlade Talijanske Republike.

2. Ovaj Ugovor stupa na snagu 1. siječnja 2009. pod uvjetom da su prethodno položeni svi ratifikacijski instrumenti, u suprotnom prvoga dana u mjesecu nakon polaganja ratifikacijskoga instrumenta posljednje države potpisnice.

Članak 7.

Ovaj Ugovor, na koji se upućuje kao na Lisabonski ugovor, sastavljen u jednom izvorniku na bugarskom, češkom, danskom, nizozemskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, njemačkom, grčkom, mađarskom, irskom, talijanskom, latvijskom, litavskom, malteškom, poljskom, portugalskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom i švedskom jeziku, pri čemu je tekst na svakom od tih jezika jednako vjerodostojan, polaže se u pismohrani vlade Talijanske Republike, koja ovjereni primjerak izvornika šalje svakoj od vlada država potpisnica.

U POTVRDU NAVEDENOGA, niže potpisani punomoćnici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Lisabonu dvadeset i trećega prosinca dvije tisuće i sedme godine.

(Popis potpisnika je izostavljen)

PROTOKOLI

PROTOKOL 1.

O ULOZI NACIONALNIH PARLAMENTA U EUROPSKOJ UNIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

POZIVAJUĆI SE na to da je način na koji nacionalni parlamenti nadziru svoje vlade kad je riječ o djelatnostima Europske unije predmet svakoga ustavnog uređenja i prakse svake države članice,

U ŽELJI da se potakne veće sudjelovanje nacionalnih parlamenata u djelatnostima Europske unije i da se unaprijedi njihova sposobnost da izražavaju svoja stajališta o nacrtima zakonskih akata Unije te o drugim pitanjima koja bi za njih mogla biti od posebnoga interesa,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

GLAVA I.

OBAVJEŠĆIVANJE NACIONALNIH PARLAMENTA

Članak 1.

Komisija savjetodavne dokumente Komisije (zelene i bijele knjige i priopćenja) izravno dostavlja nacionalnim parlamentima nakon njihova objavljivanja. Komisija dostavlja i godišnji zakonodavni program kao i svaki drugi instrument zakonodavnoga planiranja ili politike nacionalnim parlamentima i to istodobno kad i Europskomu parlamentu i Vijeću.

Članak 2.

Nacrti zakonodavnih akata poslani Europskomu parlamentu i Vijeću dostavljaju se nacionalnim parlamentima.

Za potrebe ovoga Protokola nazivom „nacrt zakonodavnih akata“ označuju se prijedlozi Komisije, inicijative skupine država članica, inicijative Europskoga parlamenta, zahtjevi Suda pravde, preporuke Europske središnje banke i zahtjevi Europske investicijske banke za donošenje zakonodavnoga akta.

Nacrte zakonodavnih akata koji potječu od Komisije ona dostavlja izravno nacionalnim parlamentima i to istodobno kad i Europskomu parlamentu i Vijeću.

Nacrte zakonodavnih akata koji potječu od Europskoga parlamenta nacionalnim parlamentima izravno dostavlja Europski parlament.

Nacrte zakonodavnih akata koji potječu od skupine država članica, Suda pravde, Europske središnje banke ili Europske investicijske banke Vijeće upućuje nacionalnim parlamentima.

Članak 3.

Nacionalni parlamenti mogu predsjednicima Europskoga parlamenta, Vijeća i Komisije poslati obrazloženo mišljenje o tome poštuje li se u nacrtu zakonodavnoga akta načelo supsidijarnosti, u skladu s postupkom koji je utvrđen Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

Ako nacrt zakonodavnoga akta potječe od skupine država članica, predsjednik Vijeća dostavlja obrazloženo mišljenje ili mišljenja vladama tih država članica.

Ako nacrt zakonodavnoga akta potječe od Suda pravde, Europske središnje banke ili Europske investicijske banke, predsjednik Vijeća upućuje obrazloženo mišljenje ili mišljenja dotičnoj instituciji ili tijelu.

Članak 4.

Potrebno je proći osam tjedana između trenutka kada se nacrt zakonodavnoga akta stavlja na raspolaganje nacionalnim parlamentima na službenim jezicima Unije i datuma kada se stavlja na privremeni dnevni red Vijeća radi njegova usvajanja ili usvajanja stajališta u sklopu zakonodavnoga postupka. Iznimke su moguće u žurnim slučajevima, a razlozi za žurnost navode se u aktu ili u stajalištu Vijeća. Osim u žurnim slučajevima za koja su uredno navedeni razlozi, o nacrtu zakonodavnoga akta ne može se postići dogovor tijekom tih osam tjedana. Nadalje, u žurnim slučajevima za koja su uredno navedeni razlozi, potrebno je da prođe razdoblje od deset dana između stavljanja nacrta zakonodavnoga akta na privremeni dnevni red Vijeća i usvajanja stajališta.

Članak 5.

Dnevni red i rezultati sastanaka Vijeća, uključujući zapisnike sa sastanaka na kojima Vijeće razmatra nacрте zakonodavnih akata, dostavljaju se izravno nacionalnim parlamentima, istodobno kad i vladama država članica.

Članak 6.

Kad Europsko vijeće namjerava koristiti članak 48. stavak 7. podstavak 1. ili podstavak 2. Ugovora o Europskoj uniji, nacionalni parlamenti obavješćuju

se o inicijativi Europskoga vijeća najmanje šest mjeseci prije donošenja bilo kakve odluke.

Članak 7.

Revizorski sud svoje godišnje izvješće kao obavijest istodobno dostavlja nacionalnim parlamentima i Europskomu parlamentu i Vijeću.

Članak 8.

Kad nacionalni parlamentarni sustav nije jednodoman, na domove od kojih se sastoji parlament primjenjuju se članci od 1. do 7.

GLAVA II.

MEĐUPARLAMENTARNA SURADNJA

Članak 9.

Europski parlament i nacionalni parlamenti zajedno utvrđuju organizaciju i razvoj djelotvorne i redovite međuparlamentarne suradnje unutar Unije.

Članak 10.

Konferencija parlamentarnih odbora za poslove Unije može svako priopćenje koje smatra uputnim proslijediti na razmatranje Europskomu parlamentu, Vijeću i Komisiji. Ta konferencija osim toga promiče razmjenu podataka i najbolju praksu između nacionalnih parlamenata i Europskoga parlamenta, te njihovih posebnih odbora. Isto tako može organizirati međuparlamentarne konferencije o posebnim temama, posebice radi rasprava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici, uključivo zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku. Zaključci konferencije ne obvezuju nacionalne parlamente i ne prejudiciraju njihova stajališta.

PROTOKOL 2.

O PRIMJENI NAČELA SUPSIDIJARNOSTI I PROPORCIONALNOSTI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da osiguraju da se odluke donose na način što bliži građanima Unije,

ODLUČNE stvoriti uvjete za primjenu načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, kako je to utvrđeno člankom 5. Ugovora o Europskoj uniji, te da uspostave sustav nadzora nad primjenom tih načela,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Svaka institucija osigurava trajno poštivanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, kako je to utvrđeno člankom 5. Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 2.

Prije nego što predloži zakonodavne akte, Komisija provodi opsežna savjetovanja. U tim se savjetovanjima, kad je uputno, uzimaju u obzir regionalni i lokalni učinci predviđene mjere. U iznimno žurnim slučajevima Komisija ne provodi takva savjetovanja. Komisija u svom prijedlogu navodi razloge za svoju odluku.

Članak 3.

Za potrebe ovoga Protokola „nacrt zakonodavnih akata“ označuje prijedloge Komisije, inicijative skupine država članica, inicijative Europskoga parlamenta, zahtjeve Suda pravde, preporuke Europske središnje banke i zahtjeve Europske investicijske banke za donošenje zakonodavnoga akta.

Članak 4.

Komisija svoje nacрте zakonodavnih akata i izmijenjene i dopunjene nacрте dostavlja nacionalnim parlamentima istodobno kad i zakonodavcu Unije.

Europski parlament svoje nacрте zakonodavnih akata i izmijenjene i dopunjene nacрте dostavlja nacionalnim parlamentima.

Vijeće nacрте zakonodavnih akata koji potječu od skupine država članica, Suda pravde, Europske središnje banke ili Europske investicijske banke te izmijenjene i dopunjene nacрте dostavlja nacionalnim parlamentima.

Zakonodavne se odluke Europskoga parlamenta i stajališta Vijeća nakon njihova donošenja prosljeđuju nacionalnim parlamentima.

Članak 5.

Nacrti zakonodavnih akata su utemeljeni na načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti. Svaki nacrt zakonodavnoga akta sadrži iscrpnu izjavu koja omogućuje procjenu poštivanja načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Ta izjava sadrži ocjenu financijskog utjecaja prijedloga te, u slučaju direktive, njezinih učinaka na pravila koja države članice trebaju uvesti, uključujući, kada je potrebno, na regionalno zakonodavstvo. Razlozi za zaključak da se cilj Unije može bolje ostvariti na razini Unije obrazložu se kvalitativnim i, gdje god je moguće, kvantitativnim pokazateljima. U nacrtima zakonodavnih akata uzima se u obzir potreba da se svako opterećenje, financijsko ili administrativno, koje nastaje za Uniju, nacionalne vlade, regionalne ili lokalne vlasti, gospodarske subjekte i građane, svede na najmanju moguću mjeru i da bude primjereno cilju koji valja ostvariti.

Članak 6.

Svaki nacionalni parlament ili dom nacionalnoga parlamenta može u roku od osam tjedana od datuma dostave nacrtu zakonodavnoga akta predsjednicima Europskoga parlamenta, Vijeća i Komisije na službenim jezicima Unije poslati obrazloženo mišljenje u kojemu navodi zašto smatra da dotični nacrt nije u skladu s načelom supsidijarnosti. Na svakom je nacionalnom parlamentu, odnosno svakome domu nacionalnoga parlamenta, da se savjetuje, kad je to potrebno, s regionalnim parlamentima koji imaju zakonodavne ovlasti.

Ako nacrt zakonodavnoga akta potječe od skupine država članica, predsjednik Vijeća spomenuto mišljenje dostavlja vladama tih država članica.

Ako nacrt zakonodavnoga akta potječe od Suda pravde, Europske središnje banke ili Europske investicijske banke, predsjednik Vijeća spomenuto mišljenje dostavlja dotičnoj instituciji odnosno tijelu.

Članak 7.

1. Europski parlament, Vijeće i Komisija te, kad je to potrebno, skupina država članica, Sud pravde, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka, ako nacrt zakonodavnog akta potječe od njih, uzimaju u obzir obrazloženo mišljenje koje su donijeli nacionalni parlamenti ili dom nacionalnoga parlamenta.

Svaki nacionalni parlament ima dva glasa koja se dodjeljuju na osnovi nacionalnoga parlamentarnog sustava. U slučaju dvodomnoga parlamentarnog sustava, svaki dom ima jedan glas.

2. Kad obrazložena mišljenja o nepoštivanju načela supsidijarnosti u nacrtu zakonodavnoga akta imaju podršku najmanje jedne trećine glasova koji su dodijeljeni nacionalnim parlamentima u skladu sa stavkom 1. podstavkom 2., nacrt se mora preispitati. Taj je prag četvrtina kada je nacrt zakonodavnoga akta podnesen temeljem članka 76. Ugovora o funkcioniranju Europske unije glede područja slobode, sigurnosti i pravde.

Nakon preispitivanja Komisija ili, kad je primjereno, skupina država članica, Europski parlament, Sud pravde, Europska središnja banka ili Europska investicijska banka, ako nacrt zakonodavnoga akta potječe od njih, mogu odlučiti da zadrže, izmijene ili dopune, ili povuku nacrt. Takva se odluka mora obrazložiti.

3. Nadalje, sukladno redovnom zakonodavnom postupku, kad obrazložena mišljenja o neusklađenosti prijedloga zakonodavnoga akta s načelom supsidijarnosti podržava najmanje obična većina glasova koji su dodijeljeni nacionalnim parlamentima u skladu sa stavkom 1. podstavkom 2., nacrt se mora preispitati. Nakon preispitivanja Komisija može prijedlog zadržati, izmijeniti i dopuniti, ili ga povući.

Ako odluči zadržati prijedlog, Komisija mora u obrazloženome mišljenju opravdati zašto smatra da se prijedlog pridržava načela supsidijarnosti. Obrazloženo mišljenje te obrazložena mišljenja nacionalnih parlamenata podnose se zakonodavcu Unije na razmatranje u postupku:

(a) prije završetka prvoga čitanja zakonodavac (Europski parlament i Vijeće) razmatraju je li zakonodavni prijedlog spojiv s načelom supsidijarnosti, uzimajući pritom osobito u obzir razloge koji su izneseni i koje dijeli većina nacionalnih parlamenata te obrazloženo mišljenje Komisije;

(b) ako većinom od 55 % članova Vijeća ili većinom danih glasova u Europskomu parlamentu, zakonodavac smatra da prijedlog nije spojiv s načelom supsidijarnosti, zakonodavni se prijedlog više ne razmatra.

Članak 8.

Sud pravde Europske unije nadležan je u postupcima zbog povrede načela supsidijarnosti zakonodavnim aktom, koje u skladu s propisima iz članka 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije pokreću ili priopćuju države članice u skladu sa svojim pravnim poretком u ime svoga nacionalnog parlamenta ili njegova doma.

U skladu s pravilima koja su utvrđena navedenim člankom, Odbor regija isto tako može podnijeti tužbu protiv zakonodavnih akata pri čijemu je donošenju Ugovorom o funkcioniranju Europske unije predviđeno savjetovanje s Odborom regija.

Članak 9.

Komisija svake godine podnosi izvješće Europskomu Vijeću, Europskomu parlamentu, Vijeću i nacionalnim parlamentima o primjeni članka 5. Ugovora o Europskoj uniji. Taj se godišnji izvještaj proslijeđuje Gospodarskomu i socijalnom odboru i Odboru regija.

PROTOKOL 3.

O STATUTU SUDA PRAVDE EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da donesu Statut Suda pravde Europske unije koji se predviđa člankom 281. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

Članak 1.

Sud pravde Europske unije osniva se i djeluje u skladu s odredbama Ugovorā, Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju i ovoga Statuta.

GLAVA I.

SUCI I NEZAVISNI ODVJETNICI

Članak 2.

Prije nego što preuzme svoje dužnosti sudac pred Sudom pravde javno priseže da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno i da će čuvati tajnost sudskoga vijećanja.

Članak 3.

Suci su izuzeti od sudskoga postupka. Nakon što prestanu obnašati funkciju, nadalje uživaju imunitet glede radnji koje su poduzeli u službenome svojstvu, uključujući izgovorene i napisane riječi.

Sud pravde koji zasjeda u punom sastavu može oduzeti imunitet. Ako se ta odluka odnosi na člana Suda opće nadležnosti ili specijaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Ako je imunitet oduzet i ako je protiv nekog suca pokrenut kazneni postupak, postupak protiv njega u bilo kojoj državi članici vodi isključivo sud koji je nadležan za postupanje kada se sudi članovima najviših sudova države članice.

Članci 11. do 14. i članak 17. Protokola o povlasticama i izuzećima Unije primjenjuju se na suce, nezavisne odvjetnike, tajnike i pomoćne izvjestitelje

Suda pravde Europske unije, ne dovodeći u pitanje odredbe koje se odnose na imunitet glede sudskog postupka za suce iz prethodnih stavaka.

Članak 4.

Suci ne mogu obnašati političke ili upravne funkcije.

Suci se ne smiju baviti nikakvim zanimanjem, bilo plaćenim ili neplaćenim, osim u slučaju da je iznimno odobreno izuzeće temeljem odluke Vijeća done-sene običnom većinom.

Kada preuzimaju svoje dužnosti suci se svečano obvezuju da će tijekom i nakon svoga mandata poštivati obveze koje proizlaze iz mandata, posebice dužnost da su u svome ponašanju poštteni i diskretni glede prihvatanja odre-đenih imenovanja i povlastica nakon što prestanu obnašati svoju funkciju.

Svaka eventualna sumnja rješava se odlukom Suda pravde. Ako se odluka odnosi na člana Suda opće nadležnosti ili specijaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Članak 5.

S iznimkom uobičajene zamjene ili smrti, dužnosti suca prestaju kada pod-nese ostavku.

Kada sudac podnese ostavku, njegova ostavka upućuje se predsjedniku Suda pravde kako bi je taj proslijedio predsjedniku Vijeća. Po ovom priopćenju mjesto suca postaje slobodno.

Osim u slučajevima kada se primjenjuje članak 6., sudac nastavlja obnašati svoju dužnost sve dok njegov nasljednik ne preuzme dužnost.

Članak 6.

Sudac se može razriješiti ili mu se može oduzeti pravo na mirovinu ili dru-ge povlastice samo ako prema jednoglasnom mišljenju sudaca i nezavisnih odvjetnika Suda pravde više ne ispunjava potrebne uvjete niti udovoljava obvezama koje proizlaze iz njegove funkcije. Dotični sudac ne sudjeluje u vijećanju o tome pitanju. Ako je osoba o kojoj je riječ član općeg suda ili speci-jaliziranog suda, Sud odluku donosi nakon savjetovanja s dotičnim sudom.

Tajnik Suda pravde o odluci Suda pravde obavješćuje predsjednika Europ-skoga parlamenta i predsjednika Komisije i priopćava je predsjedniku Vije-ća.

U slučaju donošenja odluke o razrješenju suca, mjesto suca postaje slobodno nakon potonjeg priopćenja.

Članak 7.

Sudac koji zamjenjuje člana Suda pravde kojemu mandat nije istekao imenuje se za ostatak mandata svoga prethodnika.

Članak 8.

Odluke iz članka 2. do 7. primjenjuju se na nezavisne odvjetnike.

GLAVA II.

ORGANIZACIJA SUDA PRAVDE

Članak 9.

Kada se svake tri godine suci djelomično smjenjuju, naizmjenice se smjenjuje četrnaest odnosno trinaest sudaca.

Kada se svake tri godine djelomično smjenjuju nezavisni odvjetnici, svaki se put smjenjuju četiri nezavisna odvjetnika.

Članak 10.

Tajnik pred Sudom pravde priseže da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno i da će čuvati tajnost sudskega vijećanja.

Članak 11.

Sud pravde organizira zamjenu tajnika u slučajevima kada je spriječen i ne može biti nazočan na Sudu pravde.

Članak 12.

Dužnosnici i ostali službenici raspoređeni su za rad u Sudu pravde kako bi Sud mogao funkcionirati. Oni su odgovorni tajniku koji je podređen predsjedniku.

Članak 13.

Na zahtjev Suda pravde, Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, imenovati pomoćne izvijestitelje i utvrditi pravila kojima se uređuje njihova služba. Od pomoćnog izvijestitelja

može se prema uvjetima utvrđenim Poslovníkom zahtijevati da sudjeluje u pripremama u predmetima koji se vode pred Sudom pravde i da surađuju sa sucem koji djeluje u svojstvu izvjestitelja.

Pomoćni izvjestitelji odabiru se među osobama čija je neovisnost nedvojbeni i koje posjeduju potrebne pravne kvalifikacije; imenuje ih Vijeće odlukom donesenom običnom većinom. Oni pred Sudom pravde polažu prisegu da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno i da će čuvati tajnost sudskoga vijećanja.

Članak 14.

Suci, nezavisni odvjetnici i tajnik prebivaju u mjestu u kojemu Sud pravde ima svoje sjedište.

Članak 15.

Sud pravde stalno zasjeda. Trajanje sudskih praznika Sud pravde utvrđuje uz dužno uvažavanje zahtjeva posla.

Članak 16.

Sud pravde osniva vijeća od tri ili pet sudaca. Suci među sobom biraju predsjednike vijeća. Predsjednici vijeća od pet sudaca biraju se na tri godine. Mogu još jednom biti ponovno izabrani.

Veliko vijeće sastoji se od trinaest sudaca. Njime predsjedava predsjednik Suda pravde. Predsjednici vijeća od pet sudaca i ostali suci koji su imenovani u skladu s uvjetima utvrđenim Poslovníkom također su članovi Velikoga vijeća.

Sud pravde zasjeda u Velikome vijeću kada to zahtijeva država članica ili neka institucija Unije koja je stranka u postupku.

Sud pravde zasjeda u punome sastavu kada su mu upućeni predmeti u skladu s člankom 228. stavkom 2., člankom 245. stavkom 2., člankom 247. ili člankom 286. stavkom 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Povrh toga, u slučajevima kada smatra da je predmet koji razmatra od iznimnog značaja, Sud pravde može, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odlučiti predmet uputiti na sjednicu punoga sastava.

Članak 17.

Odluke Suda pravde valjane su samo u slučajevima kada vijeća neparni broj članova Suda.

Odluke vijeća u čijem su sastavu tri ili pet sudaca valjane su samo ako su ih donijela tri suca.

Odluke Velikog vijeća valjane su samo ako zasjeda devet sudaca.

Odluke sjednice u punom sastavu Suda valjane su samo ako zasjeda petnaest sudaca.

Ako je jedan od sudaca u vijeću spriječen, može se pozvati sudac drugog vijeća da zasjeda sukladno uvjetima u Poslovniku.

Članak 18.

Suci i nezavisni odvjetnici ne mogu sudjelovati u rješavanju predmeta u kojemu su prethodno sudjelovali kao punomoćnici ili savjetnici ili su postupali u ime jedne od stranaka ili u kojemu su bili pozvani da se očituju u svojstvu člana suda ili drugog sudskog tijela, ili istražnog povjerenstva ili u bilo kojemu drugom svojstvu.

Ako iz nekoga posebnoga razloga sudac ili nezavisni odvjetnik smatra da ne treba sudjelovati u donošenju presude ili razmatranju određenoga predmeta, o tome izvješćuje predsjednika. Ako iz nekoga posebnoga razloga predsjednik smatra da sudac ili nezavisni odvjetnik ne treba zasjedati ili podnositi zaključne prijedloge u određenome predmetu, o tome će ga obavijestiti.

Eventualne teškoće koje proizađu iz primjene ovoga članka rješavaju se odlukom Suda pravde.

Stranka ne može podnijeti zahtjev za promjenom sastava Suda pravde ili jednog od njegovih vijeća zbog nacionalnosti nekog suca ili zato što na Sudu ili u vijeću nije zastupljen sudac iste nacionalnosti kao dotična stranka.

GLAVA III.

POSTUPAK PRED SUDOM PRAVDE

Članak 19.

Države članice i institucije Unije pred Sudom pravde zastupa agent koji se imenuje u svakom pojedinom predmetu. Savjetnik ili odvjetnik mogu pružati podršku agentu.

Države koje nisu države članice, a koje su stranke Sporazuma o europskom ekonomskom prostoru i nadzornog tijela Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) na koje se taj Sporazum poziva, zastupaju se na isti način.

Ostale stranke zastupa odvjetnik.

Pred Sudom pravde stranku može zastupati samo onaj odvjetnik koji je ovlašten zastupati pred sudom države članice ili druge države koja je stranka Sporazuma o europskom ekonomskom prostoru.

Agenti, savjetnici i odvjetnici, kada nastupe pred Sudom pravde, uživaju prava i izuzeća potrebna za neovisno obavljanje njihovih dužnosti, pod uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom.

U pogledu savjetnika i odvjetnika koji nastupaju pred Sudom pravde, Sud ima ovlasti koje su uobičajeno odobrene sudovima, pod uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom.

Sveučilišni profesori koji su državljani države članice čiji im zakoni daju pravo zastupanja imaju pred Sudom pravde prava jednaka onima koja se ovim člankom daju odvjetnicima.

Članak 20.

Postupak pred Sudom pravde sastoji se od dva dijela: pismenog i usmenog postupka.

Pismeni postupak sastoji se od dostava tužbi, podnesaka, odgovora na tužbu i priopćenja te eventualnih odgovora i popratnih dokaznih isprava i dokumenata ili njihovih ovjerenih preslika strankama i institucijama Unije o čijim se aktima vodi spor.

Dostave obavlja tajnik redosljedom i u vremenskom roku koji su utvrđeni Poslovníkom.

Usmeni se postupak sastoji od čitanja izvještaja koji podnosi sudac u svojstvu izvijestitelja, saslušanja agenata, savjetnika i odvjetnika pred Sudom te od ključnih prijedloga nezavisnoga odvjetnika, kao i od eventualnog saslušanja svjedoka i vještaka.

Ako smatra da se u predmetu ne pojavljuje novo pravno pitanje, Sud pravde može, nakon što sasluša nezavisnoga odvjetnika, donijeti odluku da će o predmetu odlučiti bez podneska nezavisnoga odvjetnika.

Članak 21.

Predmet se upućuje Sudu pravde pisanom tužbom naslovljenom na tajnika. Tužba sadrži ime tužitelja i njegovo prebivalište, elemente osobnog opisa potpisnika, ime stranke ili imena stranaka protiv kojih se podnosi tužba, predmet spora, parnični zahtjev i kratak opis prava na kojemu počivaju tužbeni razlozi.

Tužbi se u odgovarajućim slučajevima prilaže akt čije se poništenje zahtijeva ili, u okolnostima iz članka 265. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, dokumentacija kojom se dokazuje datum na koji je prema tom članku neka institucija trebala djelovati. Ako tužbi nisu priloženi dokumenti, tajnik od dotične stranke traži da ih dostavi u razumnom roku, ali u tom slučaju prava stranke neće prestati postojati čak i ako se dokumenti dostave nakon isteka toga roka.

Članak 22.

U slučajevima iz članka 18. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju predmet se upućuje Sudu pravde putem žalbe naslovljene na tajnika. Žalba sadrži ime i prebivalište podnositelja žalbe, elemente osobnog opisa potpisnika, uputu na odluku protiv koje se podnosi žalba, imena suprotnih stranaka, predmet spora, zaključne prijedloge i kratak opis žalbenih razloga.

Žalbi se prilaže ovjerena preslika odluke Arbitražnog odbora koja se pobija.

Ako Sud odbije žalbu, odluka Arbitražnog odbora postaje pravomoćna.

Ako Sud poništi odluku Arbitražnog odbora, postupak se po potrebi vraća na rješavanje pred Arbitražni odbor na zahtjev jedne od stranaka u postupku. Arbitražni je odbor vezan eventualnim odlukama o pravnim pitanjima koje je donio Sud.

Članak 23.

U predmetima na koje se odnosi članak 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odluku suda ili drugog sudskog tijela države članice kojom se prekida postupak i predmet upućuje Sudu pravde dotični sud ili drugo sudsko tijelo priopćava Sudu pravde. Odluku potom tajnik Suda priopćava strankama, državama članicama i Komisiji te instituciji, tijelu, uredu ili agenciji koja je donijela akt čija je valjanost ili tumačenje predmet spora.

U roku od dva mjeseca od priopćenja, stranke, države članice, Komisija i, po potrebi, institucija, tijelo, ured ili agencija koja je donijela akt čija je valjanost ili tumačenje predmet spora, imaju pravo Sudu pravde podnijeti podneske ili pisana očitovanja.

Povrh toga, sukladno članku 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odluku nacionalnog suda ili drugog sudskog tijela tajnik Suda priopćava državama koje nisu države članice, a koje su stranke Sporazuma o europskom ekonomskom prostoru isto kao i nadzornom tijelu EFTA-e koje se navodi u

tom Sporazumu, koje u roku od dva mjeseca od priopćenja, u slučajevima u kojima se radi o jednom od područja primjene tog Sporazuma, mogu podnijeti podneske ili pisana očitovanja Sudu pravde.

Ako sporazum koji se odnosi na određeno područje, a koji je zaključilo Vijeće i jedna ili više država nečlanica, predviđa da te države imaju pravo podnositi podneske ili pisana očitovanja u slučajevima kada sud ili drugo sudsko tijelo neke države članice uputi Sudu pravde radi prethodne odluke neko pitanje koje potpada pod opseg sporazuma, odluka nacionalnog suda ili drugog sudskog tijela koja sadrži to pitanje također se priopćava dotičnim državama nečlanicama. U roku od dva mjeseca od priopćenja te države mogu Sudu pravde podnijeti podneske ili pisana očitovanja.

Članak 23.a

Poslovnik može omogućiti žurni ili ubrzani postupak, te za potrebe prethodnog mišljenja u području slobode, sigurnosti i pravde hitni postupak.

Navedeni postupci mogu, u pogledu podnošenja podnesaka ili pisanih očitovanja, a za razdoblje kraće od navedenog u članku 23., te odstupajući od članka 20. stavka 4., dovesti do rješavanja predmeta i bez podneska nezavisnog odvjetnika.

Nadalje, hitni postupak može ograničiti stranke i ostale zainteresirane strane iz članka 23. u pravu na podnošenje podnesaka ili pisanih očitovanja, te izostavljanje pismenog dijela postupka u slučaju iznimne žurnosti.

Članak 24.

Sud pravde može od stranaka zahtijevati da dostave sve dokumente i sve podatke koje Sud smatra potrebnima. U slučaju bilo kakva odbijanja, Sud o tome donosi formalnu odluku.

Sud može također zahtijevati od država članica i institucija, tijela, ureda i agencija koje nisu stranke u postupku da dostave sve informacije koje Sud smatra potrebnima za sudski postupak.

Članak 25.

Sud pravde u bilo kojemu trenutku može pojedincu, tijelu, organu vlasti, odboru ili drugim organizacijama koje odabere povjeriti zadaću vještačenja.

Članak 26.

Svjedoci se mogu saslušati prema uvjetima koji su utvrđeni Poslovnikom.

Članak 27.

Ako se svjedok ne odazove sudskomu pozivu, Sud pravde ima ovlasti koje su općenito odobrene sudovima i drugim sudskim tijelima i može nametnuti novčane kazne prema uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom.

Članak 28.

Svjedoci i vještaci mogu se saslušati pod prisegom koja se polaže u obliku koji je utvrđen Poslovníkom ili na način koji je zakonom propisan u zemlji iz koje dolazi svjedok ili vještak.

Članak 29.

Sud pravde može naložiti saslušanje svjedoka ili vještaka pred sudom njegova prebivališta.

Nalog se šalje na provedbu nadležnom sudu prema uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom. Dokumenti koji su sačinjeni u skladu s molbama za pravnom pomoći vraćaju se Sudu pod istim uvjetima.

Sud pravde Europske unije snosi troškove, ne dovodeći u pitanje pravo da ih po potrebi naplati od stranaka u postupku.

Članak 30.

Ako svjedok ili vještak prekrše prisegu, država članica postupá kao da je taj prekršaj počinjen pred jednim od njezinih sudova koji su nadležni u građanskim postupcima. Po prijavi Suda pravde Europske unije dotična država članica goni počinitelja pred svojim nadležnim sudom.

Članak 31.

Sudska rasprava je javna, osim ako Sud pravde po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranaka iz ozbiljnih razloga donese drugačiju odluku.

Članak 32.

Tijekom rasprave Sud pravde može ispitati vještake, svjedoke i same stranke. Stranke se, međutim, mogu obraćati Sudu pravde samo preko svojih agenata.

Članak 33.

Kod svake rasprave sastavlja se zapisnik koji potpisuju predsjednik i tajnik.

Članak 34.

Predsjednik utvrđuje raspored ročišta.

Članak 35.

Vijećanje Suda je tajno i ostaje tajno.

Članak 36.

U presudi se mora navesti obrazloženje. Presuda sadrži imena sudaca koji su sudjelovali u vijećanju.

Članak 37.

Presude potpisuju predsjednik i tajnik. Presude se čitaju javno.

Članak 38.

Sud pravde odlučuje o troškovima.

Članak 39.

Predsjednik Suda pravde može u skraćenome postupku, koji po potrebi može odstupiti od nekih pravila koja su sadržana u ovom Statutu i koja su utvrđena Poslovníkom, odlučivati o zahtjevima za odgađanjem izvršenja, kako je to predviđeno člankom 278. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i člankom 157. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, ili donijeti privremene mjere u skladu s člankom 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili odgoditi izvršenje u skladu s člankom 299. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili člankom 164. stavkom 3. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

U slučaju spriječenosti predsjednika, zastupa ga drugi sudac prema uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom.

Odluka predsjednika ili suca koji ga zastupa je privremena odluka koja ni na koji način ne prejudicira odluku Suda o meritumu spora.

Članak 40.

Države članice i institucije Unije mogu intervenirati u postupcima koji se vode pred Sudom pravde.

Isto pravo imaju tijela, uredi i agencije Unije i svaka druga osoba koja dokaže svoj interes za ishod predmeta koji je podnesen Sudu. Fizičke ili pravne oso-

be ne mogu se miješati u postupke između država članica, između institucija Unije ili između država članica i institucija Unije.

Ne dovodeći u pitanje drugi stavak, države koje nisu države članice, a koje su potpisnice Sporazuma o europskom ekonomskom prostoru kao i nadzorno tijelo EFTA-e koje se spominje u tom Sporazumu, mogu intervenirati u postupku pred Sudom kada se postupak odnosi na jedno od područja primjene toga Sporazuma.

Zahtjev za intervencijom u postupku ograničen je na podršku zahtjevu za donošenje odluke koji je podnijela jedna od stranaka.

Članak 41.

Ako tužena stranka, nakon što je uredno pozvana, ne podnese pisane zahtjeve, protiv te stranke donosi se presuda zbog ogluhe. Protiv presude može se uložiti prigovor u roku od mjesec dana od njezine dostave. Prigovor nema učinak odgode ovrhe iz presude zbog ogluhe, osim u slučaju da Sud pravde odluči drugačije.

Članak 42.

Države članice, institucije, tijela, uredi i agencije Unije i svaka druga fizička ili pravna osoba mogu, u slučajevima i prema uvjetima koji su utvrđeni Poslovnikom, započeti postupak treće osobe protiv presude koja je donesena, a da one nisu saslušane, ako presuda utječe na njihova prava.

Članak 43.

Ako su dvojbeni smisao ili primjena presude, na zahtjev stranke ili institucije Unije koja dokaže svoj opravdani interes Sud pravde tumači presudu.

Članak 44.

Zahtjev za ponavljanje postupka može se podnijeti Sudu pravde samo ako se otkrije činjenica koja ima presudno značenje, a koja u vrijeme donošenja presude nije bila poznata niti Sudu niti stranci koja zahtijeva ponavljanje postupka.

Ponavljanje postupka pokreće se odlukom Suda koji izrijekom utvrđuje postojanje nove činjenice i priznaje da ima takav značaj da zahtijeva pokretanje postupka preispitivanja i stoga proglašava zahtjev dopuštenim.

Zahtjev za ponavljanjem postupka ne može se podnijeti po isteku deset godina od datuma presude.

Članak 45.

Poslovníkom se utvrđuju rokovi o proteku vremena.

Istek vremenskog roka ne utječe na prava stranke, ako stranka dokaže postojanje nepredvidivog slučaja ili više sile.

Članak 46.

Tužbeni zahtjevi protiv Unije u predmetima koji proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti zastarijevaju nakon isteka razdoblja od pet godina od događaja na koji se odnose. Zastarni rok prekida se ako se tužba podnese pred Sudom pravde ili ako prije podnošenja tužbe oštećena stranka podnese zahtjev nadležnoj instituciji Unije. U potonjem slučaju tužba se mora podnijeti u roku od dva mjeseca, kako je predviđeno člankom 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; ako je potrebno, primjenjuju se odredbe članka 265. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Ovaj se članak odnosi i na postupke zbog izvanugovorne odgovornosti protiv Europske središnje banke.

GLAVA IV.

SUD OPĆE NADLEŽNOSTI

Članak 47.

Članak 9. stavak 1., članci 14. i 15., članak 17. stavak 1., 2., 4. i 5. te članak 18. primjenjuju se na Sud opće nadležnosti i njegove članove.

Članci 3. stavak 4., 10., 11. i 14. primjenjuju se *mutatis mutandis* na tajnika Suda opće nadležnosti.

Članak 48.

Sud opće nadležnosti sastoji se od 27 sudaca.

Članak 49.

Članovi Suda opće nadležnosti mogu se pozvati da obnašaju dužnost nezavisnoga odvjetnika.

Dužnost je nezavisnoga odvjetnika potpuno nepristrano i nezavisno, u javnome suđenju, iznositi obrazložene zaključne prijedloge o određenim predmetima koji se vode pred Sudom opće nadležnosti kako bi tome Sudu pomogao u obavljanju njegovih zadaća.

Kriteriji za odabir predmeta te postupak za postavljanje nezavisnih odvjetnika utvrđuju se Poslovníkom Suda opće nadležnosti.

Član koji je pozvan obavljati posao nezavisnoga odvjetnika u određenom predmetu ne može sudjelovati u donošenju presude u tom predmetu.

Članak 50.

Sud opće nadležnosti zasjeda u vijećima od po tri ili pet sudaca. Suci među sobom odabiru predsjednika vijeća. Predsjednici vijeća s pet sudaca biraju se na tri godine. Mogu još jednom biti ponovno izabrani.

Sastav vijeća i raspoređivanje predmeta u rad uređeni su Poslovníkom. U određenim predmetima koji su utvrđeni Poslovníkom, Sud opće nadležnosti može zasjedati u punom sastavu ili u svojstvu suca pojedinca.

Poslovníkom se također može predvidjeti da Sud opće nadležnosti može zasjedati kao Veliko vijeće u predmetima i pod okolnostima koje su utvrđene Poslovníkom.

Članak 51.

Iznimno od pravila utvrđenog člankom 256. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Sud pravde ostaje nadležan za tužbe prema člancima 263. i 265. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kada ih država članica podnosi protiv:

- (a) radnje ili propusta Europskoga parlamenta, ili Vijeća, ili tih obiju institucija koje djeluju zajednički, s iznimkom:
  - odluka Vijeća prema članku 108. stavku 2. podstavku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
  - pravnih akata Vijeća koji su doneseni prema uredbi Vijeća o mjerama za zaštitu trgovine u smislu članka 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
  - radnji Vijeća kojima Vijeće koristi provedbene ovlasti u skladu s člankom 291. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije;
- (b) radnje ili propusta Komisije prema članku 331. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Sud pravde ostaje nadležan i za tužbe iz istih članaka kada ih podnosi institucija Unije protiv radnje ili propusta Europskoga parlamenta ili Vijeća ili obje te institucije kada djeluju zajednički ili Komisije ili kada institucija podnosi tužbu protiv radnje ili propusta Europske središnje banke.

Članak 52.

Predsjednik Suda pravde i predsjednik Suda opće nadležnosti sporazumno utvrđuju uvjete prema kojima dužnosnici i ostali službenici pri Sudu pravde pružaju usluge Sudu opće nadležnosti kako bi on mogao funkcionirati. Neki dužnosnici ili ostali službenici odgovaraju tajniku Suda opće nadležnosti koji je podređen predsjedniku Suda opće nadležnosti.

Članak 53.

Postupak pred Sudom opće nadležnosti uređuje se u Glavi III.

Poslovníkom se utvrđuju daljnje i detaljnije odredbe ako je to potrebno. Poslovníkom može odstupati od članka 40. stavka 4. i od članka 41. kako bi se uvažile specifičnosti sporova na području intelektualnog vlasništva.

Neovisno o članku 20. stavku 4. nezavisni odvjetnik može svoje obrazložene zaključne prijedloge dati u pisanom obliku.

Članak 54.

Ako se tužba ili drugi postupovni dokument naslovljen na Sud opće nadležnosti zabunom dostavi tajniku Suda pravde, odmah se prosljeđuje tajniku Suda opće nadležnosti. Ako se, pak, tužba ili drugi postupovni dokument naslovljen na Sud pravde zabunom dostavi tajniku Suda opće nadležnosti, odmah se prosljeđuje tajniku Suda pravde.

Ako Sud opće nadležnosti utvrdi da nije nadležan odlučivati o tužbi za koju je nadležan Sud pravde, tu tužbu upućuje tome Sudu. Isto tako, u slučajevima kada Sud pravde utvrdi da je neka tužba u nadležnosti Suda opće nadležnosti, upućuje je na taj Sud, a taj se Sud onda ne može proglasiti nenadležnim.

U slučajevima kada su i Sudu pravde i Sudu opće nadležnosti povjereni predmeti u kojima se traži ista mjera, postavlja isto pitanje tumačenja ili se dovodi u pitanje isti pravni akt, Sud opće nadležnosti može nakon saslušanja stranaka prekinuti postupak dok Sud pravde ne donese presudu ili, u slučaju da je tužba podnesena prema članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije može se proglasiti nenadležnim kako bi Sudu pravde omogućio odlučivanje o tužbi. Pod istim okolnostima i Sud pravde može donijeti odluku o prekidanju postupka koji se pred njim vodi. U tom se slučaju postupak nastavlja pred Sudom opće nadležnosti.

Ako neka država članica i institucija pobijaju isti pravni akt, Sud opće nadležnosti proglašava se nenadležnim tako da Sud pravde može odlučivati o tim zahtjevima.

Članak 55.

Konačne odluke Suda opće nadležnosti, djelomične odluke o materijalnim pitanjima ili odluke o postupovnim pitanjima koje se odnose na prigovor zbog nenadležnosti ili dopustivosti, tajnik Suda opće nadležnosti dostavlja svim strankama, državama članicama i institucijama Unije čak i ako se u tom predmetu nisu upustile u postupak pred Sudom opće nadležnosti.

Članak 56.

Protiv konačnih odluka Suda opće nadležnosti i djelomičnih odluka tog Suda o materijalnim pitanjima ili odluka o postupovnim pitanjima koje se odnose na prigovor zbog nenadležnosti ili dopustivosti može se uložiti žalba Sudu pravde u roku od dva mjeseca od dostave odluke koja se pobija.

Žalbu može uložiti stranka koja u cijelosti ili djelomično nije uspjela u svojim zahtjevima. Međutim, umješači koji nisu države članice niti institucije Unije mogu uložiti žalbu jedino ako odluka Suda opće nadležnosti na njih izravno utječe.

S iznimkom predmeta koji se odnose na sporove između Unije i njezinih službenika, žalbu mogu uložiti i države članice i institucije Unije koje nisu bile umješači u postupku pred Sudom opće nadležnosti. Te države članice i institucije u istom su položaju kao i države članice ili institucije koje su se upustile u postupak u prvom stupnju.

Članak 57.

Svaka osoba čiji je zahtjev za stupanjem u postupak Sud opće nadležnosti odbacio može uložiti žalbu Sudu pravde u roku od dva tjedna od dostave odluke kojom se zahtjev odbacuje.

Stranke u postupku mogu u roku od dva mjeseca od dostave uložiti žalbu Sudu pravde protiv svake odluke Suda opće nadležnosti koja je donesena temeljem članka 278. ili članka 279. ili članka 299. stavka 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članka 157. ili članka 164. stavka 3. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

Odluka o žalbi iz stavaka 1. i 2. ovog članka donosi se prema postupku koji je utvrđen člankom 39.

Članak 58.

Žalba Sudu pravde ograničena je na pravna pitanja. Može se uložiti zbog nenadležnosti Suda opće nadležnosti, povrede postupka pred tim Sudom koja

negativno utječe na interese podnositelja žalbe te zbog povrede prava Unije od strane Suda opće nadležnosti.

Nije dopuštena žalba samo na odluku o visini troškova ili o plaćanju troškova.

Članak 59.

U slučajevima kada je žalba uložena protiv odluke Suda opće nadležnosti, postupak pred Sudom pravde sastoji se od pismenoga i usmenog postupka. U skladu s uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom Sud pravde može, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika i stranke, donijeti odluku bez održavanja usmenog postupka.

Članak 60.

Ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članak 157. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, žalba nema odgodni učinak.

Iznimno od članka 280. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odluke Suda opće nadležnosti kojima se proglašava ništavost uredbi stupaju na snagu tek po isteku roka iz članka 56. stavka 1. ovoga Statuta ili, ako se u tom roku uloži žalba, od datuma kada je ista odbačena, ne dovodeći u pitanje pravo stranke da od Suda pravde temeljem članka 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članka 157. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, traži odgodu učinaka uredbe koja je proglašena ništavom ili donošenje neke druge privremene mjere.

Članak 61.

Ako je žalba osnovana, Sud pravde ukida odluku Suda opće nadležnosti. Sud pravde može sam donijeti konačnu odluku u predmetu ako to dopušta stanje u postupku, ili predmet vratiti Sudu opće nadležnosti na ponovno odlučivanje.

U slučajevima kada je predmet vraćen Sudu opće nadležnosti, taj je Sud vezan odlukom Suda pravde o pravnim pitanjima.

U slučajevima kada je žalba države članice ili institucije Unije koja nije ranije stupila u postupak pred Sudom opće nadležnosti osnovana, Sud pravde može, ako smatra potrebnim, odrediti koji se učinci odluke Suda opće nadležnosti koja je ukinuta smatraju konačnima u pogledu stranaka u sporu.

Članak 62.

U predmetima iz članka 256. stavaka 2. i 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u kojima prvi nezavisni odvjetnik smatra da postoji ozbiljna opasnost od utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, on Sudu pravde može predložiti preispitivanje odluke Suda opće nadležnosti.

Takav prijedlog mora se podnijeti u roku od mjesec dana od donošenja odluke Suda opće nadležnosti. U roku od mjesec dana od prijama prijedloga koji je podnio prvi nezavisni odvjetnik, Sud pravde odlučuje je li potrebno preispitati odluku.

Članak 62.a

Sud pravde odlučuje u predmetima koji su podložni postupku preispitivanja u žurnome postupku na osnovi spisa koji mu je proslijedio Sud opće nadležnosti.

Stranke iz postupka pred Sudom opće nadležnosti iz članka 23. ovog Statuta, u slučajevima iz članka 256. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ovlaštene su podnositi podneske ili pisane izjave Sudu pravde o pitanjima koja su predmet preispitivanja unutar za to predviđenog razdoblja.

Sud pravde može pokrenuti usmeni postupak prije donošenja odluke.

Članak 62.b

U slučajevima navedenim člankom 256. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, prijedlozi za preispitivanje i odluke da se pokrene postupak preispitivanja nemaju odgodni učinak. Ako Sud pravde uvidi da odluka Suda opće nadležnosti šteti jedinstvu ili dosljednosti prava Unije, predmet vraća Sudu opće nadležnosti koji je obvezan poštivati stajališta Suda pravde o pravnim pitanjima; Sud pravde odlučuje koji se učinci odluke Suda opće nadležnosti smatraju konačnima u pogledu stranaka u sporu. Ako, međutim, s obzirom na ishod preispitivanja, ishod postupka proizađe iz činjeničnog stanja na temelju kojega je Sud opće nadležnosti donio odluku, Sud pravde donosi konačnu odluku.

U slučajevima iz 256. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u nedostatku prijedloga za preispitivanje ili odluke za pokretanje postupka preispitivanja, odluke koje će Sud opće nadležnosti donijeti kao odgovor na pitanja koja su mu postavljena, stupaju na snagu po isteku rokova koji su u tu svrhu propisani člankom 62. stavkom 2. Ako se pokrene postupak pre-

pitivanja, odluke koje su predmetom preispitivanja stupaju na snagu nakon obavljenog postupka, ako Sud pravde drugačije ne odluči. Ako Sud pravde odluči da odluka Suda opće nadležnosti šteti jedinstvu ili dosljednosti prava Unije, odluka Suda pravde zamijenit će odluku koju je donio Sud opće nadležnosti.

GLAVA IV.a

SUDSKI ODBORI

Članak 62.c

Odredbe koje se odnose na nadležnost, sastav, ustroj i postupanje sudskih odbora prema članku 257. Ugovora o funkcioniranju Europske unije navedene su u Prilogu dodanom ovome Statutu.

GLAVA V.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 63.

Poslovnik Suda pravde i Suda opće nadležnosti sadrži odredbe za primjenu i, po potrebi, dopunu ovoga Statuta.

Članak 64.

Pravila kojima se uređuju pitanja jezika mjerodavna pred Sudom pravde utvrđuju se uredbom koju Vijeće donosi jednoglasno. Ta se uredba donosi na zahtjev Suda pravde nakon savjetovanja s Komisijom i Europskim parlamentom ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom pravde i Europskim parlamentom.

Dok se ne donesu ti propisi, primjenjuju se odredbe Poslovnika Suda pravde i Poslovnika Suda opće nadležnosti kojima se uređuju pitanja jezika. Iznimno od članaka 253. i 254. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te se odredbe mogu izmijeniti i dopuniti ili ukinuti samo temeljem jednoglasne suglasnosti Vijeća.

PRILOG 1.

TRIBUNAL EUROPSKE UNIJE ZA JAVNE SLUŽBENIKE

Članak 1.

Tribunal Europske unije za javne službenike (u daljnjem tekstu „Tribunal za javne službenike“) nadležan je za prvostupanjsko rješavanje sporova između Unije i njenih službenika kako je navedeno u članku 270. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, uključujući i sporove između tijela i agencija i njihovih službenika u pogledu čega je nadležnost dodijeljena Sudu pravde Europske unije.

Članak 2.

Tribunal za javne službenike sastoji se od sedam sudaca. Vijeće može, na zahtjev Suda pravde, kvalificiranom većinom povećati tu brojku.

Suci se biraju na razdoblje od 6 godina. Suci kojima je istekao mandat mogu ponovno biti imenovani.

Upraznjena mjesta se popunjavaju imenovanjem novih sudaca na razdoblje od 6 godina.

Članak 3.

1. Suce postavlja Vijeće, djelujući sukladno članku 257. stavku 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nakon savjetovanja s odborom iz ovog članka. Pri imenovanju sudaca, Vijeće osigurava ujednačen sastav Tribunala za javne službenike na geografskoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na pravni sustav koji predstavljaju.

2. Svaki građanin Unije koji ispunjava uvjete iz članka 257. stavka 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije može se prijaviti. Vijeće, na preporuku Suda pravde utvrđuje uvjete podnošenja i obrade prijave.

3. Osniva se odbor od sedam osoba izabраниh između bivših članova Suda pravde i Suda opće nadležnosti, te odvjetnika priznate stručnosti. Vijeće, na preporuku predsjednika Suda pravde, utvrđuje uvjete članstva u odboru kao i pravila njegova djelovanja.

4. Odbor daje mišljenje o sposobnosti kandidata za obavljanje dužnosti suca Tribunala za javne službenike. Odbor pridodaje svom mišljenju popis kandidata s najvišim stupnjem iskustva. Takav popis sadrži imena barem dvostruko više kandidata negoli ih Vijeće imenuje za suce.

Članak 4.

1. Predsjednika Tribunala za javne službenike biraju suci iz vlastitih redova na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran
2. Tribunal za javne službenike zasjeda u vijećima od tri suca. U određenim predmetima koji su uređeni Poslovníkom, tribunal za državne službenike može zasjedati u punom sastavu ili u vijeću od pet sudaca ili u svojstvu suca pojedinca.
3. Predsjednik Tribunala za javne službenike predsjedava plenarnom sjednicom i vijećem od pet sudaca. Predsjednici vijeća od tri suca biti će određeni sukladno stavku 1. Ako predsjedniku Tribunala za javne službenike bude dodijeljeno vijeće od tri suca, on će njime predsjedati.
4. Poslovníkom se utvrđuje nadležnost i kvorum plenarne sjednice, kao i sastav vijeća i raspodjela predmeta.

Članak 5.

Članci od 2. do 6., 14., 15., članak 17. stavci 1., 2. i 5., te članak 18. Statuta Suda pravde Europske unije primjenjuju se na i Tribunal za javne službenike i njegove članove.

Prisega iz članka 2. Statuta daje se pred Sudom pravde, a Sud pravde usvaja odluke iz članka 3., 4. i 6. istog Statuta nakon savjetovanja s Tribunalom za javne službenike.

Članak 6.

1. Tribunalu za javne službenike pomažu odjeli Suda pravde i Suda opće nadležnosti. Predsjednik Suda pravde, ili, u određenim slučajevima, predsjednik Suda opće nadležnosti, zajedničkom suglasnošću s predsjednikom Tribunala za javne službenike određuju uvjete po kojima će dužnosnici i ostali službenici pri Sudu pravde i Sudu opće nadležnosti svojim uslugama pomoći Tribunalu za javne službenike. Određeni dužnosnici i ostali službenici odgovaraju tajniku Tribunala za javne službenike, koji je odgovoran predsjedniku Tribunala za javne službenike.
2. Tribunal za javne službenike imenuje tajnika i određuje uvjete za obnašanje njegove dužnosti. Članak 3. stavak 4., te članci 10., 11. i 14. Statuta Suda pravde Europske unije primjenjuju se na tajnika Tribunala.

Članak 7.

1. Postupak pred Tribunalom za javne službenike utvrđen je Glavom III. Statuta Suda pravde Europske unije, uz iznimku članka 22. i 23. Druge takve i detaljnije odredbe, prema potrebi, predviđaju se Poslovnikom.
2. Odredbe koje se odnose na jezična pitanja Suda opće nadležnosti primjenjuju se na Tribunal za javne službenike.
3. Pismeni dio postupka sastoji se od iznošenja zahtjeva i odgovora na njih, ako Tribunal za javne službenike ne odluči da je potrebna druga razmjena pisanih podnesaka. Ako dođe do takve druge razmjene, Tribunal za javne službenike može, uz suglasnost stranaka, donijeti odluku izostavljajući usmeni dio postupka.
4. U svim fazama postupka, uključujući i razdoblje podnošenja zahtjeva, Tribunal za javne službenike može razmotriti mogućnosti mirnog rješenja spora, te olakšati takvo rješenje.
5. Tribunal za javne službenike odlučuje o troškovima slučaja. Gubitnička stranka u sporu plaća troškove ako Sud tako odluči, podložno posebnim odredbama Poslovnika.

Članak 8.

1. Ako se zahtjev ili postupovni dokument naslovljen na Tribunal za javne službenike zabunom dostavi tajniku Suda pravde ili Suda opće nadležnosti, taj ga tajnik odmah prosljeđuje tajniku Tribunala za javne službenike. Isto tako, ako se zahtjev ili postupovni dokument naslovljen na Sud pravde ili Sud opće nadležnosti zabunom dostavi tajniku Tribunala za javne službenike, taj ga tajnik odmah prosljeđuje tajniku Suda pravde ili Suda opće nadležnosti.
2. Ako Tribunal za javne službenike utvrdi da nije nadležan odlučivati o zahtjevu za koji je nadležan Sud pravde ili Sud opće nadležnosti, taj zahtjev upućuje Sudu pravde ili Sudu opće nadležnosti. Isto tako, u slučajevima kada Sud pravde ili Sud opće nadležnosti utvrdi da je neki zahtjev u nadležnosti Tribunala za javne službenike, upućuje se Tribunalu koji se tada ne može proglasiti nenadležnim.
3. U slučajevima kada su Tribunalu za javne službenike i Sudu opće nadležnosti povjereni predmeti u kojima se postavlja isto pitanje tumačenja ili valjanosti nekog pravnog akta, Tribunal za javne službenike može nakon saslušanja stranaka prekinuti postupak dok Sud opće nadležnosti ne donese presudu.

U slučajevima kada su Tribunalu za javne službenike i Sudu opće nadležnosti povjereni predmeti u kojima se traži ista mjera, Tribunal za javne službenike proglašava se nenadležnim tako da Sud opće nadležnosti može odlučivati o tim zahtjevima.

Članak 9.

Protiv konačnih odluka Tribunalu za javne službenike i djelomičnih odluka toga Tribunalu o materijalnim pitanjima ili odluka o postupovnim pitanjima koje se odnose na prigovor zbog nenadležnosti ili dopustivosti može se uložiti žalba Sudu opće nadležnosti u roku od dva mjeseca od priopćenja odluke koja se pobija.

Žalbu može uložiti stranka koja u cijelosti ili djelomično nije uspjela u svojim zahtjevima. Međutim, umješaci koji nisu države članice niti institucije Unije mogu uložiti žalbu jedino ako odluka Tribunalu za javne službenike na njih izravno utječe.

Članak 10.

1. Svaka osoba čiji su prijedlozi za intervencijom odbijeni od strane Tribunalu za državne službenike, može se žaliti Sudu opće nadležnosti unutar dva tjedna od priopćenja odluke kojom se odbija njen prijedlog.

2. Stranke u postupku mogu se žaliti Sudu opće nadležnosti na odluke Tribunalu za javne službenike donesene u skladu s člankom 278. ili člankom 279. ili člankom 299. stavak 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili člankom 157. ili člankom 164. stavkom 3. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju unutar dva mjeseca od priopćenja.

3. Predsjednik Suda opće nadležnosti može skraćenim postupkom, koji po potrebi može odstupiti od nekih pravila koja su sadržana u ovom Prilogu i koja su utvrđena Poslovnikom Suda opće nadležnosti, odlučivati o žalbama, kako je to predviđeno stavicima 1. i 2.

Članak 11.

1. Žalba pred Sudom opće nadležnosti ograničena je na pravna pitanja. Može se uložiti zbog nenadležnosti Tribunalu za javne službenike, povrede postupka pred tim Sudom koja negativno utječe na interese podnositelja žalbe te zbog povrede prava Unije od strane Tribunalu za javne službenike.

2. Nije dopuštena žalba na odluku o visini troškova ili o plaćanju troškova.

Članak 12.

1. Ne dovodeći u pitanje članke 278. i 279. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ili članak 157. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, žalba pred Sudom opće nadležnosti nema odgodni učinak.
2. U slučajevima kada je žalba uložena protiv odluke Tribunala za javne službenike, postupak pred Sudom opće nadležnosti sastoji se od pismenoga i usmenog postupka. U skladu s uvjetima koji su utvrđeni Poslovníkom Sud opće nadležnosti može, nakon što sasluša stranke u postupku, donijeti odluku bez održavanja usmenog postupka.

Članak 13.

1. Ako je žalba osnovana, Sud opće nadležnosti ukida odluku Tribunala za javne službenike, te sam donosi odluku o predmetu. Ako to ne dopušta stanje u postupku, Sud će predmet vratiti Tribunalu za javne službenike na ponovno odlučivanje.
2. U slučajevima kada je predmet vraćen Tribunalu za javne službenike, Tribunal je vezan odlukom Suda opće nadležnosti o pravnim pitanjima.

PROTOKOL 4.

O STATUTU EUROPSKOGA SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA I EUROPSKE SREDIŠNJE BANKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da utvrde Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke u skladu s člankom 129. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

POGLAVLJE I.

EUROPSKI SUSTAV SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 1.

Europski sustav središnjih banaka

1.1. U skladu s člankom 282. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Europska središnja banka (ESB) i nacionalne središnje banke čine Europski sustav središnjih banaka (ESSB). Europska središnja banka i nacionalne središnje banke onih država članica čija je valuta euro čine Eurosustav.

1.2. Europski sustav središnjih banaka i Europska središnja banka provode svoje zadaće i obavljaju svoje djelatnosti u skladu s odredbama Ugovorâ i ovog Statuta.

POGLAVLJE II.

CILJEVI I ZADAĆE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 2.

Ciljevi

U skladu s člankom 127. stavkom 1. i člankom 282. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije glavni je cilj Europskog sustava središnjih banaka održati stabilnost cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, sustav pruža potporu općim gospodarskim politikama u Uniji radi pridonošenja ostvarivanju ciljeva Unije utvrđenih u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji. Europski sustav središnjih banaka djeluje u skladu s načelima otvorenog tržišnog

gospodarstva uz slobodno tržišno natjecanje i davanje prednosti učinkovitoj raspodjeli sredstava te u skladu s načelima navedenim u članku 119. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 3.

Zadaće

3.1. U skladu s člankom 127. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije osnovne su zadaće koje se obavljaju putem Europskog sustava središnjih banaka:

- utvrđivanje i provođenje monetarne politike Unije;
- obavljanje deviznih poslova u skladu s člankom 219. tog Ugovora;
- držanje i upravljanje službenim deviznim pričuvama država članica;
- promicanje nesmetanog funkcioniranja platnog sustava.

3.2. U skladu s člankom 127. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, članak 3.1. treća alineja, ne utječe na to da vlade država članica drže i upravljaju deviznim obrtnim sredstvima.

3.3. U skladu s člankom 127. stavkom 5. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Europski sustav središnjih banaka prinosi nesmetanom vođenju politika koje provode nadležna tijela u odnosu na razborit nadzor nad kreditnim institucijama te stabilnost financijskog sustava.

Članak 4.

Savjetodavne funkcije

U skladu s člankom 127. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- (a) provodi se savjetovanje s Europskom središnjom bankom:
  - vezano uz bilo koji akt Unije koji se predlaže u područjima za koja je nadležna;
  - državnih tijela vezano za bilo koji nacrt zakonodavnih propisa na području njezine nadležnosti, ali u granicama i pod uvjetima koje utvrdi Vijeće u skladu s postupkom koji je utvrđen u članku 41.;
- (b) Europska središnja banka može davati svoje mišljenje institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije te državnim tijelima u pogledu pitanja koja su u granicama njezinih ovlasti.

Članak 5.

Prikupljanje statističkih podataka

5.1. Radi obavljanja zadaća Europskog sustava središnjih banaka, Europska središnja banka uz potporu nacionalnih središnjih banaka prikuplja potrebne statističke podatke bilo od nadležnih državnih tijela ili izravno od gospodarskih subjekata. U tu svrhu surađuje s institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije te nadležnim tijelima država članica ili trećih zemalja kao i s međunarodnim organizacijama.

5.2. Nacionalne središnje banke u mjeri u kojoj je to moguće obavljaju zadaće iz članka 5.1.

5.3. Europska središnja banka po potrebi prinosi usklađivanju pravila i postupaka kojima se uređuje prikupljanje, obrada i distribucija statističkih podataka na područjima koja su u granicama njezinih ovlasti.

5.4. U skladu s postupkom utvrđenim u članku 41. Vijeće određuje fizičke i pravne osobe koje podliježu zahtjevima izvješćivanja, režima čuvanja tajnosti i odgovarajućih provedbenih odredbi.

Članak 6.

Međunarodna suradnja

6.1. Na području međunarodne suradnje koja obuhvaća zadaće povjerene Europskom sustavu središnjih banaka Europska središnja banka odlučuje o načinu zastupanja Europskog sustava središnjih banaka.

6.2. Europska središnja banka i, podložno njezinom dopuštenju, nacionalne središnje banke mogu sudjelovati u međunarodnim monetarnim institucijama.

6.3. Članci 6.1. i 6.2. ne utječu na članak 138. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

POGLAVLJE III.

USTROJ EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 7.

Neovisnost

U skladu s člankom 130. Ugovora o funkcioniranju Europske unije prilikom provođenja svojih ovlasti te obavljanja svojih zadaća i dužnosti u skladu s

Ugovorima i ovim Statutom, niti Europska središnja banka niti nacionalne središnje banke niti bilo koji član njihovih tijela koja donose odluke ne traže i ne primaju upute od institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, bilo koje vlade država članica ili bilo kojeg drugog tijela. Institucije, tijela, uredi i agencije Unije te vlade država članica obvezuju se da će poštivati ovo načelo i da neće nastojati utjecati na članove tijela koja donose odluke Europske središnje banke ili nacionalnih središnjih banaka prilikom obavljanja njihovih zadaća.

Članak 8.

Opće načelo

Europskim sustavom središnjih banaka upravljaju tijela Europske središnje banke koja donose odluke.

Članak 9.

Europska središnja banka

9.1. Europska središnja banka, koja u skladu s člankom 282. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije posjeduje pravnu osobnost, u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se u skladu s pravom dotične države članice dodjeljuje pravnim osobama. Ona posebice može stjecati i raspolagati pokretnom i nepokretnom imovinom te može biti stranka u sudskim postupcima.

9.2. Europska središnja banka brine se da zadaće povjerene Europskom sustavu središnjih banaka temeljem članka 127. stavaka 2., 3. i 5. Ugovora o funkcioniranju Europske unije obavlja ili ona sama u skladu s ovim Statutom ili nacionalne središnje banke u skladu s člankom 12.1. i člankom 14.

9.3. U skladu s člankom 129. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije tijela Europske središnje banke koja donose odluke su Upravno vijeće i Izvršni odbor.

Članak 10.

Upravno vijeće

10.1. U skladu s člankom 283. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Upravno vijeće sastoji se od članova Izvršnog odbora Europske središnje banke i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica čija valuta je euro.

10.2. Svaki član Upravnog vijeća ima jedan glas. Od datuma kada broj članova Upravnog vijeća bude veći od 21, svaki član Izvršnog odbora ima jedan glas, a pravo glasa ima 15 guvernera. Ova prava glasa dodjeljuju se i rotiraju kako slijedi:

- od datuma kada broj guvernera premaši brojku 15 do datuma kada dostigne brojku 22, guverneri se dijele u dvije skupine u skladu s rangom prema veličini udjela njihovih nacionalnih središnjih banaka država članica u ukupnom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama te u ukupnom iznosu agregatne bilance stanja monetarnih financijskih institucija onih država članica čija je valuta euro. Udjelu u ukupnom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama dodjeljuje se ponder od 5/6, a udjelu u ukupnom iznosu agregatne bilance stanja monetarnih financijskih institucija dodjeljuje se ponder od 1/6. Prvu skupinu čini pet guvernera, a drugu skupinu čine ostali guverneri. Učestalost kojom se pravo glasa dodjeljuje guvernerima u prvoj skupini ne može biti manja od učestalosti kojom se pravo glasa dodjeljuje guvernerima u drugoj skupini. Podložno prethodnoj rečenici, prvoj se skupini dodjeljuju četiri prava glasa, a drugoj skupini jedanaest prava glasa,
- od datuma kada broj guvernera dostigne brojku 22, guverneri se dijele u tri skupine u skladu s rangom na temelju kriterija utvrđenih u prethodnoj alineji. Prvu skupinu čini pet guvernera i dodjeljuju joj se četiri prava glasa. Drugu skupinu čini polovica ukupnog broja guvernera, pri čemu se svaki razlomak zaokružuje na najbliži cijeli broj, a dodjeljuje joj se osam prava glasova. Treću skupinu čine preostali guverneri i dodjeljuju joj se tri prava glasa,
- prava glasa guvernerima se u svakoj skupini dodjeljuju na jednaka vremenska razdoblja,
- za izračun udjela u ukupnom bruto domaćem proizvodu po tržišnim cijenama primjenjuje se članak 29.2. Ukupni iznos agregatne bilance stanja monetarnih financijskih institucija izračunava se u skladu sa statističkim okvirom koji se primjenjuje u Uniji u trenutku izračuna,
- kad god se ukupni bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama prilagođava u skladu s člankom 29.3., ili kad god se broj guvernera poveća, veličina i/ili sastav skupina prilagođava se u skladu s gore navedenim načelima,
- Upravno vijeće dvotrećinskom većinom svih svojih članova, bez obzira imaju li ili nemaju pravo glasa, poduzima mjere koje su potrebne za provedbu načela utvrđenih u ovom podstavku i može donijeti odluku o

odgađanju uvođenja rotacijskog sustava do datuma kada broj guvernera premaši brojku 18.

Pravo glasa koristi se osobno. Iznimno od ovog pravila, Poslovníkom u smislu članka 12.3. može se utvrditi da članovi Upravnog vijeća mogu glasovati putem telekonferencije. Poslovníkom se također predviđa da član Upravnog vijeća, koji je na dulji rok spriječen i ne može sudjelovati na sjednicama Upravnog vijeća, može svoga zamjenika imenovati kao člana Upravnog vijeća.

Prethodni stavci ne utječu na pravo glasa svih članova Upravnoga vijeća, bez obzira na to imaju li ili nemaju pravo glasa, u skladu s člancima 10.3., 40.2. i 40.3.

Osim ako nije drugačije propisano ovim Statutom, Upravno vijeće odlučuje običnom većinom članova koji imaju pravo glasa. U slučaju neodlučenog ishoda glasovanja, odlučuje glas predsjednika.

Da bi Upravno vijeće moglo glasovati, potreban je kvorum od dvije trećine članova koji imaju pravo glasa. Ako nisu ispunjeni uvjeti za kvorum, predsjednik može sazvati izvanrednu sjednicu na kojoj se odluke mogu donositi bez obzira na kvorum.

10.3. Da bi se mogle donositi odluke u skladu s člancima 28., 29., 30., 32. i 33, glasovi Upravnog vijeća ponderiraju se u skladu s udjelima nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu Europske središnje banke. Ponderiranje glasova članova Izvršnog odbora iznosi nula. Odluka, za čije je donošenje potrebna kvalificirana većina, donosi se ako glasovi koji su dati za njezino donošenje predstavljaju najmanje dvije trećine upisanog kapitala Europske središnje banke te najmanje polovicu dioničara. Ako netko od guvernera nije u mogućnosti nazočiti, može imenovati zamjenika koji daje ponderirani glas.

10.4. Zapisnici sa sjednica su povjerljivi. Upravno vijeće može donijeti odluku o objavljivanju rezultata rasprava.

10.5. Upravno vijeće sastaje se najmanje deset puta godišnje.

Članak 11.

Izvršni odbor

11.1. U skladu s podstavkom 1. stavka 2. članka 283. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Izvršni odbor čine predsjednik, potpredsjednik i još četiri člana.

Članovi obavljaju svoje dužnosti kao zaposlenici kojima je to glavno zanimanje. Niti jedan član ne bavi se nekim drugim zanimanjem, bez obzira radi li se o plaćenom zanimanju ili ne, osim ako to u iznimnom slučaju odobri Upravno vijeće.

11.2. U skladu s podstavkom 2. stavka 2. članka 283. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, na preporuku Vijeća nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Upravnim vijećem predsjednika, potpredsjednika i ostale članove Izvršnog odbora imenuje Europsko vijeće kvalificiranom većinom iz kruga priznatih osoba s profesionalnim iskustvom na području monetarnih i bankarskih poslova.

Njihov mandat traje osam godina i ne obnavlja se.

Članovi Izvršnog odbora mogu biti samo državljani država članica.

11.3. Uvjeti zapošljavanja članova Izvršnog odbora, poglavito njihove plaće, mirovine i ostali doprinosi za socijalno osiguranje, predmet su ugovora s Europskom središnjom bankom, a utvrđuje ih Upravno vijeće na prijedlog odbora koji se sastoji od tri člana koja imenuje Upravno vijeće i tri člana koja imenuje Vijeće. Članovi Izvršnog odbora nemaju pravo glasovati o pitanjima iz ovog stavka.

11.4. Ako član Izvršnog odbora više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti ili ako je proglašen krivim zbog teške povrede radne dužnosti, Sud pravde ga na zahtjev Upravnog vijeća ili Izvršnog odbora može razriješiti dužnosti.

11.5. Svaki član Izvršnog odbora koji je osobno nazočan ima pravo glasovati i u tu svrhu raspolaže jednim glasom. Osim ako nije drugačije propisano, Izvršni odbor odlučuje običnom većinom danih glasova. U slučaju neodlučnog ishoda glasovanja, odlučuje glas predsjednika. Pojednosti o glasovanju utvrđuju se Poslovnikom iz članka 12.3.

11.6. Izvršni odbor odgovoran je za tekuće poslovanje Europske središnje banke.

11.7. Slobodno mjesto u Izvršnom odboru popunjava se imenovanjem novog člana u skladu s člankom 11.2.

Članak 12.

Obveze tijela koja donose odluke

12.1. Upravno vijeće donosi smjernice i odluke koje su potrebne za osiguranje provedbe zadaća koje su povjerene Europskom sustavu središnjih banaka u

skladu s Ugovorima i ovim Statutom. Upravno vijeće utvrđuje monetarnu politiku Unije uključujući, prema potrebi, odluke koje se odnose na posredne monetarne ciljeve, ključne kamatne stope i iznos pričuva u Europskom sustavu središnjih banaka te utvrđuje potrebne smjernice za njihovu provedbu.

Izvršni odbor provodi monetarnu politiku u skladu sa smjericama i odlukama koje utvrdi Upravno vijeće. U tu svrhu Izvršni odbor daje potrebne upute nacionalnim središnjim bankama. Osim toga, na Izvršni odbor mogu se prenijeti određene ovlasti ako to odluči Upravno vijeće.

U mjeri u kojoj se to smatra mogućim i primjerenim, ne dovodeći u pitanje odredbe ovoga članka, Europskoj središnjoj banci na raspolaganju stoje nacionalne središnje banke kod obavljanja poslova koji čine dio zadaća Europskog sustava središnjih banaka.

12.2. Izvršni je odbor odgovoran za pripremu sjednica Upravnog vijeća.

12.3. Upravno vijeće donosi Poslovnik kojim se utvrđuje unutarnje ustrojstvo Europske središnje banke i njezinih tijela koja donose odluke.

12.4. Upravno vijeće obavlja svoje savjetodavne funkcije iz članka 4.

12.5. Upravno vijeće donosi odluke iz članka 6.

Članak 13.

Predsjednik

13.1. Predsjednik, ili ako on nije nazočan, potpredsjednik, predsjedava Upravnim vijećem i Izvršnim odborom Europske središnje banke.

13.2. Ne dovodeći u pitanje članak 38., predsjednik ili osoba koju on imenuje zastupa Europsku središnju banku u vanjskim poslovima.

Članak 14.

Nacionalne središnje banke

14.1. U skladu s člankom 131. Ugovora o funkcioniranju Europske unije svaka država članica osigurava usklađenost svog zakonodavstva, uključujući statute svojih središnjih banaka, s Ugovorima i ovim Statutom.

14.2. Statutima nacionalnih središnjih banaka poglavito se propisuje trajanje mandata guvernera nacionalnih središnjih banaka od najmanje pet godina.

Guverner se može razriješiti dužnosti samo ako više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti ili ako je proglašen krivim zbog teške

povrede radne dužnosti. Odlukom takvim učinkom Sudu pravde može uputiti dotični guverner ili Upravno vijeće zbog povrede Ugovora ili bilo kojega zakonskog propisa koji se odnosi na njihovu provedbu. Postupak se pokreće u roku od dva mjeseca od objave odluke ili priopćenja odluke parbeniku ili, ako to nije učinjeno, od dana kada je parbenik saznao za odluku.

14.3. Nacionalne središnje banke sastavni su dio Europskog sustava središnjih banaka i postupaju u skladu sa smjernicama i uputama Europske središnje banke. Upravno vijeće poduzima potrebne korake radi osiguranja poštivanja smjernica i uputa Europske središnje banke i traži da mu se dostavljaju svi potrebni podaci.

14.4. Nacionalne središnje banke mogu obavljati i druge funkcije osim onih koje su navedene u ovom Statutu, osim ako Upravno vijeće dvotrećinskom većinom danih glasova utvrdi da te funkcije nisu spojive s ciljevima i zadacima Europskog sustava središnjih banaka. Odgovornost za obavljanje tih funkcija snose nacionalne središnje banke i ne smatraju se dijelom funkcija Europskog sustava središnjih banaka.

Članak 15.

Obveze izvješćivanja

15.1. Europska središnja banka izrađuje i objavljuje izvješća o aktivnostima Europskog sustava središnjih banaka najmanje tromjesečno.

15.2. Konsolidirano financijsko izvješće Europskog sustava središnjih banaka objavljuje se svakog tjedna.

15.3. U skladu s člankom 284. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska središnja banka dostavlja Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću i Komisiji godišnje izvješće o aktivnostima Europskog sustava središnjih banaka i monetarnoj politici za prethodnu i tekuću godinu.

15.4. Izvješća iz ovog članka stavljaju se besplatno na raspolaganje zainteresiranim stranama.

Članak 16.

Novčanice

U skladu s člankom 128. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće ima isključivo pravo davanja ovlasti za izdavanje novčanica eura unutar Unije. Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu izdavati takve novčanice. Novčanice koje izdaje Europska središnja

banka i nacionalne središnje banke jedine su novčanice koje imaju status zakonitog sredstva plaćanja unutar Unije.

Europska središnja banka u najvećoj mogućoj mjeri poštuje postojeću praksu u odnosu na izdavanje i oblikovanje novčanica.

POGLAVLJE IV.

MONETARNE FUNKCIJE I POSLOVANJE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 17.

Računi kod Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka

Kako bi obavljale svoje poslove, Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu otvarati račune za kreditne institucije, javna tijela i ostale gospodarske subjekte te uzimati sredstva, uključujući i knjigovodstvene vrijednosnice, kao osiguranje.

Članak 18.

Otvoreno tržišno i kreditno poslovanje

18.1. Radi postizanja ciljeva i obavljanja zadaća Europskog sustava središnjih banaka Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu:

- poslovati na financijskim tržištima izravnom kupnjom i prodajom (promptne i terminske transakcije) ili sporazumima o ponovnoj kupnji te odobravanjem kredita i zaduživanjem putem potraživanja i utrživih instrumenata u eurima ili drugim valutama te plemenitim metalima;
- obavljati kreditne poslove s kreditnim institucijama i ostalim gospodarskim subjektima uz osiguranje kredita odgovarajućim instrumentima osiguranja naplate.

18.2. Europska središnja banka utvrđuje opća načela svog otvorenog tržišnog i kreditnog poslovanja kao i otvorenog tržišnog i kreditnog poslovanja nacionalnih središnjih banaka, uključujući i objavljivanje uvjeta pod kojima su spremne sklapati takve transakcije.

Članak 19.

Minimalne pričuve

19.1. Podložno članku 2., Europska središnja banka može radi ostvarivanja ciljeva monetarne politike od kreditnih institucija osnovanih u državama čla-

nicama zahtijevati da na računima kod Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka drže minimalne pričuve. Upravno vijeće može donijeti detaljna pravila za obračun i utvrđivanje traženih minimalnih pričuva. U slučaju njihovog nepoštivanja, Europska središnja banka ima pravo zaračunati zatezne kamate i nametnuti ostale sankcije sa sličnim učinkom.

19.2. Radi primjene ovoga članka Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41. utvrđuje osnovu za minimalne pričuve kao i najveće dopuštene omjere između pričuva i njihove osnove te odgovarajuće sankcije u slučaju njihovog nepoštivanja.

Članak 20.

Ostali instrumenti monetarne kontrole

Upravno vijeće može dvotrećinskom većinom danih glasova odlučivati o upotrebi ostalih operativnih metoda monetarne kontrole koje smatra prikladnima, a uz poštovanje članka 2.

Vijeće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 41. utvrđuje područje primjene takvih metoda ako se na taj način nameću obveze trećim stranama.

Članak 21.

Poslovanje s javnim subjektima

21.1. U skladu s člankom 123. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zabranjuju se prekoračenja po računima ili bilo koji drugi oblici kreditiranja koje institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Unije, središnjim vladama, regionalnim, lokalnim ili ostalim javnim tijelima ili tijelima javnog prava ili javnim poduzećima država članica odobravaju Europska središnja banka ili nacionalne središnje banke, kao i izravno kupovanje dužničkih instrumenata koje bi Europska središnja banka ili nacionalne središnje banke od njih kupovale.

21.2. Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu djelovati kao fiskalni agenti za subjekte iz članka 21.1.

21.3. Odredbe ovoga članka ne primjenjuju se na kreditne institucije u javnom vlasništvu koje nacionalne središnje banke i Europska središnja banka u kontekstu osiguranja pričuva središnjih banaka tretiraju jednako kao i privatne kreditne institucije.

Članak 22.

Klirinški i platni sustav

Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu osigurati olakšice, a Europska središnja banka može donositi uredbe, radi osiguranja učinkovitog i pouzdanog klirinškog i platnog sustava unutar Unije kao i s ostalim zemljama.

Članak 23.

Poslovanje s trećim stranama

Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu:

- uspostavljati odnose sa središnjim bankama i financijskim institucijama u drugim zemljama te po potrebi s međunarodnim organizacijama;
- obavljati promptnu i terminsku kupovinu i prodaju svih vrsta deviznih sredstava i plemenitih metala; pojam “devizna sredstva” obuhvaća vrijednosne papire i sva ostala sredstva u valuti bilo koje države ili obračunske jedinice bilo kojeg oblika;
- držati imovinu i upravljati imovinom iz ovog članka;
- obavljati sve vrste bankovnih transakcija u odnosima s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, uključujući poslove zaduživanja i kreditiranja.

Članak 24.

Ostali poslovi

Osim poslova koji proizlaze iz njihovih zadaća, Europska središnja banka i nacionalne središnje banke mogu sklapati poslove za svoje upravne potrebe ili za potrebe svog osoblja.

POGLAVLJE V.

RAZBORIT NADZOR

Članak 25.

Razborit nadzor

25.1. Europska središnja banka može davati savjete Vijeću, Komisiji i nadležnim vlastima država članica, a Vijeće, Komisija i nadležne vlasti država članica mogu tražiti savjete od Europske središnje banke glede područja primjene

zakonodavstva Unije u odnosu na razborit nadzor nad kreditnim institucijama i stabilnost financijskog sustava.

25.2. U skladu s uredbama Vijeća donesenim temeljem članka 127. stavka 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska središnja banka može obavljati posebne zadaće koje se odnose na politike vezane uz razborit nadzor nad kreditnim institucijama i ostalim financijskim institucijama s iznimkom osiguravajućih društava.

POGLAVLJE VI.

FINANCIJSKE ODREDBE EUROPSKOG SUSTAVA SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 26.

Financijska izvješća

26.1. Financijska godina Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka počinje prvog siječnja i završava posljednjeg dana prosinca.

26.2. Izvršni odbor sačinjava godišnje izvješće Europske središnje banke u skladu s načelima koje utvrđuje Upravno vijeće. Upravno vijeće odobrava izvješće i ono se nakon toga objavljuje.

26.3. Za analitičke i operativne potrebe, Izvršni odbor sačinjava konsolidiranu bilancu stanja Europskog sustava središnjih banaka, koja obuhvaća aktivu i pasivu nacionalnih središnjih banaka obuhvaćenih Europskim sustavom središnjih banaka.

26.4. Za primjenu ovoga članka Upravno vijeće donosi potrebna pravila za normizaciju računovodstva i izvješćivanja o poslovanju nacionalnih središnjih banaka.

Članak 27.

Revizija

27.1. Reviziju izvješća Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka obavljaju nezavisni vanjski revizori koje predloži Upravno vijeće i odobri Vijeće. Revizori su u potpunosti ovlašteni za pregledavanje svih knjiga i računa Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka te za dobivanje potpunih podataka o njihovim transakcijama.

27.2. Članak 287. Ugovora o funkcioniranju Europske unije primjenjuje se samo na preispitivanje operativne učinkovitosti upravljanja Europske središnje banke.

Članak 28.

Kapital Europske središnje banke

28.1. Kapital Europske središnje banke iznosi 5 milijardi eura. Kapital se može povećati u iznosima određenim odlukom Upravnog vijeća koja je donesena kvalificiranom većinom temeljem članka 10. stavka 3. u granicama i pod uvjetima koje utvrdi Vijeće u skladu s postupkom iz članka 41.

28.2. Kapital Europske središnje banke mogu upisati i držati jedino nacionalne središnje banke. Kapital se upisuje u skladu s ključem utvrđenim u skladu s člankom 29.

28.3. Upravno vijeće kvalificiranom većinom u skladu s člankom 10.3. utvrđuje visinu i oblik uplata kapitala.

28.4. Podložno članku 28.5., udjeli nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu Europske središnje banke ne mogu se prenijeti, založiti niti zaplijeniti.

28.5. U slučaju usklađivanja ključa iz članka 29., nacionalne središnje banke međusobno prenose udjele u kapitalu u omjeru kojim se osigurava da je raspodjela udjela u kapitalu u skladu s prilagođenim ključem. Upravno vijeće utvrđuje uvjete za takvo prenošenje.

Članak 29.

Ključ za upis kapitala

29.1. Ključ za upis kapitala Europske središnje banke, koji je prvi put utvrđen 1998. prilikom osnivanja Europskog sustava središnjih banaka, utvrđuje se na način da se svakoj nacionalnoj središnjoj banci dodijeli ponder u ključu koji je jednak zbroju sljedećih postotaka:

- 50% udjela dotične države članice u stanovništvu Unije u prethodnoj godini prije osnivanja Europskog sustava središnjih banaka;
- 50% udjela dotične države članice u bruto domaćem proizvodu Unije po tržišnim cijenama tijekom razdoblja od pet godina prije prethodne godine prije osnivanja Europskog sustava središnjih banaka.

Postotci se zaokružuju na višu ili nižu vrijednost najbližeg višekratnika 0,0001 postotnog boda.

29.2. Komisija dostavlja statističke podatke koji se koriste kod primjene ovog članka u skladu s pravilima koje utvrđuje Vijeće temeljem postupka utvrđenog člankom 41.

29.3. Ponderi koji se dodjeljuju nacionalnim središnjim bankama prilagođavaju se svakih pet godina od osnutka Europskog sustava središnjih banaka analogno stavku 1. Prilagođeni se ključ primjenjuje od prvog dana naredne godine.

29.4. Upravno vijeće poduzima sve ostale mjere koje su potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 30.

Prijenos deviznih pričuva u Europsku središnju banku

30.1. Ne dovodeći u pitanje članak 28., nacionalne središnje banke prenose u Europsku središnju banku devizne pričuve, koje se ne sastoje od valuta država članica, eura, pričuvnih pozicija Međunarodnog monetarnog fonda i posebnih prava vučenja, do iznosa u protuvrijednosti od 50 milijardi eura. Upravno vijeće donosi odluku o dijelu koji poziva Europska središnja banka nakon njezina osnivanja i iznosa koje je pozvala kasnije. Europska središnja banka ima puno pravo držati i upravljati deviznim pričuvama koje su joj prenesene i upotrebljavati ih za svrhe utvrđene ovim Statutom.

30.2. Prinosi svake nacionalne središnje banke utvrđuju se proporcionalno njezinom udjelu u upisanom kapitalu Europske središnje banke.

30.3. Europska središnja banka odobrava svakoj nacionalnoj središnjoj banci potraživanje u iznosu protuvrijednosti njezinog prinosa. Upravno vijeće utvrđuje denominaciju i naknadu za takva potraživanja.

30.4. Europska središnja banka može u skladu s člankom 30.2. tražiti uplatu daljnjih deviznih pričuva osim iznosa utvrđenih stavkom 1. u granicama i pod uvjetima koje utvrdi Vijeće temeljem postupka navedenog u članku 41.

30.5. Europska središnja banka može držati i upravljati pričuvnim pozicijama kod Međunarodnog monetarnog fonda i posebnim pravima vučenja i može propisati objedinjavanje takvih sredstava.

30.6. Upravno vijeće poduzima sve ostale mjere koje su potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 31.

Devizne pričuve nacionalnih središnjih banaka

31.1. Nacionalne središnje banke mogu obavljati transakcije u cilju ispunjavanja svojih obveza prema međunarodnim organizacijama u skladu s člankom 23.

31.2. Svi ostali poslovi sa sredstvima deviznih pričuva koja ostanu kod nacionalnih središnjih banaka nakon prijenosa iz članka 30. kao i transakcije koje države članice obavljaju svojim deviznim obrtnim sredstvima podliježu, iznad granice utvrđene u skladu s okvirom iz članka 31.3., odobrenju Europske središnje banke radi osiguranja poštivanja tečajne stope i monetarnih politika Unije.

31.3. Upravno vijeće izdaje smjernice radi olakšavanja tih poslova.

Članak 32.

Raspodjela monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka

32.1. Prihod nacionalnih središnjih banaka koji se ostvaruje obavljanjem poslova monetarne politike Europskog sustava središnjih banaka (u daljnjem tekstu "monetarni prihod") raspodjeljuje se na kraju svake financijske godine u skladu s odredbama ovog članka.

32.2. Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke jednak je njezinom godišnjem prihodu koji se ostvaruje na osnovu sredstava koje drži u odnosu na novčanice u opticaju i obveza po depozitima kreditnih institucija. Nacionalne središnje banke utvrđuju namjenu za ta sredstva u skladu sa smjernicama koje utvrđuje Upravno vijeće.

32.3. Ako, nakon uvođenja eura, struktura bilanci stanja nacionalnih središnjih banaka prema prosudbi Upravnog vijeća ne dopušta primjenu članka 32.2., Upravno vijeće može kvalificiranom većinom donijeti odluku da se monetarni prihod, iznimno od odredaba članka 32.2., tijekom razdoblja od najviše pet godina mjeri u skladu s nekom drugom metodom.

32.4. Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke umanjuje se za iznos koji je jednak protuvrijednosti svih kamata koje ta središnja banka plaća za svoje obveze po depozitima kreditnih institucija u skladu s člankom 19.

Upravno vijeće može donijeti odluku da se nacionalnim središnjim bankama plaća odšteta za troškove koji nastaju izdavanjem novčanica ili u iznimnim okolnostima za posebne gubitke koji proizlaze iz poslova monetarne politi-

ke koji se obavljaju za Europski sustav središnjih banaka. Odšteta se daje u obliku koji Upravno vijeće smatra prikladnim. Ti se iznosi mogu prebijati s monetarnim prihodom nacionalnih središnjih banaka.

32.5. Ukupni iznos monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka raspodjeljuje se nacionalnim središnjim bankama proporcionalno njihovim uplaćenim udjelima u kapitalu Europske središnje banke, a podložno odluci koju donese Upravno vijeće u skladu s člankom 33.2.

32.6. Kliring i izravnanje salda koji nastaju alokacijom monetarnih prihoda obavlja Europska središnja banka u skladu sa smjernicama koje donosi Upravno vijeće.

32.7. Upravno vijeće poduzima sve ostale mjere koje su potrebne za primjenu ovog članka.

Članak 33.

Raspodjela neto dobiti i gubitka Europske središnje banke

33.1. Neto dobit Europske središnje banke prenosi se sljedećim redoslijedom:

- a) iznos koji utvrđuje Upravno vijeće, a koji ne smije biti veći od 20 % iznosa neto dobiti, prenosi se u opći fond pričuva i ne smije iznositi više od 100 % iznosa kapitala;
- b) preostala neto dobit dijeli se dioničarima Europske središnje banke proporcionalno njihovim uplaćenim udjelima.

33.2. U slučaju da Europska središnja banka ostvari gubitak, taj se gubitak može pokriti iz općeg fonda pričuva Europske središnje banke i po potrebi na temelju odluke Upravnog vijeća iz monetarnog prihoda odgovarajuće financijske godine proporcionalno i do iznosa raspodijeljenih nacionalnim središnjim bankama u skladu s člankom 32.5.

POGLAVLJE VII.

OPĆE ODREDBE

Članak 34.

Pravni akti

34.1. U skladu s člankom 132. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Europska središnja banka donosi:

- uredbe u mjeri potrebnoj za obavljanje zadaća utvrđenih u članku 3.1. alineji 1., članku 19.1., članku 22. ili članku 25.2. kao i u slučajevima koji su utvrđeni aktima Vijeća iz članka 41.;

- odluke za obavljanje zadaća povjerenih Europskom sustavu središnjih banaka u skladu s Ugovorima i ovim Statutom;
- preporuke i mišljenja.

34.2. Europska središnja banka može donijeti odluku o objavljivanju odluka, preporuka i mišljenja.

34.3. U granicama i pod uvjetima koje utvrdi Vijeće u skladu s postupkom iz članka 41., Europska središnja banka ima pravo uvesti novčane kazne ili periodične novčane kazne za poduzeća koja ne poštuju obveze koje proizlaze iz njezinih uredbi i odluka.

Članak 35.

Pravosudna kontrola i srodna pitanja

35.1. Radnje i propusti Europske središnje banke podliježu preispitivanju i tumačenju Suda pravde Europske unije u slučajevima i pod uvjetima utvrđenim Ugovorom o funkcioniranju Europske unije. Europska središnja banka može pokrenuti postupke u slučajevima i pod uvjetima utvrđenim Ugovorima.

35.2. Sporove između Europske središnje banke s jedne strane i njezinih vjerovnika, dužnika ili bilo kojih drugih osoba s druge strane rješavaju nadležni nacionalni sudovi, osim ako nadležnost nije prenesena na Sud pravde Europske unije.

35.3. Europska središnja banka podliježe režimu odgovornosti utvrđenom u članku 340. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Odgovornost nacionalnih središnjih banaka utvrđuje se u skladu s njihovim nacionalnim zakonima.

35.4. Sud pravde Europske unije nadležan je za donošenje presuda u skladu s odredbama o arbitraži sadržanima u ugovoru koji je sklopila Europska središnja banka ili koji je sklopljen u ime Europske središnje banke bez obzira ravna li se taj ugovor prema javnom ili privatnom pravu.

35.5. Odluku Europske središnje banke o podnošenju tužbe pred Sudom pravde Europske unije donosi Upravno vijeće.

35.6. Sud pravde Europske unije nadležan je za sporove koji se odnose na ispunjenje obveza nacionalnih središnjih banaka koje proizlaze iz Ugovora

i ovoga Statuta. Ako Europska središnja banka smatra da neka nacionalna središnja banka nije ispunila svoju obvezu u skladu s Ugovorima i ovim Statutom, ona daje svoje obrazloženo mišljenje o predmetnom pitanju nakon što se dotičnoj nacionalnoj središnjoj banci omogući da podnese svoja očitovanja. Ako dotična nacionalna središnja banka ne postupi u skladu s tim mišljenjem u roku koji utvrdi Europska središnja banka, Europska središnja banka može predmet uputiti Sudu pravde Europske unije.

Članak 36.

Osoblje

36.1. Upravno vijeće na prijedlog Izvršnog odbora utvrđuje uvjete zapošljavanja osoblja Europske središnje banke.

36.2. Sud pravde Europske unije nadležan je za sporove između Europske središnje banke i njezinih službenika u granicama i pod uvjetima utvrđenim u uvjetima zapošljavanja.

Članak 37.

Poslovna tajna

37.1. Članovi upravljačkih tijela i osoblje Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka i nakon prestanka svojih dužnosti ne smiju otkrivati podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja poslovne tajne.

37.2. Toj obvezi podliježu osobe koje imaju pristup podatcima obuhvaćenim pravno obvezujućim aktom Unije kojim se uvodi obveza čuvanja tajne.

Članak 38.

Potpisnici

Europska središnja banka pravno preuzima obveze u odnosu na treće strane preko predsjednika ili dva člana Izvršnog odbora ili potpisom dvaju članova osoblja Europske središnje banke koje je predsjednik uredno ovlastio za potpisivanje u ime Europske središnje banke.

Članak 39.

Povlastice i izuzeća

Europska središnja banka na području država članica uživa povlastice i izuzeća koji su joj potrebni za obavljanje zadaća pod uvjetima utvrđenima Protokolom o povlasticama i izuzećima Europske unije.

POGLAVLJE VIII.

IZMJENE I DOPUNE STATUTA I DOPUNSKA PRAVILA

Članak 40.

Pojednostavljeni postupci izmjena

40.1. U skladu s člankom 129. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlukama Europskog parlamenta i Vijeća koji djeluju sukladno redovnom zakonodavnom postupku na preporuku Europske središnje banke nakon savjetovanja s Komisijom ili na prijedlog Komisije nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom, mogu se izmijeniti članak 5.1., 5.2., 5.3., članak 17., članak 18., članak 19.1., članci 22., 23., 24. i 26., članak 32.2., 32.3., 32.4. i 32.6., članak 33.1.(a) i članak 36. ovog Statuta:

40.2. Članak 10.2. može se izmijeniti jednoglasnom odlukom Europskoga vijeća na preporuku Europske središnje banke i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, ili na preporuku Komisije nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom. Te izmjene ne stupaju na snagu dok ih ne odobre države članice u skladu sa svojim ustavnim zahtjevima.

40.3. Da bi Europska središnja banka mogla dati preporuku u skladu s ovim člankom potrebna je jednoglasna odluka Upravnog vijeća.

Članak 41.

Dopunska pravila

U skladu s člankom 129. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Europskom središnjom bankom ili na preporuku Europske središnje banke nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Komisijom, donosi odredbe navedene u članku 4., članku 5.4., članku 19.2., članku 20., članku 28.1., članku 29.2., članku 30.4. i članku 34.3. ovog Statuta.

POGLAVLJE IX.

PRIJELAZNE I OSTALE ODREDBE ZA EUROPSKI SUSTAV SREDIŠNJIH BANAKA

Članak 42.

Opće odredbe

42.1. Izuzeće spomenuto u članku 139. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ima za posljedicu da sljedeći članci ovog Statuta ne daju prava niti stva-

raju obveze odgovarajućim državama članicama: članak 3., članak 6., članak 9.2., članak 12.1., članak 14.3., članci 16., 18., 19., 20., 22., 23., članak 26.2., članci 27., 30., 31., 32., 33., 34. i 49.

42.2. Središnje banke država članica na koje se primjenjuje izuzeće utvrđeno člankom 139. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zadržavaju svoje ovlasti na području monetarne politike u skladu s nacionalnim pravom.

42.3. U skladu s člankom 139. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, pojam „države članice“ u članku 3., članku 11.2. i članku 19. ovog Statuta označava države članice čija je valuta euro.

42.4. U članku 9.2., članku 10.2. i 10.3., članku 12.1., člancima 16., 17., 18., 22., 23., 27., 30., 31., 32., članku 33.2. i članku 49. ovog Statuta, pojam „nacionalne središnje banke“ označava središnje banke država članica čija je valuta euro.

42.5. U članku 10.3. i članku 33.1. pojam „dioničari“ označava nacionalne središnje banke država članica čija je valuta euro.

42.6. U članku 10.3. i članku 30.2. pojam „upisani kapital“ označava kapital Europske središnje banke koji su upisale središnje banke država članica čija je valuta euro.

Članak 43.

Prijelazne zadaće Europske središnje banke

Europska središnja banka preuzima bivše funkcije Europskog monetarnog instituta iz članka 141. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, koje se zbog izuzeća jedne ili više država članica nadalje moraju obavljati nakon uvođenja eura.

Europska središnja banka daje savjete u pripremama za opoziv izuzeća iz članka 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 44.

Opće vijeće Europske središnje banke

44.1. Ne dovodeći u pitanje članak 129. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Opće vijeće konstituira se kao treće tijelo Europske središnje banke koje donosi odluke.

44.2. Opće vijeće sastavljeno je od predsjednika i potpredsjednika Europske središnje banke i guvernera nacionalnih središnjih banaka. Sjednicama Op-

ćeg vijeća mogu nazočiti i ostali članovi Izvršnog odbora, ali nemaju pravo glasa.

44.3. Sve su obveze Općeg vijeća navedene u članku 46. ovoga Statuta.

Članak 45.

Poslovnik Općeg vijeća

45.1. Predsjednik, ili ako on nije nazočan, potpredsjednik Europske središnje banke predsjedava Općim vijećem Europske središnje banke.

45.2. Predsjednik Vijeća i član Komisije mogu sudjelovati na sjednicama Općeg vijeća, no nemaju pravo glasa.

45.3. Predsjednik priprema sjednice Općeg vijeća.

45.4. Iznimno od odredaba članka 12.3. Opće vijeće donosi svoj Poslovnik.

45.5. Europska središnja banka osniva tajništvo Općeg vijeća.

Članak 46.

Djelokrug Općeg vijeća

46.1. Opće vijeće:

- obavlja zadaće iz članka 43.;
- pridonosi savjetodavnim funkcijama iz članka 4. i članka 25. stavka 1.

46.2. Opće vijeće prinosi:

- prikupljanju statističkih podataka u skladu s člankom 5.;
- obavljanju zadaća izvješćivanja koje obavlja Europska središnja banka u skladu s člankom 15.;
- ustanovljenju pravila potrebnih za primjenu članka 26. u skladu s člankom 26. stavkom 4.;
- poduzimanju svih ostalih mjera potrebnih za primjenu članka 29. u skladu s člankom 29.4.;
- utvrđivanju uvjeta zapošljavanja osoblja Europske središnje banke u skladu s člankom 36.

46.3. Opće vijeće prinosi pripremama potrebnim za neopozivo utvrđivanje tečajnih stopa za valute država članica na koje se primjenjuje izuzeće u odnosu na euro u skladu s člankom 140. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

46.4. Predsjednik Europske središnje banke obavještava Opće vijeće o odlukama Upravnog vijeća.

Članak 47.

Prijelazne odredbe o kapitalu Europske središnje banke

U skladu s člankom 29.1. svakoj nacionalnoj središnjoj banci dodjeljuje se ponder u ključu za upis kapitala Europske središnje banke. Iznimno od odredaba članka 28.3., središnje banke država članica na koje se primjenjuje izuzeće ne uplaćuju svoj upisani kapital osim ako Opće vijeće većinom koja raspolaže s najmanje dvije trećine upisanog kapitala Europske središnje banke i predstavlja najmanje polovicu dioničara donese odluku da se kao doprinos za operativne troškove Europske središnje banke mora uplatiti određeni najniži postotak.

Članak 48.

Odgođena uplata kapitala, pričuva i zaliha Europske središnje banke

48.1. Središnja banka države članice, za koju je opozvano izuzeće, uplaćuje svoj udio u upisanom kapitalu Europske središnje banke u istom omjeru kao i središnje banke ostalih država članica čija je valuta euro te prenosi u Europsku središnju banku devizne pričuve u skladu s člankom 30.1. Visina iznosa koji se prenosi utvrđuje se množenjem vrijednosti deviznih pričuva koja je izražena u eurima po važećoj tečajnoj stopi i koja je već prenesena Europskoj središnjoj banci u skladu s člankom 30.1., omjerom između broja dionica koje je dotična nacionalna središnja banka upisala i broja dionica koje su ostale nacionalne središnje banke već uplatile.

48.2. Povrh uplata koje se obavljaju u skladu s člankom 48.1., dotična nacionalna središnja banka daje svoj prinos pričuvama Europske središnje banke zalihama koje su istovjetne pričuvama kao i iznosu koji se raspodjeljuje u pričuve i zalihe u skladu s iznosom računa dobiti i gubitka na dan 31. prosinca u godini koja prethodi opozivu izuzeća. Visina iznosa koji se pridonosi utvrđuje se množenjem iznosa pričuva kako je gore utvrđeno i kako je navedeno u odobrenoj bilanci stanja Europske središnje banke, omjerom između broja dionica koje je dotična središnja banka upisala i broja dionica koje su ostale središnje banke već uplatile.

48.3. Nakon što jedna ili više država postanu države članice i njihove nacionalne središnje banke postanu dio Europskog sustava središnjih banaka,

automatski se povećava upisani kapital Europske središnje banke kao i ograničenje iznosa deviznih pričuva koje se mogu prenijeti u Europsku središnju banku. To se povećanje utvrđuje množenjem u tom trenutku odgovarajućih iznosa omjerom unutar proširenog ključa kapitala između pondera pristupajuće nacionalne središnje banke i pondera nacionalnih središnjih banaka koje su već članice Europskog sustava središnjih banaka. Ponder svake nacionalne središnje banke u ključu kapitala izračunava se analogno članku 29.1. i u skladu s člankom 29.2. Referentna razdoblja koja se koriste za uzimanje statističkih podataka jednaka su razdobljima primijenjenim kod posljednjeg usklađivanja pondera koje se obavlja svakih pet godina u skladu s člankom 29.3.

Članak 49

.Zamjena novčanica u valutama država članica

Nakon neopozivog utvrđivanja tečajnih stopa u skladu s člankom 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Upravno vijeće poduzima mjere da bi se osiguralo da nacionalne središnje banke novčanice denominirane u valute država članica za koje su neopozivo utvrđene tečajne stope mijenjaju po odgovarajućim paritetima.

Članak 50.

Primjenjivost prijelaznih odredbi

Ako postoje, i sve dok postoje države članice na koje se primjenjuje izuzeće, primjenjuju se članci od 42. do 47.

PROTOKOL 5.**O STATUTU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da utvrde Statut Europske investicijske banke u skladu s člankom 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ovim se osniva Europska investicijska banka iz članka 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: "Banka"); ona provodi svoje funkcije i obavlja svoje aktivnosti u skladu s odredbama Ugovorā i ovog Statuta.

Članak 2.

Zadaća Banke utvrđena je člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 3.

U skladu s člankom 308. Ugovora o funkcioniranju Europske unije članice Banke su države članice.

Članak 4.

Kapital Banke iznosi 164.808.169.000 eura i upisuju ga države članice u sljedećim iznosima:

Njemačka	26.649.532.500	Češka Republika	1.258.785.500
Francuska	26.649.532.500	Mađarska	1.190.868.500
Italija	26.649.532.500	Irska	935.070.000
Ujedinjena Kraljevina	26.649.532.500	Rumunjska	863.514.500
Španjolska	15.989.719.500	Slovačka	428.490.500
Belgija	7.387.065.000	Slovenija	397.815.000
Nizozemska	7.387.065.000	Bugarska	290.917.500
Švedska	4.900.585.500	Litva	249.617.500
Danska	3.740.283.000	Luksemburg	187.015.500
Austrija	3.666.973.500	Cipar	183.382.000

Poljska	3.411.263.500	Latvija	152.335.000
Finska	2.106.816.000	Estonija	117.640.000
Grčka	2.003.725.500	Malta	69.804.000
Portugal	1.291.287.000		

Države članice odgovorne su samo do visine svojih udjela u upisanom neuplaćenom kapitalu.

2. Pristup nove članice povlači za sobom povećanje upisanog kapitala u visini iznosa kapitala koji unosi nova članica.
3. Vijeće guvernera može jednoglasno donijeti odluku o povećanju upisanog kapitala.
4. Udio članice u upisanom kapitalu ne može se prenijeti, založiti niti zaplijeniti.

Članak 5.

1. Države članice uplaćuju upisani kapital u visini od prosječno 5 % iznosa utvrđenih u članku 4. stavku 1.
  2. U slučaju povećanja upisanog kapitala, Vijeće guvernera jednoglasno utvrđuje postotak koji je potrebno uplatiti kao i načine plaćanja. Uplate u gotovini obavljaju se isključivo u eurima.
  3. Odbor direktora može zahtijevati uplatu preostalog dijela upisanog kapitala u mjeri u kojoj je to potrebno da bi Banka mogla ispunjavati svoje obveze.
- Svaka država članica uplatu obavlja proporcionalno svom udjelu u upisanom kapitalu.

Članak 6.

Vijeće guvernera, Odbor direktora i Upravni odbor vode Banku i njome upravljaju.

Članak 7.

1. Vijeće guvernera čine ministri koje odrede države članice.
  2. Vijeće guvernera utvrđuje opće smjernice kreditne politike Banke u skladu s ciljevima Unije.
- Vijeće guvernera osigurava provedbu tih smjernica.
3. Osim toga, Vijeće guvernera:

- a) odlučuje o povećanju upisanog kapitala u skladu s člankom 4. stavkom 3. i člankom 5. stavkom 2.;
- b) za potrebe članka 9. stavka 1. utvrđuje načela koja se primjenjuju na poslove financiranja koji se obavljaju u okviru zadaće Banke;
- c) ostvaruje ovlasti propisane člankom 9. i člankom 11. o imenovanju i razrješavanju dužnosti članova Odbora direktora i Upravnog odbora te ovlasti utvrđene u članku 11. stavku 1. podstavku 2.;
- d) donosi odluke o odobravanju sredstva za ulaganja koja se u cijelosti ili djelomično provode izvan područja država članica u skladu s člankom 16. stavkom 1.;
- e) odobrava godišnje izvješće Odbora direktora;
- f) odobrava godišnju bilancu stanja i račun dobiti i gubitka za razdoblje od godine dana;
- g) provodi ostale ovlasti dodijeljene ovim Statutom;
- h) odobrava Poslovnik Banke.

4. U okviru Ugovora i ovog Statuta Vijeće guvernera može jednoglasno donijeti bilo koju odluku koja se odnosi na obustavu rada Banke te, u slučaju da do toga dođe, njezinu likvidaciju.

Članak 8.

Ako nije drugačije propisano ovim Statutom, Vijeće guvernera donosi odluke većinom glasova svojih članova. Većina mora predstavljati najmanje 50 % upisanog kapitala.

Za kvalificiranu većinu u korist neke odluke potrebno je osamnaest glasova i 68 % upisanog kapitala.

Suzdržanost pri glasovanju članova koji su osobno nazočni ili njihovih zastupnika ne sprječava donošenje odluka koje se donose jednoglasno.

Članak 9.

1. Odbor direktora donosi odluke o odobravanju sredstava, poglavito u obliku zajmova i jamstava, te kojima se uzimaju zajmovi; utvrđuje kamatne stope za zajmove koji se odobravaju te provizije i ostale naknade. Odbor direktora može na osnovu odluke donesene kvalificiranom većinom neke od svojih funkcija prenijeti na Upravni odbor. On utvrđuje uvjete za takvo prenošenje i nadgleda njihovu provedbu.

Odbor direktora brine se da se Banka primjereno vodi; osigurava da se Bankom upravlja u skladu s Ugovorima i ovim Statutom te općim smjernicama koje utvrdi Vijeće guvernera.

Na kraju financijske godine Odbor direktora dostavlja izvješće Vijeću guvernera i objavljuje izvješće nakon što je odobreno.

2. Odbor direktora sastoji se od dvadeset osam direktora i osamnaest zamjenika direktora.

Vijeće guvernera imenuje direktore na razdoblje od pet godina, svaka država članica nominira po jednog direktora. Jednog direktora nominira Komisija.

Vijeće guvernera imenuje zamjenike direktora na mandat od pet godina kako slijedi:

- dva zamjenika nominira Savezna Republika Njemačka,
- dva zamjenika nominira Francuska Republika,
- dva zamjenika nominira Talijanska Republika,
- dva zamjenika nominira Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske,
- jednog zamjenika uz međusobnu suglasnost nominiraju Kraljevina Španjolska i Portugalska Republika,
- jednog zamjenika uz međusobnu suglasnost nominiraju Kraljevina Belgija, Veliko Vojvodstvo Luksemburg i Kraljevina Nizozemska,
- dva zamjenika uz međusobnu suglasnost nominiraju Kraljevina Danska, Helenska Republika, Irska i Rumunjska,
- dva zamjenika uz međusobnu suglasnost nominiraju Republika Estonija, Republika Latvija, Republika Litva, Republika Austrija, Republika Finska i Kraljevina Švedska,
- tri zamjenika uz međusobnu suglasnost nominiraju Republika Bugarska, Češka Republika, Republika Cipar, Republika Mađarska, Republika Malta, Republika Poljska, Republika Slovenija i Slovačka Republika.
- jednog zamjenika nominira Komisija.

Odbor direktora postavlja šest stručnjaka koji nemaju pravo glasa: tri kao članove i tri kao zamjenike.

Mandati direktora i zamjenika direktora mogu se obnavljati.

Poslovníkom se utvrđuju pravila za sudjelovanje na sastancima Odbora direktora te odredbe koje se primjenjuju na zamjenike direktora i postavljene stručnjake.

Predsjednik Upravnog odbora, ili ako on nije nazočan, jedan od potpredsjednika, predsjedava sastancima Odbora direktora, ali ne sudjeluje u glasovanju.

Članovi Odbora direktora biraju se iz redova osoba čija su neovisnost i stručnost nedvojbeni. Oni su odgovorni samo Banci.

3. Vijeće guvernera može direktora razriješiti dužnosti samo ako više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti; Vijeće odluku donosi kvalificiranom većinom.

Ako se godišnje izvješće ne odobri, Odbor direktora podnosi ostavku.

4. Svako slobodno mjesto koje nastane zbog smrti, dobrovoljne ostavke, razrješenja dužnosti ili zajedničke ostavke popunjava se u skladu sa stavkom 2. Svaki se član zamjenjuje za preostali dio mandata, osim ako se ne zamjenjuje cijeli Odbor direktora.

5. Vijeće guvernera određuje naknadu za rad članova Odbora direktora. Vijeće guvernera utvrđuje koje djelatnosti nisu spojive s dužnostima direktora ili zamjenika direktora.

Članak 10.

1. Svaki direktor ima jedan glas u Odboru direktora. On svoj glas može u svim slučajevima prenijeti u skladu s postupcima koje je potrebno utvrditi Poslovníkom Banke.

2. Osim ako nije drugačije propisano ovim Statutom, Odbor direktora donosi odluke najmanje jednom trećinom svojih članova koji imaju pravo glasa i koji predstavljaju najmanje 50 % upisanog kapitala. Za kvalificiranu većinu potrebno je osamnaest glasova i 68 % upisanog kapitala. Poslovníkom Banke utvrđuje se koliko članova Odbora direktora čini kvorum potreban za donošenje odluka.

Članak 11.

1. Upravni odbor čine predsjednik i osam potpredsjednika koje na šestogodišnji mandat imenuje Vijeće guvernera na prijedlog Odbora direktora.

Njihovi su mandati obnovljivi. Vijeće guvernera može jednoglasnom odlukom promijeniti broj članova Upravnog odbora.

2. Na prijedlog Odbora direktora koji je prihvaćen kvalificiranom većinom, Vijeće guvernera može kvalificiranom većinom razriješiti člana Upravnog odbora.

3. Upravni odbor odgovoran je za tekuće poslovanje Banke uz nadzor predsjednika i kontrolu Odbora direktora.

Upravni odbor priprema odluke Odbora direktora, uključujući odluke kojima se uzimaju zajmovi i odobravaju sredstva, poglavito u obliku zajmova i jamstava. Brine se o provođenju tih odluka.

4. Upravni odbor većinom glasova donosi mišljenja o prijedlozima za uzimanje zajmova ili odobravanje sredstava, posebice u obliku zajmova i jamstava.

5. Vijeće guvernera određuje naknadu za rad članova Upravnog odbora i utvrđuje koje djelatnosti nisu spojive s njihovim dužnostima.

6. Predsjednik ili, u slučaju njegove spriječenosti, potpredsjednik zastupa Banku u sudskim i ostalim predmetima.

7. Predsjednik je nadređen osoblju Banke. On ih zapošljava i otpušta. Prilikom odabira osoblja, osim osobnih sposobnosti i kvalifikacija, u obzir se uzima i odgovarajuća zastupljenost državljana država članica. Poslovníkom se utvrđuje koje je tijelo nadležno za donošenje odredbi koje se odnose na osoblje.

8. Upravni odbor i osoblje Banke odgovorno je samo Banci i svoje dužnosti obavlja potpuno neovisno.

Članak 12.

1. Odbor koji se sastoji od šest članova, a koje Vijeće guvernera imenuje na osnovu njihove stručnosti, provjerava provode li se aktivnosti Banke u skladu s najboljom bankarskom praksom i odgovoran je za reviziju njenih računa.

2. Odbor iz stavka 1. jednom godišnje provjerava obavljaju li se poslovi Banke i vode li se njezine knjige uredno. U tu svrhu, provjerava obavljaju li se poslovi Banke u skladu s pravilima i postupcima utvrđenim ovim Statutom i Poslovníkom.

3. Odbor iz stavka 1. potvrđuje da financijska izvješća i svi ostali financijski podatci sadržani u godišnjem izvješću koje sastavlja Odbor direktora, pružaju istinit i pošten pregled financijskog stanja Banke temeljem njezine bilance stanja kao i rezultata njezinog poslovanja te njezinih novčanih tokova za financijsku godinu na koju se kontrola odnosi.

4. Poslovníkom se određuju kvalifikacije članova Odbora i utvrđuju uvjeti za obavljanje djelatnosti Odbora.

Članak 13.

Banka obavlja poslove sa svakom državom članicom putem tijela koje ta država odredi. Tijekom obavljanja poslova financiranja, Banci je raspolaganju središnja nacionalna banka dotične države članice ili neka druga financijska institucija koju ta država odobri.

Članak 14.

1. Banka surađuje sa svim međunarodnim organizacijama koje djeluju na područjima sličnim njezinim vlastitim područjima.
2. Banka nastoji uspostaviti sve odgovarajuće dodire važne za suradnju s bankarskim i financijskim institucijama u zemljama u kojima obavlja svoje poslove.

Članak 15.

Na zahtjev države članice ili Odbora, ili na svoju vlastitu inicijativu, Vijeće guvernera tumači ili dopunjava smjernice donesene u skladu s člankom 7. ovog Statuta temeljem istih odredbi na osnovu kojih se donose.

Članak 16.

1. U okviru zadaće utvrđene u članku 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Banka odobrava sredstva, posebice u obliku zajmova i jamstava, svojim članicama te privatnim i javnim poduzećima za ulaganja koja se provode na području država članica ako se sredstva ne mogu pod razumnim uvjetima osigurati iz drugih izvora.

Međutim, na osnovu odluke Vijeća guvernera donesene kvalificiranom većinom na prijedlog Odbora direktora, Banka može odobriti sredstva za ulaganja koja se u cijelosti ili djelomično provode izvan područja država članica.

2. Koliko god je to moguće, zajmovi se odobravaju samo pod uvjetom da se koriste i ostali izvori financiranja.
3. Prilikom odobravanja zajma poduzeću ili nekom tijelu koje nije država članica, Banka zajam uvjetuje bilo jamstvom države članice na čijem se području ulaganje ostvaruje, bilo odgovarajućim jamstvom ili financijskom moći dužnika.

Nadalje, u skladu s načelima koje utvrđuje Vijeće guvernera temeljem članka 7. stavka 3. točke (b) te kada je to potrebno u okviru provedbe projekata predviđenih člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Odbor

direktora kvalificiranom većinom utvrđuje uvjete za svako financiranje koje uključuje određeni rizik i koje se zbog toga smatra posebnom djelatnošću.

4. Banka može jamčiti za zajmove koje javna ili privatna poduzeća ili druga tijela uzimaju radi provedbe projekata u skladu s člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

5. Ukupni iznos neotplaćenih zajmova i važećih jamstava koje Banka odobri ili izda ni u jednom trenutku ne smije premašiti 250 % iznosa njezinog upisanog kapitala, pričuva, neraspodijeljenih zaliha i viška po računu dobiti i gubitka. Taj se ukupni iznos umanjuje za iznos koji je jednak upisanom iznosu (uplaćenom ili neuplaćenom) za bilo koje sudjelovanje Banke u vlasničkom kapitalu.

Iznos koji je isplaćen za sudjelovanje Banke u vlasničkom kapitalu ne smije ni u jednom trenutku premašiti iznos njezinog ukupnog uplaćenog upisanog kapitala, pričuva, neraspodijeljenih zaliha i viška po računu dobiti i gubitka.

Iznimno se za posebne aktivnosti Banke koje se temelje na odluci Vijeća guvernera i Odbora direktora u skladu sa stavkom 3. predviđa posebno izdvajanje u pričuve.

Ovaj se stavak također primjenjuje na konsolidirane račune Banke.

6. Banka se štiti od tečajnih rizika na način da u ugovore o odobravanju zajmova i izdavanju jamstava unosi odredbe koje smatra prikladnima.

Članak 17.

1. Kamatne stope na zajmove koje Banka odobrava, provizije i ostale naknade prilagođavaju se uvjetima na tržištu kapitala i izračunavaju na način da prihod koji se njima ostvaruje omogućuje Banci da ispunjava svoje obveze, plaća svoje troškove, pokriva rizik i uspostavi fond pričuva propisan člankom 22.

2. Banka ne odobrava smanjenje kamatnih stopa. Kada se zbog prirode ulaganja koje se treba financirati smanjenje kamatne stope čini potrebnim, dotična država članica ili neka druga agencija može odobriti pomoć za plaćanje kamata toliko koliko je to spojivo s odredbama članka 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 18.

Banka u okviru svojih poslova financiranja poštuje ova načela:

1. Brine se da se sredstva koriste na najrazboritiji način u interesu Unije.

Može odobravati zajmove i izdavati jamstva samo:

- a) ako se u slučaju ulaganja poduzeća iz proizvodnog sektora kamate plaćaju i zajam otplaćuje iz dobiti iz redovitog poslovanja ili, u slučaju ostalih ulaganja, bilo putem obveze države u kojoj se ulaganje provodi ili na neki drugi način; i
- b) ako se provođenjem ulaganja općenito pridonosi povećanju gospodarske produktivnosti i promiče ostvarivanje unutarnjeg tržišta.

2. Banka ne stječe udjele u poduzećima i ne preuzima odgovornost za njihovo upravljanje osim ako to nije potrebno radi zaštite prava Banke s ciljem osiguranja povrata odobrenih zajmova.

Međutim, sukladno načelima koje Vijeće guvernera utvrđuje u skladu s člankom 7. stavkom 3. točkom (b) te kada je to potrebno u okviru obavljanja poslova propisanih člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Odbor direktora kvalificiranom većinom utvrđuje uvjete za stjecanje udjela u vlasničkom kapitalu trgovačkih društava, obično kao nadopuna zajmu ili jamstvu, ako je to potrebno za financiranje ulaganja ili programa.

3. Banka svoja potraživanja može prenijeti na tržište kapitala i u tu svrhu može od svojih dužnika tražiti izdavanje obveznica ili drugih vrijednosnih papira.

4. Niti Banka niti države članice ne nameću uvjete kojima se zahtijeva da se sredstva zajmova koje Banka odobri troše u određenoj državi članici.

5. Banka može odobrenje zajma uvjetovati raspisivanjem međunarodnih natječaja.

6. Banka ne može niti u cijelosti niti djelomično financirati ulaganja kojima se protive države članice na čijem teritoriju bi se ta ulaganja trebala provesti.

7. Kao dopunu svojim kreditnim aktivnostima, Banka može pružati usluge tehničke potpore u skladu s uvjetima koje kvalificiranom većinom utvrđuje Vijeće guvernera te u skladu s ovim Statutom.

Članak 19.

1. Svako poduzeće ili javni ili privatni subjekt može financiranje zatražiti izravno od Banke. Zahtjevi se Banci mogu također uputiti putem Komisije ili putem države članice na čijem će se teritoriju ostvariti ulaganje.

2. Kada se zahtjevi upućuju putem Komisije, podnose se državi članici na čijem će se teritoriju ulaganje provoditi radi mišljenja. Kada se zahtjevi upućuju putem države članice, podnose se Komisiji radi mišljenja. Zahtjevi koje poduzeće upućuje izravno, podnose se dotičnoj državi članici i Komisiji.

Dotična država članica i Komisija daju svoja mišljenja u roku dva mjeseca. Ako odgovor ne dobije u navedenom roku, Banka može smatrati da na dotično ulaganje ne postoje primjedbe.

3. Odbor direktora donosi odluke o poslovima financiranja koje mu dostavi Upravni odbor.

4. Upravni odbor provjerava jesu li poslovi financiranja, koji su mu dostavljeni, sukladni odredbama ovog Statuta, poglavito članka 16. i članka 18. Ako je Upravni odbor suglasan s financiranjem, podnosi odgovarajući prijedlog Odboru direktora. Odbor može svoje pozitivno mišljenje uvjetovati ispunjenjem uvjeta koje smatra bitnim. Ako Upravni odbor nije suglasan s financiranjem, Odboru direktora podnosi odgovarajuće dokumente zajedno sa svojim mišljenjem.

5. Ako Upravni odbor donese negativno mišljenje, Odbor direktora ne može odobriti dotično financiranje, osim ako to ne učini jednoglasnom odlukom.

6. Ako Komisija donese negativno mišljenje, Odbor direktora ne može odobriti dotično financiranje, osim ako to ne učini jednoglasnom odlukom, pri čemu se direktor kojeg je imenovala Komisija suzdržava od glasovanja.

7. Ako i Upravni odbor i Komisija donesu negativno mišljenje, Odbor direktora ne može odobriti financiranje.

8. U slučaju da se financiranje koje se odnosi na odobreno ulaganje mora restrukturirati radi zaštite prava i interesa Banke, Upravni odbor bez odlaganja poduzima hitne mjere koje smatra potrebnim uz uvjet da se o njima odmah izvršiti Odbor direktora.

Članak 20.

1. Banka na tržištima kapitala pribavlja sredstva koja su joj potrebna za obavljanje njezinih zadaća.

2. Banka se može zaduživati na tržištima kapitala država članica u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na ta tržišta.

Nadležne se vlasti države članice na koje se primjenjuje izuzeće u smislu članka 139. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije tome mogu suprotstaviti samo ako postoji opravdana bojazan da bi to moglo uzrokovati ozbiljne poremećaje na tržištu kapitala te države.

Članak 21.

1. Banka može sva raspoloživa sredstva, koja joj nisu neposredno potrebna za ispunjenje njezinih obveza, upotrijebiti na sljedeće načine:

- a) može ulagati na tržištima novca;
- b) može kupovati i prodavati vrijednosne papire podložno odredbama članka 18. stavka 2.;
- c) može obavljati sve ostale financijske poslove koji su povezani s njenim ciljevima.

2. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 23., Banka u okviru upravljanja svojim ulaganjima ne preuzima nikakve valutne arbitraže koje nisu izravno potrebne za obavljanje njezinih kreditnih poslova ili ispunjenje obveza koje proizlaze iz zajmova koja je uzela ili jamstava koja je odobrila.

3. Na područjima koja pokriva ovaj članak, Banka postupa u dogovoru s nadležnim vlastima ili s nacionalnom središnjom bankom dotične države članice.

Članak 22.

1. Postupno se izgrađuje fond pričuva koji iznosi do 10 % visine upisanog kapitala. Ako stanje obveza Banke to opravdava, Odbor direktora može donijeti odluku o izdvajanju dodatnih pričuva. Tako dugo dok fond pričuva nije u potpunosti izgrađen, u njega se izdvaja:

- a) prihod od kamata po zajmovima koje Banka odobrava iz iznosa što ih uplaćuju države članice u skladu s člankom 5.;
- b) prihod od kamata po zajmovima koje Banka odobrava iz sredstava ostvarenih otplatom zajmova iz točke (a);

ako taj prihod nije potreban za ispunjenje obveza Banke ili za pokriće njenih troškova.

2. Sredstva fonda pričuva ulažu se na način da su u svakom trenutku na raspolaganju za ispunjenje svrhe fonda.

Članak 23.

1. Banka u svakom trenutku ima pravo prenijeti svoju imovinu u valutu države članice čija valuta nije euro radi obavljanja financijskih poslova koji su u skladu sa zadaćom utvrđenom člankom 309. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, uzevši u obzir odredbe članka 21. ovoga Statuta. Koliko god je to moguće, Banka izbjegava takve prijenose ako raspolaže gotovinom ili likvidnim sredstvima u potrebnoj valuti.

2. Banka ne može svoja sredstva u valuti države članice čija valuta nije euro pretvoriti u valutu treće zemlje bez odobrenja dotične države članice.

3. Banka može slobodno raspolagati svojim uplaćenim kapitalom kao i deviznim sredstvima posuđenim na tržištima izvan Unije.

4. Države članice obvezuju se dužnicima Banke staviti na raspolaganje devizna sredstva potrebna za otplatu kapitala i plaćanje kamata po zajmovima ili provizija po jamstvima koja je Banka odobrila za ulaganja što se trebaju provesti na njihovom području.

Članak 24.

Ako država članica ne ispunjava svoje obveze iz članstva koje proizlaze iz ovog Statuta, poglavito obveze plaćanja svoga udjela u upisanom kapitalu ili otplate svojih zaduženja, toj se državi članici ili njezinim državljanima odlukom Vijeća guvernera donesenom kvalificiranom većinom može obustaviti odobravanje zajmova ili izdavanje jamstava.

Ova odluka ne oslobađa niti državu članicu niti njezine državljanke od njihovih obveza prema Banci.

Članak 25.

1. Ako Vijeće guvernera donese odluku o obustavi poslovanja Banke, odmah prestaju sve njezine aktivnosti osim onih koje su potrebne kako bi se osiguralo uredno korištenje, zaštita i očuvanje njezine imovine te ispunjenje njezinih obveza.

2. U slučaju likvidacije, Vijeće guvernera imenuje likvidatore i daje im upute za provođenje likvidacije. Brine se da se zaštite prava članova osoblja.

Članak 26.

1. U svim državama članicama Banka uživa najširu pravnu sposobnost koja se u skladu s njihovim zakonima dodjeljuje pravnim osobama. Banka posebice može stjecati i raspolagati pokretnom i nepokretnom imovinom te može biti stranka u sudskim postupcima.

2. Imovina Banke izuzima se od svih oblika rekvizicije ili eksproprijacije.

Članak 27.

Sporove između Banke s jedne strane i njezinih vjerovnika, dužnika ili bilo kojih drugih osoba s druge strane rješavaju nadležni nacionalni sudovi, osim ako je nadležnost prenesena na Sud pravde Europske unije. Banka u svakom ugovoru može predvidjeti arbitražni postupak.

Banka u svakoj državi članici ima adresu za dostavu akata. Međutim, u svakom ugovoru može navesti posebnu adresu za dostavu akata.

Zabrana raspolaganja ili zapljena u okviru ovršnog postupka moguća je isključivo temeljem odluke suda.

Članak 28.

1. Vijeće guvernera može jednoglasno donijeti odluku o osnivanju podružnica ili drugih subjekata koji imaju pravnu osobnost i financijsku samostalnost.

2. Vijeće guvernera jednoglasno donosi statute subjekata iz stavka 1. kojima se poglavito određuju njihova svrha, ustrojstvo, kapital, članstvo, sjedište, financijska imovina, načini interveniranja i pravila za reviziju kao i njihovi odnosi s tijelima Banke.

3. Banka može sudjelovati u upravljanju tim subjektima i dati svoj doprinos njihovom upisanom kapitalu do iznosa koji Vijeće guvernera utvrdi jednoglasnom odlukom.

4. Protokol o povlasticama i imunitetu Europske unije primjenjuje se na subjekte iz stavka 1. ako su osnovani temeljem prava Unije, na članove njihovih organa u obavljanju njihovih dužnosti te na njihovo osoblje pod istim uvjetima pod kojima se primjenjuje na Banku.

Međutim, dividende, kapitalna dobit i ostali oblici prihoda koje ostvaruju takvi subjekti, na koje imaju pravo članovi koji nisu Europska unija i Banka, podliježu fiskalnim odredbama mjerodavnog zakonodavstva.

5. Sud pravde Europske unije, u granicama koje su niže utvrđene, odlučuje u sporovima koji se odnose na mjere što ih donose organi subjekata osnovanih uz primjenu prava Unije. Postupke protiv takvih mjera može pokrenuti bilo koji član takvog subjekta u svom svojstvu ili države članice pod uvjetima utvrđenim u članku 263. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

6. Vijeće guvernera može jednoglasno donijeti odluku kojom se osoblju subjekata osnovanih uz primjenu prava Unije odobrava ulazak u zajedničke programe s Bankom u skladu s odgovarajućim unutarnjim postupcima.

PROTOKOL 6.

**O SJEDIŠTIMA INSTITUCIJA I ODREĐENIH TIJELA, UREDA,
AGENCIJA I ODJELA EUROPSKE UNIJE**

PREDSTAVNICI VLADA DRŽAVA ČLANICA,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 341. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i članak 189. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju,

PRISJEĆAJUĆI SE I POTVRĐUJUĆI odluku od 8. travnja 1965., a ne dovodeći u pitanje odluke koje se odnose na sjedišta budućih institucija, tijela, ureda, agencija i odjela,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, te Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

Jedini članak

- (a) Europski parlament ima sjedište u Strasbourgu, gdje zasjeda na 12 mjesčnih plenarnih sjednica, uključujući sjednicu o proračunu. Dodatna plenarna zasjedanja održavaju se u Bruxellesu. Odbori Europskog parlamenta sastaju se u Bruxellesu. Glavno tajništvo Europskog parlamenta i njegovi odjeli ostaju u Luksemburgu.
- (b) Vijeće ima sjedište u Bruxellesu. Tijekom travnja, lipnja i listopada Vijeće zasjeda u Luksemburgu.
- (c) Komisija ima sjedište u Bruxellesu. U Luksemburgu su smješteni odjeli koji su navedeni u člancima 7., 8. i 9. Odluke od 8. travnja 1965.
- (d) Sud pravde Europske unije ima sjedište u Luksemburgu.
- (e) Revizorski sud ima sjedište u Luksemburgu.
- (f) Gospodarski i socijalni odbor ima sjedište u Bruxellesu.
- (g) Odbor regija ima sjedište u Bruxellesu.
- (h) Europska investicijska banka ima sjedište u Luksemburgu.
- (i) Europska središnja banka ima sjedište u Frankfurtu.
- (j) Europol ima sjedište u Den Haagu.

PROTOKOL 7.

O POVLASTICAMA I IZUZEĆIMA EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da u skladu s člankom 343. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i člankom 191. Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, Europska unija i Europska zajednica za atomsku energiju na područjima država članica uživaju povlastice i izuzeća koji su potrebni za obavljanje njezinih zadaća,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

POGLAVLJE I.

IMOVINA, FONDOVI, SREDSTVA I POSLOVANJE UNIJE

Članak 1.

Prostorije i objekti Unije su nepovredivi. Ne smiju se pretraživati, privremeno oduzeti, zaplijeniti niti izvesti. Imovina i sredstva Unije ne smiju bez ovlaštenja Suda pravde biti predmetom administrativne ili sudske mjere ograničenja.

Članak 2.

Arhiva Unije je nepovrediva.

Članak 3.

Unija, njezina sredstva, prihodi i ostala imovina izuzeti su od izravnih poreza.

Vlade država članica, kad god je to moguće, poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi doznačile ili nadoknadile iznos neizravnih poreza ili poreza na promet koji su sadržani u cijeni pokretne ili nepokretne imovine u slučajevima kada Unija za svoje službene potrebe obavi važne kupovine kod kojih cijena sadrži takve poreze. Ove se odredbe, međutim, ne primjenjuju na način da dovode do narušavanja tržišnoga natjecanja u Uniji.

Ne odobrava se izuzeće od poreza i pristojbi koje su samo naknada za usluge javnih komunalnih poduzeća.

Članak 4.

Unija je oslobođena od svih carina, zabrana i ograničenja na uvoz i izvoz u pogledu predmeta koji su namijenjeni za uporabu u službene svrhe. Predmeti koji su uvezeni na taj način ne smiju se davati drugome bilo besplatno ili uz plaćanje, na području države u koju su uvezeni, osim pod uvjetima koje odobri vlada te države.

Unija je također oslobođena od svih carina i svake zabrane ili ograničenja u pogledu uvoza i izvoza njezinih publikacija.

POGLAVLJE II.

PRIOPĆENJA I PROPUSNICE

Članak 5.

Za svoja službena priopćenja i dostavu svih dokumenata, institucije Unije na području svake države članice uživaju postupak koji ta država odobrava diplomatskim misijama.

Službena prepiska i ostala službena priopćenja institucija Unije ne smiju biti predmetom cenzure.

Članak 6.

Članovima i službenicima institucija Unije predsjednici tih institucija mogu izdati propusnice u obliku koji propiše Vijeće djelujući običnom većinom, a koje državna tijela država članica priznaju kao valjane putne isprave. Ove propusnice izdaju se dužnosnicima i ostalim službenicima pod uvjetima koji su utvrđeni Pravilnikom o osoblju za dužnosnike i Uvjetima zaposlenja za ostale službenike Unije.

Komisija može sklopiti sporazume za priznavanje tih propusnica kao valjanih putnih isprava na području trećih država.

POGLAVLJE III.

ZASTUPNICI U EUROPSKOM PARLAMENTU

Članak 7.

Sloboda kretanja zastupnika Europskog parlamenta koji putuju u mjesto ili iz mjesta u kojemu zasjeda Europski parlament ne smije podlijevati administrativnim ili drugim ograničenjima.

Zastupnicima Europskog parlamenta kod carinske i devizne kontrole:

- a) njihova vlada odobrava iste pogodnosti koje se odobravaju višim dužnicima koji po službenom zadatku privremeno putuju u inozemstvo;
- b) vlade drugih država članica odobravaju iste pogodnosti koje se odobravaju predstavnicima stranih vlada na privremenom službenom zadatku.

Članak 8.

Zastupnici Europskog parlamenta ne smiju se podvrgnuti istrazi, pritvoru ili sudskom postupku zbog izraženog mišljenja ili zbog glasovanja u sklopu njihovog obnašanja dužnosti.

Članak 9.

Dok zasjeda Europski parlament zastupnici:

- a) na području vlastite države uživaju izuzeća koja se priznaju zastupnicima njihova parlamenta;
- b) na području bilo koje druge države članice uživaju izuzeća od bilo koje mjere pritvora i sudskog postupka.

Izuzeća se isto tako primjenjuju na zastupnike kada putuju u mjesto i iz mjesta u kojemu zasjeda Europski parlament.

Na izuzeća se ne može pozivati u slučaju kad je zastupnik prilikom povrede zakona uhvaćen na djelu; izuzeća ne sprječavaju Europski parlament da ostvaruje svoje pravo na ukidanje izuzeća nekome od zastupnika.

POGLAVLJE IV.

PREDSTAVNICI DRŽAVA ČLANICA KOJI SUDJELUJU U RADU INSTITUCIJA EUROPSKE UNIJE

Članak 10.

U obnašanju svojih dužnosti i tijekom svojih putovanja u mjesto i s mjesta sastanka predstavnici država članica koji sudjeluju u radu institucija Unije, njihovi savjetnici i stručnjaci uživaju uobičajene povlastice, izuzeća i pogodnosti.

Ovaj se članak odnosi i na članove savjetodavnih tijela Unije.

POGLAVLJE V.
DUŽNOSNICI I OSTALI SLUŽBENICI UNIJE

Članak 11.

Na području svake države članice bez obzira na njihovu nacionalnost dužnosnici i ostali službenici Unije:

- a) podložno odredbama Ugovorā koje se s jedne strane odnose na pravila o odgovornosti dužnosnika i ostalih službenika prema Uniji i s druge strane na nadležnost Suda pravde Europske unije u sporovima između Unije i njezinih dužnosnika i ostalih službenika, izuzeti su od sudskog postupka za radnje koje su obavili u službenome svojstvu, uključujući izgovorene i napisane riječi. Nakon što prestanu obnašati svoju funkciju i nadalje uživaju ta izuzeća.
- b) zajedno sa svojim supružnicima i uzdržavanim članovima obitelji ne podliježu imigracijskim ograničenjima ili formalnostima za prijavu stranaca;
- c) u pogledu tečajnih i deviznih propisa uživaju iste pogodnosti koje se obično odobravaju dužnosnicima međunarodnih organizacija;
- d) uživaju pravo da bez carine uvezu svoj namještaj i osobne predmete kod nastupanja na dužnost u dotičnoj državi i pravo da bez carine ponovno izvezu svoj namještaj i osobne predmete po prestanku mandata u toj državi, u svakom slučaju pod uvjetima koje vlada države u kojoj se koristi to pravo smatra potrebnim;
- e) imaju pravo bez carine uvesti automobil za svoje osobne potrebe koji su kupili u posljednjoj državi u kojoj su imali boravište ili u državi čiji su državljani prema uvjetima koji vladaju na domaćem tržištu te države i ponovno ga izvesti bez carine, u svakom slučaju pod uvjetima koje vlada države u kojoj se koristi to pravo smatra potrebnim.

Članak 12.

Dužnosnici i ostali službenici Unije podliježu plaćanju poreza u korist Unije na plaće i ostala primanja koja im isplaćuje Unija, u skladu s uvjetima i postupkom koji su utvrđeni uredbama koje, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s dotičnim institucijama, donose Europski parlament i Vijeće.

Dužnosnici i ostali službenici Unije oslobođeni su nacionalnih poreza na plaće i primanja koja im isplaćuje Unija.

Članak 13.

U primjeni poreza na dohodak, na imovinu i na nasljedstvo i u primjeni sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koje su sklopile države članice i Unija, smatra se i u državi trenutnog boravišta i u državi prebivališta da su dužnosnici i ostali službenici Unije, koji samo iz razloga obnašanja svojih funkcija u službi Unije uspostave boravište na području države članice koja nije država u kojoj imaju prebivalište, u porezne svrhe u vrijeme stupanja u službu Unije, zadržali svoje prebivalište u potonjoj državi ako je ta država članica Unije. Ova se odredba primjenjuje i na supružnika ako nije zaposlen i na djecu koju uzdržavaju i za koju skrbe osobe iz ovog članka.

Pokretna imovina koja pripada osobama iz stavka 1. ovog članka i koja se nalazi na području države na kojoj se one nalaze oslobođena je od poreza na nasljedstvo u toj državi. Za potrebe određivanja poreza smatra se da je ta imovina u državi prebivališta poreznog obveznika, a podložno pravima trećih država i eventualnoj primjeni odredbi međunarodnih sporazuma o dvostrukom oporezivanju.

Ako je neko boravište stečeno samo zbog obnašanja funkcije u službi drugih međunarodnih organizacija, to se neće uzimati u obzir kod primjene ovog članka.

Članak 14.

Europski parlament i Vijeće, djelujući uredbama sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja s dotičnim institucijama, utvrđuju sustav socijalnog osiguranja za dužnosnike i ostale službenike Unije.

Članak 15.

Europski parlament i Vijeće, djelujući uredbama sukladno redovnom zakonodavnom postupku i nakon savjetovanja sa dotičnim institucijama, utvrđuju kategorije dužnosnika i službenika Unije na koje se u cijelosti ili djelomično primjenjuju članak 11., članak 12. stavak 2. i članak 13.

Imena, rang i adrese dužnosnika i drugih službenika koji su uvršteni u određene kategorije u određenim se vremenskim razmacima dostavljaju vladama država članica.

POGLAVLJE VI.

POVLASTICE I IZUZEĆA PREDSTAVNIŠTAVA TREĆIH DRŽAVA AKREDITIRANIH PRI EUROPSKOJ UNIJI

Članak 16.

Država članica na čijem području Unija ima sjedište predstavništvima trećih država koje su akreditirane pri Uniji odobrava uobičajene diplomatske povlastice i izuzeća.

POGLAVLJE VII.

OPĆE ODREDBE

Članak 17.

Povlastice, izuzeća i pogodnosti odobravaju se dužnosnicima i ostalim službenicima Unije isključivo u interesu Unije.

Institucija Unije oduzet će izuzeće koji je odobren dužnosniku ili drugom službeniku u svim slučajevima kada ta institucija smatra da oduzimanje izuzeća nije u suprotnosti s interesima Unije.

Članak 18.

Za potrebe primjene ovog Protokola institucije Unije surađuju s nadležnim tijelima dotičnih država članica.

Članak 19.

Članci 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na članove Komisije.

Članak 20.

Članci 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na suce, nezavisne odvjetnike, tajnike i pomoćne izvijestitelje Suda pravde Europske unije ne dovodeći u pitanje odredbe članka 3. Protokola o Statutu Suda pravde Europske unije koje se odnose na imunitet od sudskog postupka za suce i nezavisne odvjetnike.

Članak 21.

Ovaj se Protokol primjenjuje i na Europsku investicijsku banku, članove njezinih organa, njezino osoblje i na predstavnike država članica koji sudjeluju u njezinom poslovanju, ne dovodeći u pitanje Protokol o Statutu Banke.

Europska investicijska banka osim toga je oslobođena od svih poreza i sličnih davanja kod dokapitalizacije te od sličnih formalnosti koje mogu s tim biti povezane u državi u kojoj ta banka ima svoje sjedište. Isto tako, u slučaju prestanka postojanja ili likvidacije ne nastaju obveze plaćanja bilo kakvih pristojbi. Naposljetku, aktivnosti Banke i njezinih organa koje se provode u skladu s njezinim statutom ne podliježu porezu na promet.

Članak 22.

Ovaj se Protokol isto tako primjenjuje na Europsku središnju banku, na članove njezinih organa i na njezino osoblje, ne dovodeći u pitanje Protokol o Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

Europska središnja banka osim toga je oslobođena od poreza i ostalih sličnih davanja kod dokapitalizacije i od raznih formalnosti koje bi s tim mogle biti povezane u državi u kojoj Banka ima svoje sjedište. Poslovanje Banke i njezinih organa koje se provodi u skladu sa Statutom Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke ne podliježe porezu na promet.

PROTOKOL 8.

KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 6. STAVAK 2. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI O PRISTUPANJU UNIJE EUROPSKOJ KONVENCIJI O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Sporazum koji se odnosi na pristupanje Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu „Europska konvencija”) predviđen člankom 6. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji ima odredbu o očuvanju posebnih značajki Unije i prava Unije, posebice u odnosu na:

- (a) posebne sporazume o mogućem sudjelovanju Unije u nadzornim tijelima Europske konvencije;
- (b) mehanizme koji su potrebni da su postupci država nečlanica Unije i zahtjevi pojedinaca na ispravan način upućeni državama članicama i/ili Uniji.

Članak 2.

Sporazumom iz članka 1. osigurava se da pristupanje Unije ne utječe na nadležnosti Unije ili ovlasti njezinih institucija. Osigurava se da odredbe sporazuma ne utječu na položaj država članica u odnosu na Europsku konvenciju, posebice u odnosu na njezine Protokole, mjere koje države članice poduzimaju kojima odstupaju od Europske konvencije u skladu s njezinim člankom 15. i rezerve u odnosu na Europsku konvenciju koje su države članice stavile u skladu s njezinim člankom 57.

Članak 3.

Odredbe članka 1. ne utječu na članak 344. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL 9.

O ODLUCI VIJEĆA O PROVEDBI ČLANKA 16. STAVKA 4. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI I ČLANKA 238. STAVKA 2. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE IZMEĐU 1. STUDENOGA 2014. I 31. OŽUJKA 2017., S JEDNE STRANE, TE OD 1. TRAVNJA 2017., S DRUGE STRANE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR veliku važnost dogovora o Odluci Vijeća koja se odnosi na provedbu članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije između 1. studenoga 2014. i 31. ožujka 2017., s jedne strane, te od 1. travnja 2017., s druge strane, (u daljnjem tekstu „Odluka“) pri prihvatanju Lisabonskoga ugovora,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

Prije negoli Vijeće ispita bilo koji nacrt čiji je cilj izmijeniti ili dopuniti odnosno opozvati Odluku ili koju od njezinih odredbi ili neizravno preinačiti njezino područje primjene ili njezino značenje putem preinake kojega drugog pravnog akta Unije, Europsko je vijeće dužno održati preliminarnu raspravu o navedenome nacrtu, odlučujući konsenzusom u skladu s člankom 15. stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji.

PROTOKOL 10.

O TRAJNOJ STRUKTURIRANOJ SURADNJI TEMELJEM ČLANKA 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 42. stavak 6. i članak 46. Ugovora o Europskoj uniji,

PODSJEĆAJUĆI na to da Unija provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku koja počiva na ostvarenju sve veće usklađenosti djelovanja država članica;

PODSJEĆAJUĆI na to da je zajednička sigurnosna i obrambena politika sastavni dio zajedničke vanjske i sigurnosne politike; da Uniji osigurava operativne sposobnosti uz korištenje civilnih i vojnih sredstava, da Unija može ta sredstva koristiti u zadaćama iz članka 43. Ugovora o Europskoj uniji izvan Unije radi održavanja mira, sprječavanja sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda; da se ostvarivanje tih zadaća oslanja na vojne sposobnosti država članica u skladu s načelom jedinstva snaga;

PODSJEĆAJUĆI na to da zajednička sigurnosna i obrambena politika Unije ne utječe na posebnu prirodu sigurnosne i obrambene politike nekih država članica;

PODSJEĆAJUĆI na to da zajednička sigurnosna i obrambena politika Unije poštuje obveze iz Sjevernoatlantskoga ugovora onih država članica koje svoj zajednički obrambeni cilj žele ostvariti unutar Sjevernoatlantskoga saveza koji ostaje temelj za kolektivnu obranu njegovih članica i da je spojiva sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom uspostavljenom u tom okviru;

UVJERENE da će istaknutija uloga Unije u pitanjima sigurnosti i obrane pridonijeti vitalnosti obnovljenoga Atlantskoga saveza, u skladu sa sporazumima poznatim kao „Berlin Plus“;

ODLUČNE osigurati da Unija bude sposobna u cijelosti preuzeti svoje odgovornosti u međunarodnoj zajednici;

PRIZNAVAJUĆI da organizacija Ujedinjenih naroda može zatražiti pomoć Unije u hitnoj provedbi misija koje se izvršavaju prema Poglavljima VI. i VII. Povelje Ujedinjenih naroda;

PRIZNAVAJUĆI da će jačanje sigurnosne i obrambene politike zahtijevati da države članice ulažu napore u područje sposobnosti;

SVJESNE da ulazak u novu fazu u razvitku europske sigurnosne i obrambene politike zahtijeva odlučne napore dotičnih država članica;

PODSJEĆAJUĆI na to kako je važno da visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku bude u potpunosti uključen u postupke koji se odnose na trajnu strukturiranu suradnju;

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Trajna strukturirana suradnja iz članka 42. stavka 6. Ugovora o Europskoj uniji otvorena je svakoj državi članici koja se od datuma stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora obveže:

- (a) odlučnije pristupiti razvitku svojih obrambenih sposobnosti razvijajući svoje nacionalne prinose i sudjelovanje, po potrebi, u multinacionalnim snagama, u glavnim europskim programima za opremu i djelujući u Agenciji na području razvitka obrambenih sposobnosti, istraživanja, nabave i naoružanja (Europska obrambena agencija); i
- (b) da može najkasnije do 2010. na nacionalnoj razini ili kao sastavnica skupina multinacionalnih snaga u roku od 5 do 30 dana, posebice na zahtjev Organizacije Ujedinjenih naroda, staviti na raspolaganje ciljane borbene jedinice za planirane misije, koje su na taktičkoj razini ustrojene kao borbena skupina, s pomoćnim elementima koji uključuju transport i logistiku, koje su sposobne ostvarivati zadaće iz članka 43. Ugovora o Europskoj uniji te koje se mogu održati tijekom početnoga razdoblja od 30 dana uz mogućnost produženja do najmanje 120 dana.

Članak 2.

Kako bi ostvarile ciljeve propisane člankom 1., države članice koje sudjeluju u trajnoj strukturiranoj suradnji obvezuju se:

- (a) od stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora surađivati kako bi se ostvarili odobreni ciljevi koji se odnose na razinu investicijskih izdataka za obrambenu opremu i redovito te ciljeve preispitivati u svjetlu sigurnosnog okruženja i međunarodne odgovornosti Unije;
- (b) uzajamno uskladiti svoju obrambenu opremu koliko god je to moguće, posebice usklađivanjem u definiranju svojih vojnih potreba, objedinjavanjem

i po potrebi specijalizacijom svojih obrambenih sredstava i sposobnosti te poticanjem suradnje u području osposobljavanja i logistike;

- (c) poduzeti konkretne mjere kako bi se poboljšala raspoloživost, međudjelovanje, fleksibilnost i razmjestivost snaga, posebice definiranjem zajedničkih ciljeva koji se odnose na preuzimanje obveza snaga, uključujući mogućnost preispitivanja nacionalnih postupaka odlučivanja;
- (d) surađivati kako bi osigurale poduzimanje potrebnih mjera, uključujući i multinacionalni pristup, ne dovodeći u pitanje obveze preuzete u tom smislu u okviru Sjevernoatlantskoga saveza, s ciljem uklanjanja nedostataka koji su uočeni „Mehanizmom za razvitak sposobnosti“;
- (e) sudjelovati, kad je to potrebno, u razvitku velikih zajedničkih europskih programa za opskrbu u okviru Europske obrambene agencije.

Članak 3.

Europska obrambena agencija pridonosi redovitoj ocjeni doprinosa uključenih država članica glede sposobnosti, posebice prinosa koji se daju u skladu s kriterijima koji će se uspostaviti, *inter alia*, temeljem članka 2., i o tome izvješćuje najmanje jedanput godišnje. Ocjena može poslužiti kao osnova za preporuke Vijeća i odluke koje se donose u skladu s člankom 46. Ugovora o Europskoj uniji.

PROTOKOL 11.

O ČLANKU 42. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

VODEĆI RAČUNA o potrebi potpune primjene članka 42. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji,

VODEĆI RAČUNA da politika Unije u skladu s člankom 42. ne dovodi u pitanje poseban karakter sigurnosne i obrambene politike pojedinih država članica, te poštuje obveze pojedinih država članica koje vide ostvarenje svoje zajedničke obrambene politike unutar Sjevernoatlantskog saveza, prema Sjevernoatlantskom ugovoru, te je u suglasnosti sa zajedničkom sigurnosnom i obrambenom politikom koja je utvrđena unutar tog okvira,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Europska unija zajedno sa Zapadnoeuropskom unijom izrađuje mjere za poboljšanu međusobnu suradnju.

PROTOKOL 12.

O POSTUPKU U SLUČAJU PREKOMJERNOG DEFICITA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da utvrde pojedinosti vezane za postupak u slučaju prekomjernog deficita iz članka 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Referentne vrijednosti iz članka 126. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije su:

- 3 % za omjer planiranog i stvarnog državnog deficita u odnosu na bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama;
- 60 % za omjer državnog duga u odnosu na bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama.

Članak 2.

Za potrebe članka 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i ovog Protokola:

- „vlada“ označava opću vladu, to jest središnju vladu, regionalnu ili lokalnu vladu i fondove socijalnog osiguranja, a uz isključenje trgovinskog poslovanja, kako je definirano Europskim sustavom integriranih ekonomskih računa;
- „deficit“ označava neto zaduživanje kako je definirano Europskim sustavom integriranih ekonomskih računa;
- „ulaganje“ označava stvaranje bruto fiksnoga kapitala kako je definirano Europskim sustavom integriranih ekonomskih računa;
- „dug“ označava ukupni bruto dug po nominalnoj vrijednosti koji je nepodmiren krajem godine i konsolidiran između i unutar sektora opće vlade kako je definirano u prvoj alineji.

Članak 3.

Radi osiguranja djelotvornosti postupka u slučaju prekomjernog deficita, vlade država članica u sklopu ovog postupka odgovorne su za deficite opće vlade kako je definirana u prvoj alineji članka 2. Države članice osiguravaju

da im nacionalni postupci u području proračuna omogućavaju ispunjavanje obveza u ovom području koje proizlaze iz Ugovorā. Države članice o svojim planiranim i stvarnim deficitima i o razinama duga odmah i redovito izvješćuju Komisiju.

Članak 4.

Komisija stavlja na raspolaganje statističke podatke koji se koriste u primjeni ovoga Protokola.

PROTOKOL 13.

O KRITERIJIMA KONVERGENCIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da utvrde pojedinosti o kriterijima konvergencije kojima će se Unija voditi prilikom donošenja odluka iz članka 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kako bi prestala postojati izuzeća kod država na koje se primjenjuju izuzeća,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Kriterij stabilnosti cijena iz prve alineje članka 140. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da dotična država članica, promatrano tijekom razdoblja od jedne godine prije ispitivanja, ima cjenovni rezultat koji je održiv i prosječnu stopu inflacije koja ne prekoračuje za više od 1,5 postotnih poena inflaciju u najviše tri države članice s najboljim rezultatima u području stabilnosti cijena. Inflacija se mjeri pomoću indeksa potrošačkih cijena na usporedivoj osnovi uzimajući u obzir nacionalne definicije.

Članak 2.

Kriterij koji se odnosi na stanje državnog proračuna iz druge alineje članka 140. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da u vrijeme ispitivanja dotična država članica nije predmetom odluke Vijeća prema članku 126. stavku 6. tog Ugovora prema kojoj postoji prekomjerni deficit.

Članak 3.

Kriteriji za sudjelovanje u tečajnom mehanizmu Europskog monetarnog sustava iz treće alineje članka 140. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da je dotična država članica poštovala uobičajeni raspon fluktuacije koji se predviđa tečajnim mehanizmom Europskog monetarnog sustava bez ozbiljnih tenzija tijekom najmanje dvije godine koje su prethodile ispitivanju. Posebice, država članica nije na vlastitu inicijativu provela devalvaciju bilateralnog središnjeg tečaja u odnosu na euro tijekom istog razdoblja.

Članak 4.

Kriterij konvergencije kamatnih stopa iz četvrte alineje članka 140. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da je, promatrano tijekom

razdoblja od jedne godine prije ispitivanja, dotična država članica imala prosječnu nominalnu dugoročnu kamatnu stopu koja ne prekoračuje za više od 2 postotna poena stopu u najviše tri države članice s najboljim rezultatima u području stabilnosti cijena. Kamatne se stope mjere temeljem dugoročnih državnih obveznica ili usporedivih vrijednosnih papira uzimajući u obzir razlike u nacionalnim definicijama.

Članak 5.

Komisija stavlja na raspolaganje statističke podatke koje valja koristiti u primjeni ovog Protokola.

Članak 6.

Na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, Europskom središnjom bankom i Gospodarskim i financijskim odborom, Vijeće jednoglasnom odlukom donosi odgovarajuće odredbe radi utvrđivanja pojedinosti u odnosu na kriterije konvergencije iz članka 140. stavka 1. navedenog Ugovora, a koje će tada zamijeniti ovaj Protokol.

PROTOKOL 14.

O EUROSKUPINI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da promiču uvjete za snažniji gospodarski rast Europske unije i da u tu svrhu razviju tješnju koordinaciju gospodarskih politika u području eura, SVJESNE potrebe za utvrđivanjem posebnih odredbi u svrhu poboljšanja dijaloga među državama članicama u kojima je valuta euro dok euro ne postane valuta svih država članica,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ministri država članica u kojima je valuta euro sastaju se neslužbeno. Ti se sastanci održavaju, kad je potrebno, radi razgovora o pitanjima koja se odnose na posebne odgovornosti koje dijele s jedinstvenom valutom. Komisija sudjeluje na sastancima. Europskoj središnjoj banci upućuje se poziv za sudjelovanje na tim sastancima, a sastanke pripremaju predstavnici ministara koji su odgovorni za financije država članica čija je valuta euro i Komisije.

Članak 2.

Ministri država članica čija je valuta euro biraju predsjednika na dvije i pol godine odlukom većine tih država članica.

PROTOKOL 15.

O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODOSE NA UJEDINJENU KRALJEVINU VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRIZNAVAJUĆI da Ujedinjena Kraljevina nema obvezu usvojiti euro ako njezina vlada i njezin parlament o tome ne donesu zasebnu odluku,

OBZIROM na to da je 16. listopada 1996. i 30. listopada 1997. vlada Ujedinjene Kraljevine priopćila Vijeću da ne namjerava sudjelovati u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije,

PRIMJEĆUJUĆI praksu vlade Ujedinjene Kraljevine da svoje potrebe za zaduživanjem financira kroz prodaju duga privatnom sektoru,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

1. Ako Ujedinjena Kraljevina ne priopći Vijeću da namjerava uvesti euro, nema obvezu to učiniti.
2. S obzirom na obavijest koju je vlada Ujedinjene Kraljevine dostavila Vijeću 16. listopada 1996. i 30. listopada 1997., na Ujedinjenu Kraljevinu primjenjuju se stavci od 3. do 8. i 10.
3. Ujedinjena Kraljevina zadržava svoje ovlasti u području monetarne politike prema nacionalnom pravu.
4. Na Ujedinjenu Kraljevinu ne primjenjuju se članak 126. stavci 1., 9. i 11., članak 127. stavci od 1. do 5., članak 128., 130., 131., 132., 133., 138., članak 140. stavak 3., članak 219., članak 282. stavak 2. s iznimkom prve i zadnje rečenice, članak 282. stavak 5. i članak 283. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Isto se odnosi na članak 121. stavak 2. tog Ugovora u pogledu usvajanja dijelova općih smjernica gospodarske politike koje se općenito odnose na područje eura. U tim odredbama uputa na Uniju ili na države članice ne uključuje Ujedinjenu Kraljevinu, a uputa na nacionalne središnje banke ne uključuje Banku Engleske.
5. Ujedinjena Kraljevina ulaže napore da izbjegne prekomjerni državni deficit.

Članci 143. i 144. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i dalje se primjenjuju na Ujedinjenu Kraljevinu. Članak 134. stavak 4. i članak 142. primjenjuju se na Ujedinjenu Kraljevinu kao da ima pravo izuzeća.

6. Pravo glasa Ujedinjene Kraljevine miruje kada Vijeće donosi mjere iz članka navedenih u stavku 4. i u slučajevima iz članka 139. stavka 4. podstavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. U tu svrhu primjenjuju se članak 139. stavak 4. podstavak 2. tog Ugovora.

Ujedinjena Kraljevina isto tako nema pravo sudjelovati u imenovanju predsjednika, dopredsjednika i ostalih članova Izvršnog odbora Europske središnje banke prema članku 238. stavku 2. podstavku 2. tog Ugovora.

7. Članci 3., 4., 6., 7., 9.2., članak 10.1., 10.3., članak 11.2., članak 12.1., članci 14., 16., 18., 19., 20., 22., 23., 26., 27., 30., 31., 32., 33., 34. i 49. Protokola o Statutu Europskoga sustava središnjih banaka i Europske središnje banke („Statut“) ne primjenjuju se na Ujedinjenu Kraljevinu.

U tim člancima uputa na Uniju ili na države članice ne uključuje Ujedinjenu Kraljevinu, a kada se upućuje na nacionalne središnje banke ili dioničare, to ne uključuje Banku Engleske.

Uputa u članku 10.3. i članku 30.2. Statuta na „upisani kapital Europske središnje banke“ ne uključuje kapital koji je upisala Banka Engleske.

8. Članak 141. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i članci od 43. do 47. Statuta na snazi su bilo da postoji država članica na koju se primjenjuje izuzeće ili ne, a podložno sljedećim izmjenama i dopunama:

- a) Kada se u članku 43. Statuta upućuje na poslove Europske središnje banke i Europskog monetarnog instituta, to uključuje one poslove koje je još uvijek potrebno obaviti nakon uvođenja eura zbog odluke Ujedinjene Kraljevine da ne usvoji euro.
- b) Osim poslova iz članka 46. Statuta Europska središnja banka također daje savjete i pruža pomoć kod pripreme svake odluke Vijeća u pogledu Ujedinjene Kraljevine koje se donose u skladu sa stavkom 9. točkama (a) i (c) ovog Protokola.
- c) Banka Engleske plaća svoje upisivanje kapitala Europskoj središnjoj banci kao doprinos za troškove poslovanja na istoj osnovi kao i nacionalne središnje banke država članica na koje se primjenjuje izuzeće.

9. Ujedinjena Kraljevina može u bilo kojemu trenutku Vijeću priopćiti namjeru da usvoji euro. U tom slučaju:

- a) Ujedinjena Kraljevina ima pravo usvojiti euro samo ako udovoljava potrebnim uvjetima. Na zahtjev Ujedinjene Kraljevine i prema uvjetima i postupku utvrđenom člankom 140. stavkom 1. i 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće donosi odluku o tome jesu li ispunjeni potrebni uvjeti.

- b) Banka Engleske uplaćuje upisani kapital, prenosi devizne pričuve Europskoj središnjoj banci i prinosi njezinim pričuvama na istoj osnovi kao nacionalna središnja banka neke države članice čije je izuzeće opozvano.
- c) Pod uvjetima i u skladu s postupkom koji je utvrđen u članku 140. stavku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Vijeće donosi sve ostale potrebne odluke kako bi omogućilo Ujedinjenoj Kraljevini da usvoji euro.

Ako Ujedinjena Kraljevina usvoji euro u skladu s odredbama ovog Protokola, prestaju vrijediti stavci 3. do 8.

10. Usprkos članku 123. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i članku 21.1. Statuta, vlada Ujedinjene Kraljevine može zadržati svoju mogućnost korištenja novčanih sredstava u Banci Engleske ako, odnosno sve dok, Ujedinjena Kraljevina ne usvoji euro.

PROTOKOL 16.

O ODREĐENIM ODREDBAMA KOJE SE ODNOSU NA DANSKU

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da danski Ustav sadrži odredbe koje bi mogle podrazumijevati da se u Danskoj može održati referendum prije nego što se Danska odrekne svog izuzeća,

S OBZIROM na to da je 3. studenog 1993. danska Vlada priopćila Vijeću da ne namjerava sudjelovati u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije.

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

1. S obzirom na obavijest koju je danska Vlada dostavila Vijeću 3. studenog 1993. Danska ima pravo izuzeća. Učinak izuzeća sastoji se u tome da se na Dansku primjenjuju sve odredbe iz Ugovora i Statuta europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke koje se odnose na izuzeće.
2. U pogledu opoziva izuzeća postupak iz članka 140. Ugovora o funkcioniranju Europske unije može se pokrenuti samo na zahtjev Danske.
3. U slučaju opoziva statusa izuzeća prestaju se primjenjivati odredbe ovog Protokola.

PROTOKOL 17.

O DANSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određene probleme koje se odnose na Dansku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbe članka 14. Protokola o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke ne utječu na pravo Nacionalne banke Danske da izvršava svoje zadaće koje se odnose na dijelove Kraljevine Danske koji ne pripadaju Uniji.

PROTOKOL 18.

O FRANCUSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da uzmu u obzir posebno pitanje koje se odnosi na Francusku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Francuska može zadržati povlasticu novčanih emisija u Novoj Kaledoniji, Francuskoj Polineziji i Wallisu i Futuni pod uvjetima koji su utvrđeni njezinim nacionalnim zakonima i ima isključivo pravo određivati paritet franka u Pacifičkoj financijskoj zajednici.

PROTOKOL 19.

O PRAVNIM STEČEVINAMA IZ SCHENGENA KOJE SU UGRAĐENE U OKVIR EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRISJEĆAJUĆI se da su odredbe pravnih stečevina iz Schengena koje se sastoje od sporazuma o postupnom ukidanju kontrola na zajedničkim granicama i koje su potpisale neke države članice Europske unije u Schengenu 14. lipnja 1985. i 19. lipnja 1990., te srodnih sporazuma i pravila donesenih temeljem tih sporazuma, ugrađene u okvir Europske unije putem Ugovora iz Amsterdama potpisanog 2. listopada 1997.;

U ŽELJI da očuvaju pravne stečevine iz Schengena, kako su se razvile od stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama, i da razviju pravne stečevine kako bi doprinijele ostvarenju cilja da se građanima Unije ponudi područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica;

UZIMAJUĆI U OBZIR poseban položaj Danske;

UZIMAJUĆI U OBZIR činjenicu da Irska i Ujedinjena Kraljevina Velika Britanija i Sjeverna Irska ne sudjeluju u svim odredbama pravnih stečevina iz Schengena; potrebno je, međutim, predvidjeti mogućnost da se tim državama članicama dopusti prihvaćanje ostalih odredbi ovih pravnih stečevina u cijelosti ili djelomično;

PRIZNAVAJUĆI da je, kao posljedica toga, potrebno koristiti odredbe Ugovorā koje se odnose na tješnju suradnju između nekih država članica;

UZIMAJUĆI U OBZIR potrebu za održavanjem posebnog odnosa s Republikom Islandom i Kraljevinom Norveškom, budući da odredbe Nordijske unije putovnica obvezuju obje te države, zajedno s nordijskim državama koje su članice Europske unije;

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Kraljevina Belgija, Republika Bugarska, Češka Republika, Kraljevina Danska, Savezna Republika Njemačka, Republika Estonija, Helenska Republika, Kraljevina Španjolska, Francuska Republika, Talijanska Republika, Republika Cipar, Republika Latvija, Republika Litva, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Republika Mađarska, Republika Malta, Kraljevina Nizozemska, Republika

Austrija, Republika Poljska, Portugalska Republika, Rumunjska, Republika Slovenija, Slovačka Republika, Republika Finska, i Kraljevina Švedska ovlaštene su međusobno provoditi tješnju suradnju u područjima na koja se odnose odredbe koje je definiralo Vijeće, a koje čine pravne stečevine iz Schengena. Ova se suradnja provodi u sklopu institucionalnog i pravnog okvira Europske unije i u pogledu odgovarajućih odredbi Ugovorā.

Članak 2.

Pravne stečevine iz Schengena primjenjuju se na države članice iz članka 1., ne dovodeći u pitanje odredbe članka 3. Akta o pristupanju od 16. travnja 2003. ili članak 4. Akta o pristupanju od 25. travnja 2005. Vijeće zamjenjuje Izvršni odbor koji je osnovan sporazumima iz Schengena.

Članak 3.

Sudjelovanje Danske u donošenju mjera koje čine razvitak pravnih stečevina iz Schengena kao i provedba tih mjera i njihova primjena u Danskoj ravnaju se prema odgovarajućim odredbama Protokola o stajalištu Danske.

Članak 4.

Irska i Ujedinjena Kraljevina Velika Britanija i Sjeverna Irska mogu u bilo kom trenutku zahtijevati sudjelovanje u nekim ili svim odredbama navedenih pravnih stečevina.

O tom zahtjevu Vijeće odlučuje jednoglasnom odlukom svojih članova iz članka 1. i člana koji predstavlja vladu dotične države članice.

Članak 5.

1. Prijedlozi i inicijative utemeljene na pravnim stečevinama iz Schengena podliježu odgovarajućim odredbama Ugovorā.

U tom pogledu, kad Irska ili Ujedinjena Kraljevina u razumnom roku pisanim putem ne priopće Vijeću da žele sudjelovati, smatra se da je ovlaštenje iz članka 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije odobreno državama članicama iz članka 1. te Irskoj i Ujedinjenoj Kraljevini kad koja od njih želi sudjelovati u dotičnim područjima suradnje.

2. Kad se smatra da su Irska ili Ujedinjena Kraljevina obavile priopćenje temeljem odluke iz članka 4., one ipak mogu u roku od tri mjeseca pisanim putem priopćiti Vijeću da ne žele sudjelovati u takvome prijedlogu ili inicijativi.

U tom slučaju Irska ili Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluju u donošenju toga akta. Od tog priopćenja postupak za donošenje mjere koja se temelji na pravnim stečevinama iz Schengena obustavlja se do završetka postupka iz stavka 3. ili stavka 4. ili u bilo kojem trenutku tijekom postupka dok se obavještenje ne povuče.

3. Za državu članicu koja je obavila priopćenje iz stavka 2., svaka se odluka Vijeća temeljem članka 4., od datuma stupanja na snagu predložene mjere, prestaje primjenjivati u mjeri u kojoj to Vijeće smatra potrebnim i pod uvjetima koji se utvrđuju odlukom Vijeća donesenom kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije. Odluka se donosi u skladu s ovim kriterijima: Vijeće nastoji u najvećoj mogućoj mjeri osigurati sudjelovanje određene države članice, a da pritom ozbiljno ne ugrozi djelovanje različitih dijelova pravnih stečevina iz Schengena u praksi i poštujući pritom njihovu povezanost. Komisija podnosi svoj prijedlog u najkraćem mogućem roku nakon obavještenja iz stavka 2. Vijeće, ako je to potrebno nakon sazivanja dviju uzastopnih sjednica, postupa u roku od četiri mjeseca nakon prijedloga Komisije.

4. Ako nakon četiri mjeseca Vijeće ne donese odluku, država članica može odmah zatražiti da se predmet uputi Europskomu vijeću. U tom slučaju Europsko vijeće na svom sljedećem sastanku kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije donosi odluku u skladu s kriterijima iz stavka 3.

5. Ako do završetka postupka navedenoga u stavku 3. ili stavku 4. Vijeće ili, ovisno o slučaju, Europsko vijeće ne donese odluku, prestaje obustava postupka za donošenje mjere koja se temelji na pravnim stečevinama iz Schengena. Ako se navedena mjera naknadno donese svaka odluka koju Vijeće donese temeljem članka 4. od dana stupanja na snagu te mjere prestaje se primjenjivati za predmetne države članice u mjeri i pod uvjetima o kojima odlučuje Komisija, osim ako navedena država članica ne povuče svoje priopćenje iz stavka 2. prije donošenja mjere. Komisija postupa do datuma toga donošenja. Pri donošenju odluke Komisija poštuje kriterije iz stavka 3.

Članak 6.

Republika Island i Kraljevina Norveška povezane su s provedbom pravnih stečevina iz Schengena i njihovim daljnjim razvitkom. Dogovaraju se odgovarajući postupci u tu svrhu u sporazumu koji Vijeće sklapa s tim državama temeljem jednoglasne odluke svojih članova iz članka 1. Taj sporazum sadrži odredbe o doprinosu Islanda i Norveške financijskim implikacijama koje proizlaze iz provedbe ovoga Protokola.

Vijeće temeljem jednoglasne odluke sklapa zaseban sporazum s Islandom i Norveškom za uspostavu prava i obveza između Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske s jedne strane i Islanda i Norveške s druge strane, a u domenama pravnih stečevina iz Schengena koje se primjenjuju na te države.

Članak 7.

U pregovorima o pristupanju novih država članica Europskoj uniji pravne stečevine iz Schengena i daljnje mjere koje u svom djelokrugu donesu institucije smatraju se pravnom stečevinom koju sve države kandidatkinje za pristupanje moraju prihvatiti u cijelosti.

PROTOKOL 20.

O PRIMJENI ODREĐENIH ASPEKATA ČLANKA 26. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE NA UJEDINJENU KRALJEVINU I NA IRSKU

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određena pitanja koja se odnose na Ujedinjenu Kraljevinu i na Irsku,

UZIMAJUĆI U OBZIR dugogodišnje postojanje posebnih putnih dogovora između Ujedinjene Kraljevine i Irske,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Usprkos člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji, mjerama donesenim temeljem Ugovorā ili međunarodnom sporazumu koji sklopi Unija ili Unija i njezine države članice s jednom ili više trećih država, Ujedinjena Kraljevina je ovlaštena na svojim granicama s ostalim državama članicama provoditi one kontrolne mjere glede osoba koje žele ući u Ujedinjenu Kraljevinu koje smatra potrebnima radi:

- a) provjere prava ulaska u Ujedinjenu Kraljevinu građana država članica i uzdržavanih članova njihovih obitelji koji koriste prava dodijeljena pravom Unije kao i građana drugih država kojima su ta prava dodijeljena sporazumom koji obvezuje Ujedinjenu Kraljevinu; i
- b) odlučivanja o tome trebaju li druge osobe dobiti dopuštenje za ulazak u Ujedinjenu Kraljevinu.

Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ili mjerama donesenim temeljem Ugovorā ne utječe na pravo Ujedinjene Kraljevine da donese ili provodi takve kontrolne mjere. Uputa na Ujedinjenu Kraljevinu u ovom članku obuhvaća područja za čije je vanjske odnose odgovorna Ujedinjena Kraljevina.

Članak 2.

Ujedinjena Kraljevina i Irska mogu i nadalje međusobno sklapati dogovore u pogledu kretanja osoba između njihovih područja („zajedničko putno po-

druče“), a uz potpuno poštivanje prava osoba iz članka 1., stavka 1. točke (a) ovoga Protokola. Sukladno tome, sve dok održavaju takve dogovore, odredbe članka 1. ovoga Protokola primjenjuju se na Irsku pod istim uvjetima kao i za Ujedinjenu Kraljevinu. Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ili mjerama donesenim temeljem Ugovorā ne utječe na to.

Članak 3.

Ostale države članice su ovlaštene na svojim granicama ili u bilo kojemu mjestu ulaska na njihovo područje provoditi kontrolne mjere u pogledu osoba koje žele ući na njihovo područje iz Ujedinjene Kraljevine ili bilo kojeg područja za čije je vanjske odnose odgovorna Ujedinjena Kraljevina u iste svrhe kao što je navedeno u članku 1. ovog Protokola ili iz Irske dok se odredbe članka 1. ovog Protokola primjenjuju na Irsku.

Ništa u člancima 26. i 77. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i bilo kojoj drugoj odredbi tog Ugovora ili Ugovora o Europskoj uniji ili mjerama donesenim temeljem Ugovorā ne utječe na pravo ostalih država članica da donesu ili provode takve kontrolne mjere.

PROTOKOL 21.

O POLOŽAJU UJEDINJENE KRALJEVINE I IRSKE S OBZIROM NA PODRUČJE SLOBODE, SIGURNOSTI I PRAVDE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određena pitanja koja se odnose na Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku,

UZIMAJUĆI U OBZIR Protokol o primjeni određenih aspekata članka 26.

Ugovora o funkcioniranju Europske unije na Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Podložno članku 3., Ujedinjena Kraljevina i Irska ne sudjeluju u odlučivanju kada Vijeće donosi predložene mjere temeljem Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Kad se akti Vijeća donose jednoglasno, članovi Vijeća, s iznimkom predstavnika vlada Ujedinjene Kraljevine i IRSKE, odlučuju jednoglasno.

Za potrebe ovog članka kvalificirana većina definira se u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Kao posljedica članka 1., podložno člancima 3., 4. i 6., niti jedna od odredbi iz Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije, niti jedna mjera koja se donese prema odredbama te Glave, niti jedna odredba međunarodnih ugovora koje Unija sklopi temeljem odredbi te Glave i niti jedna odluka Suda pravde kojom se tumači odredba ili mjera ne obvezuje Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku niti se na njih primjenjuje; niti jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze tih država; niti jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti čine dio prava Unije koje se primjenjuje na Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku.

Članak 3.

1. Ujedinjena Kraljevina ili Irska mogu pisanim putem priopćiti Vijeću u roku od tri mjeseca od podnošenja prijedloga ili poduzimanja inicijative u Vijeću

temeljem Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije da želi sudjelovati u donošenju i primjeni takve predložene mjere, nakon čega ta država biva ovlaštena to činiti.

Kod akata Vijeća koji se donose jednoglasno, članovi Vijeća, s iznimkom člana koji nije dostavio to priopćenje, odlučuju jednoglasno. Mjera donesena temeljem ovog stavka obvezuje sve države članice koje su sudjelovale u njezinu donošenju.

Mjerom koja se donese temeljem članka 70. Ugovora o funkcioniranju Europske unije utvrđuju se uvjeti za sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine i Irske u vrednovanjima koja se odnose na područja koja su predmetom Glave V. Dijela trećeg toga Ugovora.

Za potrebe ovog članka kvalificirana se većina definira u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

2. Ako nakon razumnog vremenskog roka nije moguće donijeti mjeru iz stavka 1. uz sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine i Irske, Vijeće može tu mjeru donijeti u skladu s člankom 1. bez sudjelovanja Ujedinjene Kraljevine i Irske. U tom se slučaju primjenjuje članak 2.

Članak 4.

Ujedinjena Kraljevina ili Irska mogu u bilo kojemu trenutku nakon donošenja mjere od strane Vijeća temeljem Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije priopćiti Vijeću i Komisiji svoju namjeru da žele prihvatiti dotičnu mjeru. U tom slučaju *mutatis mutandis* se primjenjuje postupak koji je utvrđen člankom 331. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 4.a

1. Odredbe ovoga Protokola primjenjuju se za Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku i na mjere predložene ili donesene temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojima se izmjenjuje i dopunjuje postojeća mjera koja ih obvezuje.

2. Međutim, ako Vijeće postupajući na prijedlog Komisije utvrdi da nesudjelovanje Ujedinjene Kraljevine i Irske u izmijenjenoj i dopunjenoj verziji postojeće mjere onemogućuje primjenu te mjere za druge države članice ili za Uniju, Vijeće ih može pozvati da obave priopćenje u skladu s člankom 3. odnosno člankom 4. Za potrebe članka 3. daljnji rok od dva mjeseca počinje teći od datuma odluke Vijeća.

Ako nakon isteka roka od dva mjeseca od odluke Vijeća Ujedinjena Kraljevina ili Irska ne obave priopćenje u skladu s člankom 3. odnosno članom 4., postojeća mjera za njih više nije obvezujuća ili primjenjiva, osim ako dotična država članica ne obavi priopćenje u skladu s člankom 4. prije stupanja na snagu izmijenjene i dopunjene mjere. Ta odluka proizvodi učinke od dana stupanja na snagu izmijenjene i dopunjene mjere ili nakon isteka roka od dva mjeseca, ovisno o tome što je kasnije.

Za potrebe ovoga stavka Vijeće nakon cjelovite rasprave o predmetu odlučuje kvalificiranom većinom svojih članova koji predstavljaju države članice koje sudjeluju ili su sudjelovale u donošenju izmijenjene i dopunjene mjere. Kvalificirana se većina Vijeća određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Vijeće može na prijedlog Komisije kvalificiranom većinom odrediti da Ujedinjena Kraljevina ili Irska snose izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njihova sudjelovanju u postojećoj mjeri.

4. Ovaj članak ne dovodi u pitanje primjenu članka 4.

Članak 5.

Država članica koju ne obvezuje mjera donesena temeljem Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije ne snosi financijske posljedice te mjere s iznimkom administrativnih troškova koji nastanu za institucije, osim u slučaju da svi članovi Vijeća nakon savjetovanja s Europskim parlamentom jednoglasno odluče drugačije.

Članak 6.

Ako u slučajevima iz ovog Protokola Ujedinjenu Kraljevinu ili Irsku obvezuje mjera koju je Vijeće donijelo temeljem Glave V. Dijela trećeg Ugovora o funkcioniranju Europske unije na tu se državu u odnosu na tu mjeru primjenjuju odgovarajuće odredbe Ugovora.

Članak 6.a

Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku ne obvezuju pravila propisana temeljem članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri provođenju aktivnosti iz područja primjene Poglavlja 4. ili Poglavlja 5. Glave V. Dijela trećega toga Ugovora, kad Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku ne obvezuju pravila kojima se uređuju oblici

pravosudne suradnje u kaznenim predmetima ili policijske suradnje za koje se traži usklađenost s odredbama propisanim na temelju članka 16.

Članak 7.

Članci 3., 4. i 4.a ne utječu na Protokol o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije.

Članak 8.

Irska može pisanim putem priopćiti Vijeću da više ne želi da se na nju odnose odredbe ovog Protokola. U tom se slučaju, redovite ugovorne odredbe primjenjuju na Irsku.

Članak 9.

Kad je riječ o Irskoj ovaj se Protokol ne primjenjuje na članak 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL 22.

O POLOŽAJU DANSKE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRISJEĆAJUĆI se odluke šefova država ili vlada na sastanku u sklopu Europskoga vijeća u Edinburgu 12. prosinca 1992. koja se odnosi na određene probleme koje je Danska istaknula u svezi s Ugovorom o Europskoj uniji,

PRIMIJETIVŠI stajalište Danske glede građanstva, gospodarske i monetarne unije, obrambene politike i pravosuđa te unutarnjih poslova kako su utvrđeni odlukom iz Edinburga,

SVJESNI činjenice da će nastavak pravnoga režima temeljem Ugovora koji proizlazi iz odluke iz Edinburga bitno ograničiti sudjelovanje Danske u važnim područjima u kojima Unija surađuje i da bi bilo u interesu Unije da se osigura cjelovitost pravne stečevine na području slobode, sigurnosti i pravde,

U ŽELJI da se stoga uspostavi pravni okvir koji će osigurati da Danska sudjeluje u donošenju mjera koje se predlažu temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije i pozdravljajući namjeru Danske da koristi tu mogućnost kad je u skladu s njezinim ustavnim odredbama,

PRIMJEĆUJUĆI da Danska neće sprečavati ostale države članice u daljnjemu razvitku njihove suradnje u pogledu mjera koje nisu obvezujuće za Dansku,

IMAJUĆI NA UMU članak 3. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

DIO PRVI

Članak 1.

Danska ne sudjeluje u odlučivanju kada Vijeće donosi mjere koje su predložene temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Kada se akti Vijeća donose jednoglasno, članovi Vijeća, s iznimkom predstavnika vlade Danske, odlučuju jednoglasno.

Za potrebe ovoga članka kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Za Dansku nisu obvezujuće niti se na nju primjenjuju odredbe iz Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, mjere donesene temeljem te Glave, odredbe bilo kojega međunarodnoga ugovora koji Unija sklopi temeljem odredaba te Glave, ni odluka Suda Europske unije kojom se ta odredba tumači, ili mjera, ili bilo koja izmijenjena ili dopunjena mjera, ili mjera koja se može izmijeniti ili dopuniti u skladu s tom Glavom; nijedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze Danske; ni jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti je dio prava Unije koje se primjenjuje na Dansku. Posebno su obvezujući i primjenjivi kao nepromijenjeni akti Unije u području policijske suradnje i pravosudne suradnje u kaznenim predmetima koji su doneseni prije stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora te za Dansku izmijenjeni i dopunjeni.

Članak 2.a

Članak 2. ovoga Protokola primjenjuje se i za pravila propisana na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri obavljanju aktivnosti koje su u okviru područja primjene Poglavlja 4. ili Poglavlja 5. Glave V. Dijela trećega toga Ugovora.

Članak 3.

Danska ne snosi financijske učinke mjera iz članka 1., s iznimkom administrativnih troškova namijenjenih institucijama.

Članak 4.

1. Danska, u roku od šest mjeseci nakon što je Vijeće donijelo mjeru o prijedlogu ili inicijativi temeljem pravne stečevine iz Schengena na koju se odnosi ovaj Dio, donosi odluku o tome hoće li tu mjeru unijeti u svoje nacionalno pravo. Ako donese takvu odluku, ta mjera stvara obvezu temeljem međunarodnog prava između Danske i ostalih država članica koje ta mjera obvezuje.
2. Ako Danska donese odluku da neće provoditi mjeru Vijeća iz stavka 1., države članice koje ta mjera obvezuje i Danska razmotrit će odgovarajuće mjere koje bi valjalo poduzeti.

DIO DRUGI

Članak 5.

U pogledu mjera koje Vijeće donosi temeljem članka 26. stavka 1., članka 42., te članaka od 43. do 46. Ugovora o Europskoj uniji, Danska ne sudjeluje u razradi i provedbi odluka i aktivnosti Unije koje imaju učinak na obranu. Stoga Danska ne sudjeluje u njihovom donošenju. Danska neće sprječavati ostale države članice u daljnjem razvitku suradnje na tom području. Danska neće biti dužna doprinositi financiranju operativnih troškova koji proizađu iz takvih mjera niti Uniji stavljati vojne kapacitete na raspolaganje.

Članovi Vijeća djeluju unisiono i odlučuju jednoglasno, s iznimkom predstavnika vlade Danske.

Za potrebe ovoga članka kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

DIO TREĆI

Članak 6.

Članci 1., 2., i 3. ne primjenjuju se na mjere kojima se određuju treće zemlje čiji državljani moraju imati vizu kada prelaze vanjske granice država članica, ili na mjere koje se odnose na jednaki format za vize

DIO ČETVRTI

Članak 7.

U skladu sa svojim ustavnim zahtjevima Danska u bilo kojemu trenutku može ostale države članice obavijestiti o tome da više ne želi primjenjivati ovaj Protokol u cijelosti ili djelomično. U tom slučaju Danska će u cijelosti primjenjivati sve odgovarajuće mjere donesene u okviru Europske unije, koje tada budu na snazi.

Članak 8.

1. U bilo kojemu trenutku i ne dovodeći u pitanje članak 7., Danska može u skladu sa svojim ustavnim odredbama ostalim državama članicama priopćiti da se Dio prvi sastoji od odredbi iz Priloga, s učinkom od prvog dana mjeseca nakon priopćenja. U tom se slučaju članci od 5. do 8. iznova numeriraju.

2. Šest mjeseci od dana stupanja na snagu priopćenja iz stavka 1. sve pravne stečevine iz Schengena i mjere koju su donesene temeljem te stečevine, a koje

su do tada temeljem međunarodnoga prava obvezivale Dansku, postaju za Dansku obvezujuće kao pravo Unije.

PRILOG

Članak 1.

Podložno članku 3. Danska ne sudjeluje u odlučivanju kad Vijeće donosi mjere koje su predložene temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Kad Vijeća donosi akte jednoglasno, članovi Vijeća, s iznimkom predstavnika danske vlade, odlučuju jednoglasno.

Za potrebe ovoga članka kvalificirana se većina određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Temeljem članka 1., podložno odredbama članaka 3., 4. i 8. za Dansku nisu obvezujuće i na nju se ne primjenjuju odredbe iz Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, mjere donesene temeljem te Glave, odredbe bilo kojega međunarodnog ugovora koji Unija sklopi temeljem odredbi te Glave, odluka Suda Europske unije kojom se ta odredba ili mjera tumači; ni jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na nadležnosti, prava i obveze Danske; ni jedna takva odredba, mjera ili odluka ni na koji način ne utječe na pravnu stečevinu Zajednice ili Unije niti je sastavni dio prava Unije koje se primjenjuje na Dansku.

Članak 3.

1. Danska može u roku od tri mjeseca od podnošenja prijedloga ili inicijative Vijeću temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije pisanim putem priopćiti predsjedniku Vijeća da želi sudjelovati u donošenju i primjeni svake takove predložene mjere, nakon čega Danska ima pravo to i činiti.

2. Ako se nakon razumnoga roka mjera iz stavka 1. ne može donijeti uz sudjelovanje Danske, Vijeće može donijeti tu mjeru iz stavka 1. u skladu s člankom 1. bez sudjelovanja Danske. U tom se slučaju primjenjuje članak 2.

Članak 4.

Danska može u bilo kojem trenutku nakon donošenja mjere temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeću i Komisiji

priopćiti svoju namjeru da želi prihvatiti tu mjeru. U tom se slučaju postupak predviđen člankom 331. stavkom 1. toga ugovora primjenjuje na odgovarajući način.

Članak 5.

1. Odredbe ovoga Protokola primjenjuju se za Dansku i na mjere predložene ili donesene temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojima se izmjenjuje i dopunjuje postojeća mjera koja je obvezuje.

2. Međutim, u slučaju kad Vijeće postupajući na prijedlog Komisije utvrdi da zbog nesudjelovanja Danske u izmijenjenoj i dopunjenoj verziji postojeće mjere primjena te mjere za druge države članice ili za Uniju nije moguća, Vijeće može pozvati Dansku da obavi priopćenje u skladu s člankom 3. odnosno 4. Za potrebe članka 3. daljnji rok od dva mjeseca počinje teći od datuma odluke Vijeća.

Ako nakon isteka roka od dva mjeseca od odluke Vijeća Danska ne obavi priopćenje u skladu s člankom 3. odnosno 4., postojeća mjera za nju više nije obvezujuća ili primjenjiva na nju, osim ako je priopćenje obavila u skladu s člankom 4. prije stupanja na snagu izmijenjene i dopunjene mjere. Ta odluka proizvodi učinke od dana stupanja na snagu izmijenjene i dopunjene mjere ili od isteka roka od dva mjeseca, ovisno o tomu što je kasnije.

Za potrebe ovog stavka Vijeće nakon cjelovite rasprave o predmetu odlučuje kvalificiranom većinom svojih članova koji predstavljaju države članice koje sudjeluju ili su sudjelovale u donošenju izmijenjene i dopunjene mjere. Kvalificirana se većina Vijeća određuje u skladu s člankom 238. stavkom 3. točkom (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

3. Vijeće kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije može odrediti da Danska snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njezina sudjelovanja u postojećoj mjeri.

4. Ovaj članak ne dovodi u pitanje primjenu članka 4.

Članak 6.

1. Priopćenje temeljem članka 4. podnosi se najkasnije u roku od šest mjeseci od konačnoga donošenja mjere ako se ta mjera temelji na pravnim stečevinama iz Schengena.

Ako Danska ne obavi priopćenje u skladu s člancima 3. ili 4. za mjeru koja se temelji na pravnim stečevinama iz Schengena, države članice koje ta mjera obvezuje i Danska razmotrit će poduzimanje odgovarajućih mjera.

2. Priopćenje temeljem članka 3. za mjeru koja se temelji na pravnim stečevinama iz Schengena neopozivo se smatra priopćenjem temeljem članka 3. s obzirom na svaki daljnji prijedlog ili inicijativu čiji je cilj tu mjeru nadograditi u mjeri u kojoj se taj prijedlog ili inicijativa nadograđuje na pravne stečevine iz Schengena.

Članak 7.

Dansku ne obvezuju pravila propisana temeljem članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja se odnose na obradu osobnih podataka od strane država članica pri provođenju aktivnosti iz područja primjene Poglavlja 4. ili Poglavlja 5. Glave V. Dijela trećega toga Ugovora, kad Dansku ne obvezuju pravila kojima se uređuju oblici pravosudne suradnje u kaznenim predmetima ili policijske suradnje za koje se traži usklađenost s odredbama propisanim na temelju članka 16..

Članak 8.

Ako u slučajevima iz ovoga dijela Dansku obvezuje mjera koju je Vijeće donijelo temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, na Dansku se za tu mjeru primjenjuju odgovarajuće odredbe Ugovorā.

Članak 9.

Kad Dansku ne obvezuje neka mjera donesena temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Danska ne snosi financijske posljedice te mjere, s iznimkom administrativnih troškova koji nastaju za institucije, osim ako Vijeće nakon savjetovanja s Europskim parlamentom jednoglasno ne odluči drukčije.

PROTOKOL 23.

**O VANJSKIM ODNOSIMA DRŽAVA ČLANICA U POGLEDU
PRIJELASKA VANJSKIH GRANICA**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR potrebu država članica da osiguraju djelotvornu kontrolu na svojim vanjskim granicama, a po potrebi u suradnji s trećim zemljama,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbe o mjerama koje se tiču prijelaska vanjskih granica u članku 77. stavku 2. točki (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije ne utječu na nadležnost država članica da pregovaraju i sklapaju sporazume s trećim zemljama dok poštuju pravo Unije i ostale relevantne međunarodne sporazume.

PROTOKOL 24.

O AZILU ZA DRŽAVLJANE DRŽAVA ČLANICA EUROPSKE UNIJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA u skladu s člankom 6. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, Unija priznaje prava, slobode i načela navedena u Povelji o temeljnim pravima;

BUDUĆI DA u skladu s člankom 6. stavkom 3. Ugovora o Europskoj uniji, temeljna prava, zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, čine sastavni dio prava Unije kao opća načela;

BUDUĆI DA je Sud pravde Europske unije nadležan osigurati da Unija u tumačenju i primjeni članka 6. stavaka 1. i 3. Ugovora o Europskoj uniji poštuje pravo;

BUDUĆI DA prema članku 49. Ugovora o Europskoj uniji svaka europska država, kada podnosi zahtjev za pristupanje Uniji, mora poštovati vrijednosti koje su navedene u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji;

IMAJUĆI NA UMU da se člankom 7. Ugovora o Europskoj uniji uspostavlja mehanizam za stavljanje određenih prava u mirovanje u slučaju da država članica teško i trajno povrijedi te vrijednosti;

PRISJEĆAJUĆI SE da svaki državljanin države članice, kao građanin Unije, uživa poseban status i zaštitu koju države članice jamče u skladu s odredbama Dijela drugog Ugovora o funkcioniranju Europske unije;

IMAJUĆI NA UMU da se Ugovorima uspostavlja područje bez unutarnjih granica i svakom građaninu Unije daje pravo slobodnog kretanja i nastanjanja na području država članica;

ŽELEĆI spriječiti da se institutu azila pribjegava u svrhe različite od ciljeva za koje je namijenjen;

BUDUĆI DA ovaj Protokol poštuje dosege i ciljeve Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. o pravnom položaju izbjeglica,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

S obzirom na razinu zaštite temeljnih prava i sloboda u državama članicama Europske unije, smatra se da države članice u međusobnom odnosu pred-

stavljaju sigurne zemlje podrijetla za sve pravne i praktične potrebe u pogledu pitanja azila. Stoga zahtjev za azilom koji podnese državljanin jedne države članice druga država članica može uzeti u obzir ili proglasiti dopuštenim za obradu samo u sljedećim slučajevima:

- a) ako država članica čiji je državljanin podnositelj zahtjeva, koristeći odredbe članka 15. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, poduzima mjere na svom području kojima odstupa od svojih obveza iz Konvencije;
- b) ako je pokrenut postupak iz članka 7. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji dok Vijeće ili po potrebi Europsko vijeće ne donese odluku u tom pogledu u odnosu na državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva;
- c) ako je Vijeće donijelo odluku u skladu s člankom 7. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji za državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva ili ako je Europsko vijeće donijelo odluku u skladu s člankom 7. stavkom 2. toga Ugovora za državu članicu čiji je državljanin podnositelj zahtjeva;
- d) ako bi država članica jednostrano donijela odluku glede zahtjeva državljanina druge države članice odmah se obavještava Vijeće; kod obrade zahtjeva polazi se od pretpostavke da je očigledno neutemeljen, a da se ni na koji način, bez obzira na slučaj, ne utječe na ovlast donošenja odluka države članice.

PROTOKOL 25.

O OSTVARIVANJU PODIJELJENE NADLEŽNOSTI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Jedini članak

S obzirom na članak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o podijeljenoj nadležnosti, kad Unija u određenom području poduzme mjere, doseg primjene toga ostvarivanja nadležnosti obuhvaća samo one elemente koji su uređeni predmetnim aktom Unije i stoga ne obuhvaća čitavo područje.

PROTOKOL 26.

O USLUGAMA OD OPĆEGA ZNAČENJA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da naglase važnost usluga od općega značenja,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim interpretativnim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Zajedničke vrijednosti Unije povezane s uslugama od općega gospodarskog značenja u smislu članka 14. Ugovora o funkcioniranju Europske unije uključuju osobito:

- važnu ulogu i veliku slobodu odlučivanja nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela u osiguranju, naručivanju i organiziranju usluga od općega gospodarskog značenja u najvećoj mogućoj mjeri povezanih s potrebama korisnika;
- raznolikost različitih usluga od općega gospodarskog značenja te razlike u potrebama i sklonostima korisnika koje mogu proizlaziti iz različitih geografskih, socijalnih i kulturnih okolnosti;
- visoku razinu kvalitete, sigurnosti i dostupnosti, jednak tretman i promicanje univerzalnog pristupa i prava korisnika.

Članak 2.

Odredbe Ugovora ni na koji način ne utječu na nadležnost država članica da pružaju, naručuju i organiziraju negospodarske usluge od općega značenja.

PROTOKOL 27.

O UNUTARNJEM TRŽIŠTU I TRŽIŠNOM NATJECANJU

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SMATRAJUĆI da unutarnje tržište kako je navedeno u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji uključuje sustav kojim se osigurava nenarušavanje tržišnoga natjecanja,

USUGLASILE SU SE da:

Unija u tu svrhu, ako je potrebno, poduzme mjere u skladu s odredbama Ugovorā, uključujući odredbe iz članka 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Ovaj se Protokol prilaže Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL 28.

O GOSPODARSKOJ, SOCIJALNOJ I TERITORIJALNOJ KOHEZIJI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRISJEĆAJUĆI SE na to da članak 3. Ugovora o Europskoj uniji sadrži cilj promicanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije i solidarnosti među državama članicama i da navedena kohezija pripada u područja podijeljene nadležnosti Unije koja su navedena u članku 4. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije;

PRISJEĆAJUĆI SE da odredbe iz Dijela trećeg, Glave XVIII. o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji u cjelini osiguravaju pravnu osnovu za daljnju konsolidaciju i daljnji razvitak djelovanja Unije na tom području, uključujući osnivanje fonda;

PRISJEĆAJUĆI SE da se člankom 177. Ugovora o funkcioniranju Europske unije predviđa osnivanje Kohezijskog fonda;

PRIMJEĆUJUĆI da Europska investicijska banka pozajmljuje velike iznose koji su u porastu u korist siromašnijih regija;

PRIMJEĆUJUĆI želju za većom fleksibilnosti u dogovorima oko raspodjele sredstava iz Strukturnih fondova;

PRIMJEĆUJUĆI želju za diferenciranjem razina sudjelovanja Unije u programima i projektima u nekim zemljama;

PRIMJEĆUJUĆI prijedlog da se više uzme u obzir razmjerni napredak država članica u sustavu vlastitih resursa,

POTVRĐUJU da je promicanje gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije od ključnog značaja za cjelovit razvitak i trajan uspjeh Unije,

POTVRĐUJU svoje uvjerenje da bi Strukturni fondovi trebali i dalje imati važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva Unije na području kohezije,

POTVRĐUJU svoje uvjerenje da Europska investicijska banka i dalje većinu svojih resursa ulaže radi promicanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije i izjavljuju da su spremne u tu svrhu preispitati kapitalne potrebe Europske investicijske banke čim bude potrebno,

SLAŽU SE da Kohezijski fond osigurava financijske prinose Unije za projekte na području zaštite okoliša i transeuropskih mreža u državama članicama čiji je BNP po glavi stanovnika manji od 90 % od prosjeka Unije, a koje imaju

program koji vodi k ispunjenju uvjeta ekonomske konvergencije kako je to navedeno u članku 126.,

IZJAVLJUJU da namjeravaju omogućiti veću fleksibilnost u raspodjeli financijskih sredstava iz strukturnih fondova za posebne potrebe koje sadašnji propisi o Strukturnim fondovima ne pokrivaju,

IZJAVLJUJU da su spremne diferencirati razine sudjelovanja Unije u sklopu programa i projekata Strukturnih fondova radi izbjegavanja prekomjernih povećanja proračunskih izdataka u državama članicama s nižom razinom blagostanja,

PREPOZNAJU potrebu za redovitim praćenjem napretka koji se postiže u ostvarenju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije i izjavljuju da su spremne proučiti sve potrebne mjere u tom pogledu,

IZJAVLJUJU da namjeravaju više uzimati u obzir sposobnost pojedinih država članica za doprinos u sustavu vlastitih resursa i preispitati sredstva za ispravljanje regresivnih elemenata u državama članicama s nižom razinom blagostanja, a koji postoje u sadašnjem sustavu vlastitih sredstava.

SPORAZUMJELE SU SE da ovaj Protokol prilože Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL 29.

O SUSTAVU JAVNOG EMITIRANJA U DRŽAVAMA ČLANICAMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

UZIMAJUĆI U OBZIR da je sustav javnog emitiranja u državama članicama izravno povezan s demokratskim, socijalnim i kulturnim potrebama svakog društva i s potrebom očuvanja medijskog pluralizma,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim interpretativnim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Odredbe Ugovorā ne utječu na ovlasti država članica da predvide financiranje javne radiotelevizije ako se to financiranje odobrava radiotelevizijskim organizacijama radi ostvarenja javne usluge koja je dodijeljena, definirana i organizirana u svakoj državi članici i ako to financiranje ne utječe na komercijalne uvjete i tržišno natjecanje u Uniji u mjeri u kojoj bi bilo u suprotnosti s općim interesom, s tim da se uzima u obzir ostvarenje zadaće te javne usluge.

PROTOKOL 30.

O PRIMJENI POVELJE EUROPSKE UNIJE O TEMELJNIM PRAVIMA U POLJSKOJ I U UJEDINJENOJ KRALJEVINI

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA u članku 6. Ugovora o Europskoj uniji, Unija priznaje prava, slobode i načela navedena u Povelji Europske unije o temeljnim pravima,

BUDUĆI DA se Povelja primjenjuje uz strogo poštivanje odredaba spomenutoga članka 6. Glave VII. Povelje,

BUDUĆI DA spomenuti članak 6. nalaže da Povelju primjenjuju i da je tumače sudovi u Poljskoj i sudovi u Ujedinjenoj Kraljevini strogo se pridržavajući objašnjenja iz toga članka,

BUDUĆI DA Povelja sadrži prava i načela,

BUDUĆI DA Povelja sadrži odredbe građanske i političke prirode te odredbe gospodarske i socijalne prirode,

BUDUĆI DA Povelja ponovno potvrđuje prava, slobode i načela priznata u Uniji i još ih bolje izlaže, ne stvarajući pritom nova prava ili načela,

PODSJEĆAJUĆI na obveze Poljske i Ujedinjene Kraljevine iz Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i prava Unije općenito,

PRIMJEĆUJUĆI želju Poljske i Ujedinjene Kraljevine da objasne određene aspekte primjene Povelje,

U ŽELJI da stoga objasni primjenu Povelje u vezi sa zakonima i drugim propisima Poljske i Ujedinjene Kraljevine te njezine primjenjivosti u sudovima u Poljskoj i Ujedinjenoj Kraljevini,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da upućivanja u ovom Protokolu na primjenu posebnih odredaba Povelje ni u kojem slučaju ne dovode u pitanje primjenu drugih odredaba Povelje,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da ovaj Protokol ne dovodi u pitanje primjenu Povelje na druge države članice,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da ovaj Protokol ne dovodi u pitanje ostale obveze prenesene na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevine u okviru Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i prava Unije općenito,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

1. Poveljom se ne proširuje nadležnost Suda pravde Europske unije ili bilo kojega drugog suda ili tribunala Poljske ili Ujedinjene Kraljevine da utvrđuju da zakoni i drugi propisi ili upravne odredbe, prakse ili djelovanje Poljske ili Ujedinjene Kraljevine nisu u skladu s temeljnim pravima, slobodama i načelima koje Povelja ponovno potvrđuje.

2. Posebno i zbog otklanjanja svake dvojbe, odredbe Glave IV. Povelje ne stvaraju pravo na koje se može pozivati pred sudom u odnosu na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu, osim ako Poljska odnosno Ujedinjena Kraljevina ne predviđaju takvo pravo u svom nacionalnom zakonodavstvu.

Članak 2.

U mjeri u kojoj se odredba Povelje odnosi na nacionalne zakone i praksu, primjenjuje se samo na Poljsku ili Ujedinjenu Kraljevinu toliko koliko su prava ili načela koja sadrži priznata u zakonodavstvu ili praksi Poljske ili Ujedinjene Kraljevine.

PROTOKOL 31.

O UVOZU U EUROPSKU UNIJU NAFTNIH PROIZVODA KOJI SU RAFINIRANI U NIZOZEMSKIM ANTILIMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da se dostave potpunije informacije o trgovinskom sustavu koji se primjenjuje na uvoz naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima u Europsku uniju,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

Ovaj se Protokol primjenjuje na naftne proizvode koji potpadaju pod brojeve Briselske nomenklature 27.10, 27.11, 27.12, ex 27.13 (parafinski vosak, benzin, naftni vosak i parafinski ostaci), i 27.14 koji se uvoze za uporabu u državama članicama.

Članak 2.

Države članice obvezuju se naftnim proizvodima koji su rafinirani u Nizozemskim Antilima odobriti carinske povlastice koje proizlaze iz pridruživanja Nizozemskih Antila Uniji, a pod uvjetima koji su predviđeni ovim Protokolom. Ove odredbe vrijede bez obzira na pravila o podrijetlu koja se primjenjuju u državama članicama.

Članak 3.

1. Ako na zahtjev države članice ili na vlastitu inicijativu Komisija ustanovi da uvoz naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima u Europsku uniju prema sustavu koji je predviđen člankom 2. dovodi do stvarnih teškoća na tržištu jedne ili više država članica, Komisija donosi odluku kojom se utvrđuje uvođenje, povećanje ili ponovno uvođenje carine na navedeni uvoz u dotičnoj državi članici u mjeri i na razdoblje koje je potrebno za razrješenje te situacije. Carinske stope za carinu koja se uvodi, povećava ili ponovno uvodi ne smiju biti veće od carine koja se za iste proizvode primjenjuje na treće zemlje.

2. Odredbe stavka 1. mogu se u svakom slučaju primjenjivati kada uvoz naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima dosegne dva milijuna tona godišnje.

3. Vijeće se obavješćuje o odluci koju je donijela Komisija prema stavcima 1. i 2., uključujući odluke kojima se odbija zahtjev države članice. Na zahtjev države članice Vijeće preuzima odgovornost za ovo pitanje i može u svakom trenutku donijeti odluku kojom se takve odluke mijenjaju ili opozivaju.

Članak 4.

1. Ako država članica smatra da uvoz naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima, a koji se obavlja bilo izravno ili preko druge države članice prema sustavu koji je predviđen člankom 2., dovodi do stvarnih teškoća na njezinom tržištu i da je potrebno odmah djelovati radi uklanjanja tih teškoća, ona može na vlastitu inicijativu donijeti odluku o primjeni carine na taj uvoz, a carinska stopa ne smije biti veća od stope carine koja se za iste proizvode primjenjuje na treće zemlje. Svoju odluku priopćava Komisiji koja u roku od mjesec dana donosi odluku kojom se utvrđuje trebaju li se mjere koje je ta država poduzela održati na snazi ili se moraju izmijeniti ili ukinuti. Na odluku Komisije primjenjuje se članak 3. stavak 3.

2. Kada količine naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima, a koje su po sustavu koji je predviđen člankom 2. uvezene bilo izravno ili preko druge države članice u državu ili države članice Europske unije tijekom jedne kalendarske godine, prekorače tonažu koja je navedena u Prilogu ovom Protokolu, opravdanim se smatraju mjere koje u skladu sa stavkom 1. poduzima ta država odnosno države članice za tekuću godinu. Nakon provjere je li navedena tonaža dosegnuta, Komisija formalno evidentira poduzete mjere. U tom se slučaju ostale države članice suzdržavaju od formalnog podnošenja tog predmeta Vijeću.

Članak 5.

Ako Unija donese odluku o primjeni količinskih ograničenja na naftne proizvode, bez obzira na to odakle se uvoze, ta se ograničenja mogu isto tako primjenjivati i na uvoz tih proizvoda iz Nizozemskih Antila. U tom slučaju se Nizozemskim Antilima odobrava povlašten tretman u odnosu na treće zemlje.

Članak 6.

1. Kada se donese zajednička definicija podrijetla za naftne proizvode iz trećih zemalja i povezanih zemalja ili kada se odluke donose u okviru zajedničke trgovinske politike za dotične proizvode ili kada se uspostavi zajednička energetska politika Vijeće može jednoglasnom odlukom preispitati članke 2. do 5. nakon što se savjetuje s Europskim parlamentom i Komisijom.

2. Međutim, kada se provodi preispitivanje, u svakom se slučaju održavaju istovjetne povlastice za Nizozemske Antile u prikladnom obliku i za najmanju moguću količinu od 21 ½ milijuna tona naftnih proizvoda.

3. Obveze Unije u pogledu istovjetnih povlastica iz stavka 2. mogu se po potrebi raščlaniti po državama uzimajući u obzir tonažu koja je navedena u Prilogu ovog Protokola.

Članak 7.

Radi provedbe ovog Protokola Komisija je odgovorna za praćenje obrasca uvoza naftnih proizvoda koji se rafiniraju u Nizozemskim Antilima u države članice. Države članice Komisiji dostavljaju sve korisne podatke u tu svrhu u skladu s administrativnim uvjetima koje ona preporuči, a Komisija osigurava protok podataka.

PRILOG

Radi provedbe članka 4. stavka 2. Protokola o uvozu u Europsku uniju naftnih proizvoda koji su rafinirani u Nizozemskim Antilima visoke ugovorne stranke odlučile su da se količina od 2 milijuna tona naftnih proizvoda iz Antila raspoređuje među sljedećim državama članicama kako slijedi:

Njemačka	625.000 tona
Belgijsko-luksemburška gospodarska unija	200.000 tona
Francuska	75.000 tona
Italija	100.000 tona
Nizozemska	1.000.000 tona

PROTOKOL 32.

O STJECANJU NEKRETNINA U DANSKOJ

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određene probleme koji se odnose na Dansku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Usprkos odredbama Ugovorā, Danska može zadržati postojeće zakonodavstvo o stjecanju sekundarnih boravišta.

PROTOKOL 33.

**KOJI SE ODNOSI NA ČLANAK 157. UGOVORA
O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE**

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Za potrebe članka 157. Ugovora o funkcioniranju Europske unije povlastice u sklopu sustava socijalnog osiguranja temeljem zaposlenja ne smatraju se osobnim primitkom, ako su i u mjeri u kojoj se odnose na razdoblja zaposlenja prije 17. svibnja 1990., izuzete za radnike ili za one među njima koji su prije toga datuma pokrenuli sudski postupak ili podnijeli istovjetni zahtjev prema važećim nacionalnim zakonima.

PROTOKOL 34.
O POSEBNOM UREĐENJU ZA GRENLAND

Jedini članak

1. Postupak koji se odnosi na uvoz u Uniju onih proizvoda koji podliježu zajedničkoj organizaciji tržišta ribarskim proizvodima i koji potječu iz Grenlanda odvija se u skladu s mehanizmima organizacije zajedničkog tržišta i uz to sadrži izuzeće od plaćanja carinskih naknada i pristojbi s jednakim učinkom i ne sadrži količinska ograničenja niti mjere s jednakim učinkom ako je mogućnost pristupa ribarskom području Grenlanda koja je odobrena Uniji u skladu sa sporazumom između Unije i tijela nadležnog za Grenland zadovoljavajuća za Uniju.
2. Mjere koje se odnose na uvozni režim takvih proizvoda, uključujući i one koje se odnose na usvajanje takvih mjera, donose se u skladu s postupkom koji je utvrđen u članku 43. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

PROTOKOL 35.

O ČLANKU 40. 3. 3. IRSKOG USTAVA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

Ništa u Ugovorima ili u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, ili ugovorima ili aktima kojima se izmjenjuju ili dopunjuju ti Ugovori, ne utječe na primjenu članka 40.3.3. irskog Ustava.

PROTOKOL 36.

O PRIJELAZNIM ODREDBAMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

BUDUĆI DA je radi prijelaza od institucionalnih odredaba Ugovorā koje su se primjenjivale prije stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora na odredbe sadržane u tom Ugovoru potrebno propisati prijelazne odredbe,

USUGLASILE SU SE O sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:

Članak 1.

U ovom Protokolu riječ „Ugovori“ označuje Ugovor o Europskoj uniji, Ugovor o funkcioniranju Europske unije i Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

GLAVA I.

ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA EUROPSKI PARLAMENT

Članak 2.

U skladu s člankom 14. stavkom 2. podstavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji, Europsko vijeće pravodobno donosi odluku kojom se prije izbora za Europski parlament u 2009. godini određuje sastav Europskoga parlamenta.

Do kraja parlamentarnoga zasjedanja od 2004. do 2009. sastav i broj predstavnika izabраниh u Europski parlament ostaje isti kao na dan stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora.

GLAVA II.

ODREDBE KOJE SE ODNOSI NA KVALIFICIRANU VEĆINU

Članak 3.

1. U skladu s člankom 16. stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji, odredbe toga stavka i odredbe iz članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koje se odnose na definiciju kvalificirane većine u Europskomu vijeću i Vijeću proizvode pravne učinke od 1. studenoga 2014.

2. U razdoblju od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017., kad se akt donosi kvalificiranom većinom, član Vijeća može zatražiti da bude donesen u skladu s kvalificiranom većinom kako je definirano stavkom 3. U tom se slučaju primjenjuju stavci 3. i 4.

3. Do 31. listopada 2014. sljedeće odredbe ostaju na snazi, ne dovodeći u pitanje članak 235. stavak 1. podstavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije.

Za akte Europskoga vijeća i Vijeća za koje se zahtijeva kvalificirana većina, glasovi se članova ponderiraju kako slijedi:

Belgija	12	Luksemburg	4
Bugarska	10	Mađarska	12
Češka Republika	12	Malta	3
Danska	7	Nizozemska	13
Njemačka	29	Austrija	10
Estonija	4	Poljska	27
Irska	7	Portugal	12
Grčka	12	Rumunjska	14
Španjolska	27	Slovenija	4
Francuska	29	Slovačka	7
Italija	29	Finska	7
Cipar	4	Švedska	10
Latvija	4	Ujedinjena Kraljevina	29
Litva	7		

Akti se donose temeljem najmanje 255 potvrdnih glasova koji predstavljaju većinu članova, kad se prema Ugovorima moraju donijeti na prijedlog Komisije. U ostalim se slučajevima odluke donose temeljem najmanje 255 potvrdnih glasova koji predstavljaju najmanje dvije trećine članova.

Član Europskoga Vijeća ili Vijeća može zatražiti, kad akt donosi Europsko vijeće ili Vijeće kvalificiranom većinom, da se obavi provjera kako bi se osiguralo da države članice koje čine kvalificiranu većinu predstavljaju najmanje 62% ukupnoga stanovništva Unije. Ako se to ne dokaže, akt se ne donosi.

4. Do 31. listopada 2014. kad u skladu s Ugovorima svi članovi Vijeća ne sudjeluju u glasanju, tj. kad se upućuje na kvalificiranu većinu kako je de-

finirana člankom 238. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kvalificirana se većina definira kao isti omjer ponderiranih glasova i isti omjer broja članova Vijeća i, ako je potrebno, isti postotak stanovništva dotičnih država članica kako je utvrđeno stavkom 3. ovoga članka.

GLAVA III.

ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA SASTAV VJEĆA

Članak 4.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 16. stavka 6. podstavka 1. Ugovora o Europskoj uniji, Vijeće može zasjedati u sastavima propisanim podstavkom 2. i podstavkom 3. toga stavka te u drugim sastavima iz popisa utvrđenoga odlukom Vijeća općih poslova koje odlučuje običnom većinom.

GLAVA IV.

ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA KOMISIJU, UKLJUČUJUĆI VISOKOGA PREDSTAVNIKA UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU

Članak 5.

Članovi Komisije koji su na dužnosti na dan stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora ostaju na dužnosti do kraja svoga mandata. Međutim, na dan imenovanja Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, prestaje mandat člana koji ima isto državljanstvo kao i visoki predstavnik.

GLAVA V.

ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA GLAVNOGA TAJNIKA VJEĆA, VISOKOGA PREDSTAVNIKA ZA ZAJEDNIČKU VANJSKU I SIGURNOSNU POLITIKU I ZAMJENIKA GLAVNOGA TAJNIKA VJEĆA

Članak 6.

Mandat glavnoga tajnika Vijeća, Visokoga predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i zamjenika tajnika Vijeća prestaje na dan stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora. Vijeće imenuje glavnoga tajnika sukladno članku 240. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

GLAVA VI.

ODREDBE KOJE SE ODOSE NA SAVJETODAVNA TIJELA

Članak 7.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 301. Ugovora o funkcioniranju Europske unije podjela je članova Gospodarskoga i socijalnog odbora sljedeća:

Belgija	12	Luksemburg	6
Bugarska	12	Mađarska	12
Češka Republika	12	Malta	5
Danska	9	Nizozemska	12
Njemačka	24	Austrija	12
Estonija	7	Poljska	21
Irska	9	Portugal	12
Grčka	12	Rumunjska	15
Španjolska	21	Slovenija	7
Francuska	24	Slovačka	9
Italija	24	Finska	9
Cipar	6	Švedska	12
Latvija	7	Ujedinjena Kraljevina	24
Litva	9		

Članak 8.

Do stupanja na snagu odluke iz članka 305. Ugovora o funkcioniranju Europske unije podjela je članova Odbora regija sljedeća:

Belgija	12	Luksemburg	6
Bugarska	12	Mađarska	12
Češka Republika	12	Malta	5
Danska	9	Nizozemska	12
Njemačka	24	Austrija	12
Estonija	7	Poljska	21
Irska	9	Portugal	12
Grčka	12	Rumunjska	15
Španjolska	21	Slovenija	7
Francuska	24	Slovačka	9
Italija	24	Finska	9
Cipar	6	Švedska	12
Latvija	7	Ujedinjena Kraljevina	24
Litva	9		

GLAVA VII.

PRIJELAZNE ODREDBE KOJE SE ODOSE NA AKTE DONESENE TEMELJEM ODREDBA GLAVA V. I VI. UGOVORA O EUROPSKOJ UNIJI PRIJE STUPANJA NA SNAGU LISABONSKOGA UGOVORA

Članak 9.

Akti institucija, tijela, ureda i agencija Unije doneseni na temelju Ugovora o Europskoj uniji prije stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora zadržavaju svoj pravni učinak dok se ne ukinu, ne ponište ili izmjene i dopune provedbom Ugovorā. To vrijedi i za sporazume sklopljene između država članica na temelju Ugovora o Europskoj uniji.

Članak 10.

1. Kao prijelazna mjera i uzimajući u obzir akte Unije u području policijske suradnje i pravosudne suradnje u kaznenim predmetima koji su doneseni prije stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora, ovlasti su institucija na dan stupanja na snagu toga Ugovora: ovlasti Komisije sukladno članku 258. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ne primjenjuju se, a ovlasti Suda pravde Europske unije sukladno odredbama Glave VI. Ugovora o Europskoj uniji, u verziji koja je na snazi prije stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora, ostaju iste uključujući slućajeve kad su prihvaćene temeljem članka 35. stavka 2. navedenoga Ugovora o Europskoj uniji.

2. Izmjene i dopune akta iz stavka 1. odnose se na ovlasti institucija iz toga stavka kako su propisane Ugovorima, uzimajući pritom u obzir izmijenjeni i dopunjeni akt za države članice na koje se taj izmijenjeni dopunjeni akt odnosi.

3. U svakom slućaju prijelazna mjera iz stavka 1. prestaje proizvoditi pravne učinke pet godina nakon datuma stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora.

4. Najkasnije šest mjeseci prije završetka prijelaznoga razdoblja iz stavka 3., Ujedinjena Kraljevina može priopćiti Vijeću da za akte iz stavka 1. ne prihvaća ovlasti institucija iz stavka 1. kako su propisane Ugovorima. Ako Ujedinjena Kraljevina obavi takvo priopćenje, svi akti iz stavka 1. prestaju se na nju primjenjivati od datuma završetka prijelaznoga razdoblja iz stavka 3. Taj se podstavak ne primjenjuje za izmijenjene i dopunjene akte koji su mjerodavni u Ujedinjenoj Kraljevini kako je navedeno u stavku 2.

Vijeće kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije utvrđuje potrebne popratne i prijelazne mehanizme. Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluje u donoše-

nju te odluke. Kvalificirana se većina Vijeća određuje sukladno članku 238. stavku 3. točki (a) Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Vijeće kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije može donijeti i odluku kojom se određuje da Ujedinjena Kraljevina snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prestanka njezina sudjelovanja u tim aktima.

5. Ujedinjena Kraljevina može kasnije u bilo kojem trenutku priopćiti Vijeću svoju želju da sudjeluje u aktima koji su se na nju prestali primjenjivati temeljem stavka 4. podstavka 1. U tom se slučaju primjenjuju odgovarajuće odredbe Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena uključene u okvir Europske unije ili Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske u području slobode, sigurnosti i pravde, ovisno o slučaju. Ovlasti institucija za te akte su propisane Ugovorima. Kad postupaju sukladno odgovarajućim protokolima institucije Unije i Ujedinjena Kraljevina nastoje ponovno uspostaviti najšire moguće sudjelovanje Ujedinjene Kraljevine u pravnoj stečevini Unije u području slobode, sigurnosti i pravde, bez da pritom ozbiljnije utječu na praktičnu provedivost njezinih različitih dijelova te poštujući pritom njezinu dosljednost.

PROTOKOL 37.

O FINANCIJSKIM POSLJEDICAMA ISTEKA UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA UGLJEN I ČELIK I O ISTRAŽIVAČKOM FONDU ZA UGLJEN I ČELIK

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

PRISJEĆAJUĆI SE da je sva aktiva i pasiva Europske zajednice za ugljen i čelik, koja je postojala na dan 23. srpnja 2002., prenesena na Europsku zajednicu 24. srpnja 2002.,

UZIMAJUĆI U OBZIR želju da se ta sredstva koriste za istraživanje u sektorima koji su povezani s industrijom ugljena i čelika i stoga potrebu da se u tom pogledu osiguraju određena posebna pravila,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije:

Članak 1.

1. Neto vrijednost aktive i pasive Europske zajednice za ugljen i čelik, prema stanju bilance Europske zajednice za ugljen i čelik 23. srpnja 2002., podložno eventualnom povećanju ili smanjenju do kojega može doći zbog akata likvidacije, smatra se imovinom Unije koja je namijenjena istraživanju u sektorima koji su povezani s industrijom ugljena i čelika, a pod nazivom "Europska zajednica za ugljen i čelik u likvidaciji". Po dovršetku likvidacije zvat će se "imovina istraživačkog fonda za ugljen i čelik".

2. Prihodi od te imovine, a pod nazivom „Istraživački fond za ugljen i čelik“, koriste se isključivo za istraživanje, izvan istraživačkog okvirnog programa, u sektorima koji su povezani s industrijom ugljena i čelika u skladu s ovim Protokolom i aktima koji su temeljem njega doneseni.

Članak 2.

Vijeće, djelujući sukladno posebnom zakonodavnom postupku nakon dobivenih suglasnosti Europskog parlamenta, usvaja potrebne odredbe za primjenu ovog Protokola, kao i temeljna načela.

Na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom Vijeće donosi mjere kojima se utvrđuju višegodišnje financijske smjernice za upravljanje imovinom Istraživačkog fonda za ugljen i čelik i tehničke smjernice za istraživački program Istraživačkog fonda za ugljen i čelik.

Članak 3.

Primjenjuju se odredbe Ugovorā, osim kad je ovim Protokolom i aktima koji su doneseni temeljem njega predviđeno drugačije.

PRILOZI

PRILOG I.

POPIS IZ ČLANKA 38. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE
UNIJE

(1) Broj u Briselskoj nomenklaturi	(2) Opis proizvoda
Poglavlje 1.	Žive životinje
Poglavlje 2.	Meso i jestivi klaonički proizvodi
Poglavlje 3.	Ribe, rakovi i mekušci
Poglavlje 4.	Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi i ptičja jaja; prirodni med
Poglavlje 5.	
05.04	Životinjska crijeva, mjehuri i želuci (osim ribljih), cijeli ili u komadima
05.15	Proizvodi životinjskog podrijetla koji nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu; mrtve životinje iz poglavlja 1. ili poglavlja 3., neuporabive za ljudsku prehranu
Poglavlje 6.	Živo drveće i druge biljke; lukovice, korijenje i slično; rezano cvijeće i ukrasno lišće
Poglavlje 7.	Jestivo povrće, neko korijenje i gomolji
Poglavlje 8.	Jestivo voće i orašasti plodovi; kore dinja i lubenica ili agruma
Poglavlje 9.	Kava, čaj i začini, isključujući mate čaj (tarifni broj 09.03)
Poglavlje 10.	Žitarice
Poglavlje 11.	Proizvodi mlinske industrije; slad i škrob; gluten; inulin
Poglavlje 12.	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi; industrijsko i ljekovito bilje; slama i stočna hrana
Poglavlje 13.	
ex 13.03	Pektin
Poglavlje 15.	
15.01	Salo i ostala topljena svinjska masnoća; topljena mast peradi

(1) Broj u Briselskoj nomenklaturi	(2) Opis proizvoda
15.02	Netopljene masti od goveda, ovaca ili koza; loj (uključujući "prvu frakciju") proizveden iz tih masnoća
15.03	Stearin od svinjske masti, oleostearin i stearin od loja; ulje od svinjske masti, oleo ulje i ulje od loja, neemulgirano i nemiješano niti na drugi način pripremljeno
15.04	Masti i ulja, od riba i morskih sisavaca, rafinirana ili nerafinirana
15.07	Stabilna (nehlapiva) biljna ulja, u tekućem ili krutom stanju, sirova, rafinirana ili pročišćena
15.12	Masti i ulja životinjskog ili biljnog podrijetla, hidrogenirana, rafinirana ili nerafinirana, ali ne dalje prerađena
15.13	Margarin, imitacija sala i ostale prerađene jestive masti
15.17	Ostaci dobiveni pri preradi masnih tvari ili voskova životinjskog ili biljnog podrijetla
Poglavlje 16.	Prerađevine od mesa, ribe, rakova ili mekušaca
Poglavlje 17.	
17.01	Šećer od šećerne repe i šećerne trske, u krutom stanju
17.02	Ostali šećeri; šećerni sirupi; umjetni med (miješan ili ne s prirodnim medom); karamel
17.03	Melase, izbijeljene ili neizbijeljene
17.05 (*)	Šećeri s dodanim aromama ili tvarima za bojenje, sirupi i melase, osim voćnih sokova koji sadržavaju dodani šećer u bilo kojem omjeru
Poglavlje 18.	
18.01	Kakao u zrnu, cijeli ili lomljeni, sirovi ili prženi
18.02	Ljuske, kore, opne i otpaci od kakaa
Poglavlje 20.	Proizvodi od povrća, voća ili ostalih dijelova biljaka
Poglavlje 22.	
22.04	Mošt od grožđa, u fermentaciji ili sa zaustavljenim vrenjem bez dodavanja alkohola

(1) Broj u Briselskoj nomenklaturi	(2) Opis proizvoda
22.05	Vina od svježeg grožđa; mošt od grožđa sa zaustavljenim vrenjem dodavanjem alkohola
22.07	Ostala fermentirana pića (npr. jabukovača, kruškovača, medovina)
ex 22.08 (*)	Etilni alkohol ili neutralni alkoholi, denaturirani ili ne, s bilo kolikim sadržajem alkohola, dobiveni od poljoprivrednih proizvoda navedenih u ovom prilogu, osim likera i ostalih alkoholnih pića i složenih alkoholnih pripravaka (pod imenom "koncentrirani ekstrakti") za proizvodnju pića
ex 22.09 (*)	
22.10 (*)	Ocat i nadomjesci za ocat
Poglavlje 23.	Ostaci i otpaci od prehrambene industrije; pripremljena životinjska hrana
Poglavlje 24.	
24.01	Neprerađeni duhan, duhanski otpaci
Poglavlje 45.	
45.01	Prirodno pluto, neobrađeno, drobljeno, granulirano ili mljeveno; otpaci od pluta
Poglavlje 54.	
54.01	Lan, sirov ili prerađivan ali nepreden; kučina i laneni otpaci (uključujući poderane ili rastrgane krpe)
Poglavlje 57.	
57.01	Pravakonoplja (Cannabissativa), sirova ili prerađivana ali nepredena; kučina i otpaci od konoplje (uključujući poderane ili rastrgane krpe ili užad)
(*) Tarifni broj dodan člankom 1. Uredbe br. 7.a Vijeća Europske ekonomske zajednice od 18. prosinca 1959. godine (SG br. 7., 30. siječnja 1961., str. 71./61.).	

PRILOG II.

PREKOMORSKE ZEMLJE I PODRUČJA NA KOJE SE PRIMJENJUJE DIO IV. UGOVORA O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE

- Grenland,
- Nova Kaledonija i zavisna područja,
- Francuska Polinezija,
- Francuska južna i antarktička područja,
- Otoci Wallis i Futuna,
- Mayotte,
- Sveti Petar i Mikelon,
- Aruba,
- Nizozemski Antili:
  - Bonaire,
  - Curaçao,
  - Saba,
  - Sint Eustatius,
- Sint Maarten,
- Angvila,
- Kajmanski otoci,
- Falklandski otoci,
- Otok Južna Georgia i otočje Južni Sandwich,
- Montserrat,
- Pitcairn,
- Sveta Helena i zavisna područja,
- Britanska antarktička područja,
- Britansko područje Indijskog oceana,
- Otoci Turks i Caicos,
- Britanski Djevičanski otoci,
- Bermuda.

ZAVRŠNI AKT

KONFERENCIJA PREDSTAVNIKA VLADA DRŽAVA ČLANICA sazvana u Bruxellesu 23. srpnja 2007. za sporazumno donošenje izmjena i dopuna Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o osnivanju Europske zajednice i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju donijela je ove tekstove:

I. Lisabonski ugovor kojim se mijenja i dopunjuje Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o osnivanju Europske zajednice

II. Protokole

**A. Protokoli priloženi Ugovoru o Europskoj uniji,
Ugovoru o osnivanju Europske zajednice i /ili Ugovoru
o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju:**

- Protokol o ulozi nacionalnih parlamenata u Europskoj uniji
- Protokol o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti
- Protokol o Euroskupini
- Protokol o trajnoj strukturiranoj suradnji utvrđenoj člankom 42. Ugovora o Europskoj uniji
- Protokol koji se odnosi na članak 6. stavak 2. Ugovora o Europskoj uniji o pristupanju Unije Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda
- Protokol o unutarnjem tržištu i tržišnom natjecanju
- Protokol o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima u Poljskoj i u Ujedinjenoj Kraljevini
- Protokol o ostvarivanju podijeljene nadležnosti
- Protokol o uslugama od općega značenja
- Protokol o odluci Vijeća koja se odnosi na provedbu članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije od 1. studenoga 2014. i 31. ožujka 2017. s jedne strane te od 1. travnja 2017. s druge strane
- Protokol o prijelaznim odredbama

B. Protokoli priloženi Lisabonskome ugovoru

- Protokol 1. kojim se mijenjaju i dopunjuju protokoli priloženi Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o osnivanju Europske zajednice i/ili Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju

- Tablice ekvivalenata navedene u članku 2. Protokola 1. kojim se mijenjaju i dopunjuju protokoli priloženi Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o osnivanju Europske zajednice i/ili Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju
- Protokol br. 2. kojim se mijenja i dopunjuje Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju

III. Prilog Lisabonskomu ugovoru

- Tablice ekvivalenata iz članka 5. Lisabonskoga ugovora

Konferencija je usvojila sljedeće izjave koje su priložene ovomu Završnom aktu.

A. Izjave o odredbama Ugovorā

1. Izjava koja se odnosi na Povelju Europske unije o temeljnim pravima
2. Izjava o članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji
3. Izjava o članku 8. Ugovora o Europskoj uniji
4. Izjava o sastavu Europskoga parlamenta
5. Izjava o političkom sporazumu Europskoga vijeća koja se odnosi na nacrt odluke o sastavu Europskoga parlamenta
6. Izjava o članku 15. stavcima 5. i 6., članku 17. stavcima 6. i 7. i članku 18. Ugovora o Europskoj uniji
7. Izjava o članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
8. Izjava o praktičnim mjerama koje valja poduzeti nakon stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora s obzirom na predsjedanje u Europskom vijeću i Vijeću vanjskih poslova
9. Izjava o članku 16. stavku 9. Ugovora o Europskoj uniji o odluci Europskoga vijeća o predsjedanju u Vijeću
10. Izjava o članku 17. Ugovora o Europskoj uniji
11. Izjava o članku 17. stavcima 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji
12. Izjava o članku 18. Ugovora o Europskoj uniji
13. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici
14. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici

15. Izjava o članku 27. Ugovora o Europskoj uniji
16. Izjava o članku 55. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji
17. Izjava koja se odnosi na primat (EU legislative nad nacionalnom)
18. Izjava o razgraničenju nadležnosti
19. Izjava o članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
20. Izjava o članku 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
21. Izjava o zaštiti osobnih podataka u području pravosudne suradnje u kaznenim predmetima i policijske suradnje
22. Izjava o člancima 48. i 79. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
23. Izjava o članku 48. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
24. Izjava o pravnoj osobnosti Europske unije
25. Izjava o člancima 75. i 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
26. Izjava o nesudjelovanju države članice u mjeri iz Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije
27. Izjava o članku 85. stavku 1. podstavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
28. Izjava o članku 98. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
29. Izjava o članku 107. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije
30. Izjava o članku 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
31. Izjava o članku 156. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
32. Izjava o članku 168. stavku 4. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske Unije
33. Izjava o članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
34. Izjava o članku 179. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
35. Izjava o članku 194. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
36. Izjava o članku 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o pregovorima i sklapanju međunarodnih sporazuma od strane država članica u vezi s područjem slobode, sigurnosti i pravde
37. Izjava o članku 222. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

- 38. Izjava o članku 252. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o broju nezavisnih odvjetnika u Sudu Europske unije
- 39. Izjava o članku 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- 40. Izjava o članku 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- 41. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- 42. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
- 43. Izjava o članku 355.a stavku 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

B. Izjave o protokolima priloženima Ugovorima

- 44. Izjava o članku 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije
- 45. Izjava o članku 5. stavku 2. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije
- 46. Izjava o članku 5. stavku 3. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije
- 47. Izjava o članku 5. stavcima 3., 4. i 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije
- 48. Izjava o Protokolu o položaju Danske
- 49. Izjava o Italiji
- 50. Izjava o članku 10. Protokola o prijelaznim odredbama
Nadalje Konferencija bilježi izjave navedene u daljnjem tekstu i priložene ovomu Završnom aktu:

C. Izjave država članica

- 51. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima
- 52. Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Savezne Republike Njemačke, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Republike Italije, Republike Cipar, Republike Litve, Velikoga Vojvodstva Luksemburg, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Austrije, Republike Portugal, Rumunjske, Republike Slovenije i Slovačke Republike o simbolima Europske unije
- 53. Izjava Češke Republike o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

54. Izjava Savezne Republike Njemačke, Irske, Republike Mađarske, Republike Austrije i Kraljevine Švedske
55. Izjava Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske
56. Izjava Irske o članku 3. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde
57. Izjava Republike Italije o sastavu Europskoga parlamenta
58. Izjava Republike Latvije, Republike Mađarske i Republike Malte o pisanju imena jedinstvene valute u Ugovorima
59. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
60. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
61. Izjava Republike Poljske o Povelji Europske unije o temeljnim pravima
62. Izjava Republike Poljske koja se odnosi na Protokol o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima u odnosu na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu
63. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o definiciji pojma „državljeni“
64. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski parlament
65. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o članku 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Sastavljeno u Lisabonu trinaestoga dana mjeseca prosinca dvije tisuće sedme godine.

IZJAVE

**PRILOŽENE ZAVRŠNOM AKTU MEĐUVLADINE
KONFERENCIJE NA KOJOJ JE USVOJEN LISABONSKI
UGOVOR POTPISAN 13. PROSINCA 2007.**

A. IZJAVE O ODREDBAMA UGOVORA

1. Izjava o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, koja je pravno obvezujuća, potvrđuju se temeljna prava zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kako one proizlaze iz ustavne tradicije zajedničke državama članicama.

Poveljom se ne proširuje područje primjene prava Unije izvan ovlasti Unije, ne uspostavlja se neka nova ovlast ili zadaća za Uniju niti se mijenjaju ovlasti i zadaće koje su utvrđene Ugovorima.

2. Izjava o članku 6. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija je suglasna da pristupanje Unije Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda valja urediti na takav način da se očuvaju posebne značajke prava Unije. U tom smislu Konferencija primjećuje da postoji redovit dijalog između Suda pravde Europske unije i Europskoga suda za ljudska prava; taj bi se dijalog mogao ojačati nakon što Unija pristupi toj Konvenciji.

3. Izjava o članku 8. Ugovora o Europskoj uniji

Unija uzima u obzir poseban položaj manjih država koje s njom održavaju posebne susjedske odnose.

4. Izjava o sastavu Europskoga parlamenta

Italiji se dodjeljuje dodatno mjesto u Europskomu parlamentu.

5. Izjava o političkom sporazumu Europskoga vijeća o nacrtu odluke o sastavu Europskoga parlamenta

Europsko vijeće dat će svoju političku suglasnost na revidirani nacrt odluke o sastavu Europskoga parlamenta za zakonodavno razdoblje od 2009. do 2014. na temelju prijedloga Europskoga parlamenta.

6. Izjava o članku 15. stavcima 5. i 6., članku 17. stavcima 6. i 7. i članku 18. Ugovora o Europskoj uniji

Pri izboru osoba pozvanih da obnašaju dužnosti predsjednika Europskog vijeća, predsjednika Komisije i Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove

i sigurnosnu politiku, potrebno je uzeti u obzir potrebu za poštivanjem zemljopisne i demografske raznolikosti Unije i njezinih država članica.

7. Izjava o članku 16. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji i članku 238. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da će Vijeće na dan potpisivanja Lisabonskoga ugovora donijeti odluku koja se odnosi na provedbu članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koja stupa na snagu na dan stupanja na snagu Ugovora. U nastavku je naveden nacrt odluke:

Nacrt odluke Vijeća

koja se odnosi na provedbu članka 16. stavka 4. Ugovora o Europskoj uniji i članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017., s jedne strane, te od 1. travnja 2017., s druge strane

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

budući da,

(1) valja donijeti odredbe koje će omogućiti neometan prijelaz od sustava odlučivanja u Vijeću kvalificiranom većinom, kako je to definirano člankom 3. stavkom 3. Protokola o prijelaznim odredbama koji će se nastaviti primjenjivati do 31. listopada 2014., na sustav glasovanja predviđen člankom 16. stavkom 4. Ugovora o Europskoj uniji i člankom 238. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koji će se primjenjivati s učinkom od 1. studenoga 2014., uključujući tijekom prijelaznog razdoblja do 31. ožujka 2017., posebne odredbe propisane člankom 3. stavkom 2. toga Protokola.

(2) Valja podsjetiti da je praksa Vijeća uložiti sve napore radi jačanja demokratske legitimnosti odluka koje se donesu kvalificiranom većinom,

ODLUČILO JE:

Odjeljak 1.

Odredbe koje se primjenjuju od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017.

Članak 1.

Od 1. studenoga 2014. do 31. ožujka 2017. ako se članovi Vijeća koji predstavljaju:

- (a) najmanje tri četvrtine stanovništva, ili
- (b) najmanje tri četvrtine broja država članica

potrebnih za sastavljanje manjine koja može spriječiti donošenje odluka kao rezultat primjene članka 16. stavka 4. podstavka 1. Ugovora o Europskoj uniji ili članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, usprotive da Vijeće donese akt kvalificiranom većinom, Vijeće je dužno raspraviti to pitanje.

Članak 2.

Vijeće tijekom tih rasprava čini sve što je u njegovoj moći da u razumnom roku i bez dovođenja u pitanje obvezatna vremenska ograničenja utvrđena pravom Unije, postigne zadovoljavajuće rješenje kojim se uvažavaju dvojbe koje su istaknuli članovi Vijeća iz članka 1.

Članak 3.

U tu svrhu predsjednik Vijeća, uz pomoć Komisije i u skladu s Poslovníkom Vijeća, poduzima svaku inicijativu koja je potrebna da se omoguće širi temelji za dogovor u Vijeću. Članovi Vijeća pomažu predsjedniku Vijeća.

Odjeljak 2.

Odredbe koje se primjenjuju od 1. travnja 2017.

Članak 4.

Ako se članovi Vijeća koji od 1. travnja 2017. predstavljaju:

- (a) najmanje 55 % stanovništva, ili
- (b) najmanje 55 % broja država članica

potrebnih za sastavljanje manjine koja može spriječiti donošenje odluka kao rezultat primjene članka 16. stavka 4. podstavka 1. Ugovora o Europskoj uniji ili članka 238. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije usprotive da Vijeće donosi akt kvalificiranom većinom, Vijeće je dužno raspraviti to pitanje.

Članak 5.

Vijeće tijekom tih rasprava čini sve što je u njegovoj moći da u razumnom roku i bez dovođenja u pitanje obvezatna vremenska ograničenja utvrđena

pravom Unije postigne zadovoljavajuće rješenje kojim se uvažavaju dvojbe koje su istaknuli članovi Vijeća iz članka 4.

Članak 6.

U tu svrhu predsjednik Vijeća, uz pomoć Komisije i u skladu s Poslovnikom Vijeća, poduzima svaku inicijativu koja je potrebna da se omoguće širi temelji za dogovor u Vijeću. Članovi Vijeća pružaju pomoć predsjedniku Vijeća.

Odjeljak 3.

Stupanje na snagu

Članak 7.

Ova odluka stupa na snagu na dan stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora.

8. Izjava o praktičnim mjerama koje valja poduzeti nakon stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora s obzirom na predsjedanje u Europskom vijeću i Vijeću vanjskih poslova

Ako Lisabonski ugovor stupi na snagu nakon 1. siječnja 2009. Konferencija poziva nadležna tijela države članice koja u tom trenutku obnaša šestomjesečnu dužnost predsjedanja Vijećem, s jedne strane, i osobe koja je izabrana za predsjednika Europskoga vijeća te osobe koja je imenovana Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, s druge strane, da poduzmu nužne posebne mjere, u dogovoru sa sljedećim predsjedništvom koje preuzima šestomjesečno predsjedanje kako bi omogućili učinkovit prijenos materijalnih i organizacijskih aspekata predsjedanja u Europskom vijeću i Vijeću vanjskih poslova.

9. Izjava o članku 16. stavku 9. Ugovora o Europskoj uniji o odluci Europskoga vijeća o predsjedanju Vijećem

Konferencija izjavljuje da Vijeće započne pripremati odluku kojom se utvrđuju postupci za provedbu odluke o obnašanju dužnosti predsjedanja Vijećem odmah nakon potpisivanja Lisabonskoga ugovora i da dade svoju političku suglasnost u roku od šest mjeseci. Nacrt odluke Europskoga vijeća koja će se donijeti na dan stupanja na snagu spomenutoga ugovora naveden je u daljnjem tekstu:

Nacrt odluke Europskoga vijeća o predsjedanju Vijećem

Članak 1.

1. Vijećem, s iznimkom Vijeća vanjskih poslova, predsjedaju unaprijed utvrđene skupine od tri države članice tijekom 18 mjeseci. Skupine se sastavljaju na bazi jednake rotacije među državama članicama, uz uvažavanje njihove raznolikosti i geografske ravnoteže u Uniji.

2. Svaki član skupine tijekom razdoblja od šest mjeseci naizmjenice predsjedava svim sastavima Vijeća, s iznimkom Vijeća vanjskih poslova. Ostali članovi skupine pomažu predsjedatelju u svim poslovima temeljem zajedničkoga programa. Članovi tima mogu međusobno dogovarati alternativna rješenja.

Članak 2.

Odborom stalnih predstavnika vlada država članica predsjedava predstavnik države članice koja predsjedava Vijećem za opće poslove.

Odborom za politiku i sigurnost predsjedava predstavnik Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Tijelima za pripremu različitih sastava Vijeća, s iznimkom Vijeća za vanjske poslove, predsjedava član skupine koja predsjedava odgovarajućim sastavom, osim ako se u skladu s člankom 4. odluči drukčije.

Članak 3.

Vijeće za opće poslove osigurava dosljednost i kontinuitet rada različitih sastava Vijeća u okviru višegodišnjih programa u suradnji s Komisijom. Države članice koje predsjedaju poduzimaju sve potrebne mjere za organizaciju i neometan rad Vijeća, uz pomoć glavnoga tajništva Vijeća.

Članak 4.

Vijeće donosi odluku kojom se utvrđuju mjere za provedbu te odluke.

10. Izjava o članku 17. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da kad Komisija više ne bude uključivala državljane svih država članica, posebnu pozornost treba posvetiti potrebi osiguranja pune transparentnosti u odnosima sa svim državama članicama. Stoga Komisija treba imati tijesne veze sa svim državama članicama, bez obzira na to je li njihov državljanin član Komisije ili nije, te u tom kontekstu posvetiti poseb-

nu pozornost potrebi razmjene informacija i savjetovanja sa svim državama članicama.

Konferencija također smatra da Komisija treba poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala da se u cijelosti uzme u obzir politička, socijalna i gospodarska stvarnost u svim državama članicama, uključujući države čiji državljanin nije član Komisije. Pri tom je potrebno osigurati da se položaj tih država članica uzme u obzir odgovarajućim organizacijskim mjerama.

11. Izjava o članku 17. stavcima 6. i 7. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da su, u skladu s odredbama Ugovorā, Europski parlament i Europsko vijeće zajednički odgovorni za neometano odvijanje postupka koji prethodi izboru predsjednika Europske Komisije. Prije odluke Europskoga Vijeća predstavnici Europskoga parlamenta i Europskoga vijeća stoga vode potrebna savjetovanja koja smatraju najprimjerenijima. Ta će se savjetovanja usmjeriti na profil kandidata za predsjednika Komisije, uzimajući pritom u obzir izbore za Europski parlament u skladu s člankom 17. stavkom 7. podstavkom 1. Pojednosti povezane sa savjetovanjima mogu, pravodobno, sporazumno utvrditi Europski parlament i Europsko vijeće.

12. Izjava o članku 18. Ugovora o Europskoj uniji

1. Konferencija izjavljuje da će se tijekom pripremnoga rada, koji prethodi imenovanju Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji se treba dogoditi na dan stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora u skladu s člankom 18. Ugovora o Europskoj uniji i člankom 5. Protokola o prijelaznim odredbama i čiji mandat počinje toga dana i traje do kraja mandata Komisije koja je na funkciji toga datuma, ostvariti odgovarajući kontakti s Europskim parlamentom.

2. Nadalje, Konferencija podsjeća da će Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku čiji mandat počinje u studenom 2009. istodobno kad i mandat sljedeće Komisije i ima isto trajanje, biti imenovan u skladu s odredbama članka 17. i članka 18. Ugovora o Europskoj uniji.

13. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici

Konferencija naglašava da odredbe Ugovora o Europskoj uniji koje obuhvaćaju zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući otvaranje ureda Visokoga predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te uspostavljanje Službe za vanjsko djelovanje ne utječu na odgovornosti država

članica koje trenutačno postoje u formuliranju i vođenju njihove vanjske politike ili njihova nacionalnoga predstavljanja u trećim zemljama i međunarodnim organizacijama.

Konferencija također podsjeća da odredbe kojima se uređuje zajednička sigurnosna i obrambena politika ne dovode u pitanje specifičnu prirodu sigurnosne i obrambene politike država članica.

Konferencija naglašuje da Europsku uniju i njezine države članice i dalje obvezuju odredbe Povelje Ujedinjenih naroda, osobito osnovna odgovornost Vijeća sigurnosti i njegovih država članica za održavanje međunarodnoga mira i sigurnosti.

14. Izjava o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici

Osim posebnih pravila i postupaka iz članka 24. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji, Konferencija ističe da odredbe koje obuhvaćaju zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, uključujući i u odnosu na Visokoga predstavnika Unije za vanjsku i sigurnosnu politiku i Službu za vanjsko djelovanje, neće utjecati na njezin postojeći pravni temelj, odgovornosti i ovlasti svake države članice s obzirom na formulaciju i provođenje vanjske politike, njezine nacionalne diplomatske službe, odnose s trećim zemljama i sudjelovanje u međunarodnim organizacijama, uključujući članstvo države članice u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda.

Konferencija također napominje da odredbe koje obuhvaćaju zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku ne daju nove ovlasti Komisiji za donošenje odluka i ne jačaju ulogu Europskoga parlamenta.

Konferencija također podsjeća da odredbe kojima se uređuje zajednička sigurnosna i obrambena politika ne dovode u pitanje specifičnu prirodu sigurnosne i obrambene politike država članica.

15. Izjava o članku 27. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija izjavljuje da čim se potpiše Lisabonski govor glavni tajnik Vijeća, Visoki predstavnik za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Komisija i države članice trebaju započeti pripremne poslove za uspostavljanje Europske službe za vanjsko djelovanje.

16. Izjava o članku 55. stavku 2. Ugovora o Europskoj uniji

Konferencija smatra da mogućnost izrade prijevoda Ugovorâ na jezike koji se navode u članku 55. stavku 2. pridonosi ispunjenju cilja poštivanja bogate

kulturne i jezične raznolikosti Unije kako je navedeno u članku 3. stavku 3. podstavku 4. U tom kontekstu Konferencija potvrđuje privrženost Unije kulturnoj raznolikosti Europe i posebnu pozornost koju će i dalje pridavati tim i drugim jezicima.

Konferencija preporučuje da države članice koje žele iskoristiti mogućnost koja se priznaje člankom 55. stavkom 2. u roku od šest mjeseci od potpisivanja Lisabonskoga ugovora Vijeću priopće jezik ili jezike na koje će se Ugovori prevesti.

17. Izjava o prednosti

Konferencija podsjeća da u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda pravde Europske unije, ugovori i pravo koje je usvojila Unija na temelju Ugovora imaju prednost pred pravom država članica, pod uvjetima propisanim navedenom sudskom praksom.

Konferencija je odlučila da kao prilog Završnomu aktu priloži mišljenje pravne službe Vijeća o prednosti prava EZ-a kako se navodi u 11197/07 (JUR 260):

„Mišljenje pravne službe Vijeća od 22. lipnja 2007.

Iz sudske prakse Suda pravde Europske unije proizlazi da je prednost prava EZ-a temeljno načelo prava Zajednice. Sukladno Sudu to je načelo tijesno povezano sa specifičnom prirodom Europske zajednice. U vrijeme donošenja prve presude te uspostavljene sudske prakse (Costa/ENEL, 15. srpnja 1964., predmet 6/641 (1) ne spominje se prednost u ugovoru. Situacija je ista i danas. Činjenica da načelo prednosti neće biti uključeno u budući ugovor ni na koji način ne mijenja postojanje načela i postojeće sudske prakse Suda pravde.“

---

(1) „Proizlazi (...) da nad pravom koje proizlazi iz ugovora, neovisnoga izvora prava, zbog njegove posebne i izvorne prirode ne mogu imati prednost domaće zakonske odredbe, neovisno o tomu kako su formulirane, a da pritom ne budu lišene svoje prirode prava Zajednice i bez stavljanja u pitanje samoga pravnoga temelja Zajednice.“

18. Izjava o razgraničenju nadležnosti

Konferencija ističe da u skladu sa sustavom podjele nadležnosti između Unije i država članica kako je predviđeno Ugovorom o Europskoj uniji i Ugovorom o funkcioniranju Europske unije, nadležnosti koje Ugovorima nisu dane Uniji zadržavaju države članice.

Kad je Uniji Ugovorima u određenom području dana podijeljena nadležnost s državama članicama, države članice ostvaruju svoju nadležnost u mjeri u kojoj je nije ostvarila Unija ili je odlučila svoju nadležnost prestati ostvarivati. Do odluke da je prestane ostvarivati dolazi kad odgovarajuće institucije EU-a odluče ukinuti zakonodavni akt, osobito kako bi bolje osigurale trajno poštivanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Vijeće može na inicijativu jedne ili više svojih članova (predstavnik država članica) i u skladu s člankom 241. Ugovora o funkcioniranju Europske unije zatražiti od Komisije da podnese prijedlog za ukidanje zakonskoga akta. Konferencija pozdravlja izjavu Komisije da će posebnu pozornost obratiti tim zahtjevima.

Jednako tako, predstavnici vlada država članica na sastanku međuvladine konferencije, sukladno redovnom revizijskom postupku predviđenom člankom 48. stavcima od 2. do 5. Ugovora o Europskoj uniji mogu odlučiti o izmjenama i dopunama Ugovorâ na kojima se Unija temelji, uključujući povećanje ili smanjenje nadležnosti dane Uniji tim Ugovorima.

19. Izjava o članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija je suglasna da će Unija u svojim općim naporima za uklanjanje neravnopravnosti između žena i muškaraca u svojim različitim politikama imati za cilj suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji. Države članice trebaju poduzeti sve potrebne mjere kako bi spriječile i kaznile ta kaznena djela te poduprle i zaštitile žrtve.

20. Izjava o članku 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da će se, kad god bi propisi o zaštiti osobnih podataka koji se trebaju donijeti temeljem članka 16. mogli imati izravne posljedice na nacionalnu sigurnost, morati uzeti u obzir posebne značajke toga pitanja. Podsjeća da zakonodavstvo koje se sada primjenjuje (vidi osobito Direktivu 95/46/EZ) u tom smislu sadržava posebne iznimke.

21. Izjava o zaštiti osobnih podataka u području pravosudne suradnje u kaznenim predmetima i policijske suradnje

Konferencija priznaje da se određena posebna pravila o zaštiti osobnih podataka i slobodnom kolanju takvih podataka u području pravosudne suradnje u kaznenim predmetima i policijske suradnje na temelju članka 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije mogu pokazati potrebnima zbog specifične prirode tih područja.

22. Izjava o člancima 48. i 79. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da kad bi neki nacrt zakonskoga akta koji se temelji na članku 79. stavku 2. utjecao na važne aspekte sustava socijalne sigurnosti države članice, uključujući njegovo područje primjene, troškove ili financijsku strukturu, ili kad bi utjecao na financijsku ravnotežu toga sustava kako je navedeno u članku 48. stavku 2., interesi te države članice uzet će se na odgovarajući način u obzir.

23. Izjava o članku 48. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija podsjeća da u tom slučaju sukladno članku 15. stavku 4. Ugovora o Europskoj uniji, Europsko vijeće odlučuje konsenzusom.

24. Izjava o pravnoj osobnosti Europske unije

Konferencija potvrđuje da činjenica da Europska unija ima pravnu osobnost neće ni na koji način ovlastiti Uniju da donosi zakone ili odlučuje izvan nadležnosti koje su joj države članice dale Ugovorima.

25. Izjava o člancima 75. i 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija podsjeća da poštivanje temeljnih prava i sloboda podrazumijeva osobito davanje odgovarajuće pozornosti zaštiti i poštivanju postupovnih prava pojedinaca ili subjekata o kojima je riječ. U tu svrhu i kako bi se zajamčio temeljit sudski nadzor nad odlukama kojima se pojedinac ili subjekt podvrgava restriktivnim mjerama, te se odluke moraju temeljiti na jasnim i prepoznatljivim kriterijima. Kriteriji se trebaju odrediti prema specifičnostima svake restriktivne mjere.

26. Izjava o nesudjelovanju države članice u mjeri iz Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da kad država članica odluči ne sudjelovati u mjeri koja se temelji na odredbama Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće će provesti cjelovitu raspravu o mogućim posljedicama i učincima nesudjelovanja te države članice u toj mjeri.

Osim toga, svaka država članica može zatražiti da Komisija ispita situaciju temeljem članka 116. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Gore navedeni stavci ne dovode u pitanje pravo države članice da predmet uputi Europskomu vijeću.

27. Izjava o članku 85. stavku 1. podstavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da uredbe iz članka 85. stavka 1. podstavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije trebaju uzeti u obzir nacionalna pravila i prakse koje se odnose na pokretanje kaznenih istraga.

28. Izjava o članku 98. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija primjećuje da se odredbe članka 98. primjenjuju u skladu sa sadašnjom praksom. Izrazi „te su mjere potrebne za ublažavanje gospodarskih teškoća u kojima su se određena područja Savezne Republike našla zbog podjele Njemačke” tumače se u skladu s postojećom sudskom praksom Suda pravde Europske unije.

29. Izjava o članku 107. stavku 2. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija primjećuje da se članak 107. stavak 2. točka (c) tumači u skladu s postojećom sudskom praksom Suda pravde Europske unije u pogledu primjenjivosti odredaba o pomoći koja se odobrava određenima područjima Savezne Republike Njemačke pogođenim ranijom podjelom Njemačke.

30. Izjava o članku 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

S obzirom na članak 126. Konferencija potvrđuje da su podizanje potencijala rasta i osiguranje zdravih proračunskih stavaka dva stupa gospodarske i fiskalne politike Unije i država članica. Pakt o stabilnosti i rastu važno je sredstvo za ostvarivanje tih ciljeva.

Konferencija ponovno potvrđuje svoju obvezu iz odredaba koje se odnose na Pakt o stabilnosti i rastu kao okvir za koordinaciju proračunskih politika u državama članicama.

Konferencija potvrđuje da je sustav koji se temelji na pravilima najbolje jamstvo za provedbu obveza i za istinski ravnopravan tretman svih država članica.

U tom okviru Konferencija također ponovno potvrđuje svoju predanost ciljevima Lisabonske strategije: otvaranju radnih mjesta, strukturnim reformama i socijalnoj koheziji.

Unija ima za cilj ostvariti uravnotežen gospodarski rast i stabilnost cijena. Gospodarske i proračunske politike stoga trebaju postaviti prave prioritete

prema ostvarenju gospodarskih reforma, inovacija, konkurentnosti i jačanju privatnih ulaganja i potrošnje u fazama slaboga gospodarskog rasta. To se treba odraziti na usmjerenost proračunskih odluka na razini država i Unije, posebice putem restrukturiranja javnih prihoda i rashoda uz poštivanje proračunske discipline u skladu s Ugovorima i Paktom o stabilnosti i rastu.

Proračunski i gospodarski izazovi s kojima su države članice suočene naglašavaju važnost zdrave proračunske politike tijekom cjelokupnoga gospodarskog ciklusa.

Konferencija se slaže da države članice trebaju aktivno koristiti razdoblja gospodarskoga oporavka kako bi konsolidirale javne financije i poboljšale svoje proračunske stavke. Cilj je postupno ostvariti proračunski višak tijekom povoljnoga gospodarskog uspona čime se osigurava potreban manevarski prostor za suočavanje s gospodarskom recesijom te stoga pridonosi dugoročnoj održivosti javnih financija.

Države članice s interesom očekuju potencijalne prijedloge Komisije kao i daljnje doprinose država članica za jačanje i pojašnjenje provedbe Pakta o stabilnosti i rastu. Države članice poduzet će sve potrebne mjere kako bi povećale potencijal rasta svojih gospodarstava. Bolja koordinacija gospodarske politike mogla bi biti potporom u ostvarenju toga cilja. Ova izjava ne prejudicira buduću raspravu o Paktu o stabilnosti i rastu.

31. Izjava o članku 156. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija potvrđuje da su politike opisane u članku 156. poglavito u nadležnosti država članica. Mjere za poticanje i promicanje koordinacije koje se trebaju poduzeti na razini Unije u skladu s ovim člankom, mjere su komplementarne prirode. One služe jačanju suradnje među državama članicama, a ne usklađivanju nacionalnih sustava. To ne utječe na jamstva i prakse koje postoje u svakoj državi članici vezano uz odgovornost socijalnih partnera.

Ovom se izjavom ne dovode u pitanje odredbe Ugovora kojima se nadležnost daje Uniji, uključujući i u području socijalnih pitanja.

32. Izjava o članku 168. stavku 4. točki (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje kako mjere koje se trebaju donijeti sukladno članku 168. stavku 4. točki (c) moraju ispuniti zajedničke sigurnosne interese i postaviti visoke standarde kakvoće i sigurnosti u slučaju kad bi nacionalni standardi koji utječu na unutarnje tržište mogli spriječiti da se postigne visoka razina zdravstvene zaštite.

33. Izjava o članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija smatra da upućivanje iz članka 174. na otočne regije može obuhvatiti otočne države u cijelosti, pod uvjetom da su ispunjeni nužni kriteriji.

34. Izjava o članku 179. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija se slaže da će djelovanje Unije u području istraživanja i tehnološkog razvitka uvažiti temeljna usmjerenja i odluke istraživačkih politika država članica.

35. Izjava o članku 194. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija vjeruje da članak 194. ne utječe na pravo država članica da poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale opskrbu energijom pod uvjetima koji su predviđeni člankom 347.

36. Izjava o članku 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o pregovorima i sklapanju međunarodnih sporazuma država članica koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde

Konferencija potvrđuje da države članice mogu pregovarati i sklapati sporazume s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama u područjima obuhvaćenima Poglavljima 3., 4. i 5. Glave V. Dijela trećega, ako su takvi sporazumi u skladu s pravom Unije.

37. Izjava o članku 222. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Ne dovodeći u pitanje mjere koje je Unija donijela radi poštivanja svoje obveze solidarnosti s državom članicom koja je predmetom terorističkoga napada ili ju je pogodila prirodna nepogoda ili nesreća izazvana ljudskim djelovanjem, namjera nijedne odredbe iz članaka 222. nije utjecati na pravo druge države članice da odabere najprimjerenija sredstva za poštivanje svoje vlastite obveze solidarnosti prema toj državi članici.

38. Izjava o članku 252. Ugovora o funkcioniranju Europske unije o broju nezavisnih odvjetnika u Sudu pravde

Konferencija izjavljuje da ako u skladu s člankom 252. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije Sud pravde zatraži da se broj nezavisnih odvjetnika poveća za tri (jedanaest umjesto osam), Vijeće će se jednoglasnom odlukom složiti s tim povećanjem.

U tom je slučaju Konferencija suglasna da Poljska, kao je što je to već slučaj i s Njemačkom, Francuskom, Italijom, Španjolskom i Ujedinjenom Kraljevinom, ima stalnoga nezavisnog odvjetnika i da više ne sudjeluje u sustavu rotacije, pri čemu će sadašnji sustav rotacije uključivati rotaciju petorice umjesto trojice nezavisnih odvjetnika.

39. Izjava o članku 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija je upoznata s namjerom Komisije da se u pripremi nacрта prenesenih akata u području financijskih usluga nastavi savjetovati sa stručnjacima koje su države članice imenovala, a u skladu s njezinom ustaljenom praksom.

40. Izjava o članku 329. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da države članice, kad iznose zahtjev za uspostavom pojačane suradnje, mogu navesti namjeravaju li se već u toj fazi služiti člankom 333. kojim se predviđa proširenje glasovanja kvalificiranom većinom ili će pribjeći redovnomu zakonodavnom postupku.

41. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija izjavljuje da se upućivanje iz članka 352. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na ciljeve Unije odnosi na ciljeve navedene u članku 3. stavcima 2. i 3. Ugovora o Europskoj uniji te na ciljeve iz članka 3. stavka 5. navedenoga Ugovora za vanjsko djelovanje u skladu s Dijelom petim Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Stoga je isključeno da bi se djelovanje temeljeno na članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije bavilo samo ciljevima iz članka 3. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji. U tom smislu Konferencija primjećuje da se u skladu s člankom 31. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, zakonodavni akti ne smiju donositi u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

42. Izjava o članku 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Konferencija ističe da u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda pravde Europske unije, članak 352. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kao integralni dio institucionalnoga sustava koji se temelji na načelu danih ovlasti, ne može služiti kao temelj za proširenje područja primjene ovlasti Unije izvan općega okvira stvorenog odredbama Ugovorâ u cijelosti, a osobito odredbama kojima se utvrđuju zadaće i aktivnosti Unije. U svakom slučaju taj se članak ne može koristiti kao temelj za donošenje odredaba čija bi posljedica

bila materijalna izmjena i dopuna Ugovorā bez primjene postupka koje oni u tu svrhu predviđaju.

43. Izjava o članku 355. stavku 6. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Visoke ugovorne stranke slažu se da će Europsko vijeće, u skladu s člankom 355. stavkom 6., donijeti odluku kojom se mijenja status Mayotte u pogledu Unije kako bi ovo područje postalo najudaljenije područje u smislu članka 355. stavka 1. i članka 349. kad francuske vlasti obavijeste Europsko vijeće i Komisiju da to dopušta najnoviji razvitak internoga statusa otoka.

B. IZJAVE O PROTOKOLIMA PRILOŽENIMA UGOVORIMA

44. Izjava o članku 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije

Konferencija primjećuje da kad država članica sukladno članku 5. stavku 2. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije obavi priopćenje da ne želi sudjelovati u prijedlogu ili inicijativi, to se priopćenje u svakom trenutku prije donošenja mjere koja se temelji na pravnim stečevinama iz Schengena može povući.

45. Izjava o članku 5. stavku 2. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije

Konferencija izjavljuje da kadgod Ujedinjena Kraljevina ili Irska Vijeću izraze svoju namjeru o nesudjelovanju u mjeri koja se oslanja na dio pravnih stečevina iz Schengena u kojoj sudjeluje, Vijeće će provesti cjelovitu raspravu o mogućim posljedicama nesudjelovanja te države članice u toj mjeri. Rasprava u Vijeću treba se voditi u smislu naznaka koje je dala Komisija o odnosu prijedloga i pravnih stečevina iz Schengena.

46. Izjava o članku 5. stavku 3. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije

Konferencija podsjeća da ako Vijeće ne donese odluku nakon prve temeljite rasprave o predmetu, Komisija može dati izmijenjeni i dopunjeni prijedlog na daljnje temeljito ispitivanje Vijeću u roku od četiri mjeseca.

47. Izjava o članku 5. stavcima 3., 4. i 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije

Konferencija primjećuje da uvjeti koji se trebaju odrediti odlukom iz stavaka 3., 4. i 5. članka 5. Protokola o pravnim stečevinama iz Schengena koje su ugrađene u okvir Europske unije mogu odrediti da država članica o kojoj je riječ snosi izravne financijske posljedice, ako ih bude, koje nužno i neizbježno nastaju kao rezultat prekida njezina sudjelovanja u dijelu ili u čitavoj pravnoj stečevini iz svake odluke koju Vijeće donese sukladno članku 4. navedenog protokola.

48. Izjava o Protokolu o položaju Danske

Konferencija primjećuje da u pogledu pravnih akata koje Vijeće treba donijeti samostalno ili zajedno s Europskim parlamentom i koji sadržavaju odredbe koje se primjenjuju na Dansku i odredbe koje se ne primjenjuju na Dansku, jer imaju pravnu osnovu na koju se primjenjuje Dio I. Protokola o položaju Danske, Danska izjavljuje da neće koristiti svoje pravo glasa da spriječi donošenje odredaba koje se ne primjenjuju na Dansku.

Nadalje, Konferencija primjećuje da na temelju Izjave Konferencije o članku 222., Danska izjavljuje da će njezino sudjelovanje u mjerama i zakonskim aktima sukladno članku 222. biti u skladu s Dijelom I. i Dijelom II. Protokola o položaju Danske

49. Izjava o Italiji

Konferencija primjećuje da je u Protokolu o Italiji koji je 1957. priložen Ugovoru o Europskoj ekonomskoj zajednici, kako je izmijenjen i dopunjen nakon donošenja Ugovora o Europskoj uniji navedeno da:

„VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI da riješe određene posebne probleme povezane s Italijom,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje se prilažu ovom Ugovoru:

DRŽAVE ČLANICE ZAJEDNICE

PRIMJEĆUJU da talijanska Vlada provodi desetogodišnji program gospodarske ekspanzije čija je namjera ispraviti neravnotežu u strukturi talijanskog gospodarstva, poglavito kroz osiguranje infrastrukture za nedovoljno razvi-

jena područja južne Italije i na talijanskim otocima i stvaranjem novih radnih mjesta u svrhu eliminacije nezaposlenosti;

PODSJEĆAJU da su načela i ciljeve ovog programa talijanske vlade razmatrale i odobrile organizacije za međunarodnu suradnju čije su članice države članice;

PREPOZNAJU da je u njihovomu zajedničkom interesu da se ostvare ciljevi talijanskoga programa;

SUGLASNE SU radi olakšanja ostvarenja ovog zadatka talijanske vlade preporučiti institucijama Zajednice da primijene sve metode i postupke predviđene ovim Ugovorom, a osobito da odgovarajuće koriste resurse Europske investicijske banke i Europskoga socijalnog fonda;

MIŠLJENJA SU da bi institucije Zajednice u primjeni ovog ugovora trebale uzeti u obzir trajne napore koje talijansko gospodarstvo treba uložiti u narednim godinama i da je poželjno izbjegavati opasne poremećaje posebice u pogledu platne bilance ili razine zaposlenosti što bi moglo ugroziti primjenu ovog ugovora u Italiji;

PREPOZNAJU da će u slučaju primjene članaka 109.H i 109.I biti potrebno voditi računa da bilo koja mjera koja se zahtijeva od talijanske vlade ne prejudicira završetak njezina programa za gospodarsku ekspanziju i podizanje životnoga standarda stanovništva“.

50. Izjava o članku 10. Protokola o prijelaznim odredbama

Konferencija poziva Europski parlament, Vijeće i Komisiju u okviru njihovih odgovarajućih ovlasti da nastoje u odgovarajućim slučajevima i ako je moguće u petogodišnjem razdoblju iz članka 10. stavka 3. Protokola o prijelaznim odredbama donijeti pravne akte kojima se izmjenjuju ili dopunjuju ili zamjenjuju akti iz članka 10. stavka 1. toga Protokola.

C. IZJAVE DRŽAVA ČLANICA

Osim toga, Konferencija je primila na znanje izjave navedene u daljnjem tekstu koje su priložene ovom Završnom aktu:

51. Izjava Kraljevine Belgije o nacionalnim parlamentima

Belgija želi jasno reći da u skladu s njezinim ustavnim pravom, kao sastavnice nacionalnoga parlamentarnog sustava ili domova nacionalnoga parlamen-

ta glede nadležnosti koje ostvaruje Unija, djeluju ne samo Dom zastupnika i Senat saveznoga parlamenta nego i parlamentarne skupštine općina i regija.

**52. Izjava Kraljevine Belgije, Republike Bugarske,
Njemačke, Helenske Republike,
Kraljevine Španjolske, Talijanske Republike, Republike Cipar,
Republike Litve, Velikoga Vojvodstva Luksemburg,
Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Austrije,
Portugalske Republike, Rumunjske,
Republike Slovenije i Slovačke Republike
o simbolima Europske unije**

Belgija, Bugarska, Njemačka, Grčka, Španjolska, Italija, Cipar, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Austrija, Portugal, Rumunjska, Slovenija i Slovačka izjavljuju da su zastava s krugom od dvanaest zlatnih zvijezda na plavoj podlozi, himna koja se temelji na „Odi radosti“ iz Devete simfonije Ludwiga van Beethovena, moto „ujedinjeni u različitosti“, euro kao valuta Europske unije i Europski dan 9. svibnja za njih i nadalje simboli za izražavanje osjećaja zajednice naroda u Europskoj uniji te njihovu zajedništvu s Unijom.

53. Izjava Češke Republike o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

1. Češka Republika podsjeća da su odredbe Povelje Europske unije o temeljnim pravima upućene institucijama i tijelima Europske unije s dužnim obzirom za načelo supsidijarnosti i podjele nadležnosti između Europske unije i njezinih država članica kako je to ponovno potvrđeno Izjavom 18. o razgraničenju nadležnosti. Češka Republika ističe da su njezine odredbe upućene državama članicama samo kad one provode pravo Unije, a ne i kad donose i provode nacionalno pravo neovisno o pravu Unije.
2. Češka Republika također ističe da se Poveljom ne proširuje područje primjene prava Unije i ne utvrđuje nijedna nova ovlast Unije. Ona ne umanjuje područje primjene nacionalnog prava i ne ograničuje bilo koje sadašnje ovlasti nacionalnih tijela u tom području.
3. Češka Republika ističe da se, u mjeri u kojoj Povelja priznaje temeljna prava i načela kako proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama, ta prava i načela tumače u skladu s tim tradicijama.
4. Češka Republika nadalje ističe da se ništa u ovoj Povelji ne smije tumačiti na način da ograničuje ili negativno utječe na ljudska prava i temeljne slobode kako su, u svojim odgovarajućem području primjene, priznate u pravu

Unije i međunarodnim sporazumima, čije su potpisnice Unija i sve države članice, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, i u ustavima država članica.

54. Izjava Njemačke, Irske, Republike Mađarske, Republike Austrije i Kraljevine Švedske

Njemačka, Irska, Mađarska, Austrija i Švedska primjećuju da se osnovne odredbe Ugovora o Europskoj zajednici za atomsku energiju nisu bitno mijenjale i dopunjavale od njegova stupanja na snagu i da se trebaju osuvremeniti. Stoga podržavaju ideju o Konferenciji predstavnika vlada država članica koja se treba sazvati što je prije moguće.

55. Izjava Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske

Ugovori se primjenjuju na Gibraltar kao europsko područje za čije je vanjske odnose odgovorna jedna država članica. To ne podrazumijeva promjene u odgovarajućim stajalištima država članica o kojima je riječ.

56. Izjava Irske o članku 3. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde

Irska potvrđuje svoju predanost Uniji kao području slobode, sigurnosti i pravde koja poštuje temeljna prava i različite pravne sustave i tradicije država članica u okviru koje građani imaju visoku razinu sigurnosti.

U skladu s tim, Irska izjavljuje da joj je čvrsta namjera ostvarivati svoje pravo sukladno članku 3. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske vezano s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde u sudjelovanju u donošenju mjera temeljem Glave V. Dijela trećega Ugovora o funkcioniranju Europske unije u najvećoj mogućoj mjeri.

Irska će posebno sudjelovati u najvećoj mogućoj mjeri u mjerama u području policijske suradnje.

Nadalje, Irska podsjeća da u skladu s člankom 8. Protokola može obavijestiti Vijeće pisanim putem da dalje ne želi biti obuhvaćena uvjetima Protokola. Irska namjerava pregledati rad tih mehanizama u roku od tri godine od stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora.

57. Izjava Republike Italije o sastavu Europskoga parlamenta

Italija smatra da, u skladu s člancima 10. i 14. Ugovora o Europskoj uniji, Europski parlament treba biti sastavljen od predstavnika građana Unije; taj sastav se treba proporcionalno smanjivati.

Italija jednako tako primjećuje da temeljem članka 9. Ugovora o Europskoj uniji i članak 20. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, svaki je državljnin države članice građanin Unije.

Italija stoga smatra da, ne dovodeći u pitanje odluku o zakonodavnom razdoblju 2009.-2014., svaka odluka koju donese Europsko vijeće na inicijativu Europskoga parlamenta, i uz njegovu suglasnost, kojom se utvrđuje sastav Europskoga parlamenta mora poštivati načela propisana člankom 14. stavkom 2. podstavkom 1.

58. Izjava Republike Latvije, Republike Mađarske i Republike Malte o pisanju imena jedinstvene valute u Ugovorima

Ne dovodeći u pitanje ujednačen način pisanja imena jedinstvene valute Europske unije iz Ugovora kako se nalazi na novčanicama i kovanicama, Latvija, Mađarska i Malta izjavljuju da način pisanja imena jedinstvene valute, uključivo njegove izvedenice kako se koriste u litavskom, mađarskom i malteškom tekstu Ugovorā nema utjecaj na postojeća pravila latvijskog, mađarskog i malteškog jezika.

59. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 312. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Kraljevina Nizozemska složit će se s odlukom iz članka 312. stavka 2. podstavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije nakon što se izmjenom odluke iz članka 311. stavka 3. toga Ugovora za Nizozemsku predvidi zadovoljavajuće rješenje za njezin prekomjerno negativan položaj u pogledu neto uplata *vis-a-vis* proračuna Unije.

60. Izjava Kraljevine Nizozemske o članku 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Kraljevina Nizozemska izjavljuje da će inicijativa za donošenje odluke iz članka 355. stavka 6. radi izmjene statusa Nizozemskih Antila i/ili Arube u odnosu na Uniju biti podnesena samo na temelju odluke donesene u skladu s Poveljom za Kraljevinu Nizozemsku.

61. Izjava Republike Poljske o Povelji Europske unije o temeljnim pravima

Povelja ni na koji način ne utječe na pravo država članica da donose zakone u području javnoga morala, obiteljskoga prava i zaštite ljudskoga dostojanstva te poštivanja ljudskoga tjelesnog i moralnog integriteta.

62. Izjava Republike Poljske o Protokolu o primjeni Povelje Europske unije o temeljnim pravima u odnosu na Poljsku i Ujedinjenu Kraljevinu

Poljska izjavljuje da s obzirom na tradiciju društvenog pokreta „Solidarnost“ i njegova važna doprinosa u borbi za socijalna i radnička prava, Poljska u potpunosti poštuje socijalna i radnička prava utvrđena pravom Europske unije, a poglavito prava ponovno potvrđena odredbama Glave IV. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

63. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o definiciji pojma „državljeni“

U vezi Ugovorā i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju i u svim aktima koji se izvode iz tih Ugovorā ili ostaju na snazi temeljem tih Ugovorā, Ujedinjena Kraljevina ponavlja izjavu koju je dala 31. prosinca 1982. o definiciji pojma „državljeni“ s iznimkom da se upućivanje na „građane britanskih zavisnih područja“ treba tumačiti u smislu značenja „građana britanskih prekomorskih područja“.

64. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o pravu glasa za izbore u Europski parlament

Ujedinjena Kraljevina primjećuje da nije namjera članka 14. Ugovora o Europskoj uniji i ostalih odredbi Ugovorā mijenjati osnovu za pravo glasa za izbore u Europski parlament.

65. Izjava Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske o članku 75. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije

Ujedinjena Kraljevina u cijelosti podržava snažnu mjeru u vezi donošenja financijskih sankcija usmjerenih na sprječavanje i borbu protiv terorizma i s njima povezanih aktivnosti. Stoga, Ujedinjena Kraljevina izjavljuje da namjerava ostvariti svoje pravo iz članka 3. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde da sudjeluje u donošenju svih prijedloga iz članka 75. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

**TABLICE EKVIVALENATA IZ ČLANKA
5. LISABONSKOGA UGOVORA**

UGOVOR O EUROPSKOJ UNIJI

Prijašnja numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji	Nova numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji
GLAVA I. – ZAJEDNIČKE ODREDBE	GLAVA I. – ZAJEDNIČKE ODREDBE
članak 1.	članak 1.
	članak 2.
članak 2.	članak 3.
članak 3. (ukinut) ¹	
	članak 4.
	članak 5. ²
članak 4. (ukinut) ³	
članak 5. (ukinut) ⁴	
članak 6.	članak 6.
članak 7.	članak 7.
	članak 8.
GLAVA II. – ODREDBE O IZMJENAMA I DOPUNAMA UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE EKONOMSKE ZAJEDNICE RADI OSNIVANJA EUROPSKE ZAJEDNICE	GLAVA II. – ODREDBE O DEMOKRATSKIM NAČELIMA
članak 8. (ukinut) ⁵	članak 9.
	članak 10. ⁶
	članak 11.
	članak 12.

¹ Zamijenjen sadržajem članka 7. Ugovora o funkcioniranju Europske zajednice ("UFEZ"), člankom 13. stavkom 1. i člankom 21. stavkom 3. podstavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji ("UEU").

² Zamjenjuje članak 5. UEZ-a.

³ Zamijenjen sadržajem članka 15.

⁴ Zamijenjen sadržajem članka 13. stavka 2. .

⁵ Članak 8. UEU-a, koji je bio na snazi do stupanja na snagu Lisabonskoga ugovora (u daljnjem tekstu "sadašnji"), izmijenjen i dopunjen UEZ-om. Te su izmjene i dopune ugrađene u Lisabonski ugovor, a članak 8. je ukinut. Njegov se broj koristi za novu odredbu.

⁶ Stavak 4. zamjenjuje sadržajem podstavak 1. članka 191. UEZ-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji	Nova numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji
GLAVA III. – ODREDBE O IZMJENAMA I DOPUNAMA UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA UGLJEN I ČELIK	GLAVA III. – ODREDBE O INSTITUCIJAMA
članak 9. (ukinut) ⁷	članak 13.
	članak 14. ⁸
	članak 15. ⁹
	članak 16. ¹⁰
	članak 17. ¹¹
	članak 18.
	članak 19. ¹²
GLAVA IV. – ODREDBE O IZMJENAMA I DOPUNAMA UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU	GLAVA IV. – ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI
članak 10. (ukinut) ¹³ članci od 27.A do 2. E (zamijenjeni) članci od 40. do 40.B (zamijenjeni) članci od 43. do 45. (zamijenjeni)	Članak 20. ¹⁴

⁷ Sadašnji članak 9. UEU-a mijenja i dopunjuje Ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik. Ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik prestao je važiti 23. srpnja 2002. Članak 9. je ukinut, a njegov se broj koristi za dodavanje druge odredbe.

⁸ - Stavci 1. i 2. sadržajem zamjenjuju članak 189. UEZ-a;
- stavci od 1. do 3. sadržajem zamjenjuju stavke od 1. do 3. članka 190. UEZ-a;
- stavak 1. sadržajem zamjenjuje podstavak 1. članka 192. UEZ-a;
- stavak 4. sadržajem zamjenjuje podstavak 1. članka 197. UEZ-a.

⁹ Zamjenjuje sadržajem članak 4.

¹⁰ - Stavak 1. sadržajem zamjenjuje prvu i drugu alineju članka 202. UEZ-a;
- stavci 2. i 9. sadržajem zamjenjuju članak 203. UEZ-a;
- stavci 4. i 5. sadržajem zamjenjuju stavke 2. i 4. članka 205. UEZ-a;

¹¹ - Stavak 1. sadržajem zamjenjuje članak 211. UEZ-a;
- stavci 3. i 7. sadržajem zamjenjuju članak 214. UEZ-a;
- stavak 6. sadržajem zamjenjuje stavke 1., 3. i 4. članka 217. UEZ-a.

¹² - Zamjenjuje sadržajem članak 220. UEZ-a;
- stavak 2. podstavak 2. zamjenjuje sadržajem podstavak 1. članka 221. UEZ-a.

¹³ Sadašnji članak 10. UEU-a mijenja i dopunjuje Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju. Te su izmjene i dopune ugrađene u Lisabonski ugovor. Članak 10. je ukinut, a njegov se broj koristi za dodavanje druge odredbe.

¹⁴ Također zamjenjuje članke 11. i 11.a UEZ-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji	Nova numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji
GLAVA V. – ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI	GLAVA V. – OPĆE ODREDBE O VANJSKOMU DJELOVANJU UNIJE I POSEBNE ODREDBE O ZAJEDNIČKOJ VANJSKOJ I SIGURNOSNOJ POLITICI
	Poglavlje 1. – Opće odredbe o vanjskomu djelovanju Unije
	članak 21.
	članak 22.
	Poglavlje 2. – Posebne odredbe o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici
	Odjeljak 1. – Zajedničke odredbe
	članak 23.
članak 11.	članak 24.
članak 12.	članak 25.
članak 13.	članak 26.
	članak 27.
članak 14.	članak 28.
članak 15.	članak 29.
<i>članak 22. (premješten)</i>	članak 30.
<i>članak 23. (premješten)</i>	članak 31.
članak 16.	članak 32.
članak 17. (premješten)	<i>članak 42.</i>
članak 18.	članak 33.
članak 19.	članak 34.
članak 20.	članak 35.
članak 21.	članak 36.
članak 22. (premješten)	<i>članak 30.</i>
članak 23. (premješten)	<i>članak 31.</i>
članak 24.	članak 37.
članak 25.	članak 38.
	članak 39.
<i>članak 47. (premješten)</i>	članak 40.
članak 26. (ukinut)	
članak 27. (ukinut)	

Prijašnja numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji	Nova numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji
članak 27.A (zamijenjen) ¹⁵	članak 20.
članak 27. B (zamijenjen) ¹⁵	članak 20.
članak 27.C (zamijenjen) ¹⁵	članak 20.
članak 27.D (zamijenjen) ¹⁵	članak 20.
članak 27.E (zamijenjen) ¹⁵	članak 20.
članak 28.	članak 41.
	Odjeljak 2. – Odredbe o zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici
članak 17. (<i>premješten</i>)	članak 42.
	članak 43.
	članak 44.
	članak 45.
	članak 46.
GLAVA VI. – ODREDBE O POLICIJSKOJ I PRAVOSUDNOJ SURADNJI U KAZNENIM PREDMETIMA (ukinut) ¹⁶	
članak 29. (zamijenjen) ¹⁷	
članak 30. (zamijenjen) ¹⁸	
članak 31. (zamijenjen) ¹⁹	
članak 32. (zamijenjen) ²⁰	
članak 33. (zamijenjen) ²¹	
članak 34. (ukinut)	
članak 35. (ukinut)	
članak 36. (zamijenjen) ²²	
članak 37. (ukinut)	

¹⁵ Sadašnji članci od 27.A do 27 E o pojačanoj suradnji također su zamijenjeni člancima od 326. do 334. UFEU-a.

¹⁶ Sadašnje odredbe GLAVE VI. UEU-a o policijskoj i pravosudnoj suradnji u kaznenim predmetima zamijenjene su odredbama Poglavlja 1., 4. i 5. GLAVE IV. Dijela trećega UFEU-a.

¹⁷ Zamijenjen člankom 67. UFEU-a.

¹⁸ Zamijenjen člancima 87. i 88. UFEU-a.

¹⁹ Zamijenjen člancima 82., 83. i 85 UFEU-a.

²⁰ Zamijenjen člancima 89. UFEU-a.

²¹ Zamijenjen člankom 72. UFEU-a.

²² Zamijenjen člankom 71. UFEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji	Nova numeracija u Ugovoru o Europskoj uniji
članak 38. (ukinut)	
članak 39. (ukinut)	
članak 40. (zamijenjen) ²³	<i>članak 20.</i>
članak 40.A (zamijenjen) ²³	<i>članak 20.</i>
članak 40.B (zamijenjen) ²³	<i>članak 20.</i>
članak 41. (ukinut)	
članak 42. (ukinut)	
GLAVA VII. – ODREDBE O POJAČANOJ SURADNJI (zamijenjen) ²⁴	<i>GLAVA IV. – ODREDBA O POJAČANOJ SURADNJI</i>
članak 43. (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
članak 43.A (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
članak 43.B (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
članak 44. (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
članak 44.A (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
članak 45. (zamijenjen) ²⁴	<i>članak 20.</i>
GLAVA VIII. – ZAVRŠNE ODREDBE	GLAVA VI – ZAVRŠNE ODREDBE
članak 46. (ukinut)	
	članak 47.
članak 47. (premješten)	<i>članak 40.</i>
članak 48.	članak 48.
članak 49.	članak 49.
	članak 50.
	članak 51.
	članak 52.
članak 50. (ukinut)	.
članak 51.	članak 53.
članak 52.	članak 54.
članak 53.	članak 55.

²³ Sadašnji članci od 40. do 40.B UEU-a, o pojačanoj suradnji, zamijenjeni su i člancima od 326. do 334. UFEU-a.

²⁴ Sadašnji članci od 43. do 45. i GLAVA VII. UEU-a, o pojačanoj suradnji, zamijenjeni su i člancima od 326. do 334. UFEU-a.

UGOVOR O FUNKCIONIRANJU EUROPSKE UNIJE

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
DIO PRVI – NAČELA	DIO PRVI – NAČELA
članak 1. (ukinut)	
	članak 1.
članak 2. (ukinut) ²⁵	
	Glava I. – Kategorije i područja nadležnosti Unije
	članak 2
	članak 3
	članak 4
	članak 5
	članak 6
	Glava II. – Odredbe koje imaju opću primjenu
	članak 7.
članak 3. stavak 1. (ukinut) ²⁶	
članak 3. stavak 2.	članak 8
članak 4. (premješten)	članak 119.
članak 5. (zamijenjen) ²⁷	
	članak 9.
	članak 10.
članak 6.	članak 11.
članak 153. stavak 2. (premješten)	članak 12.
	članak 13. ²⁸
članak 7. (ukinut) ²⁹	
članak 8. (ukinut) ³⁰	
članak 9. (ukinut)	
članak 10. (ukinut) ³¹	

²⁵ Zamijenjen sadržajno člankom 3. UEU-a.

²⁶ Zamijenjen sadržajno člancima od 3. do 6. UFEU-a.

²⁷ Zamijenjen sadržajno člankom 5. UEU-a.

²⁸ Ubacivanje operativnog dijela Protokola o zaštiti dobrobiti životinja.

²⁹ Zamijenjen sadržajno člankom 13. UEU-a.

³⁰ Zamijenjen sadržajno člankom 13. UEU-a i člankom 282. stavkom 1. UFEU-a.

³¹ Zamijenjen sadržajno člankom 4. stavkom 3. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 11. (zamijenjen) ³²	članci od 326. do 334.
članak 11.a (zamijenjen) ³²	članci od 326. do 334.
članak 12. (ukinut)	članak 18.
članak 13. (premješten)	članak 19.
članak 14. (premješten)	članak 26.
članak 15. (premješten)	članak 27.
članak 16.	članak 14.
članak 255. (premješten)	članak 15.
članak 286. (premješten)	članak 16.
	članak 17.
DIO DRUGI – STATUS GRAĐANINA UNIJE	DIO DRUGI – NEDISKRIMINACIJA I STATUS GRAĐANINA UNIJE
članak 12. (premješten)	članak 18.
članak 13. (premješten)	članak 19.
članak 17.	članak 20.
članak 18.	članak 21.
članak 19.	članak 22.
članak 20.	članak 23.
članak 21.	članak 24.
članak 22.	članak 25.
DIO TREĆI – POLITIKE ZAJEDNICE	DIO TREĆI – POLITIKE I UNUTARNJE DJELOVANJE UNIJE
	Glava I. – Unutarnje tržište
članak 14. (premješten)	članak 26.
članak 15. (premješten)	članak 27.
Glava I. – Slobodno kretanje roba	Glava II. – Slobodno kretanje roba
članak 23.	članak 28.
članak 24.	članak 29.
Poglavlje 1. – Carinska unija	Poglavlje 1. – Carinska unija
članak 25.	članak 30.
članak 26.	članak 31.

³² Zamijenjen i člankom 20. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 27.	članak 32.
<i>Dio treći, Glava X. Carinska suradnja (premješten)</i>	Poglavlje 2. – Carinska suradnja
<i>članak 135. (premješten)</i>	članak 33.
Poglavlje 2. – Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama	Poglavlje 3. – Zabrana količinskih ograničenja među državama članicama
članak 28.	članak 34.
članak 29.	članak 35.
članak 30.	članak 36.
članak 31.	članak 37.
Glava II. – Poljoprivreda	Glava III – Poljoprivreda i ribarstvo
članak 32.	članak 38.
članak 33.	članak 39.
članak 34.	članak 40.
članak 35.	članak 41.
članak 36.	članak 42.
članak 37.	članak 43.
članak 38.	članak 44.
GLAVA III. – Slobodno kretanje osoba, usluga i kapitala	GLAVA IV. – Slobodno kretanje osoba, usluga i kapitala
Poglavlje 1. – Radnici	Poglavlje 1. – Radnici
članak 39.	članak 45.
članak 40.	članak 46.
članak 41.	članak 47.
članak 42.	članak 48.
Poglavlje 2. – Pravo na poslovni nastan	Poglavlje 2. – Pravo na poslovni nastan
članak 43.	članak 49.
članak 44.	članak 50.
članak 45.	članak 51.
članak 46.	članak 52.
članak 47.	članak 53.
članak 48.	članak 54.
<i>članak 294. (premješten)</i>	članak 55.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 3. – Usluge	Poglavlje 3. – Usluge
članak 49.	članak 56.
članak 50.	članak 57.
članak 51.	članak 58.
članak 52.	članak 59.
članak 53.	članak 60.
članak 54.	članak 61.
članak 55.	članak 62.
Poglavlje 4. – Kapital i platni promet	Poglavlje 4. – Kapital i platni promet
članak 56.	članak 63.
članak 57.	članak 64.
članak 58.	članak 65.
članak 59.	članak 66.
članak 60. (premješten)	članak 75.
Glava IV. – Vize, azil, imigracije i ostale politike koje se odnose na slobodno kretanje ljudi	Glava V. – Područje slobode, sigurnosti i pravde
	Poglavlje 1. – Opće odredbe
članak 61.	članak 67. ³³
	članak 68.
	članak 69.
	članak 70.
	članak 71. ³⁴
članak 64. stavak 1. (zamijenjen)	članak 72. ³⁵
	članak 73.
članak 66. (zamijenjen)	članak 74.
članak 60. (premješten)	članak 75.
	članak 76.
	Poglavlje 2. – Politike o graničnoj kontroli, azilu i imigraciji
članak 62.	članak 77.

³³ Zamjenjuje sadašnji članak 29. UEU-a.

³⁴ Zamjenjuje sadašnji članak 36. UEU-a.

³⁵ Zamjenjuje sadašnji članak 33. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 63. točke 1. i 2. i članak 64. stavak 2. ³⁶	članak 78.
članak 63. točke 3. i 4.	članak 79.
	članak 80.
članak 64. stavak 1. (zamijenjen)	članak 72.
	Poglavlje 3. – Pravosudna suradnja u građanskim predmetima
članak 65.	članak 81.
članak 66. (zamijenjen)	članak 74.
članak 67. (ukinut)	
članak 68. (ukinut)	
članak 69. (ukinut)	
	Poglavlje 4. – Pravosudna suradnja u kaznenim predmetima
	članak 82. ³⁷
	članak 83. ³⁷
	članak 84.
	članak 85. ³⁷
	članak 86.
	Poglavlje 5. – Policijska suradnja
	članak 87. ³⁸
	članak 88. ³⁸
	članak 89. ³⁹
Glava V. – Promet	Glava V. – Promet
članak 70.	članak 90.
članak 71.	članak 91.
članak 72.	članak 92.
članak 73.	članak 93.
članak 74.	članak 94.
članak 75.	članak 95.

³⁶ Točke 1. i 2. članka 63. EZ-a zamijenjene su stavcima 1. i 2. članka 78. UFEU-a, a stavak 2. članka 64. zamijenjen je stavkom 3. članka 78. UFEU-a.

³⁷ Zamjenjuje sadašnji članak 31. UEU-a.

³⁸ Zamjenjuje sadašnji članak 30. UEU-a.

³⁹ Zamjenjuje sadašnji članak 32. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 76.	članak 96.
članak 77.	članak 97.
članak 78.	članak 98.
članak 79.	članak 99.
članak 80.	članak 100.
Glava VI. – Zajednička pravila tržišnoga natjecanja, oporezivanja i približavanje prava	Glava VII. – Zajednička pravila tržišnoga natjecanja, oporezivanja i približavanje prava
Poglavlje 1. – Pravila tržišnoga natjecanja	Poglavlje 1. – Pravila tržišnoga natjecanja
Odjeljak 1. – Pravila koja se odnose na poduzeća	Odjeljak 1. – Pravila koja se odnose na poduzeća
članak 81.	članak 101.
članak 82.	članak 102.
članak 83.	članak 103.
članak 84.	članak 104.
članak 85.	članak 105.
članak 86.	članak 106.
Odjeljak 2. – Potpore koje odobravaju države	Odjeljak 2. – Potpore koje odobravaju države
članak 87.	članak 107.
članak 88.	članak 108.
članak 89.	članak 109.
Poglavlje 2. – Porezne odredbe	Poglavlje 2. – Porezne odredbe
članak 90.	članak 110.
članak 91.	članak 111.
članak 92.	članak 112.
članak 93.	članak 113.
Poglavlje 3. – Približavanje prava	Poglavlje 3 – Približavanje prava
<i>članak 95. (premješten)</i>	članak 114.
<i>članak 94. (premješten)</i>	članak 115.
članak 96.	članak 116.
članak 97.	članak 117.
	članak 118.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
Glava VII. – Gospodarska i monetarna politika	Glava VIII. – Gospodarska i monetarna politika
<i>članak 4 (premješten)</i>	članak 119.
Poglavlje 1. – Gospodarska politika	Poglavlje 1. – Gospodarska politika
članak 98.	članak 120.
članak 99.	članak 121.
članak 100.	članak 122.
članak 101.	članak 123.
članak 102.	članak 124.
članak 103.	članak 125.
članak 104.	članak 126.
Poglavlje 2. – Monetarna politika	Poglavlje 2. – Monetarna politika
članak 105.	članak 127.
članak 106.	članak 128.
članak 107.	članak 129.
članak 108.	članak 130.
članak 109.	članak 131.
članak 110.	članak 132.
članak 111. stavci od 1. do 3. i stavak 5. (premješten)	<i>članak 219.</i>
članak 111. stavak 4 (premješten)	<i>članak 138.</i>
	članak 133.
Poglavlje 3. – Institucionalne odredbe	Poglavlje 3. – Institucionalne odredbe
članak 112. (premješten)	<i>članak 283.</i>
članak 113. (premješten)	<i>članak 294.</i>
članak 114.	članak 134.
članak 115.	članak 135.
	Poglavlje 4. – Odredbe specifične za države članice čija je valuta euro
	članak 136.
	članak 137.
<i>članak 111. stavak 4. (premješten)</i>	članak 138.
Poglavlje 4. – Prijelazne odredbe	Poglavlje 5. – Prijelazne odredbe
članak 116. (ukinut)	
	članak 139.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 117. stavak 2. prvih pet alineja (premješten)	članak 141. stavak 2.
članak 117. stavak 1. i stavak 2. šesta alineja i stavci od 3. do 9. (ukinut)	
članak 121. stavak 1. (premješten) članak 122. stavak 2. druga rečenica (premješten) članak 123. stavak 5. (premješten)	članak 140. ⁴⁰
članak 118. (ukinut)	
članak 123. stavak 3 (premješten) članak 117. stavak 2. prvih pet alineja (premješten)	članak 141. ⁴¹
članak 124. stavak 1. (premješten)	članak 142.
članak 119.	članak 143.
članak 120.	članak 144.
članak 121. stavak 1. (premješten)	članak 140. stavak 1.
članak 121. stavci od 2. do 4. (ukinut)	
članak 122. stavak 1., stavak 2. prva rečenica, stavci 3., 4., 5. i 6. (ukinut)	
članak 122. stavak 2. druga rečenica (premješten)	članak 140. stavak 2. podstavak 1.
članak 123. stavci 1., 2. i 4. (ukinut)	
članak 123. stavak 3. (premješten)	članak 141., stavak 1.
članak 123. stavak 5. (premješten)	članak 140. stavak 3.
članak 124. stavak 1. (premješten)	članak 142.
Članak 124. stavak 2. (ukinut)	
Glava VIII. – Zapošljavanje	Glava IX. – Zapošljavanje
članak 125.	članak 145.
članak 126.	članak 146.
članak 127.	članak 147.

⁴⁰ - Članak 140. stavak 1. preuzima sadržaj članka 121. stavka 1.
- Članak 140. stavak 2. preuzima drugu rečenicu članka 122. stavka 2.
- Članak 140. stavak 3. preuzima članak 123. stavak 5.

⁴¹ - Članak 141. stavak 1. preuzima članak 123. stavak 3.
- Članak 141. stavak 2. preuzima prvih pet alineja članka 117. stavka 2.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 128.	članak 148.
članak 129.	članak 149.
članak 130.	članak 150.
Glava IX. – Zajednička trgovinska politika (premješten)	<i>Dio peti, Glava II. zajednička trgovinska politika</i>
članak 131. (premješten)	<i>članak 206.</i>
članak 132. (ukinut)	
članak 133. (premješten)	<i>članak 207.</i>
članak 134. (ukinut)	
Glava X. – Carinska suradnja (premješten)	<i>Dio treći Glava II. Poglavlje 2. Carinska suradnja</i>
članak 135. (premješten)	<i>članak 33.</i>
Glava XI. – Socijalna politika, obrazovanje, strukovna izobrazba i mladež	Glava X. – Socijalna politika
Poglavlje 1. – Socijalne odredbe (ukinut)	
članak 136.	članak 151.
	članak 152.
članak 137.	članak 153.
članak 138.	članak 154.
članak 139.	članak 155.
članak 140.	članak 156.
članak 141.	članak 157.
članak 142.	članak 158.
članak 143.	članak 159.
članak 144.	članak 160.
članak 145.	članak 161.
Poglavlje 2. – Europski socijalni fond	Glava XI. – Europski socijalni fond
članak 146.	članak 162.
članak 147.	članak 163.
članak 148.	članak 164.
Poglavlje 3. – Obrazovanje, stručno usavršavanje, mladež	Glava XII. – Obrazovanje, stručno usavršavanje, mladež i sport
članak 149.	članak 165.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 150.	članak 166.
Glava XII. – Kultura	Glava XIII. – Kultura
članak 151.	članak 167.
Glava XIII. – Zdravstvo	Glava XIV. – Zdravstvo
članak 152.	članak 168.
Glava XIV. – Zaštita potrošača	Glava XV. – Zaštita potrošača
Članak 153. stavci 1., 3., 4. i 5.	članak 169.
članak 153. stavak 2. (premješten)	članak 12.
Glava XV. – Transeuropske mreže	Glava XVI. – Transeuropske mreže
članak 154.	članak 170.
članak 155.	članak 171.
članak 156.	članak 172.
Glava XVI. – Industrija	Glava XVII. – Industrija
članak 157.	članak 173.
Glava XVII. – Gospodarska i socijalna kohezija	Glava XVIII. – Gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija
članak 158.	članak 174.
članak 159.	članak 175.
članak 160.	članak 176.
članak 161.	članak 177.
članak 162.	članak 178.
Glava XVIII. – Istraživački i tehnološki razvoj	Glava XIX. – Istraživački i tehnološki razvoj i svemir
članak 163.	članak 179.
članak 164.	članak 180.
članak 165.	članak 181.
članak 166.	članak 182.
članak 167.	članak 183.
članak 168.	članak 184.
članak 169.	članak 185.
članak 170.	članak 186.
članak 171.	članak 187.
članak 172.	članak 188.
	članak 189.
članak 173.	članak 190.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
Glava XIX. – Okoliš	Glava XX. – Okoliš
članak 174.	članak 191.
članak 175.	članak 192.
članak 176.	članak 193.
	Glava XXI. – Energetika
	članak 194.
	Glava XXII. – Turizam
	članak 195
	Glava XXIII. – Civilna zaštita
	Članak 196.
	Glava XXIV. – Upravna suradnja
	članak 197.
Glava XX. – Razvojna suradnja (premješten)	<i>Dio peti Glava III. Poglavljja 1. Razvojna suradnja</i>
članak 177. (premješten)	članak 208.
članak 178. (ukinut) ⁴²	
članak 179. (premješten)	članak 209.
članak 180. (premješten)	članak 210.
članak 181. (premješten)	članak 211.
Glava XXI. – Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama (premješten)	<i>Dio peti Glava III. Poglavljje 2. Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama</i>
članak 181.a (premješten)	članak 212.
DIO ČETVRTI – PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA	DIO ČETVRTI – PRIDRUŽIVANJE PREKOMORSKIH ZEMALJA I PODRUČJA
članak 182.	članak 198.
članak 183.	članak 199.
članak 184.	članak 200.
članak 185.	članak 201.
članak 186.	članak 202.
članak 187.	članak 203.
članak 188.	članak 204.

⁴² Zamijenjen sadržajno drugom rečenicom podstavka 2. stavka 1. članka 208. UFEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
	DIO PETI – VANJSKO DJELOVANJE UNIJE
	Glava I. – Opće odredbe o vanjskomu djelovanju Unije
	članak 205.
<i>Dio treći, Glava IX. Zajednička trgovinska politika (premješten)</i>	Glava II. – Zajednička trgovinska politika
<i>članak 131. (premješten)</i>	članak 206.
<i>članak 133. (premješten)</i>	članak 207.
	Glava III. – Suradnja s trećim zemljama i humanitarna pomoć
<i>Dio treći, Glava XX. Razvojna suradnja (premješten)</i>	Poglavlje 1. – Razvojna suradnja
<i>članak 177. (premješten)</i>	članak 208. ⁴³
<i>članak 179. (premješten)</i>	članak 209.
<i>članak 180. (premješten)</i>	članak 210.
<i>članak 181. (premješten)</i>	članak 211.
<i>Dio treći, Glava XXI., Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama (premješten)</i>	Poglavlje 2. Gospodarska, financijska i tehnička suradnja s trećim zemljama
<i>članak 181.a (premješten)</i>	članak 212.
	članak 213.
	Poglavlje 3. – Humanitarna pomoć
	članak 214.
	Glava IV. – Restriktivne mjere
<i>članak 301. (zamijenjen)</i>	članak 215.
	Glava V. – Međunarodni sporazumi
	članak 216.
<i>članak 310. (premješten)</i>	članak 217.
<i>članak 300. (zamijenjen)</i>	članak 218.
<i>članak 111. stavci od 1. do 3. i stavak 5. (premješten)</i>	članak 219.

⁴³ Druga rečenica stavka 1. podstavka 2. sadržajno zamjenjuje članak 178. UEZ-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
	Glava VI. – Odnosi Unije s međunarodnim organizacijama i trećim zemljama te izaslanstvima Unije
<i>članCI od 302. do 304. (zamijenjeni)</i>	članak 220.
	članak 221
	Glava VII. – Klauzula solidarnosti
	članak 222.
DIO PETI – INSTITUCIJE ZAJEDNICE	DIO ŠESTI – INSTITUCIONALNE I PRORAČUNSKE ODREDBE
Glava I. – Institucionalne odredbe	Glava I. – Institucionalne odredbe
Poglavlje1. – Institucije	Poglavlje1. – Institucije
Odjeljak 1. – Europski parlament	Odjeljak 1. – Europski parlament
članak 189. (ukinut) ⁴⁴	
članak 190. stavci od 1. do 3. (ukinut) ⁴⁵	
članak 190. stavci 4. i 5.	članak 223.
članak 191. stavak 1. (ukinut) ⁴⁶	
članak 191. stavak 2.	članak 224.
članak 192. stavak 1. (ukinut) ⁴⁷	
članak 192. stavak 2.	članak 225.
članak 193.	članak 226.
članak 194.	članak 227.
članak 195.	članak 228.
članak 196.	članak 229.
članak 197. stavak 1. (ukinut) ⁴⁸	
članak 197. stavci 2., 3. i 4.	članak 230.
članak 198.	članak 231.
članak 199.	članak 232.
članak 200.	članak 233.
članak 201.	članak 234.

⁴⁴ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavaka od 1. do 2. UEU-a.

⁴⁵ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavaka od 1. do 3., UEU-a.

⁴⁶ Zamijenjen sadržajem članka 11. stavka 4. UEU-a.

⁴⁷ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavka 1. UEU-a.

⁴⁸ Zamijenjen sadržajem članka 14. stavka 4. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
	Odjeljak 2. – Europsko vijeće
	članak 235.
	članak 236.
Odjeljak 2. – Vijeće	Odjeljak 3. – Vijeće
članak 202. (ukinut) ⁴⁹	
članak 203. (ukinut) ⁵⁰	
članak 204.	članak 237
članak 205. stavci 2. i 4. (ukinut) ⁵¹	
članak 205. stavci 1. i 3.	članak 238.
članak 206.	članak 239.
članak 207.	članak 240.
članak 208.	članak 241.
članak 209.	članak 242.
članak 210.	članak 243
Odjeljak 3. – Komisija	Odjeljak 4. – Komisija
članak 211. (ukinut) ⁵²	
	članak 244
članak 212. (premješten)	<i>članak 249. stavak 2.</i>
članak 213.	članak 245.
članak 214. (ukinut) ⁵³	
članak 215.	članak 246.
članak 216.	članak 247.
članak 217. stavci 1., 3. i 4. (ukinut) ⁵⁴	
članak 217. stavak 2.	članak 248.
članak 218. stavak 1. (ukinut) ⁵⁵	
članak 218. stavak 2.	članak 249.
članak 219.	članak 250.
Odjeljak 4. – Sud	Odjeljak 4. – Sud pravde Europske unije

⁴⁹ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavka 1. UEU-a i člancima 290. i 291. UFEU-a.

⁵⁰ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavaka 2. i 9. UEU-a.

⁵¹ Zamijenjen sadržajem članka 16. stavaka 4. i 5. UEU-a.

⁵² Zamijenjen sadržajem članka 17. stavka 1. UEU-a.

⁵³ Zamijenjen sadržajem članka 17. stavaka 3. i 7. UEU-a.

⁵⁴ Zamijenjen sadržajem članka 17. stavka 6. UEU-a.

⁵⁵ Zamijenjen sadržajem članka 295. TFEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 220. (ukinut) ⁵⁶	
članak 221. stavak 1. (ukinut) ⁵⁷	
članak 221. stavak 2. i 3.	članak 251.
članak 222.	članak 252.
članak 223.	članak 253.
članak 224. ⁵⁸	članak 254.
	članak 255.
članak 225.	članak 256.
članak 225.a	članak 257.
članak 226.	članak 258.
članak 227.	članak 259.
članak 228.	članak 260.
članak 229.	članak 261.
članak 229.a	članak 262.
članak 230.	članak 263.
članak 231.	članak 264.
članak 232.	članak 265.
članak 233.	članak 266.
članak 234.	članak 267.
članak 235.	članak 268.
	članak 269.
članak 236.	članak 270.
članak 237.	članak 271.
članak 238.	članak 272.
članak 239.	članak 273.
članak 240.	članak 274.
	članak 275.
	članak 276.
članak 241.	članak 277.
članak 242.	članak 278.
članak 243.	članak 279.
članak 244.	članak 280.

⁵⁶ Zamijenjen sadržajem članka 19. TEU-a.

⁵⁷ Zamijenjen sadržajem članka 19. stavka 2. podstavka 1. UEU-a.

⁵⁸ Prva rečenica podstavka 1. zamjenjuje se sadržajem članka 19. stavka 2. podstavka 2. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 245.	članak 281.
	Odjeljak 6.– Europska središnja banka
	članak 282.
<i>članak 112. (premješten)</i>	članak 283.
<i>članak 113. (premješten)</i>	članak 284.
Odjeljak 5.– Revizorski sud	Odjeljak 7.– Revizorski sud
članak 246.	članak 285.
članak 247.	članak 286.
članak 248.	članak 287.
Poglavlje 2. – Odredbe zajedničke za više institucija	Poglavlje 2. – Pravni akti Unije, postupci za donošenje akata i druge odredbe
	Odjeljak 1.– Pravni akti Unije
članak 249.	članak 288.
	članak 289.
	članak 290. ⁵⁹
	članak 291. ⁵⁹
	članak 292.
	Odjeljak 2. – Postupci za donošenje akata i druge odredbe
članak 250.	članak 293.
članak 251.	članak 294.
članak 252. (ukinut)	
	članak 295.
	članak 296.
	članak 297.
	članak 298.
članak 255. (premješten)	<i>članak 15.</i>
članak 256.	Članak 299.
	Poglavlje 3. – Savjetodavna tijela Unije
	članak 300.

⁵⁹ Zamjenjuje sadržajno treću alineju članka 202. UEZ-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
Poglavlje 3. – Gospodarski i socijalni odbor	Odjeljak 1. – Gospodarski i socijalni odbor
članak 257. (ukinut) ⁶⁰	
članak 258. 1., 2. i 4. stavak ¹	članak 301.
članak 258. stavak 3. (ukinut) ⁶¹	
članak 259.	članak 302.
članak 260.	članak 303.
članak 261. (ukinut)	
članak 262.	članak 304.
Poglavlje 4. – Odbor regija	Odjeljak 2. – Odbor regija
članak 263. stavak 1. i 5. (ukinut) ⁶²	
članak 263. od 2. do 4. stavka	članak 305.
članak 264.	članak 306.
članak 265.	članak 307.
Poglavlje 5. – Europska investicijska banka	Poglavlje 4. – Europska investicijska banka
članak 266.	članak 308.
članak 267.	članak 309.
Glava II. – Financijske odredbe	Glava II. – Financijske odredbe
članak 268.	članak 310.
	Poglavlje 1. – Vlastita sredstva Unije
članak 269.	članak 311.
članak 270. (ukinut) ⁶³	
	Poglavlje 2. – Višegodišnji financijski okvir
	članak 312.
	Poglavlje 3. – Godišnji proračun Unije
članak 272. stavak 1. (premješten)	članak 313.
članak 271. (premješten)	članak 316.
članak 272. stavak 1. (premješten)	članak 313.

⁶⁰ Zamijenjen sadržajem članka 300. stavka 2. UFEU-a.

⁶¹ Zamijenjen sadržajem članka 300. stavka 4. UFEU-a.

⁶² Zamijenjen sadržajem članka 300. stavaka 3. i 4. UFEU-a.

⁶³ Zamijenjen sadržajem članka 310. stavka 4. UFEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 272. stavci od 2. do 10.	članak 314.
članak 273.	članak 315.
članak 271. (<i>premješten</i>)	članak 316.
	Poglavlje 4. – Izvršenje proračuna i razrješnica
članak 274.	članak 317.
članak 275.	članak 318.
članak 276.	članak 319.
	Poglavlje 5. – Zajedničke odredbe
članak 277.	članak 320.
članak 278.	članak 321.
članak 279.	članak 322.
	članak 323.
	članak 324.
	Poglavlje 6. – Suzbijanje prijevara
članak 280.	članak 325.
	Glava III. – Pojačana suradnja
članci 11 i 11. A (<i>zamijenjen</i>)	članak 326. ⁶⁴
članci 11 i 11. A (<i>zamijenjen</i>)	članak 327. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 328. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 329. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 330. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 331. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 332. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 333. ⁶⁴
članci 11. i 11. A (<i>zamijenjeni</i>)	članak 334. ⁶⁴
DIO ŠESTI – OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE	DIO SEDMI – OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE
Članak 281. (<i>ukinut</i>) ⁶⁵	
članak 282.	članak 335.
članak 283.	članak 336.

⁶⁴ Zamjenjuje sadašnje člankae od 27.a do 27.e, od 40. do 40.b i od 43. do 45. UEU-a.

⁶⁵ Zamijenjen sadržajem članka 47. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
članak 284.	članak 337.
članak 285.	članak 338.
članak 286. (zamijenjen)	<i>članak 16.</i>
članak 287.	članak 339.
članak 288.	članak 340.
članak 289.	članak 341.
članak 290.	članak 342.
članak 291.	članak 343.
članak 292.	članak 344.
članak 293. (ukinut)	
članak 294. (premješten)	<i>članak 55.</i>
članak 295.	članak 345.
članak 296.	članak 346.
članak 297.	članak 347.
članak 298.	članak 348.
članak 299. stavak 1 (ukinut) ⁶⁶	
članak 299. stavak 2. podstavak 2., 3. i 4.	članak 349.
članak 299. stavak 2. podstavak 1. i stavci od 3. do 6. (premješten)	<i>članak 355.</i>
članak 300. (zamijenjen)	<i>članak 218.</i>
članak 301. (zamijenjen)	<i>članak 215.</i>
članak 302. (zamijenjen)	<i>članak 220.</i>
članak 303. (zamijenjen)	<i>članak 220.</i>
članak 304. (zamijenjen)	<i>članak 220.</i>
članak 305. (ukinut)	
članak 306.	članak 350.
članak 307.	članak 351.
članak 308.	članak 352.
	članak 353.
članak 309.	članak 354.
članak 310. (premješten)	<i>članak 217.</i>
članak 311. (ukinut) ⁶⁷	

⁶⁶ Zamijenjen sadržajem članka 52. UEU-a.

⁶⁷ Zamijenjen sadržajem članka 51. UEU-a.

Prijašnja numeracija u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice	Nova numeracija u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije
<i>članak 299. stavak 2. podstavak 1. i stavci od 3. do 6. (premješten)</i>	članak 355.
članak 312.	članak 356.
Završne odredbe	
članak 313.	članak 357.
	članak 358.
članak 314. (ukinut) ⁶⁸	

⁶⁸ Zamijenjen sadržajem članka 55. UEU-a.

